

**Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України
ЦЕНТРАЛЬНА СПІЛКА СПОЖИВЧИХ ТОВАРИСТВ УКРАЇНИ**

**Вищий навчальний заклад Укоопспілки
«ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ»
(ПУЕТ)**

**ЯКІСТЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ: МЕТОДОЛОГІЧНІ ТА
МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ЩОДО ВПРОВАДЖЕННЯ
ДИСТАНЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ**

**Матеріали XXXVIII міжнародної
науково-методичної конференції**

(м. Полтава, 23–24 січня 2013 року)

Частина 1

**Полтава
ПУЕТ
2013**

УДК 378:37.018.43
ББК 74.58я431
Я45

Розповсюдження та тиражування без офіційного дозволу ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі» заборонено

Програмний комітет

О. О. Нестуля, д.і.н., професор, ректор ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі», голова комітету;
Ю. М. Коровайченко, к.т.н., директор департаменту вищої освіти Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України, заслужений працівник освіти України;
С. П. Касьян, заступник директора навчально-наукового інституту телекомунікацій та інформатизації Державного університету інформаційно-комунікаційних технологій;
В. І. Теплов, д.е.н., професор, ректор Белгородського університету кооперації, економіки і права;
А. О. Наумчик, к.е.н., доцент, ректор Білоруського торгово-економічного університету споживчої кооперації;
К. М. Абдуллаєв, д.філол.н., професор, ректор Бакинського слов'янського університету;
Е. Б. Аймагамбетов, д.е.н., професор, ректор Карагандинського економічного університету (Казспоживспілка).

Організаційний комітет

М. Є. Рогоза, д.е.н., професор, перший проректор, голова комітету;
Н. І. Озуй, к.е.н., доцент, начальник науково-методичного центру управління якістю діяльності, заступник голови комітету;
Члени організаційного комітету:
О. В. Карпенко, к.е.н., професор, проректор з наукової роботи та міжнародних зв'язків;
В. М. Артеменко, к.і.н., доцент, директор Полтавського інституту заочно-дистанційної освіти;
О. М. Юдін, к.т.н., доцент, заступник директора Полтавського інституту заочно-дистанційної освіти;
М. В. Макарова, д.е.н., професор, завідувач кафедри інформаційної діяльності в економічних системах;
О. А. Івасенко, к.е.н., доцент, заступник директора Головного науково-навчального центру дистанційного навчання;
Н. В. Герман, доцент, директор навчального центру;
Є. І. Івченко, к.т.н., доцент, директор навчально-наукового інформаційного центру;
І. А. Ісенко, начальник міжнародного науково-освітнього центру;
Н. М. Захарова, методист науково-методичного центру управління якістю діяльності.

Якість вищої освіти: методологічні та методичні підходи щодо впровадження дистанційних технологій навчання : матеріали XXXVIII міжнар. наук.-метод. конф. (м. Полтава, 23–24 січня 2013 р.) : в 2-х ч. – Полтава : ПУЕТ, 2013. – Ч. 1. – 302 с.

ISBN 978-966-184-196-2

У матеріалах конференції розглядаються напрями забезпечення якісної вищої освіти на основі впровадження дистанційних технологій навчання.

Збірник розрахований на науково-педагогічних працівників, аспірантів, студентів вищих навчальних закладів.

Повне чи часткове відтворення, тиражування, передрук і розповсюдження даної роботи без дозволу ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі» заборонено.

УДК 378:37.018.43
ББК 74.58я431

*Матеріали друкуються в авторській редакції мовами оригіналів.
За виклад, зміст і достовірність матеріалів відповідальні автори.*

ISBN 978-966-184-196-2

© Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі», 2013

ПЛЕНАРНЕ ЗАСІДАННЯ

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ: ДОСВІД ВПРОВАДЖЕННЯ ПЕДАГОГІЧНОГО ЕКСПЕРИМЕНТУ В ПОЛТАВСЬКОМУ УНІВЕРСИТЕТІ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ

О. О. Нестуля, д.і.н., професор, ректор

В. М. Артеменко, к.і.н., доцент, директор Інституту
заочно-дистанційної освіти

ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Динамічне зростання кількісних показників освітньої діяльності університету в останнє двадцятиріччя поєднувалося із якісними змінами усіх складових навчальної, наукової та управлінської діяльності. В ці роки у навчальному закладі розпочався та набув сили процес, характеристики якого стали вимірюватися раніше відсутніми критеріями. Головними з них стали: насичення освітньої діяльності комп'ютерною технікою; протяжність та розгалуженість локальної мережі; підключення сегментів локальної мережі до Інтернету; наявність зон безпроводникового підключення до Інтернету (так званих «вай-фай»); потужність сигналу (ширина смуги) Інтернету; кількість комп'ютерних класів, мультимедійних аудиторій, електронних читальних залів тощо. Якщо раніше головним показником розвитку матеріально-технічної бази бібліотеки були книжкові фонди, то зараз цей підрозділ звітується про кількість електронних повнотекстових наукових і навчальних джерел, дистанційних курсів, фондів медіатеки тощо. У навчальному процесі паперові навчальні підручники і посібники значною мірою витіснені їх електронними копіями. Нарешті створено 36 інформаційних сайтів університету, кафедр, наукових журналів і сайт дистанційного навчання. Тобто, за більшістю інфраструктурних показників освітньої діяльності навчальний заклад трансформувався в університет XXI століття, підготовка фахівців у якому може здійснюватися за використання передових педагогічних підходів і інформаційно-комунікативних технологій.

Конкретні величини цих показників відображено у наданих учасникам конференції матеріалах про університет, але узагальнюючи їх, відзначимо, що завдяки саме такому напрямку розвитку матеріально-технічної бази, який іще можна назвати – інформатизація освітньої діяльності, ми створили в університеті інформаційне середовище, яке є достатнім для здійснення проєктів дистанційного навчання (ДН). Це, до речі, було засвідчено у звіті комісії, яка відповідно до Наказу Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 5 серпня 2011 року *«Про затвердження Тимчасових критеріїв щодо перевірки Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі» до проведення педагогічного експерименту з дистанційного навчання»*, досить ретельно перевіряла наявність в університеті умов для його провадження. Принагідно зазначимо, що не зважаючи на те, що Законом України «Про вищу освіту» дистанційне навчання визнано самостійною формою фахової підготовки, а Законом *«Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки»* і Постановою Кабінету Міністрів України від 7 грудня 2005 року *«Про затвердження Державної програми «Інформаційні та комунікаційні технології в освіті і науці» на 2006–2010 роки»* ставляться завдання створити **«систему освіти, орієнтовану на використання новітніх інформаційно-комп'ютерних технологій у формуванні всебічно розвиненої особистості»**, яка повинна включити мережу «регіональних, базових та локальних центрів системи дистанційного навчання», отримати дозвіл на проведення експерименту з ДН досить складно. До речі, в останньому варіанті проєкту Положення про дистанційне навчання у п. 2.5 записано, що перелік навчальних дисциплін і навіть видів занять, вивчення яких пропонується студентам у дистанційному режимі, можливе лише за умови, що студент та його батьки напишуть відповідну заяву. Пунктом же 2.6 цього проєкту встановлюється, що ДН може здійснюватися лише за умови присвоєння кожному дистанційному курсу рекомендації (грифа) Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України щодо його використання у навчальному процесі. Не вдаючись до оцін-

ки цих застережень з точки зору їх відповідності академічній автономії університетів та прав їх професорів на педагогічну творчість, зауважимо лише те, що такі перепони, якими б намірами вони не зумовлювалися, суперечать як глобальним, так і національним тенденціям розвитку вищої освіти і консервують її надбання, досягнуті у минулому. Зрозуміло, що далеко не всі, навіть більшість, вищих навчальних закладів країни сьогодні мають достатній рівень технічних, кадрових та педагогічних передумов для активного впровадження ДН. Проте, в кращих університетах такі умови створені і, на нашу думку, ці навчальні заклади потребують підтримки в справі впровадження дистанційних технологій навчання збоку органів управління освітою. Це стосується розробки нормативів ліцензування такої діяльності та педагогічної логістики навчального процесу, не тільки декларативного, а й практичного визнання та підтримки цієї форми навчання.

Не зважаючи на ці та інші обмеження, джерелом яких є побоювання щодо перетворення ДН у фіктивну примару, дистанційні технології вже міцно і безповоротно вплинули на навчальний процес окремих ВНЗ, у тому числі і нашого університету. І це не випадково, адже, вже сьогодні комп'ютерні програми та дистанційні технології стали важливою, а в окремих – головною складовою технологічних та загальних виробничих процесів. Мова йде про автоматизовані та роботизовані виробничі лінії в багатьох галузях промисловості, що діють на основі комп'ютерних програм і дистанційного управління, аерокосмічну галузь, про майже повну віртуалізацію фінансово-банківської системи і зв'язку, пенсійної системи та інших сфер виробничої і соціальної діяльності. Тож очевидно, що саме ці технології, мають впроваджуватися у освітню діяльність як з огляду на завдання якісної підготовки фахівців для майбутньої діяльності, так і через їх значно вищу педагогічну, соціальну та економічну ефективність.

Тезисне узагальнення досвіду Полтавського університету економіки і торгівлі щодо підготовки і провадження педагогічного експерименту з трансформації традиційної заочної форми

навчання у сучасну дистанційну, що здійснюється у цій публікації, полягає у наступному.

Теза перша. Значну роль у переході до активного використання дистанційних технологій навчання відіграло впровадження у освітню діяльність нашого університету кредитно-модульної системи організації навчального процесу. По-перше, перехід до цієї системи був неможливим без наявності достатньо високого рівня інформатизації, лише на базі якої він міг здійснюватися. По-друге, потрібно було створити нове покоління навчальної літератури, яка б відповідала завданням впровадження цієї системи. Зокрема, впродовж 2005–2010 рр. потрібно було створити навчальні підручники і посібники з усіх навчальних дисциплін та довести їх до кожного студента університету. Тільки для 4 тисяч студентів освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавр денного відділення впродовж цього часу потрібно було створити понад 840 підручників і посібників, загальний тираж паперових видань яких становив би понад 250 000 примірників. А якщо до цього додати і студентів заочного факультету, то цей тираж мав би зрости більше ніж у два рази. Зрозуміло, що забезпечити кожного студента паперовим підручником чи посібником, розробленим із врахуванням вимог кредитно-модульної системи, було неможливо. Вихід знаходився у створенні електронних версій цих навчальних джерел, розміщенні їх на сервері електронної бібліотеки університету та забезпеченні вільного доступу до них студентів. Такий же вплив на розвиток інформаційних технологій справляли нові обсяги та вимоги до обліку і збереження інформації про результати поточної і підсумкової атестації знань студентів, постійного формування їх навчальних рейтингів. Іншими словами, впровадження кредитно-модульної системи змісту та організації навчання потребувало інформаційного середовища нової якості, яке б забезпечило доступ до навчально-наукової інформації усіх учасників навчального процесу, сприяло б підвищенню якості навчання, оперативності управління ним та створювало б передумови для подальшого застосування інноваційних технологій.

Тому впровадження кредитно-модульної системи стало тим поштовхом, з якого розпочинається активне впровадження ди-

станційних технологій у навчальний процес. Його головною формою на денному і заочному відділеннях став доступ студентів до навчальної і наукової літератури через сайт електронної бібліотеки та сайти кафедр та поступово зростаюче в обсягах використання викладачами і студентами електронної пошти. Очевидно, що ті ВНЗ, в яких впровадженню кредитно-модульної системи організації навчального процесу не було надано потрібної уваги, не зможуть прийти до дистанційного навчання. Аж доки не виконають усіх вимог цієї системи.

Теза друга. Добре знаючи всі вади сучасного заочного навчання, яке всупереч своїй назві стало «відірваним» від виробництва і трансформувалося, м'яко кажучи, у малоефективну форму фахової підготовки, ми стали на шлях активного впровадження дистанційних технологій навчання на заочному факультеті. З цією метою у 2007 р. на його базі було створено факультет заочно-дистанційного навчання, навальна діяльність якого стала характеризуватися використанням більш широкого спектру дистанційних технологій. Зокрема, було започатковано тиражування і забезпечення кожного студента комп'ютерними дисками із навчально-методичною інформацією на наступний семестр. Завдяки тісній співпраці з кооперативними коледжами у рамках Полтавського навчального комплексу «Освіта» для студентів цього факультету стали читатися дистанційні лекції, проводитися консультації і тестування. Саме упродовж 2007–2011 років в університеті було набуто значного досвіду з впровадження дистанційних технологій, який у даний час нами використовується при впровадженні дистанційної форми навчання.

Теза третя. Процес трансформації традиційної заочної у сучасну дистанційну форму навчання розпочався відповідно до Наказу Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 15 вересня 2011 року № 1064 «Про впровадження педагогічного експерименту з дистанційного навчання на базі Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі». Після видання цього наказу, який поширює експеримент на 5 напрямів бакалаврської підготовки, в університеті розпочався перехід від використання дистанційних

технологій, як допоміжного навчального ресурсу, до дистанційного навчання, як головної частини навчального процесу.

Теза четверта. Головними складовими цього етапу розвитку дистанційного навчання є вирішення організаційних, кадрових, технічних, педагогічних питань та фінансування їх реалізації. Найпростіше було вирішити організаційні питання. На базі відділу заочно-дистанційного навчання базового заочного факультету ми створили Інститут заочно-дистанційної освіти, Головний і дев'ять локальних центрів дистанційного навчання та сектор з розробки навчальних веб-продуктів.

Теза п'ята. Більш складним виявилось питання щодо створення навчального сайту, технічної бази дев'яти локальних центрів і налагодження з ними телекомунікаційного зв'язку. Практично це означало вирішення питань оренди навчальних площ та створення на базі Житомирського, Кіровоградського, Миколаївського, Новомосковського, Сімферопольського, Харківського, Херсонського, Черкаського та Чернігівського кооперативних коледжів університетом по одній мультимедійній лекційній та по одній-дві комп'ютерні навчальні аудиторії. Зокрема, лекційні аудиторії локальних центрів обладнані широкоформатними плазмовими панелями, трибунами з комп'ютерами управління та зв'язком з мережею Інтернет. У комп'ютерних класах цих центрів розміщено понад 300 ПЕОМ, які використовуються для самостійної роботи студентів з вивчення дистанційних курсів. Всього ж вартість комп'ютерно-мережевого обладнання та паперової навчальної літератури, яка є у філіалах бібліотеки в цих центрах, становить 5, 8 млн. грн.

Саме обладнання навчальних аудиторій комп'ютерною та телекомунікаційною технікою було лише першим кроком у технічному забезпеченні дистанційного навчання. Не менш важливим стали завдання вибору платформи дистанційного навчання, розробка програми навчального сайту, який би одночасно міг обслуговувати до однієї-двох тисячі відвідувачів, забезпечити захист та збереження електронної інформації, індивідуальний та груповий супровід навчання студентів, а також налагодити високоякісний телекомунікаційний зв'язок. Над вирішенням цих

завдань ми працювали близько року і вже в червні 2012 р. технічна і телекомунікаційні складові дистанційного навчання стали відповідати його завданням.

Зауважимо, що вирішення завдань технічного оснащення дистанційного навчання, особливо в частині, яка потребує доопрацювання придбаного або створення власного програмного забезпечення, було б неможливим, якби ми свого часу не започаткували підготовку фахівців з інформатики. Саме випускники цього фаху сьогодні відіграють головну роль у вирішенні вище названих завдань і, на нашу думку, вирішують успішно. Що ж стосується кадрового забезпечення дистанційного навчання в цілому, то його здійснюють 15 працівників Інституту заочно-дистанційного навчання безпосередньо в університет та 31 працівник у дев'яти локальних центрах. Ці працівники, головним чином, обіймають посади інженерів-програмістів, методистів та інспекторів.

Теза шоста. Звичайно, що найважливішу роль у кадровому забезпеченні дистанційного навчання відіграють викладачі, які створюють дистанційні курси, здійснюють супровід вивчення їх студентами, проводять поточну та підсумкову атестацію знань. Скажемо відверто, не всі викладачі, особливо із числа найбільш досвідчених, були готові до цієї роботи. Тому впровадженню дистанційного навчання передувало підвищення кваліфікації з електронних засобів і дистанційних технологій навчання. Його пройшли вже понад 130 викладачів і співробітників. У цьому році ми плануємо підвищити кваліфікацію за цією програмою не менше 100 викладачів.

Теза сьома. Інша проблема впровадження дистанційного навчання зумовлюється тим, що воно є якісно новим інформаційним і технологічним рівнем інформатизації начальної діяльності. Електронні навчальні підручники, посібники, наукові повнотекстові джерела виступають у ньому вже не як самостійні навчальні джерела, як це є при звичайному використанні дистанційних технологій, а лише як їх складові. На сайті дистанційного навчання розміщуються дистанційні курси навчальних дисциплін, які є якісно новим видом науково-навчального забез-

печення пізнавальної діяльності студента. Вони відрізняються від традиційних підручників тим, що вміщують гіперпосилання на наукові джерела, документи, закони, статистичні матеріали та емпіричні факти, тобто всі ті складові, узагальнення яких дозволяє автору традиційного підручника написати сам підручник. Крім того обов'язковою їх складовою повинні стати навчальні тренажери, програми лабораторних робіт. Не буде перебільшенням, що дистанційний курс це навчальна і наукова лабораторія студента, до того ж студент має однаковий із викладачем доступ до її інтелектуальних багатств. Не менш значимою є також та перевага дистанційних курсів, що вони вперше стають доступними всім студентам, а отже навчання із фікції, за якою ховалося досить бідне забезпечення навчальною літературою студентів-заочників навіть за виконання встановлених норм, перетворюється у процес, який може бути здійснений фактично.

Зараз в університеті розроблено 140 дистанційних курсів, а на кінець навчального року їх кількість зросте до 400. При їх розробці важливого значення надається імплементації до їх структури навчальних тренажерів. Здебільшого вони розробляються та інтегруються у курси працівниками відділу розробки навчальних веб-ресурсів і відеостудій на основі програми Java та Flash-технологій. Проте зростає і кількість викладачів, які самостійно розробляють навчальні тренажери.

До розробки дистанційних курсів залучені майже всі викладачі кафедр і навіть студенти-«інформатики», які допомагають викласти створений педагогами навчальний контент мовою HTML, за допомогою якої створюються всі веб-сторінки мережі Інтернет. Впродовж 2012–2013 навчального року перед викладачами кафедр поставлено завдання розробити дистанційні курси з усіх навчальних дисциплін бакалаврської підготовки студентів 1-го та 2-го курсів, а у наступному – 3–4-го курсів. Окремим завданням є розробка дистанційних курсів з дисциплін магістерської підготовки. Вже зараз досить актуальним є завдання перекладу дистанційних курсів російською мовою, а в недалекому майбутньому – англійською. Це дозволить університету залу-

чити до навчання студентів з інших країн та створювати спільно з іноземними університетами банки дистанційних курсів.

Теза восьма. При впровадженні дистанційного навчання виникає безліч інших питань, зокрема, його нормативного забезпечення. Більшість із нормативних документів, що розроблені в університеті, базуються на вище названих законах, діючому Положенні про дистанційне навчання і запозиченнях із досвіду інших ВНЗ. Ми вважаємо, що ця форма навчальної діяльності безумовно повинна бути офіційно стандартизованою, проте навчальним закладам потрібно надати право унормовувати цілий ряд складових цього процесу власними документами. Це стосується вартості розробки навчальних веб-продуктів, норм навчального навантаження за виконання окремих видів навчальних занять та дій, вимог до учасників навчального процесу.

Теза дев'ята. Добре відомо, що традиційні форми навчання не дають можливості відстежити у повній мірі вивчення студентом усіх тем і питань навчальної програми. Навіть за кредитно-модульної системи організації навчального процесу така можливість є обмеженою як через те, що відстеження вивчення студентом конкретного навчального матеріалу електронних підручників і посібників у автоматичному режимі не передбачено їх програмами, так і тому, що норми часу, що відводиться на поточний і підсумковий контроль знань, не дозволяють виявити їх у повному обсязі. Тому результати контролю знань студентів у денній та, особливо, заочній формі навчання значною мірою мають «приблизний» або «випадковий» характер. Цю обставину досить чутливо помічають студенти, які часто пов'язують результати навчання з тим, чи «повезло» їм на екзамені, чи ні.

Дистанційне ж навчання вперше дозволило відслідковувати всі дії кожного студента з вивчення будь-якого дистанційного курсу. Відслідковуючи роботу студента у дистанційному курсі викладач бачить коли і скільки часу студент вивчав теоретичні питання, які тестові та письмові завдання він виконав і з якою оцінкою (коли оцінювання проводиться в автоматичному режимі), які питання він задає викладачеві, з ким із студентів він спілкувався на «Форумі», нарешті, які оцінки він отримав за

результатами тестування з окремих модулів та всього курсу. На екзамені викладачеві залишається лише переконатися, що студент навчався самостійно.

Дистанційне навчання відкрило зовсім нові можливості щодо його відстеження та коригування впродовж міжсесійного періоду не тільки викладачами а й працівниками головного та локальних центрів. Таку можливість надають звіти про навчальну активність студентів у міжсесійний період. Зокрема, на сайті дистанційного навчання університету можливо отримати інформацію за будь-який період про дистанційні курси та їх розділи, які самостійно вивчалися кожним студентом; навчальну активність студентів академічної групи та кожного студента з усіх навчальних дисциплін обраного семестру. Для отримання такої інформації потрібно відкрити потрібний «Звіт» та академічну групу. Вона буде представлена у формі списку студентів, переліку дистанційних курсів та статистичної інформації про роботу з їх ресурсами кожного з цих студентів. Тобто, методисти та інспектори головного і локальних центрів мають змогу відслідковувати інформацію про «відвідування» студентами дистанційних курсів у будь-яку дату та впродовж усього міжсесійного періоду у повному обсязі дисциплін навчального плану. Використання даних цих звітів є особливо корисним для здійснення коригувальних дій стосовно студентів, які недостатньо активні у навчальній діяльності. Тим з них, які не достатньо вивчають дистанційні курси, телефонують або направляють SMS-повідомлення методисти локальних центрів. Зараз створюється програма автоматичної відправки таких SMS-повідомлень на телефони студентів через Інтернет із Головного центру дистанційного навчання.

Названі та інші звіти сайту дистанційного навчання й інформація про вивчення кожним студентом кожного дистанційного курсу зберігається на сайті впродовж семестру, після чого копіюється, архівується та зберігається в архівах електронного деканату. Тому застереження противників дистанційного навчання про «псевдоосвітній» характер дистанційного навчання базується на недостатньому знанні можливостей дистанційних техноло-

гій щодо його контролю та збереження даних. Воно вперше стало повністю прозорим і може бути проконтрольованим стосовно кожного студента у будь-який час і за будь-який період.

Такою ж прозорою є робота викладачів (тьюторів). На сайті дистанційного навчання автоматично формуються звіти: про відвідування викладачем сайту; звіт про перевірку виконаних студентами завдань дистанційного курсу; звіт про неперевірені завдання, виконані студентами у дистанційному курсі; комбінований звіт про перевірені та неперевірені завдання, виконані студентом із дистанційного курсу.

З огляду на вище викладене, важливими сучасними завданнями удосконалення сайту дистанційного навчання і електронного деканату до поточних потреб навчального процесу є автоматичне формування звітів: про результати поточної та підсумкової атестації знань; участь студентів у дистанційних сесіях; робота студентів у класах дистанційного навчання тощо.

Теза десята. Обсяг публікації не дозволяє розкрити всі питання дистанційного навчання у нашому університеті. Але потрібно зауважити, що його впровадження ми здійснюємо поступово і у різній мірі з окремих навчальних дисциплін та фахових напрямів. Зокрема, з природничих та окремих спеціальних дисциплін на базі університету і окремих локальних центрів проводяться лабораторні та практичні роботи. І хоча з усіх цих дисциплін розроблені дистанційні курси, вони виступають лише допоміжним джерелом навчання і будуть мати таке значення до того часу, доки не будуть створені програми віртуальних лабораторних робіт, відповідні віртуальні тренажери та емулятори. Тобто мова не йде про абсолютний характер дистанційного навчання. У кожному університеті воно може мати лише ту глибину і обсяг, які посилені для цього університету.

Теза одинадцята. Всупереч висновкам деяких авторів, що дистанційне навчання потребує вдвічі менших затрат ніж денне, наш досвід свідчить, що його впровадження, особливо, на початковому етапі потребує значних інвестицій. Справа в тому, що дистанційне навчання є формою людської соціалізації більш високого цивілізаційного рівня, який, уже за своїм визначенням,

може здійснюватися лише на базі якісно нових, а отже і більш вартісних засобах. Тому, коли мова йде про економічну ефективність дистанційного навчання, слід враховувати, що головними складовими її досягнення є якість освітніх послуг, авторитетність бренду та конкурентоздатність навчального закладу на вітчизняному та зарубіжному освітньому просторі. Тільки завдяки цим показникам можливе значне збільшення обсягів послуг з дистанційного навчання, а отже і досягнення економічного результату.

Теза дванадцята (висновки). Аналіз початкового стану практичного впровадження у Полтавському університеті економіки і торгівлі педагогічного експерименту, спрямованого на трансформацію традиційного заочного навчання у сучасне дистанційне, дозволяє пізнати, яке місце сьогодні, завтра та у віддаленій перспективі займають і будуть займати дистанційні технології та дистанційна форма навчання. Уже зараз очевидні здобутки, які отримав університет лише у рамках експерименту з трансформації заочного у дистанційне навчання. Вони полягають у наступному. Усі без винятку студенти отримали з кожної навчальної дисципліни найповніше інформаційне забезпечення, в якому підручник, що раніше був доступним у бібліотеці університету лише кожному третьому студенту, став лише складовою дистанційного курсу, що вміщує в собі гіперпосилання на десятки наукових і навчальних джерел, закони, історичні та сучасні документи, копії фрагментів із наукових джерел, фотодокументи, тренажери, відео- та інші матеріали. Отже, експеримент сприяє розробці та реальному впровадженню у навчальний процес науково-навчальних джерел нового покоління і забезпечує ними всіх студентів.

Завдяки інформаційному забезпеченню всіх студентів науковими та навчальними джерелами дистанційних курсів значно активізувалася їх самостійна робота, в якій елементи пошукової та дослідницької діяльності стали притаманними при вивченні кожної теми, а не тільки під час написання курсових робіт і виконання семестрових занять.

Зосередження більшості складових навчального процесу на сайті дистанційного навчання вперше дозволило відстежувати та контролювати навчання студентів-заочників у міжсесійний період. Менеджери дистанційного навчання і викладачі можуть відстежити у режимі реального часу та згодом усі кроки навчальної діяльності студента з усіх навчальних дисциплін, зберігати ці дані в архіві електронного деканату. Прозорість навчального процесу дозволяє, коли це потрібно, коригувати навчальну діяльність студента, що також сприяє підвищенню його якості.

Повсякденне використання студентами комп'ютерів, їх участь у дистанційних заняттях, дозволяє сформувати кожному з них навички висококваліфікованого користувача ПЕОМ – однієї із найважливіших кваліфікаційних характеристик сучасного фахівця.

Посилення дистанційного характеру навчання значної кількості студентів зменшило потребу у паперових виданнях навчальної і наукової літератури, затрат часу на бібліотечне обслуговування цієї категорії студентів і рекреаційне навантаження на гуртожитки, їдальню та інші приміщення навчального корпусу університету.

Нарешті, впровадження експерименту дозволило розширити географію абітурієнтів і сприяє зростанню іміджу університету серед тих випускників загальноосвітніх шкіл, коледжів і технікумів та їх батьків, які налаштовані на справжнє навчання, а не на його імітацію та отримання диплома.

Перелік цих здобутків можна продовжити тими, що лежать у соціальній площині: відкриття можливості для навчання працюючим громадянам та з особливими потребами; зменшення часу і витрат студентів на навчання тощо.

Як уже відзначалося, процесу трансформації заочної форми навчання у дистанційну альтернативи немає. Але реалізація цієї ідеї залежить не від бажань і намірів, а великої підготовчої роботи, головними складовими якої є комп'ютеризація та інформатизація навчального процесу та впровадження сучасних технологій його організації.

Аналіз експерименту наглядно засвідчує наявність і сприяє прискоренню змін у інформаційному забезпеченні студентів і викладачів, у якому паперові видання з часом стануть рідкісним явищем. Зараз неможливо передбачити усі наслідки об'єктивного процесу розвитку денної форми навчання в умовах наслідків сучасної інформаційної революції, адже ми поширюємо своє бачення лише до тих її меж, які нам сьогодні відкриті. Але немає сумнівів у тому, що її подальший розвиток зумовить те, що наші сучасні уявлення, які багатьом здаються занадто радикальними, вже досить скоро будуть оцінюватися наступним поколінням як досить обережні та консервативні.

З огляду на об'єктивні процеси розвитку вищої освіти у країнах світу та практичні досягнення у впровадженні дистанційного навчання в нашому університеті, стратегія його успішного розвитку повинна обов'язково включати: *по-перше*, завершення трансформації традиційного заочного навчання у сучасне дистанційне; *по-друге*, розробку дистанційних курсів з усіх навчальних дисциплін, які б дозволяли відтворювати усі складові навчального процесу та активно впроваджувати дистанційні технології у денній формі навчання; *по-третє* – розробку дистанційних курсів і лекцій провідними докторами наук, професорами, розміщення їх у мережі Інтернет і надання до них вільного доступу; *по-четверте*, удосконалення педагогічної логістики навчального процесу у денній формі навчання, формалізованого впровадження тем, розділів та в цілому навчальних дисциплін і видів навчальних занять, що вивчаються дистанційно; *по-п'яте* – створення російсько- та англomовних дистанційних курсів і поширення на цій основі надання освітніх послуг громадянам інших країн; *по-шосте* – формування нового покоління науково-педагогічних працівників, які б поєднували глибоку наукову ерудицію, педагогічні здібності, знання іноземних мов і дистанційних технологій навчання.

РАЗВИТИЕ ИТ-ИНФРАСТРУКТУРЫ СИСТЕМЫ ЭЛЕКТРОННОГО ОБУЧЕНИЯ УНИВЕРСИТЕТА НА ОСНОВЕ СЕРВИСНОГО ПОДХОДА

Н. Е. Рогоза, д.э.н., профессор; **Е. И. Ивченко**, к.т.н., доцент;
В. И. Божко, начальник отдела развития и инноваций УНИЦ
ВУЗ Укоопсоюза «Полтавский университет экономики и
торговли»

Важнейшим условием создания конкурентоспособной системы электронного обучения ВУЗа, есть эффективная информационно-телекоммуникационная (ИТ) инфраструктура. Однако ее содержание и развитие – весьма затратный процесс, поэтому необходимо соблюдать баланс между возможностями ИТ-инфраструктуры и расходами на ее поддержку, особенно это актуально для университетов негосударственной формы собственности. В условиях жесткой конкуренции ИТ-инфраструктура университета нуждается в постоянной модернизации и оптимизации. Цель оптимизации ИТ-инфраструктуры ВУЗа – максимизировать отдачу от инвестиций, обеспечить высокое качество обслуживания участников учебного процесса и как следствие, конкурентные преимущества. Необходимо учитывать также, что в современных условиях наблюдается конвергенция информационных сред, возросла доля совместной работы, что предъявляет повышенные требования к стабильности и доступности ИТ-услуг.

Проанализируем современные тенденции и подходы к управлению ИТ-инфраструктурой в целом и в учебных заведениях в частности, выделим проблемы, возникающие в процессе эволюции ИТ-инфраструктуры, и на основании результатов анализа выработаем рекомендации по оптимизации ИТ-инфраструктуры, выбрав соответствующие методологию и методы её реализации.

В процессе развития ИТ-инфраструктуры возникают следующие проблемы:

- недостаток средств на приобретение и обслуживание нового оборудования;

- необходимость соответствия определенному уровню безопасности и режиму доступа;
- недостаток квалифицированного ИТ-персонала;
- влияние возрастных особенностей персонала на процессы обучения и перехода к использованию новых технологий;
- неконтролируемый рост сетевых подключений;
- тесная связь ИТ-подразделения с другими подразделениями и слабое документирование ИТ-процессов.

В настоящее время, как правило, выполняется оптимизация существующей ИТ-инфраструктуры, а не построение новой. Часто наблюдается ситуационный подход к решению задач ИТ, текучесть кадров, отсутствие преемственности и документирования. В результате имеем энергоемкие ИТ-системы с избыточным информационным и аппаратным обеспечением. При этом внедрение очередных инноваций, таких как системы электронного обучения, системы автоматизации управления процессами обучения и делопроизводства наталкивается на непреодолимые архитектурные препятствия в ИТ-инфраструктуре, в том числе и организационного характера.

Основной причиной такого состояния дел является отсутствие основополагающих принципов и методов при переходе от централизованной вычислительной архитектуры к распределенной сервис-ориентированной. В связи с растущей сложностью ИТ-инфраструктуры, а также нехваткой квалифицированных кадров, предлагается рассматривать аутсорсинг ИТ-процессов и ИТ-инфраструктуры как частичное решение указанных проблем. Кроме того, актуальной задачей является создание моделей ИТ-процессов и их оптимизация для унификации процессов планирования, обслуживания и эксплуатации ИТ-сервисов и ИТ-инфраструктуры.

Перспективным подходом к организации работы ИТ-подразделения ВУЗа и оценки его деятельности является установление отношений вида «клиент – поставщик услуг» между пользователями и ИТ-службой, т. е. сервисный подход к управлению ИТ (IT Service Management – ITSM).

ITSM – современный подход к построению информационных

систем, которые непосредственно связаны с прикладной деятельностью. ВУЗ, который стремится не просто дать образование, а научить применению ИТ-технологий в различных профессиональных приложениях, может и должен эффективно использовать ITSM. Стремясь к наиболее полной интеграции с бизнес-задачами, ITSM использует комплексный или инфраструктурный подход, который сформулирован в ITIL (Information Technology Infrastructure Library) и строится на инфраструктурных моделях и решениях. Образовательный процесс рассматривается как постоянно действующая услуга, а построение образовательной инфраструктуры осуществляется методами процессного управления включая: выбор, организацию и правила работы; управление процессами; услуги и качество.

Образовательные сервисы, использующие информационные технологии, особый вид ИТ-услуг, которые разработаны в ITIL/ITSM. Как правило, выделяют следующие образовательные ИТ-сервисы:

- сервисы организации учебного процесса, позволяющие создать систему, реализующую процедуры организации и проведения учебного процесса, подготовки и публикации учебных материалов, а также проверку приобретенных знаний;
- сервисы поддержки коммуникации и организации совместной работы обеспечивающие студентов, преподавателей и сотрудников удобными средствами общения друг с другом в процессе обучения;
- сервисы централизованного хранения документов, их систематизации, публикации и управления доступом;
- сервисы управления задачами сотрудников, предназначенные для оперативного доведения принятого решения до всех исполнителей с последующим контролем дисциплины выполнения поставленных задач, представляющие собой средства мониторинга динамики выполнения работ, маршрутов документов, расписаний сотрудников, их отчетов, планирования мероприятий, оперативного реагирования на возникающие отклонения;
- сервисы планирования рабочего времени;
- сервисы создания и настройки виртуального рабочего про-

странства, которые предоставляют средства организации и индивидуализации рабочего пространства каждого пользователя системы в соответствии с его обязанностями и особенностями восприятия информации.

Так как библиотека сервисов строится на базе процессного подхода, то содержит типовые комплексные решения и может быть тиражируемой.

Ведущие университеты США, России, Украины следуя принципам ИТИЛ, переходят на образовательные сервисы, соединяя ИТ и процессы образования с использованием процессных моделей инфраструктурной библиотеки. Количество сервисов постоянно увеличивается, развивая при этом современный инструментарий электронного образования.

При реализации сервисного подхода типовая служба поддержки ИТ-инфраструктуры состоит, как правило, из 2-х составляющих:

- Front-Line или служба поддержки пользователей;
- Back Office – это может быть одно или несколько профильных ИТ-подразделений (например: отдел специализирующийся на ремонте аппаратного обеспечения, сектор программного обеспечения).

Front Line – это первая линия поддержки задач которой является прием заявок от пользователей и их обработка. Эта служба должна обладать единой точкой входа. Проблема либо решается либо на первой линии (Front Line) немедленно, или требует передачи в Back Office профильному специалисту из соответствующего подразделения, в чьей компетенции является разрешение подобных проблем. По мнению многих специалистов хорошей практикой считается сформировать в ВУЗе «институт ключевых пользователей» в каждом крупном подразделении. Такие пользователи должны правильным образом формулировать как свои запросы так и корректировать запросы других пользователей своего подразделения, активно участвовать в обучении новых пользователей ИТ-инфраструктуры ВУЗа.

Важным фактором успешного внедрения сервисного подхода в ВУЗ является эффективное применение комплексных методов

логических моделей охватывающих все действия и процессы управления ИТ-услугами: планирование, разработку, использование, обслуживание, вывод из эксплуатации (напр. Microsoft® Operations Framework) или специализированных программных систем, таких как: OTRS (Open-source Ticket Request System), «1С:ИТIL – Управление информационными технологиями предприятия», Hardware Inspector Service Desk (www.hwinspector.com/ru/). ИТ-подразделения ВУЗ Укоопсоюза «Полтавский университет экономики и торговли» имеют положительный 3-х летний опыт эксплуатации и внедрения решения Hardware Inspector. Элементы сервисного подхода также реализуются в процессе создания гибридной облачной инфраструктуры университета на основе решений виртуализации от Microsoft®.

Выводы

Реализация сервисного подхода в модернизированной ИТ-инфраструктуре университета позволит:

- описывать работу ИТ-инфраструктуры в виде набора сервисов, ценность которых понятна пользователям и руководству университета, делать работу ИТ-подразделений более прозрачными для них;
- организовывать ИТ-инфраструктуру в соответствии с потребностями приоритетных бизнес-процессов университета;
- обеспечивать учет стоимости и потребления ИТ-услуг;
- управлять ИТ-инфраструктурой в терминах предоставляемых сервисов (доступность сервиса, непрерывность и уровень обслуживания);
- обеспечивать измеримость результатов инвестиций в ИТ-инфраструктуру;
- обеспечивать приобретение практических навыков для обучаемых в сфере современного ИТ-менеджмента.

Литература

1. Информационные и коммуникационные технологии в дистанционном образовании: специализированный учебный курс [пер. с англ.] / Майкл Г. Мур, Линда Блэк [и др.]. – М. : ИД «Обучение-Сервис», 2006. – С. 632.

2. Жариков Э. В. Основные направления оптимизации ИТ-инфраструктуры учебных заведений / Э. В. Жариков // Научный журнал «Вестник Восточного Южноукраинского национального университета имени Владимира Даля». – 2011. – № 3(157).
3. Балашова О. ИТ-услуги в вузе: учет стоимости и потребления / О. Балашова, Д. Козлов, Р. Смелянский // Открытые системы». – 2006. – № 5.
4. Логунов Д. В. Внедрение сервисного подхода к управлению небольшим ИТ-подразделением (на примере ИТ-службы вуза) [Электронный ресурс] // Электронный журнал «Системы управления бизнес-процессами». – 2011. – МВА СЮ, Зима 2011. – Режим доступа : <http://journal.itmane.ru/node/603>.
5. ITIL® and IT Service Management [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.itil.org.uk/>.
6. Microsoft Operations Framework (MOF) [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://technet.microsoft.com/en-us/solutionaccelerators/dd320379.aspx>.

ДИСТАНЦИОННОЕ ОБРАЗОВАНИЕ: ОЦЕНКА ВНЕДРЕНИЯ В ВУЗАХ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ

С. В. Карпенко, к.э.н., доцент; **В. А. Михарева**, к.э.н., доцент
*Белорусский торгово-экономический университет
потребительской кооперации*

Дистанционное образование (ДО) в республике развивается медленнее, чем на Западе. Главная проблема – уровень развития ИТ в стране и ограниченность финансовых ресурсов вузов. Платформы систем ДО становятся мощнее, а финансы для их приобретения у вузов ограничены.

ИТ за последние три года шагнули вперед. До конца года внешний интернет-шлюз Беларуси расширяют до 280 Гбит/с. По данным итогового отчета «Обзор 2012: Цифровые технологии» (09/2012 г.): в Беларуси пользуются Интернетом 39,6 % населения. Работают Стратегия развития информационного общества до 2015 г., Национальная программа ускоренного развития ус-

луг в сфере ИКТ на 2011–2015 годы другие государственные программы. В докладе МСЭ «Измерение информационного общества» (2010г.) Беларуси в этой области отводят 52 место по сравнению с 56-м в 2008 г.

ДО в Беларуси развивается с 2000 года. Эффективность ДО определяется переходом от принципа «образование на всю жизнь» к принципу «образование через всю жизнь». Например, в Японии сотрудники повышают квалификацию 1 раз в 3 месяца.

Зарубежные исследователи отмечали, что к 2010 году две трети всего образования будет дистанционным. У нас эти прогнозы не сбылись. Дистанционную подготовку специалистов в республике предлагают 14 организаций [2]. Число учреждений высшего образования в Беларуси в Справочнике абитуриента «ВУЗы Беларуси» 57. Это 7 академий, 33 университета, 17 институтов [3]. Таким образом, ДО предлагает лишь около четверти вузов. Различны виды услуг. ДО для компьютерных специальностей реализую лишь два ВУЗа: БГУИР и БНТУ [4]. БГУИР первым «дистанционщиком» уже выдал дипломы. Этот вуз и ГГУ[5] стали основателями ДО в Беларуси. Цена обучения зависит от числа выбранных курсов. Время начала занятий зависит от вида ДО: довузовское, 1-е или 2-е высшее, переподготовка, изучение 1–3 предметов или технологий и др.

Этапы оценки уровня внедрения ДО в вузах республики:

1) *Определение цели, объекта и предмета исследования.* Цель – оценка уровня внедрения ДО для определения конкурентных позиций вузов в данном сегменте рынка образовательных услуг для формирования портфеля дистанционных образовательных продуктов/платформ. Объект – предложения вузов по ДО. Предмет – современные ИТ и виды услуг по ДО: телефонный, терминальный, SMS-, Интернет-, мобильный, и др.

2) *Выявление факторов и моделирование показателей развития ДО.* Конкуренция в сфере высшего образования, потенциал рынка ДО, степень применения ИКТ в учебном процессе влияют на развитие ДО и повышение его эффективности. Для обеспечения цели настоящего исследования применены следующие показатели: Уровень внедрения ДО в i-ом вузе, Уровень внед-

рения j-ой услуги на рынке, Уровень внедрения j-ой услуги на рынке вузов, выполняющих подготовку по компьютерным специальностям.

3) *Оценка уровня внедрения ДО.* Выполнен мониторинг интернет-ресурсов (09.2012г.) государственных вузов. На основе бинарной оценки («+/-») предложений по ДО рассчитаны перечисленные показатели. Определены конкурентные позиции вузов на рынке ДО: «Лидеры»[0.75; 1]; «Кандидаты», [0.5; 0.75]; «Претенденты», [0.25; 0.5]; «Аутсайдеры», [0; 0.25].

4) *Графическая интерпретация и анализ результатов оценки.* Вывод о конкурентной среде и привлекательности рынка ДО и его сегментов. Абсолютный лидер в республике (09.2012 г.) – БГУИР. Рассчитаны удельные веса каждой группы.

Можно предположить, что ДО на основе мобильных ИКТ займет лидирующие позиции на белорусском рынке ДО.

5) *Рекомендации по развитию ДО.* В настоящее время наиболее востребованы услуги Интернет-, мобильный. Максимально предложено довузовское обучение и тестирование. Формирование бизнес-портфеля услуг ДО предполагает комплексную оценку привлекательности рынка, ценности и конкурентоспособности ДО.

Литература

1. Высшие учебные заведения Республики Беларусь. Информационный ресурс : <http://www.tamby.info/vuz.htm>
2. Дистанционное образование. Информационный ресурс : <http://www.bntu.by/mido/item/mido.html>
3. Дистанционное образование: пространство виртуальное, знания – реальные. Информационный ресурс : <http://www.electroname.com/story/738>
4. Дистанционное обучение: перечень организаций. Информационный ресурс : <http://kariera.by/topic-1010/>
5. Сайт Центра дистанционного обучения БГУИР. Информационный ресурс : prometey.bsuir.by.
6. Сайт Центра дистанционного обучения ГГУ. Информационный ресурс : <http://dl.gsu.by>)

NEUE MEDIEN UND IHR EINSATZ IM (SPRACH-) UNTERRICHT

Margarethe Barié, M. A.

Институт имени Гете, Германия

Um über den Einsatz Neuer Medien im Unterricht sprechen zu können, soll zunächst dargelegt werden, wie man die sog. Neuen Medien definieren kann. An erster Stelle steht die Abgrenzung zu «alten Medien», worunter man beispielsweise gedruckte Bücher, Texte oder gemalte Bilder versteht. Alten als auch Neuen Medien sind folgende Eigenschaften gemein: Medien sind stets als Mittler zu begreifen. Denn im Gegensatz zu anderen Mechanismen gesellschaftlicher Vernetzung sind Medien auf Grund ihrer technischen Beschaffenheit rein symbolischen Charakters. Im Sinne von «Form» und «Inhalt» verleihen sie dem Kommunizierten eine Form, also ein Set erwartbarer Strukturen, die das Ordnungssystem bilden, mit dem Individuen der Welt gegenüberreten können. Komplexe Wahrnehmungen und Erfahrungen werden so überhaupt erst verständlich. Nicht zuletzt sind Medien heute im Gebrauch des tagtäglichen Lebens gewissermaßen unsichtbar geworden. Ihre Nutzung vollzieht sich dabei nahezu unbewusst. (Vgl.: Winkler/2004)

In Anlehnung an L. Manovich möchte ich nun noch vier Prinzipien nennen, durch welche sich Neue Medien von den alten unterscheiden. Diese sind: der modulare Aufbau Neuer Medien, ihre numerische Repräsentation, ihre Automatisierung und ihre Variabilität.

Der modulare Aufbau Neuer Medien bedeutet, dass ein einzelnes Medium, beispielsweise ein Film, aus vielen einzelnen Modulen (Bildern) besteht, die in Sequenz aneinandergereiht den Film ergeben. Unter numerischer Repräsentation ist die Tatsache zu verstehen, dass sich Medien formell mathematisch abbilden und algorithmisch manipulieren lassen. Diese Prinzipien erlauben somit über Computerprogramme die automatische Prozessierung von Medien. Medien sind aus diesem Grund stets variabel. (Vgl.: Manovich/1999)

Diese Prinzipien und Eigenschaften von Medien sind bei ihrem Einsatz im (Sprach-)Unterricht stets zu berücksichtigen.

Wenn beispielsweise das Medium «Film» im Unterricht eingesetzt

wird, muss man beachten, dass dadurch das Medium explizit in den Fokus gerückt wird. Steht das Medium dann jedoch isoliert im Vordergrund, wirkt es ablenkend und somit mitunter kontraproduktiv.

Der Unterrichtende sollte daher darauf achten, das Medium nicht zum Selbstzweck werden zu lassen. Vielmehr ist es entscheidend das Medium sinnvoll in den kommunikativen Prozess des Lernens zu integrieren. Auch sollte der Umgang mit dem verwendeten Medium nicht durch technische Schwierigkeiten behindert werden. Es ist also wichtig, dass der Unterrichtende nur Medien verwendet, mit deren Funktionsweise er selbst vertraut ist. Denn dann entwickeln Medien einen positiven Effekt, weil sie für den Lernenden unbewusst an Intuition und Gefühl appellieren und dadurch auch die Motivation der Lernenden ansprechen können.

So kann der didaktisierte Einsatz von Audio- und visuellen Medien (Musik & Film) Kreativität wecken, Sprech- und Schreibanlässe schaffen und zur Differenzierung des Ausdruckvermögens beitragen. Darüber hinaus ist die Verwendung von Blogs und Lernplattformen denkbar, wo die Lernenden ihre Fähigkeiten und Kenntnisse dokumentieren und sich austauschen können. Podcasts eignen sich gut, um Formate wie Reportagen, Hörspiele oder Musiksendungen zu erstellen, die dann im Internet veröffentlicht werden.

Die Vorteile der Verwendung Neuer Medien im Unterricht liegen dabei vor allem in der dadurch entstehenden Authentizität der Unterrichtsatmosphäre und der Möglichkeit der Einbeziehung landeskundlicher Aspekte, wobei hier auch interkulturelle Perspektiven der Fremdsprache beispielsweise in Bezug auf Jugendkultur auftauchen.

Durch die erforderliche Sozialform stärken sie auf diese Weise die Gruppendynamik, dienen der Auflockerung des Unterrichts und können sich letztendlich förderlich auf die Medienkompetenz der Lernenden auswirken und deren Eigeninteresse zur selbstständigen Vertiefung und Anwendung der Fremdsprache unterstützen.

Literatur

1. Hartmut Winkler (2004): Mediendefinition. In: Medienwissenschaft (1), Gesellschaft für Medienwissenschaft e.V.: Marburg.

2. Lev Manovich (1999): New media: a user's guide. In: Net.Condition, ZKM: Karlsruhe.

Зusammenfassung:

Dieser Beitrag befasst sich mit dem Einsatz Neuer Medien im (Sprach-)Unterricht. Zunächst wird dazu in Anlehnung an Hartmut Winkler und Lev Manovich eine Definition Neuer Medien gegeben. Hierbei wird auf die bedeutende Tatsache hingewiesen, dass die Anwendung von Medien im heutigen alltäglichen Gebrauch nahezu unbewusst geschieht. Sollen also Medien im Unterricht zum Einsatz kommen, so ist darauf zu achten, dass sie sich in die Lernatmosphäre einpassen und diese nicht stören. Daher ist es für Lehrer wichtig mit dem eingesetzten Medium vertraut zu sein und das Medium nicht als Selbstzweck zu sehen. Methodisch und didaktisch eingebunden in den Unterricht wirken sich Medien positiv auf die Motivation und Kreativität der Lernenden aus und ermöglichen es eine authentische Lernsituation zu schaffen.

ДИСТАНЦИОННОЕ ОБУЧЕНИЕ В СИСТЕМЕ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ АЗЕРБАЙДЖАНА: ПРОБЛЕМЫ ВНЕДРЕНИЯ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ

Самедов Октай Алипаша оглу, доцент, доктор философии
по педагогическим наукам, проректор по воспитательной
работе Бакинского славянского университета
(Азербайджан)

Повышение качества высшего образования, являясь приоритетом сегодняшней образовательной политики Азербайджана, требует осуществления ряда серьезных шагов по реализации этой общей цели, одним из важных направлений которого является интеграция в европейскую систему образования. Одним из таких шагов является внедрение в отечественную систему образования дистанционного обучения, опирающегося на целенаправленное и научно-обоснованное применение новейших технологий.

На современном этапе развития общества вопросы применения дистанционного образования как формы получения образо-

вания, при котором учебный процесс организовывается на основании электронных, телекоммуникационных, программно-технических средств, нашли отражение в Законе Азербайджанской Республики об образовании. Согласно Закону, дистанционное обучение стало, наряду с очной и заочной, одной из форм получения образования в республике.

Сегодня ученые и специалисты страны активно занимаются изучением системы дистанционного обучения – составной части Болонского процесса, к которому подключился Азербайджан, знакомятся опытом реализации подобной формы, накопленным мировой системой образования, исследуют технические и методические проблемы внедрения в учебный процесс дистанционного формирования знаний, умений и навыков у учащихся как общеобразовательных, так и высших учебных заведений республики.

Общеизвестно, что внедрение дистанционного образования, являющегося важным условием успешной интеграции в единое европейское научно-образовательное пространство, позволяет более рационально использовать кадровый потенциал высшей школы и дает возможность студентам принимать участие на занятиях в интерактивном режиме. Поэтому так важно внимательное изучение правил и принципов Болонского процесса, неотъемлемым компонентом которого является дистанционное образование, научное и грамотное его внедрение в систему вузовского обучения, проведение специальных мониторингов и обсуждений процесса ассимиляции этой формы обучения в систему нашего образования.

Уже сделаны первые шаги в становлении и развитии дистанционного образования в республике. В рамках реализуемого с 2005 года проекта «Развитие электронного общества на Южном Кавказе», который финансировался Европейским союзом и основной целью которого стало управление процессами обучения и образования с использованием современных технологий как в Азербайджане, так и за его пределами, в Бакинском государственном университете создан центр дистанционного обучения (e-learnig), организованы курсы по дистанционному обучению,

участие в которых принимают студенты всех вузов страны. На базе одного из школ-лицеев г. Баку организован Центр дистанционного образования, создан и активно функционирует соответствующий интернет-портал. Дистанционное образование является одним из основных компонентов проекта «Электронные обучающие системы» в рамках Государственной программы по информатизации системы образования Азербайджана, основной целью которого являются привлечение детей с ограниченными возможностями, обучающихся на дому, к дистанционному образованию, обеспечение их интеграции в общество и совершенствование у них навыков использования электронных ресурсов.

Вместе с тем, с сожалением следует отметить, что, в отличие от многих других государств, в нашей стране система дистанционного обучения еще не внедрена в полном объеме, не созданы необходимые условия для его использования в вузовском обучении. Хотя для внедрения в стране Болонского процесса необходимо активное функционирование системы дистанционного обучения, которая в Азербайджане еще не сформирована. Согласно статистике, сегодня количество виртуальных студентов во всем мире доходит до миллиона человек, ожидается, что их количество в мегауниверситетах, ставших транснациональными вузами и бюджеты которых исчисляются миллиардами долларов, скоро достигнет 10 миллионов. Поэтому ни у кого не вызывает сомнений необходимость внедрения дистанционного образования, его педагогическая ценность и экономическая целесообразность.

Для становления и активного применения дистанционного обучения в Азербайджане необходимо проведение большой и серьезной работы. Представляется важным всестороннее изучение специфики подобной формы вузовского образования. Педагогическая наука Азербайджана остро нуждается в серьезных исследованиях актуальных проблем дистанционного образования. Первичное ознакомление с проблемой приводит к мысли о том, что эти исследования должны иметь многоаспектный характер.

Во-первых, должна быть создана материально-техническая база, обеспечивающая высококачественное функционирование в вузах структурных компонентов дистанционной формы обучения, снабжение каждого учебного заведения высокоскоростным Интернетом, а всех учащихся и преподавателей вуза – высокотехнологическими ноутбуками с новейшим программным обеспечением. Вузы должны иметь свои Интернет-порталы с широкой ресурсной базой. А для этого необходимо изучение и внедрение мировой передовой практики в области создания и применения в учебном процессе электронных ресурсных баз, принятие специальных правовых документов, регулирующих процесс дистанционного обучения.

Во-вторых, необходимо решение целого ряда дидактических и методологических проблем. Должны быть разработаны новые учебные планы, предусматривающие виртуальные лекции и видео-семинары для студентов, находящихся вдали от университетских зданий, специальные методические средства для преподавателей и учащихся по использованию информационно-коммуникационных технологий, учебные программы и курсы различных уровней. Необходимо также обеспечить контролируемость качества образования со стороны международных организаций.

В-третьих, необходимо широкомасштабная работа по повышению уровня квалификации вузовских преподавателей, который должен соответствовать современным требованиям, специальная подготовка обучающего состава, призванного формировать и совершенствовать знания, умения и навыки у учащихся, находящихся далеко от университетских аудиторий.

В современном мире сделана огромная ставка на дистанционную форму обучения, которая входит в новый век как самая эффективная система подготовки и непрерывного поддержания высокого квалификационного уровня специалистов различных областей. Становление и развитие дистанционного образования в Азербайджане позволит обеспечить населению доступ к качественному образованию и даст стране возможность завоевать достойное место на мировом рынке образовательных услуг.

ПРОБЛЕМЫ ОБЕСПЕЧЕНИЯ КАЧЕСТВА ДИСТАНЦИОННОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Р. О. Бугубаева, к.э.н., профессор, первый проректор

С. Б. Глазунова, зам. директора ДПОМК УП

Карагандинский экономический университет (Казпотребсоюза)

Интенсификация процесса получения знаний, требования к индивидуализации процесса получения образования различными категориями обучающихся вызывает настоятельную необходимость разработки и внедрения широкого комплекса образовательных программ, позволяющих каждому желающему получить именно то образование, в те сроки и в том месте, которые представляются для него наиболее приемлемыми. Наиболее оптимально удовлетворяет перечисленным критериям дистанционное образование при условии обеспечения его высокого качества.

Проблема качества дистанционного образования все больше волнует не только специалистов, непосредственно занятых в этой области, но и различные группы потребителей образовательных услуг (государство, общество).

Определяя качество образования как «создание демократической системы образования, гарантирующей необходимые условия для полноценного качественного образования на всех уровнях; индивидуализация образовательного процесса за счет многообразия видов и форм образовательных учреждений и образовательных программ, учитывающих интересы и способности личности; конкурентоспособный уровень образования, как по содержанию образовательных программ, так и по качеству образовательных услуг», мы рассмотрим обеспечение качества дистанционного обучения в КЭУК.

Систематизируем факторы, влияющие на качество дистанционного образования в табл. 1.

Согласно представленным выше факторам, качество дистанционного образования в Карагандинском экономическом университете Казпотребсоюза обеспечивается посредством:

1) вовлечения студентов в процесс обучения. Структура образовательной программы составляется таким образом, чтобы

студент сам мог управлять процессом изучения дисциплин. Студент вправе определять дисциплины, путем формирования индивидуального учебного плана; устанавливать порядок изучения выбранных курсов согласно своим индивидуальным особенностям.

Таблица 1

Факторы, влияющие на качество дистанционного образования

Фактор	Содержание
Концепция обучения	соответствие поставленным целям, формирование компетенций, обеспечивающих конкурентоспособность
Содержание образования	учитывающее особенности дистанционной формы обучения и используемой концепции
Методы и организационные формы	должны быть адекватны используемой концепции и учитывать индивидуальные способности и интересы обучаемых
Организация информационно-образовательной среды	необходимой и достаточной для ведения полноценного учебного процесса на основе современных педагогических технологий
Средства обучения	должны быть адекватно отражены основные принципы используемой концепции, созданы условия для организации эффективной познавательной деятельности учащихся с учетом специфики предметной области
Использование технических средств	информационные и коммуникационные технологии
Профессионализм преподавателя	предметной областью и в определенной степени смежными областями знания, но и педагогическими, психологическими знаниями

2) использования современных средств и способов коммуникации. В КЭУК обучение осуществляется с использованием автоматизированной информационной системы Tamos University Suite v.1.0., структура которой обеспечивает возможность полноценного использования аудио-видео-лекций, общение слуша-

телей между собой, текстовых материалов по дисциплине, прохождение рубежного и итогового контроля.

3) обеспечения полноценной связи, поддержки и контакта со студентами. Поэтому, за каждым студентом и/или группой закрепляется тьютор (куратор), который непосредственно поддерживает связь со всеми студентами дистанционщиками, помогает в решении возникающих вопросов.

Вместе с тем, можно выделить и ряд проблем, отрицательно влияющих на качество дистанционных образовательных услуг, которые мы в настоящее время стараемся преодолеть: низкая вовлеченность студентов в онлайн-дискуссии, несвоевременные ответы преподавателей на вопросы студентов, периодическая, а не регулярная оценка работы студентов.

Таким образом, получение высшего образования дистанционно накладывает ответственность как на организацию образования, так и на обучающегося, который сам должен распределять свое время и возможности на обучение.

КРУГЛИЙ СТІЛ

«Дистанційне навчання: нормативні засади та економіко-правові аспекти; особливості педагогічної логістики; програмні платформи дистанційного навчання; телекомунікаційне забезпечення та безпека інформації; віртуальні тренажери та лабораторні роботи; локальні центри у системі дистанційного навчання...»

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В УКРАЇНІ

О. М. Коросташов, к.ю.н., доцент

ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

У рамках загальносвітових тенденцій переходу від індустріального до інформаційного суспільства розвиток дистанційної форми навчання є одним з перспективних напрямків удосконалення системи освіти. Дистанційне навчання сприяє реалізації головних засад освітньої політики демократичних держав – спрямованості навчання й виховання на індивідуальний розвиток особистості, задоволення й формування її інтелектуальних потреб та інтересів відповідно до інтересів суспільства.

У виступі президента АПН України, академіка НАН України Василя Кременя на сесії АПН наголошувалося, що освітяни, не протиставляючи дистанційну освіту традиційній, яка лишилась основою і надалі, повинні всіляко розвивати її, задовольняти потреби в дистанційному навчанні на національному освітньому ринку й експортувати освітні послуги за кордон. Такі міркування, на нашу думку, відображають перспективи розвитку дистанційного навчання на всіх рівнях освіти.

На думку фахівців, одним із головних чинників, що стримують розвиток дистанційного навчання в Україні, є недосконалість відповідної нормативно-правової бази.

Основними нормативно-правовими актами, що регулюють дистанційне навчання в Україні є Закони України «Про освіту»

від 23 травня 1991 р., «Про вищу освіту» від 17 січня 2002 р., «Про національну програму інформатизації» від 4 лютого 1998 р., «Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки» від 9 січня 2007 р., Укази Президента України «Про заходи щодо розвитку національної складової глобальної інформаційної мережі Інтернет та забезпечення широкого доступу до цієї мережі в Україні» від 31 липня 2000 р., «Про заходи щодо забезпечення пріоритетного розвитку освіти в Україні» від 30 вересня 2010 р., Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Програми розвитку системи дистанційного навчання на 2004–2006 роки» від 23 вересня 2003 р., «Про затвердження Державної програми «Інформаційні та комунікаційні технології в освіті і науці» на 2006-2010 роки» від 7 грудня 2005 р., Постанови Верховної Ради України «Про затвердження Завдань Національної програми інформатизації на 2000–2002 роки» від 6 липня 2000 р., «Про затвердження завдань Національної програми інформатизації на 2006-2008 роки» від 4 листопада 2005 р., «Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні» затверджена Наказом МОН України від 20 грудня 2000 р., Наказ МОН України «Про створення Українського центру дистанційної освіти» від 7 липня 2000 р., «Положення про дистанційне навчання», затверджене наказом МОН України від 21 січня 2004 р., Рішення Колегії МОН України «Про стан і перспективи розвитку дистанційного навчання в Україні» від 23 червня 2005 р.

На рівні законодавчих нормативно-правових актів дистанційне навчання згадується лише побіжно або взагалі не згадується. Так, Законом України «Про освіту» передбачено лише очну, вечірню, заочну форми навчання, екстернат та педагогічний патронаж. Відповідно до ст. 42 Закону України «Про вищу освіту» навчання у вищих навчальних закладах здійснюється за такими формами: денна (очна), вечірня, заочна, дистанційна, екстернатна.

На жаль, у останній редакції законопроекту «Про вищу освіту» від 1 листопада 2012 р., який під головуванням Віце-прем'єр-міністра – Міністра соціальної політики Тігіпка С. Л. знаходиться на доопрацюванні спільно із міністерствами, відом-

ствами та вищими навчальними закладами, дистанційне навчання також згадується лише побіжно. Зокрема, статтею 50 законопроекту передбачено, що навчання у вищих навчальних закладах здійснюється за такими формами: 1) денна; 2) вечірня; 3) заочна (дистанційна). Форми навчання можуть бути поєднані.

Підзаконні нормативно-правові акти, що регламентують відносини дистанційної освіти та дистанційного навчання, як уявляється, потребують удосконалення та мають відповідати умовам сьогодення. Слід також зазначити, що приписи, передбачені окремими із зазначених підзаконних нормативно-правових актів, зокрема Постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Програми розвитку системи дистанційного навчання на 2004–2006 роки», не виконані до цього часу.

Таким чином, враховуючи важливу роль дистанційної освіти, що реалізується за технологіями дистанційного навчання, у розвитку та удосконаленні вітчизняної системи освіти, на нашу думку, у новій редакції Закону України «Про вищу освіту» слід передбачити окремий розділ про особливості дистанційної освіти та дистанційного навчання, а також привести у відповідність з його нормами відповідні закони та підзаконні нормативно-правові акти.

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ДИСТАНЦІЙНОГО КУРСУ «ФІНАНСОВЕ ПРАВО»

Г. В. Терела, к.і.н., доцент

ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Більшість дослідників, які вивчають проблеми освіти, визначають, що її головною метою є очікуваний конкретний результат навчально-виховного процесу, який полягає в зміні та всебічному розвитку самої людини, а та, у свою чергу, підвищує рівень освіти, що надає їй можливості для самореалізації. Сам процес науково-педагогічної діяльності – це навчання й уся «обслуговуюча» діяльність, пов'язана із цим процесом. На відміну від минулих років, коли основним принципом навчання було «Повтори!», сьогодні навчальний процес базується на ідеології

креативного навчання, коли принципом стає гасло «Створи!». На нашу думку, під час впровадження дистанційних технологій навчання актуалізація такого підходу має бути відображена як провідний принцип орієнтації. У творчий процес включаються обидві сторони освітніх правовідносин, – як надавач послуг, так і їх отримувач. Викладач повинен докласти максимум зусиль для того, щоб створити «живий» дистанційний навчальний курс, адаптований до вимог майбутньої практичної діяльності студента, а останній, у свою чергу, має зосередитись на успішному засвоєнні не лише теоретичного матеріалу, але й виконати необхідний набір практичних завдань для формування системи знань, умінь та навичок. Безперечно, людина не в змозі мати повний об'єм знань з того чи іншого предмета. Тому, на перше місце виступає не здобуття суми знань, а вміння відібрати з потоку інформації те, що потрібно тій чи іншій особистості для її розвитку і самовдосконалення у своїй професійній сфері.

Вищезазначене стосується сучасних вимог до викладання усіх навчальних курсів і, зокрема, фінансового права. Вивчення даної юридичної дисципліни студентами напряму підготовки «Фінанси і кредит» слугує своєрідною правовою систематизацією знань, отриманих студентами під час опанування економічних навчальних дисциплін, адже вся фінансова діяльність держави здійснюється лише на правовій підставі та регулюється нормами фінансового права.

Опорною у самостійній роботі студентів при вивченні навчальної дисципліни «Фінансове право» за дистанційними технологіями має бути, на нашу думку, розроблена педагогічною наукою, концепція поетапного формування розумових дій. В цьому процесі можна виділити такі етапи. На першому етапі формується мотивація навчальної діяльності, яка залежить, в тому числі, від першого враження студента дистанційним посібником, від обґрунтування викладачем необхідності успішного засвоєння фінансового права у вступній частині.

На другому етапі визначається орієнтовна схема розгортання та розвитку розумових дій, формування системи орієнтирів. Студент починає освоювати теми курсу, розуміти логіку подан-

ня матеріалу. І тому важливо, щоб підходи до вивчення кожної теми були однаковими, що сприятиме доступності засвоєння навчального матеріалу. Так, до кожної теми дисципліни подані тексти лекцій, теоретичних матеріалів для засвоєння питань самостійного вивчення, по 10 запитань для самоконтролю знань, по 4 практичних завдання та 10 тестових.

На третьому етапі здійснюється процес засвоєння конкретного знання. Саме на цьому етапі проявляється співвідношення між змістом предмета та методикою його викладання і логікою його сприйняття студентами. На нашу думку, важливу увагу слід приділяти формі подання теоретичного матеріалу із застосуванням гіперпосилань, що дозволить, з одного боку не переобтяжувати основний текст надмірною кількістю інформації, а з іншого боку, дозволить тим студентам, які бажають глибоко засвоїти навчальну дисципліну, швидко віднайти усі необхідні матеріали.

На четвертому етапі, внаслідок багаторазового повторення і підкріплення процесу вивчення предмета систематичним розв'язанням завдань, зникає потреба у дотриманні орієнтирних схем та усе більше мають виявлятися елементи самостійного творчого підходу до справи. У психологічній теорії діяльності це явище відомо під назвою зворотної аферентації – зворотного зв'язку в діяльності. Відтак студент може звернутися із запитаннями до викладача за допомогою електронних засобів зв'язку. Викладачу важливо вчасно та компетентно відповідати на поставлені запитання.

На п'ятому етапі має місце оволодіння предметними зовнішніми та внутрішніми компонентами діяльності й виникає потреба в осмисленні теоретичних засад діяльності. Поєднання їх з практичними для досягнення відповідних результатів є змістом шостого етапу формування розумових дій.

Таким чином, студент самостійно має здійснювати пізнання. Роль викладача – цьому сприяти і бути на крок попереду споживача освітніх послуг.

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ

ДИСЦИПЛІНИ «ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО» В СИСТЕМІ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ MOODLE

О. О. Кульчій, ст. викладач

ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Використання дистанційних технологій у навчальному процесі стає нагальною вимогою сьогодення, що зумовлено як економічними причинами, так і зручністю для студентів. Разом з тим, запровадження таких технологій в Україні є відносно новим і вимагає ретельної роботи щодо розробки найефективніших методів та педагогічних моделей навчання студентів. Моделі навчання, які використовуються у реальному навчальному процесі залежать від форми заняття та, значною мірою, від рівня сприймання аудиторії. У процесі дистанційного навчання дисципліни «Господарське право» застосовується модель регульованого самонавчання, однак не у «чистому» вигляді, а за використанням окремих елементів інших моделей.

Студенту надається доступ до дистанційного курсу, який у своїй структурі містить увесь навчальний матеріал, необхідний для виконання навчальних завдань, складання заліку. Студенти відсилаються до сторонніх ресурсів лише з метою поглиблення своїх знань з питань, що цікавлять їх особисто або є практично значущими. Це не є обов'язковою вимогою. Єдиним завданням, для виконання якого є обов'язковим використання сторонніх ресурсів є індивідуальне завдання, що має творчо-пошуковий характер.

Студент обмежується певними часовими рамками, відведеними на вивчення курсу. Він може самостійно обирати послідовність вивчення тем курсу, виконання завдань, відхиляючись при цьому від методичних рекомендацій викладача, однак складання модульних контрольних робіт має відбуватися у строки, визначені викладачем. Так само контролюється і загальний обсяг виконаних студентом завдань. Якщо студент значно відстає – йому відправляються нагадування.

Виконані завдання перевіряються і оцінюються викладачем, який також має пояснити студентові причину неправильності виконання практичних завдань та наслідки припущення подіб-

них помилок у реальних правових ситуаціях. Це має сприяти коригуванню знань студентів та стимулювати їх пізнавальну активність.

З консультативною моделлю процес вивчення дисципліни «Господарське право» у системі Moodle ріднить те, що очна зустріч з викладачем відбувається принаймні один раз – під час складання заліку, однак це може відбуватися й під час настановної сесії.

Певні методичні питання можуть виникати й у процесі безпосереднього викладання (супроводження) дистанційного курсу.

Складним є питання поєднання комунікації між студентами, що вивчають дисципліну та забезпечення академічної чесності. Студенти можуть зорганізуватися, копіювати тести передавати їх своїм товаришам. Можливість подібної практики необхідно ускладнити. Зокрема, цього можна досягнути за рахунок розширення тестової бази, з якої система буде автоматично добирати варіанти індивідуально для кожного студента. Крім того, система Moodle дозволяє обирати кількість тестів на сторінці. На нашу думку їх має бути не більше 1–2. Це може відбити бажання зберігати їх, особливо в умовах обмеженості часу. Реалізувати ж індивідуальний підхід до розподілу практичних завдань у системі Moodle складніше. Це можна реалізувати виключно шляхом розміщення усіх завдань із зазначенням критеріїв їх вибору кожним студентом. Однак це також не гарантує досягнення мети. Альтернативою може стати персональний розподіл завдань між студентами, що, втім, є доволі трудомістким процесом і може бути реалізовано або шляхом використання особистих повідомлень чи форумів. Це є одним із перспективних завдань, над яким ще варто працювати. Одна з можливих ідей – створити категорію тестів з описовими питаннями (не потребують відповіді), у яких буде просто варіант завдання, система вибиратиме випадковий варіант із числа заданих, а студенти, відповідно до цього варіанту, обиратимуть собі завдання. Однак при цьому відсутня можливість контролю правильності вибору варіанту з боку викладача.

Виникають побоювання і щодо безпомилковості роботи си-

стеми дистанційного навчання та її захищеності від зовнішнього втручання. Має бути приділено належну увагу питанням безпеки. Необхідно (за можливості) протоколювати усі дії, що вчиняються користувачами в системі для того, щоб можна було дати аргументовану відповідь на усі скарги. Крім того, на випадок збоїв мають бути розроблені альтернативні директиви для того, що б не зірвати навчальний процес. Наприклад, навчальні матеріали та практичні завдання (що потребують значного часу на їх виконання) варто паралельно готувати у форматі веб-сайту, що може функціонувати автономно чи pdf-файлу зі змістом, що забезпечуватиме зручну навігацію курсом. Крім того, це дасть можливість працювати студентам, які забезпечені комп'ютерами, однак не мають постійного доступу до мережі Internet. Однак реалізація подібних проєктів потребує напрацювання технології масової підготовки таких «резервних посібників» на основі існуючих дистанційних курсів.

Таким чином, СДО Moodle дає значні технічні можливості для забезпечення навчального процесу, однак для їх ефективної реалізації варто постійно дбати про розвиток методичних підходів до викладання різних навчальних дисциплін.

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ДИСТАНЦІЙНОГО КУРСУ «ПІДПРИЄМНИЦЬКЕ ПРАВО»

К. Г. Боберська, ст. викладач

ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

На сучасному етапі розвитку освітньої галузі помітну роль відіграють інформаційні технології. Традиційні форми навчання не можуть забезпечити зростаючі потреби і вимоги споживачів до освітніх послуг. Поступово зростає чисельність бажаючих отримати вищу освіту дистанційно. Цей факт підтверджують дослідження, в яких прогнозується, що до 2023 року кількість студентів дистанційної форми навчання зросте до 120 млн.

Важливою організаційною формою дистанційної освіти є розробка та супроводження дистанційних курсів, одним з яких виступає дистанційний курс «Підприємницьке право» для на-

пряму підготовки 6.051701..і «Харчові технології та інженерія» (програма професійного спрямування «Технологія харчування»).

Вищезазначений інформаційний продукт включає два змістових модулі та 15 тем, кожна з яких має теоретичну та практичну частину. До теоретичної частини входить лекційний матеріал, мультимедійні презентації та відеоматеріали (застосовується мультимедійний метод, коли при мінімальній участі викладача студенти займаються самонавчанням). Одним із завдань студента під час вивчення дистанційного курсу є засвоєння юридичних термінів і понять підприємницького права. Для досягнення цієї мети розробником курсу створюється глосарій, який студенти можуть самостійно доповнювати новою для них термінологією. Під час розробки та супроводження дистанційного курсу розробнику курсу та т'ютору потрібно пам'ятати про застосування двох основних моделей навчання. В інтерактивній моделі дистанційного навчання студенти і викладачі виступають рівноправними партнерами у освоєнні електронних освітніх ресурсів. Для втілення моделі кореспонденції використовується система спілкування через форуми і чати, які є зручними формами обговорення проблем та проведення консультацій.

Практична частина кожної теми дистанційного курсу «Підприємницьке право» вміщує систему тестування (10 тестових питань), на проходження яких дається декілька спроб. Окрім тестування студентам пропонуються до виконання практичні завдання (застосовується технологія ситуаційного навчання), яка передбачає застосування моделей проблемних ситуацій, що мають місце в реальній практиці і потребують комплексу знань, практичних навичок їх вирішення. Студенти отримують завдання попередньо вивчити ситуацію, спираючись на лекційний матеріал та нормативні джерела. При підготовці ситуативного завдання розробник курсу повинен враховувати не тільки особистий досвід, а й досвід студента, оскільки головною роллю як розробника, так і т'ютора є допомогти майбутньому бакалавру з харчових технологій та інженерії зрозуміти важливість курсу «Підприємницьке право», для подальшого процесу навчання чи майбутньої професії.

Саме на цьому ґрунтуються два підходи (рівні) освоєння

дистанційного курсу – «поверхневий» і «глибинний». При «поверхневому» вивченні матеріалу дистанційного курсу студенти запам'ятовують інформацію лише для виконання практичних завдань та отримання балів, розв'язують їх за однотипною схемою та не пов'язують навчальний матеріал з реальними подіями. На «глибинному рівні» вони можуть наводити «життєві» приклади юридичних ситуацій та виявляють творчість у виконанні завдань.

Тож під час викладання дистанційного курсу «Підприємницьке право» т'ютор виконує педагогічну, соціальну та технічну роль, а саме: активізує та мотивує навчальну активність студентів, створює сприятливе соціальне середовище та допомагає подолати технічні труднощі.

СТВОРЕННЯ ДИСТАНЦІЙНОГО КУРСУ З ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН

М. В. Макарова, д.е.н., професор

ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Аналіз існуючих дистанційних курсів більшості українських університетів свідчить про те, що існує суттєва кількісна перевага технічних і економічних курсів над гуманітарними. Помилкою було б це пояснювати тільки підвищеним попитом саме на такі прикладні курси на ринку освітніх послуг.

На наш погляд, основною перешкодою для застосування дистанційної форми навчання з гуманітарних дисциплін є те, що гуманітарне знання належить до такого, що слабо формалізується, тобто тут при навчанні неможливо використовувати алгоритми, побудовані на жорсткому управлінні послідовністю отримання знань. Технологічність і алгоритмізованість процесу дистанційного навчання може призводити до формування шаблонного мишлення, певної закритості в межах отриманого знання, що не дозволяє сприймати інші точки зору, які не вміщуються у засвоєний алгоритм [1].

Для вирішення цієї проблеми робляться спроби розробки алгоритму інжинірингу гуманітарних знань. Загальновідомо, що у

гуманітарному знанні переважають питання, що не мають однозначних відповідей і припускають зіткнення різних думок, а тому вимагають безпосереднього керівництва викладача не тільки самостійною роботою студентів, але і при донесенні до студентів навчального матеріалу. У гуманітарних дисциплінах неможливі однозначне викладення матеріалу, чітке формулювання і уніфікованість відповідей. Студенти часто постають перед завданням диференціації фактичного матеріалу, загальноприйнятої й особистої думки викладача [2].

Суттєвою особливістю дистанційного навчання є відсутність особистого контакту викладача і студентів в аудиторії при викладенні і вивченні матеріалу дисципліни. Основна частина навчального часу відводиться на самостійну роботу студента. Передача лекційного матеріалу в аудіальній чи письмовій формі, навіть з використанням мережних технологій, не вирішує проблему, оскільки відсутня можливість коригування форми викладення матеріалу, його адаптації до певної аудиторії, яка можлива при очному навчанні за наявності миттєвого зворотного зв'язку. З цього випливає, що при дистанційному викладанні гуманітарних дисциплін зростає роль комунікаційної складової. І саме призначення комунікації і форма її реалізації набуває іншого сенсу: викладач не тільки супроводжує самостійну роботу учнів чи контролює результати. Його завданням тут є адаптація навчального матеріалу до особистісних характеристик певних студентів, керівництво засвоєнням нового матеріалу і безпосередня участь у вирішенні проблемних завдань з урахуванням індивідуальних особливостей студента чи навчальної групи.

До того ж, відокремленість студента при дистанційному навчанні від інших учасників навчального процесу – серйозна проблема. Ізолюваність створює не тільки психологічні труднощі, але і позначається на якості засвоєння навчального матеріалу, перешкоджає формуванню необхідних навичок, яким можна навчитися тільки при взаємодії з іншою людиною, що так чи інакше володіє цими навичками.

Таким чином, на нашу думку, основними характеристиками дистанційного навчання при вивченні гуманітарних дисциплін

повинні бути:

- структурованість і обґрунтованість надання навчального матеріалу;
- адаптивність навчального змісту до індивідуальних особливостей студента;
- комунікативна складова і спосіб її реалізації.

Акцентуємо окремо на комунікативній складовій дистанційного навчання. У гуманітарній освіті вона повинна забезпечувати взаємодію викладача і студента не тільки при керівництві самостійною роботою, але й під час засвоєння навчального матеріалу. Саме це надає викладачеві можливість адаптації навчального матеріалу до певного студента чи групи. Цей процес фактично не підлягає автоматизації і можливий тільки при особистому контакті, в той час як огляд поширених засобів програмного забезпечення систем дистанційного навчання показує, що ресурси системи, яким її розробники приділяють переважну увагу, призначені для підготовки автоматизованих курсів, автоматизованого контролю знань тощо. Однак для гуманітарних дисциплін застосування автоматизованих навчальних систем в існуючій формі через зазначені вище причини нині є недостатнім.

Так, відомо, що сучасні системи дистанційного навчання складаються з трьох основних функціональних блоків: передачі студенту вмісту дисципліни; організації самостійної роботи студента із засвоєння запропонованого матеріалу; контролю отриманих знань, в той час, як при проведенні самостійної роботи обов'язковим є технологічна організація взаємодії студента і викладача і студентів між собою.

У тому випадку, якщо в університеті впроваджується дистанційне навчання з дисциплін гуманітарного профілю, одним з головних критеріїв при виборі відповідної програмної системи дистанційного навчання має бути найкращий спосіб взаємодії учасників навчального процесу. Тільки після того, як в результаті аналізу своєї навчальної діяльності університет визначить вимоги до організації взаємодії викладачів та студентів, можна визначитися з вибором певної технологічної платформи для дистанційного навчання. В іншому випадку впровадження системи

дистанційного навчання, обраної без урахування цієї найважливішої характеристики, може призвести до того, що спосіб реалізації дистанційного навчання увійде в суперечність з освітньої концепцією університету.

Література

1. Носкова Т. Н. Информационно-методический инжиниринг слабоформализуемых областей знаний / Т. Н. Носкова, И. П. Никитина, Т. Б. Павлова // Сб. материалов VIII Всероссийской объединенной конференции «Технологии информационного общества – Интернет и современное общество», Санкт-Петербург, 8–11 ноября 2005 г. – С.Пб. : СПбГУ, 2005. – С. 110–112.
2. Полат Е. С. Педагогические технологии дистанционного обучения : учеб. пособие / Е. С. Полат, М. В. Моисева, А. Е. Петров. – М. : «Академия», 2006. – 95 с.

ЗАСТОСУВАННЯ СУЧАСНИХ ІНТЕРНЕТ-ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ВПРОВАДЖЕННІ ДИСТАНЦІЙНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

***Т. М. Білоусько, к.е.н., доцент; Ю. О. Литвиненко, асистент
ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»***

Дистанційне навчання – це такий вид навчання при якому здобувачу знань надається істотна частина навчального матеріалу, а також його взаємодія з викладачем здійснюється з використанням сучасних інформаційних технологій, таких як: комп'ютерні комунікації, телебачення, супутниковий зв'язок і т. п.

На даний час не існує єдиного означення терміну «дистанційне навчання». Однак, перш за все, щоб донести знання від вчителя до учня, потрібно в значній мірі використовувати значну кількість технічних засобів (друкарські, аудіо-, відеозаписи, комп'ютери).

Крім того, при наданні такої послуги як «дистанційне навчання» потрібні специфічні учбові програми та матеріали, а також двосторонній зв'язок між викладачем та учнем, тобто

учні не повинні бути лише пасивним спостерігачем дистанційного курсу.

При такому підході важливо не лише донести знання до учня, а і вміло і грамотно налагодити процес отримання навиків при вивченні того чи іншого навчального предмету.

Найкращим методом донесення знань є такі форми лекцій як відеолекція чи лекція в режимі онлайн. Однак, при проведенні онлайн-занять, суттєвим є синхронізація часу, оскільки традиційного розкладу занять при дистанційній формі не існує, крім того не існує і традиційної групи слухачів.

Кожен курс повинен мати свої часові рамки для вивчення. Розклад занять і строки здачі завдань визначає сам викладач. Кількість слухачів у групі, в принципі, не регламентовано. Однак, їхня кількість повинна бути такою, щоб можна було приділяти увагу всім слухачам без винятку.

Для технічної реалізації такого проекту особливої складності не має. Для занять підійде будь-який комп'ютер типу IBM PC або Macintosh, оснащений модемом, та вихід в Інтернет-мережу. Також для якісного навчання слухачам потрібні електронні підручники, які завжди можна замовити та отримати через мережу. Крім того, останнім часом з'явився новий сервіс при отриманні друкованих матеріалів та електронних книг – це друк за вимогою.

Іншим потужним засобом дистанційної освіти є так званий комп'ютерний тренінг. В процесі онлайн-тренінгу викладач не лише має змогу перевірити знання слухачів шляхом опитування, а й може використовувати таку форму зворотного зв'язку як чат.

На наш погляд, одним із головних аспектів дистанційної освіти є безпосередній контакт викладача та слухача, що неможливо зробити без такого електронного сервісу як електронна пошта. Використовуючи цей засіб слухачі можуть вільно спілкуватися з викладачем у будь-який зручний час. Окрім того, якщо завдання потребує тривалого часу на виконання, то без електронної пошти взагалі неможливо обійтися.

Також останнім часом дуже швидко розвивається така тех-

нологія як цифрове телебачення. Як правило, телеконференції відбуваються на основі попередньої електронної розсилки з використанням електронної пошти. За своєю суттю телеконференція – це форум, де проводять дискусії за наперед визначеною темою.

Під час телеконференцій слухачі дистанційних курсів мають змогу сумісно переглядати всі навчальні матеріали, які стосуються теми телеконференції, такі як презентації, відеофайли, сайти.

Крім телеконференцій існує така форма як Вебінар. Вебінар – це така форма телеконференції при якій передбачається мінімальний зворотній зв'язок від аудиторії.

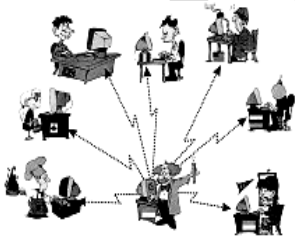
Підсумовуючи все раніше сказане, слід додати, що дистанційна форма навчання останнім часом стає все більше і більше популярною. Розвиток сучасних комп'ютерних технологій дає можливість застосовувати різні форми роботи зі слухачами в процесі освоєння ними освітніх матеріалів.

Ми вважаємо, що ефективність надання освітніх послуг за рахунок впровадження сучасних цифрових технологій значно перевищує ефективність традиційної освіти.

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ ВПРОВАДЖЕННЯ ДИСТАНЦІЙНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

Н. Я. Наливайко, ст. викладач

ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

У світовій педагогічній практиці вже доведена висока ефективність дистанційного навчання, яку використовують не лише у вузах і школах, а й у корпораціях для навчання працівників з використанням двох варіантів:

- як форми навчання;
- як педагогічної технології.

Найбільш ефективним вважають змішане навчання, коли доля дистанційного навчання досягає 80 % у загальному обсязі

навчального процесу.

Питання бути чи не бути дистанційному навчанню в Україні вже не є актуальним.

Системний підхід до СДН передбачає виокремлення у її складі необхідних для її функціонування видів забезпечення (рис. 1).

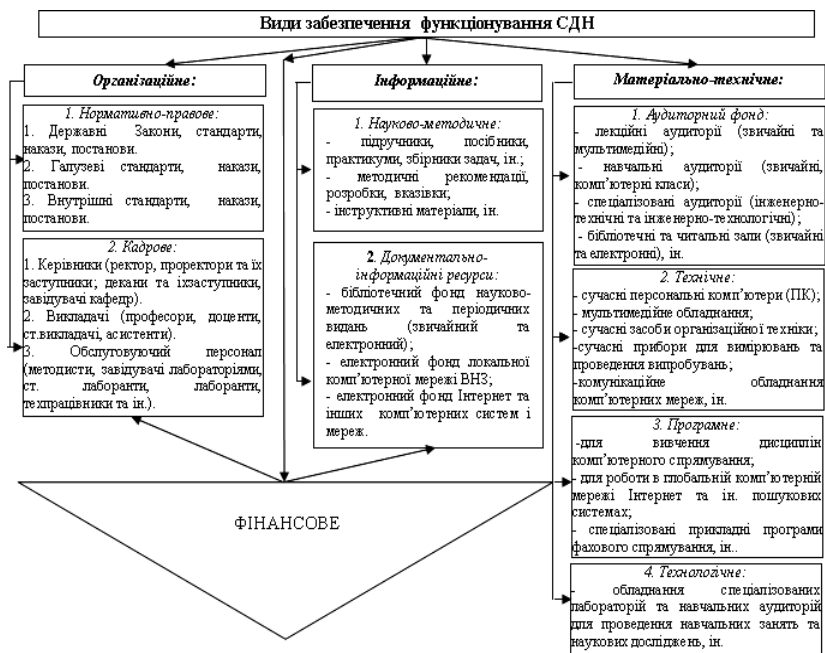

Рис. 1. Види забезпечення ДСН

Головним завданням є визначення дистанційного навчання як функціональної підсистеми у складі загальнодержавної системи освіти з прийнятою вже назвою – система дистанційного навчання (СДН).

Саме інтеграція цих видів забезпечення та його якість мають стати головним стратегічним напрямком розвитку освіти ХХІ сторіччя та досягти необхідну якість й ефективність дієвості СДН.

Базовим забезпеченням діяльності завжди є нормативно-пра-

вові, яким регламентуються усі процеси.

Освітня діяльність регламентується певними нормативно-правовим забезпеченням (рис. 2).

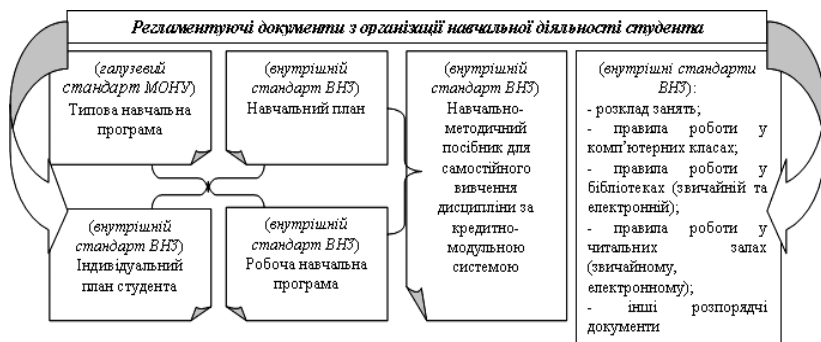

Рис. 2. Нормативно-правове забезпечення освітньої діяльності навчального закладу

Огляд різних джерел стосовно нормативно-правового забезпечення ДСО України дозволив скласти хронологію основоположних документів, якими започатковується стратегія її впровадження та розвитку:

1998 р.:

1. Закон України «Про Національну програму інформатизації» від 4 лютого 1998 р. № 74/98-ВР.

2000 р.:

2. Наказ Міністерства освіти і науки України від 07 липня 2000 р. № 293 «Про створення Українського центру дистанційної освіти», м. Київ.

3. Указ Президента України «Про заходи щодо розвитку національної складової глобальної інформаційної мережі Інтернет та забезпечення широкого доступу до цієї мережі в Україні» 31 липня 2000 р. № 928/2000.

4. «Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні» від 20 грудня 2000 р.

2003 р.:

5. Постанова Кабінету міністрів України від 23 вересня 2003 р. № 1494 «Про затвердження Програми розвитку системи

дистанційного навчання на 2004–2006 роки», м. Київ.

2004 р.:

6. «Про вищу освіту» Закон України від 17.01.2002 № 2984-III.

7. Наказ Міністерства освіти і науки України від 21.01.2004 р. № 40 «Про затвердження Положення про дистанційне навчання», м. Київ.

2005 р.:

8. Рішення Колегії Міністерства освіти і науки України «Про стан і перспективи розвитку дистанційного навчання в Україні» від 23 червня 2005 р.

9. Постанова Верховної Ради України «Про затвердження Завдань Національної програми інформатизації на 2006–2008 роки» № 3075-IV від 4 листопада 2005 р.

10. Постанова КМУ «Про затвердження Державної програми «Інформаційні та комунікаційні технології в освіті і науці» на 2006–2010 роки» від 7 грудня 2005 р. № 1153.

11. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної програми «Інформаційні та комунікаційні технології в освіті і науці» на 2006–2010 роки» від 7 грудня 2005 року № 1153.

2007 р.:

12. Закон України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки» від 5 січня 2007 року № 537-V.

2010 р.:

13. Указ Президента України «Про заходи щодо забезпечення пріоритетного розвитку освіти в Україні» від 30 вересня 2010 року № 926/2010.

2012 р.:

10 вересня. Уряд розглянув та схвалив *Національну стратегію розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки*, яку пропонується затвердити відповідним Указом Президента України. Це питання розглядалося на засіданні Кабінету Міністрів 10 вересня 2012 року. Про це УНН повідомили у Кабміні.

Документ розроблено з метою *вдосконалення правових та організаційних засад розвитку освіти в Україні*. До розробки стратегії долучилися практично всі освітянські колективи, громадськість, від яких надійшло майже 6 тисяч пропозицій, зау-

важень, звернень, які були проаналізовані та враховані в проєкті Національної стратегії розвитку освіти. Документ було розглянуто та схвалено минулого року на III Всеукраїнському з'їзді працівників освіти.

Національна стратегія розвитку освіти визначає основні напрями, пріоритети та завдання і механізми реалізації державної політики в галузі освіти, кадрову і соціальну політику і складає основу для внесення змін і доповнень до чинного законодавства України, управління і фінансування структури та змісту освіти.

Головним завданням стратегії є забезпечення доступності якісної, конкурентоспроможної освіти для громадян України відповідно до вимог інноваційного, сталого, демократичного розвитку суспільства, економіки, науки, культури. Зміни в освіті повинні забезпечити створення умов для особистісного розвитку людини відповідно до її індивідуальних задатків, здібностей, потреб у навчанні впродовж життя.

Після підписання Президентом України Указу про схвалення Національної стратегії розвитку освіти та його опублікування документ набуде чинності. Уряд же буде зобов'язаний у місячний термін розробити заходи щодо реалізації Національної стратегії розвитку освіти на найближчі 5 років.

Аналіз усього переліку документів підтверджує відсутність у них таких важливих і нагальних засад з організації ДСО для мотивації діяльності основних її учасників – викладачів-науковців які створюють і впроваджують сучасну інноваційну форму навчання у життя.

Тому, першочерговими завданням організаторів ДСО у базових центрах, вбачається вироблення критеріїв для оцінювання її якості, тобто відповідності стандартам та нормам.

Чи можна застосовувати традиційні критерії якості до ключових аспектів дистанційної освіти в технологічному навчальному середовищі? Ключовими аспектами якості вважаються:

- кваліфікований викладацький склад;
- педагогічна майстерність;
- розробка і викладання навчальної дисципліни з додаванням елементів, зумовлених застосуванням он-лайнних засобів навчання.

Провідними критеріями якості ДСО мають стати стандарти

та норми з регулювання діяльності викладачів – їх готовності до роботи на он-лайнних курсах, забезпечення їх потрібними підготовкою та технічною підтримкою. При цьому, не слід забувати і про основний метод управління персоналом – мотивацію (моральну та матеріальну).

Діяльність зі створення (розробки та впровадження) ДСО – процес високоінтелектуальної творчої праці викладачів, особливо в умовах її становлення, коли практично відсутні необхідні регламентуючі та нормативно-правові засади спрямовані на її якість.

Тому, у першу чергу, нагальним завданням є перехід на нову систему нормування праці педагогічних та науково-педагогічних працівників, що забезпечують дистанційне навчання. Їх робочий час для виконання навчальних, методичних, наукових, організаційних та інших робіт у навчальному році, не повинен перевищувати річний робочий час, що визначений Кодексом законів України про працю. Враховуючи підвищену складність підготовки методичного та дидактичного забезпечення дистанційних курсів, для таких викладачів необхідно перерозподіляти робочий час між методичними та навчальними роботами у бік зменшення останніх.

Наявність достатньо потужної нормативно-правової бази ДСО не забезпечує вирішення великої кількості проблем, які мають місце у реальній практиці її функціонування як у окремих навчальних закладах так і в цілому в системі освіти України.

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ПРОБЛЕМИ ПРОВЕДЕННЯ ДИСТАНЦІЙНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ

***Н. Я. Наливайко, ст. викладач; Н. Г. Денисенко, ст. викладач
ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»***

«Дистанційна освіта – це форма навчання, рівноцінна з очною, вечірньою, заочною та екстернатом, що реалізується, в основному, за технологіями дистанційного навчання» (з Концепції розвитку дистанційної освіти в Україні).

На сьогоднішній день проблему дистанційної освіти розробляють практично всі вищі навчальні заклади (ВНЗ) України.

Дистанційна освіта в Україні існує де-юре, проте де-факто не розроблено відповідні нормативи для цієї форми навчання. Тому ВНЗ часто використовують технології дистанційного навчання у заочній формі або називають її заочно-дистанційною.

Національною програмою «Освіта. Україна ХХІ ст.» передбачено забезпечення розвитку освіти на основі нових прогресивних концепцій, запровадження у навчальний процес новітніх педагогічних технологій та науково-методичних досягнень, створення нової системи інформаційного забезпечення освіти.

Згідно з соціологічними даними, в Україні близько 30 % навчальних закладів заявили, що вже мають або планують організувати навчання в режимі дистанційної освіти, на жаль, найчастіше розуміючи під цим традиційну заочну форму навчання.

Між тим, дистанційна освіта – це найбільш перспективна форма заочного навчання із використанням сучасних технічних засобів зв'язку та передачі інформації, самі технології дистанційного навчання можна використовувати як в усіх формах навчання (очна, вечірня, заочна, очно-заочна), так і в усіх типах навчання (перша освіта, друга освіта, перепідготовка й перекваліфікація кадрів, семінари, тренінги тощо).

Забезпечуючи свободу вибору місця, часу та темпу навчання за допомогою сучасних комп'ютерних та мультимедіа-технологій, дистанційне навчання надає можливості отримати повноцінну освіту молоді, яка не може поєднувати навчання з роботою або проживає у глибинці; особливу роль дистанційне навчання відіграє для надання освіти особам із обмеженими можливостями, військовослужбовцям термінової служби, безробітним та навіть позбавленим волі.

Таке навчання чудово підходить і тим, кому потрібна перекваліфікація і перепідготовка. Крім того, за оцінкою світових освітніх систем, дистанційне навчання заощаджує значні кошти і час порівняно з іншими видами навчання.

Основна особливість дистанційного навчання – це активне спілкування студентів:

- *електронною поштою* з викладачем і студентами віртуальної групи (віртуальної, тому що студенти в процесі навчання не зустрічаються в одній аудиторії);
- *через список розсилань або телеконференції* (дискусії, семінарські заняття, колективні роботи);
- *з використанням chat або відеоконференцій* для обговорення матеріалу в реальному масштабі часу (передбачені не в усіх дистанційних курсах).

Здобуті навички співробітництва в Інтернет можуть бути використані в подальшому для практичної діяльності, телероботи (через Інтернет можна брати участь у виконанні великих проєктів, не виїжджаючи за межі міста, країни).

Організація дистанційного навчання, як система інноваційних комунікаційних технологій, забезпечується комплексом засобів, серед яких провідне місце має програмно-технічне забезпечення.

Найпоширенішим програмним забезпеченням сьогодення на теренах Українського освітянського дистанційного простору є *Moodle* – популярна міжнародна платформа підтримки дистанційної освіти, яка використовується і на базі базового дистанційного центру ПУЕТ.

Поточна статистика використання Moodle така: понад 48 тисяч зареєстрованих Moodle web-сайтів у більш ніж двохстах країнах світу, понад 35 мільйонів користувачів та майже 4 мільйони навчальних курсів.

Головною метою створення Moodle була розробка якісних і зручних інструментів для сучасної освіти. Moodle досягла такої популярності за рахунок того, що:

- Moodle дозволяє працювати як з велетенськими обсягами інформації і тисячами студентів, так і в значно меншому масштабі;
- Moodle використовується як для створення суто онлайн-вих навчальних курсів, так і просто для поліпшення навчання в класичному режимі;

- багато користувачів Moodle користуються активними модулями (форуми, вікі та ін.), тоді як інші використовують Moodle для простої доставки інформації учням;
- простий у вивченні та використанні багатомовний інтерфейс;
- паралельну підтримку декількох веб-камер;
- можливість дистанційного доступу до робочого столу іншого учасника конференції;
- надійну систему захисту.

Для користування сервісами дистанційного навчання потрібен середньої якості персональний комп'ютер, поєднаний з мережею Інтернет.

Досвідом проведення занять за дистанційною формою навчання, на етапі її становлення та первинного впровадження у нашому університеті визначено ряд проблем різного характеру: соціально-побутового, організаційного-методичного, ін.

Так, спілкування зі студентами-учасниками дистанційної форми навчання, виявлено, що не всі студенти мають реальну можливість здійснювати навчання за такою формою за рядом об'єктивних обставин.

До першої групи слід віднести проблеми, які стосуються можливостей студентів дистанційних курсів, які не мають реальної можливості доступу до ресурсів Інтернет. Ця категорія користувачів відноситься до мешканців регіонів віддалених від обласних центрів, у яких відсутнє Інтернет-покриття.

До другої групи відносяться студенти дистанційних курсів, які на сьогодні взагалі не мають власних персональних комп'ютерів.

Ці проблеми для деякої категорії населення України, на жаль, мають не стільки суб'єктивний скільки об'єктивний характер, зважувати на які сьогодні, в умовах «конкурентних змагань за кожним студентом», недопустимо.

Найобтяжливішою проблемою сьогодення дистанційної форми навчання в університетах сьогодення є, на превеликий жаль, відсутність базової комп'ютерної підготовленості слухачів до участі в он-лайн-технологіях.

За свідченнями результатів опитування студентів-учасників дистанційного навчання – 60 % не мають належного досвіду роботи в он-лайн-технологіях і потребують ґрунтового навчання саме у цій області.

Не можливо не зважувати і на такі індивідуально-психологічні проблеми, які виявлені в результаті досліджень, як просте несприйняття навчального матеріалу посередницьким – комп'ютерним спілкуванням студентів з викладачем, що потребує рішення такої проблеми, як формування сучасної інформаційно-комунікаційної культури потенціальних слухачів дистанційних курсів.

Таким чином, слід визначити, що усі переваги сучасних дистанційних технологій в освіті, потребують ґрунтового вивчення і зваженого усвідомлення в реальних умовах їх упровадження в Україні і в нашому університеті зокрема.

ДИСТАНЦІЙНА ОСВІТА ТА АКАДЕМІЧНА МОБІЛЬНІСТЬ СТУДЕНТІВ

Н. В. Герман, доцент; Н. М. Карпенко, доцент;

Н. І. Огуй, к.е.н., доцент

ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Сучасні тенденції розвитку світової спільноти та посилення інтеграційних процесів вимагають постійного вдосконалення освітніх технологій.

Національною програмою «Освіта. Україна ХХІ сторіччя» передбачено забезпечення розвитку вищої освіти на основі нових прогресивних концепцій, запровадження у навчально-виховний процес новітніх педагогічних технологій та науково-методичних досягнень, створення нової системи інформаційного забезпечення вищої освіти.

Одним із напрямів модернізації системи вищої освіти є запровадження в навчальний процес дистанційних освітніх технологій. Як відомо, дистанційна освіта – це освіта, яка здобувається з використанням дистанційних освітніх технологій. Дистанційне навчання – це форма навчання, рівноцінна з ден-

ною, вечірньою та заочною формами. Вона реалізується в умовах віддаленості студента і науково-педагогічного працівника на основі використання сучасних інформаційних і комунікаційних технологій. Основними принципами дистанційного навчання є: гнучкість (територіальна, часова, змістовна), пріоритетність самотійної роботи студентів, інтерактивність навчання.

Система дистанційного навчання має ряд переваг і значно збільшує кількість потенційних студентів. Можливість навчатися у ВНЗ отримують особи, які з якихось причин не можуть це зробити за традиційними денною та заочною формами навчання, зокрема, це інваліди I–II груп, військовослужбовці, засуджені, жінки в декретній відпустці, а також студенти, які бажають одночасно навчатися в кількох ВНЗ. Характерною рисою дистанційної освіти є її універсальність – вона підходить майже всім, тому що дає можливість гармонійно поєднувати навчання, роботу та повсякденне життя. Дистанційні освітні технології задовольняють індивідуальні потреби людини в особистому та професійному зростанні, дозволяють повною мірою реалізовувати принцип «освіта впродовж життя».

Дистанційна освіта, базуючись на нових технологіях, використовує весь досвід, накопичений в галузі заочної освіти. І якщо в сучасній практиці заочної освіти зберігаються відомі риси асинхронного навчання, то в практику дистанційної освіти прийшли нові інформаційні й комунікаційні технології, у тому числі електронна пошта, відео-конференція та ін. Ці технології в поєднанні з теорією та практикою дистанційної освіти переходять у нову якість, стають «середовищем знань» (knowledge-media).

Ще однією важливою рисою дистанційних освітніх технологій є академічна мобільність студентів, здатність надання студентам можливості одночасно здобувати освіту як у вітчизняних так і зарубіжних ВНЗ.

Від'їзд студентів за кордон до вищих навчальних закладів на навчання або стажування може здійснюватися за міждержавними угодами, міждержавними стипендіальними програмами та фондами, за угодами між вищими навчальними закладами та за особистою ініціативою студентів.

Як правило, студентам, які переривають навчання у вищих навчальних закладах з метою навчання чи стажування в освітніх і наукових установах іноземних держав може надаватися академічна відпустка на термін до одного року. При необхідності тривалість академічної відпустки може бути продовжена ще на один рік.

Навчання або стажування студента за кордоном також може здійснюється і за умови переведення студента на індивідуальний графік. Однак, це не звільняє студента від виконання навчальної програми за напрямом підготовки в університеті. Завдяки дистанційній освіті студенту на час навчання або проходження стажування за кордоном не обов'язково брати академічну відпустку, а необхідно оформити перехід на індивідуальний графік з подальшим навчанням за дистанційними курсами, яких розроблено в університеті вже понад 100 дистанційних курсів.

Таким чином, дистанційні освітні технології дозволяють студенту продовжувати виконання в повному обсязі навчальних програм за обраним напрямом підготовки в університеті одночасно навчаючись чи стажуючись у закордонному виші. Впровадження дистанційної освіти у навчальний процес як новітньої освітньої технології дає можливість вищому навчальному закладу зберегти та підсилити власні конкурентні переваги на освітньому просторі, забезпечити надання освітніх послуг фізичним особам у період нестабільної фінансової платоспроможності населення.

МЕТОДИЧНІ ТА ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПІДХОДИ У ВИКЛАДАННІ ДИСЦИПЛІН З ТУРИЗМУ

І. В. Литовченко, к.геогр.н., доцент;

М. М. Логвин, к.геогр.н., доцент

ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

П. В. Шуканов, к.геогр.н., докторант

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Туризм – це така сфера діяльності в сучасних умовах економічного і гуманітарного розвитку, яка є найбільш природною,

екологічно чистою і такою, що швидко окупається областю вкладення праці і капіталів. В останні десятиліття туризм є потужним чинником розвитку національної економіки. Подорожування впевнено займає одну з провідних позицій в сфері послуг, демонструючи при цьому високий та стабільний рівень розвитку економіки та зростання доходів населення. Виступаючи одним з основних джерел створення робочих місць, туризм забезпечує зайнятість як кваліфікованої, так і некваліфікованої робочої сили.

В цілому зростання туризму, і міжнародного особливо, є віддзеркаленням зміцнення міжнародних, економічних і культурних зв'язків. Міжнародні туристські зв'язки ведуть до розширення географічної сфери контактів між народами і збільшення їх інтенсивності. Вже близько 10 % населення світу виїжджає за межі своєї країни з туристськими цілями. Відбувається глобалізація туризму, куди залучаються з кожним роком все більше і більше людей.

В умовах формування і розвитку ліберально-ринкової економіки на ринку освітніх послуг України все більше значення набуває процес вивчення дисциплін з туризму. Ці дисципліни в навчальних планах фіксуються в рамках як в межах циклу фундаментальної, природно-наукової та загальноекономічної підготовки, так і циклу професійної та практичної підготовки. Викладання дисциплін з туризму сприяє не лише розвитку економічного мислення студентів, але і формуванню певних світоглядних аспектів майбутніх спеціалістів галузі туристичних послуг. Тому необхідно актуалізувати значення різних курсів, починаючи від «Географії туризму» і «Рекреаційних комплексів світу», закінчуючи такими курсами, як «Зелений туризм», «Міжнародний туризм», «Ринок туристичних, готельних та ресторанних послуг» та ін. Актуалізація дисциплін, що викладаються, може здійснюватися на основі ефективного поєднання психолого-педагогічного і інформаційно-пізнавального впливу на студентів. Сучасні інформаційні технології, дають можливість студентам знайомитися із сучасними напрямками розвитку туристичної галузі як в Україні так і за її межами.

У вузах економічної направленості цілком обґрунтовано ак-

центується увага на взаємозв'язок між теорією та практикою, тому і при викладанні дисциплін з туризму знання повинні максимально відповідати об'єктивній реальності і бути корисними з точки зору їх відображення у свідомості студентів. При цьому необхідно з допомогою конкретних прикладів, проведення аналогій акцентувати увагу на тісному взаємозв'язку між психоемоційним станом людини та її економічними потребами. Саме засобами дисциплін з туризму можна не лише виявити такі взаємозалежності, але і розкрити приховану сутність в різних сферах людської життєдіяльності.

Головна мотивація в навчанні у вузах туристичного профілю – можливість подорожувати, пізнавати світ, навчатися та вдосконалюватися, створювати інноваційний туристичний продукт. Тому, викладання дисциплін з туризму, з врахуванням виїзних занять екскурсій та практик, дозволяє студентам актуалізувати значущість даних дисциплін і активізувати навчально-пізнавальний процес. Прикладом може бути проведення виїзних занять зі студентами спеціальності «Туризм», з дисципліни «Зелений туризм». За даними відділу туризму Полтавської ОДА в області нараховується 85 садиб сільського зеленого туризму в 14 районах області. Крім того, Полтавщина пишається своїми туристичними родзинками, такими як Національний музей-заповідник українського гончарства в селі Опішному Зіньківського району, Музей українського весілля в селі Великі Будища Диканського району, музей-садиба М. В. Гоголя в селі Великі Сорочинці Миргородського району та ін. Виїзні навчально-ознайомчі заняття дають можливість як викладачу так і студентам органічно поєднати теорію і практику, дослідити усі умови, що склалися для розвитку сільського зеленого туризму в області і визначити перспективи його подальшого розвитку.

Окрім освітніх, виїзні заняття, екскурсії та практики виконують також і виховні завдання. Студенти здобувають досвід підготовки та організації складних колективних заходів, навчаються правильно розподіляти обов'язки, самостійно проводити екскурсії та ін.

Таким чином, запровадження нових форм та методів навчан-

ня, організація навчально-пізнавального процесу з поєднанням теорії та практики дає можливість студентам усвідомити, що сучасна України є не лише країною надзвичайно великими туристичними можливостями, а й новітніми технологіями підготовки фахівців у сфері туристичних послуг.

ДИСТАНЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ ЯК ЗАПОРУКА УСПІХУ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТЬОГО ФАХІВЦЯ

**В. В. Гончаренко, д.е.н., професор; В. І. Клименко, асистент
ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»**

В сучасний період в світі панує тенденція до збільшення кількості людей, які бажають отримати вищу професійну освіту. Проте, через деякі причини (брак часу та коштів) велика кількість людей не можуть навчатися на денній формі з використанням традиційних технологій навчання. Вирішенням цієї проблеми є дистанційна освіта. Дистанційна освіта стала новацією 21 століття, оскільки надає можливість навчатися на відстані. Така форма навчання дає можливість одночасно і працювати і отримувати освіту, що є найбільш актуальним в сучасних умовах економічної нестабільності.

В системі навчання велике значення займають технології дистанційного навчання.

Технології дистанційного навчання – комплекс освітніх технологій, включаючи психолого-педагогічні та інформаційно-комунікаційні, які надають можливість реалізувати процес дистанційного навчання. [4].

Основними технологіями дистанційного навчання є:

- *мережна технологія* – вид дистанційної технології навчання, що базується на використанні телекомунікаційних мереж та засобів INTERNET для забезпечення студентів навчально-методичними матеріалами, інтерактивної взаємодії з викладачами-тьюторами та організації дистанційного педагогічного контролю;
- *кейс-технологія* – вид дистанційної технології навчання, що базується на використанні наборів (кейсів) текстових, аудіо-візуальних та мультимедійних навчально-методичних матеріалів

для самостійного вивчення студентами при організації регулярних консультацій з викладачами та контролю знань дистанційним або традиційним способами;

- *ТВ-технологія* – вид дистанційної технології навчання, що базується на використанні систем телебачення для доставки студентам навчально-методичних матеріалів та організації регулярних консультацій у викладачів-тьюторів та контролю знань дистанційним або традиційним способами. [3].

Основними перевагами дистанційного навчання для підготовки майбутніх фахівців являються наступні чинники:

- знизити витрати на проведення навчання (не потрібно витрачати кошти на оренду приміщень, поїздки до місця навчання, як учнів, так і викладачів тощо);
- проводити навчання великої кількості людей;
- підвищити якість навчання за рахунок застосування сучасних засобів, об'ємних електронних бібліотек і т. д. [1].

Аналізуючи особливості дистанційних технологій навчання, можна відзначити, що даний вид навчання підходить не для всіх. Потенціал дистанційних технологій оцінюється високо. Однак, до можливої заміни традиційних технологій дистанційними поки що ставляться обережно. Часто висловлюється думка про те, що будь-якій людині необхідно надавати альтернативу й свободу вибору освітніх технологій. Але панує переконання, що за дистанційними технологіями – майбутнє. [2].

Отже, дослідження показало, що дистанційні технології навчання зайняли одне з провідних місць в отриманні освіти дистанційно. Зацікавленість в отриманні спеціальності дистанційно зростає, а якісні характеристики фахівців відрізняються тільки позитивними моментами. Проведений аналіз дистанційного навчання підтвердив гіпотезу щодо якісної підготовки фахівців вищих навчальних закладів. Підводячи підсумки усього вище згаданого можна з впевненістю сказати, що дистанційна освіта є запорукою успіху у підготовці майбутнього фахівця.

Література

1. Офіційна сторінка Википедія. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ru.wikipedia.org/wiki/>

2. Дистанційне навчання – від теорії до практики, актуальний мережевий семінар. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.osvita.org.ua/distance/articles/15>
3. Основи дистанційного навчання. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.regi.rovno.ua/>
4. Проект Положення про дистанційне навчання у закладах післядипломної освіти від 10.01.2012 р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ipo.kpi.ua/ua/distance/pologenie10-01-12.html>

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ ЗА ДИСТАНЦІЙНИМИ ТЕХНОЛОГІЯМИ НАВЧАННЯ

О. В. Шкурупій, д.е.н., професор; **Т. А. Дейнека**, к.е.н., доцент;
Т. О. Білоброва, к.е.н., доцент
ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Науково-дослідна робота (НДР) є невід'ємною складовою організації підготовки фахівців у вищих навчальних закладах. Досвід провідних ВУЗів світу свідчить, що саме науково-дослідна робота дозволяє стимулювати активну пізнавальну діяльність, розкрити творчий, аналітичний та науковий потенціал кожного студента. Участь у науково-дослідній роботі (а також наявність вагомих досягнень, відзнак, нагород, публікацій у фахових виданнях тощо) є важливою конкурентною перевагою майбутнього фахівця на сучасному ринку праці.

Організація науково-дослідної роботи студентів за дистанційними технологіями навчання має ряд своїх особливостей. Перш за все, слід зазначити, що дистанційні технології навчання відкривають перед студентами та викладачами багато можливостей. Це стосується передусім використання новітніх інформаційних технологій (аудіо- та відео конференції, чати, он-лайн вікторини та олімпіади), реалізації таких форм організації НДР, як групові та творчі проекти. По-друге, організація НДР вимагає особливих підходів, в тому числі ретельної підготовки, якісного інформаційного та технічного забезпечення (йдеться переважно про час-

ті он-лайн та офф-лайн консультації студентів та викладачів, наукових керівників). За сприяння та підтримки викладача студент обирає форму (стаття, тези, реферат, наукова робота, проект тощо), методи та умови проведення НДР, які йому цікаві. Від цього залежить третя важлива особливість – стійка мотивація до участі у НДР. У якості стимулів може виступити розкриття та реалізацій творчих здібностей, перспективи участі у конференціях, конкурсах, грантових програмах, стажуванні за кордоном тощо. Крім того, саме вмотивований студент може знайти актуальну наукову проблему і матиме бажання знайти їй якомога краще вирішення. По-четверте, результати НДР повинні бути обов'язково оприлюднені і обговорені. Такий підхід не лише підвищує самооцінку студента, але й сприяє покращенню іміджу ВУЗу у наукових колах.

НДР за дистанційними технологіями навчання може бути організована як у класичних формах (індивідуальні наукові дослідження (роботи), публікація статей у фахових наукових виданнях, дистанційна участь у наукових конференціях та конкурсах наукових робіт), так і у новітніх (відео- та аудіо конференції, чати, групові та творчі проекти), яким надають перевагу провідні зарубіжні ВУЗи. На нашу думку, при підготовці фахівців напряму «Економіка та підприємництво», «Менеджмент», «Товарознавство та торговельне підприємництво», «Харчові технології та інженерія» та ін. перевага у сучасних умовах повинна надаватися груповим проектам. Саме вони дозволяють організувати спільну НДР студентів у активній взаємодії, охопити якомога більшу кількість учасників. Крім того, проведення НДР у групі дає можливість отримати більш ґрунтовні і значимі результати не лише теоретичного, але й прикладного характеру за рахунок ефекту синергії. Робота у групі вимагає від студента ґрунтовної пошукової, аналітичної роботи, розробки нестандартних рішень і обговорення у колі зацікавлених однодумців. У перспективі можливо є організацій науково-дослідного он-лайн гуртка або дискусійного клубу, робота якого може виступити потужним стимулом для участі у НДР студентів молодших курсів.

Під час організації НДР за дистанційними технологіями навчання може виникнути ряд проблем, які пов'язані переважно з технічною частиною роботи. Так, низька пропускну здатність каналів зв'язку може стати на заваді організації телеконференції, відеочату, семінару за участю великої кількості зацікавлених студентів. Крім того, недостатня інформаційна підтримка (нечітко сформульовані завдання, інструкції наукового керівника) у поєднанні з відсутністю (або слабкою) мотивації може зменшити чисельність студентів, які проявляють активне бажання брати участь у НДР. На ці питання слід звернути особливу увагу при організації НДР студентів за дистанційними технологіями навчання.

Підсумовуючи, слід зазначити, що ретельно продумана та якісно організована НДР дозволяє істотно підвищити якість та конкурентоспроможність майбутніх фахівців, а також мотивувати їх до подальшого постійного самовдосконалення.

ФОРМУВАННЯ ЛІДЕРСЬКИХ ЯКОСТЕЙ В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ СТАРШИХ КУРСІВ

О. В. Горячов, к.е.н., доцент; **Л. С. Франко**, аспірант;

Ю. В. Михайлова, аспірант

ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

В умовах сучасного економічного розвитку людина з її знаннями, навичками, досвідом стає ключовою фігурою всього процесу виробництва. Тому проблема підготовки фахівців, здатних ефективно працювати в умовах внутрішньої та міжнародної конкуренції, визначати конкретні цілі, брати відповідальність за результати діяльності, працювати в команді, приймати рішення організаційного характеру, розуміти та переконувати інших, долати конфлікти й непорозуміння, набуває особливої актуальності.

Варто звернути увагу, що формування особистості лідера повинно починатися у сім'ї з моменту народження і в подальшому реалізовуватися у всій системі освітніх установ України. Головним завданням вищих навчальних закладів є випуск гармонійно розвинутих висококваліфікованих та високоморальних фахівців,

здатних до постійного оновлення наукових знань, професійної мобільності та швидкої адаптації до динамічних процесів у галузі своєї діяльності, соціально-культурній сфері, системах управління та економіки [1, с. 19].

Процес формування та розвитку лідерських якостей студентів у студентів старших курсів охоплює декілька напрямів: здійснення психодіагностики якостей, що складають основу лідерського потенціалу студента; створення необхідних умов відносно корегування професійно-особистісного становлення майбутніх фахівців; створення органів студентського самоврядування; організація постійно діючих студентських клубів та шкіл лідерства; запровадження ділових та рольових ігор, професійних та соціально-психологічних тренінгів, які спрямовані на формування та розвиток справжнього лідера [2, с. 84]. До вирішення даного завдання у ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі» підходять комплексно.

В університеті діє Рада студентського самоврядування. В органах студентського самоврядування студенти спілкуються з керівниками підприємств, посадовими особами, вирішуючи питання, які пов'язані з науковою, благодійною, оздоровчою діяльністю та ін.

Майже при кожній кафедрі ПУЕТ існує студентський клуб, який має наукового керівника і здійснює свою діяльність у вигляді дебатів, круглих столів чи зборів студентів.

Наприклад: «Глобус» – кафедра міжнародної економіки, «Банкір» – кафедра грошового обігу і кредиту. Діяльність таких клубів дає змогу студентам набути комунікативних та ораторських здібностей, які є вкрай необхідними для сучасного управління.

З 2008 року в навчальний процес введено спецкурс за вибором «Основи лідерства», при вивченні якого студенти отримують не лише теоретичні дані щодо лідерських якостей, а мають змогу проявити себе, як лідери, вирішуючи практичні завдання та ситуаційні задачі, автором яких є к. і. н., доц. С. І. Нестуля.

Студенти ПУЕТ постійно беруть участь у різного роду курсах, які проходять як на регіональному, так і на національ-

ному рівнях, що розвиває у студентів такі якості як ініціативність, соціальна сміливість, цілеспрямованість, допитливість, вимогливість та стійкість до стресів.

У викладачів та студентів ПУЕТ є досвід співпраці з багатьма громадськими та студентськими організаціями, яскравим прикладом – є міжнародна молодіжна громадська організація AIESEC. Залучення студентів до соціальної діяльності чинить значний вплив на розвиток лідерських здібностей, дає можливість набути таких якостей як уміння міжособистісної взаємодії, планування і прийняття рішень, вирішення проблем і конфліктів, критичного мислення, делегування повноважень, управління фінансами, залучення до співпраці.

Таким чином, можна зробити висновок, що лідерські якості майбутніх фахівців, які починають формуватися ще в шкільному віці, отримують стрімкий розвиток саме під час навчання у ВНЗ.

Література

1. Величко О. Вплив застосування «лідер-груп» на якість освіти у вищій школі / О. Величко, А. Должанський, О. Бондаренко // Вища школа. – 2011. – № 7–8. – С. 19–30.
2. Савельєва О. О. Оцінка лідерського потенціалу студентів як майбутніх фахівців / О. О. Савельєва // Вісник Хмельницького національного університету. – 2010. – № 4, Т. 4. – С. 81–84.

СТВОРЕННЯ ЕФЕКТУ ПРИСУТНОСТІ ВИКЛАДАЧА ПІД ЧАС РОБОТИ З ДИСТАНЦІЙНИМИ КУРСАМИ НАВЧАННЯ

***І. А. Артеменко, к.е.н., доцент; А. В. Артеменко, асистент
ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»***

Одним з фундаментальних і, в той же час, найбільш непізнаних аспектів ефективного дистанційного навчання є проблема «присутності» викладача у віртуальному класі.

При переході на дистанційну форму навчання, університети, в першу чергу, стурбовані змістом дистанційних курсів, а також здатністю студентів засвоювати новий матеріал за відсутності

безпосереднього контакту з викладачем. При цьому людському фактору приділяється зовсім незначна увага. Як результат, курси перенасичені навчальним контентом, а їхнє засвоєння потребує опанування студентом низки допоміжних джерел. Під час роботи з курсом студент надає періодичні звіти викладачеві, у яких взаємодія з викладачем чи іншими студентами є вкрай обмеженою, а інколи й відсутньою. Не дивно, що студенти дистанційної форми навчання, стверджує Р. Леман – викладач Вісконсинського університету (США), часто повідомляють про почуття ізоляції, відчуження, а також відсутності взаємодії з викладачем та своїми колегами [2, с. 7].

Під час роботи з дистанційними курсами відсутність викладача не впливає на засвоєння студентом дисципліни, але є тим фактором, який суттєво відрізняє денну та дистанційну форми навчання. За традиційної форми навчання студент знаходиться з викладачем та іншими студентами в одному й тому ж просторі з чітким відчуттям часу і близькості. За таких умов присутність викладача сприймається досить легко, оскільки він зі студентами знаходиться в межах однієї аудиторії. У віртуальній аудиторії відчуття присутності викладача є ілюзорним, оскільки в ній немає границь простору або місця; час стає гнучким; студент, тьютор та інші студенти діють окремо один від одного; використання почуттів вимагає адаптації; а тип взаємодії між викладачем та студентом має бути переосмисленим.

Створення ефекту присутності викладача за використання дистанційної форми навчання може посилити співпрацю викладача та студента [3, с. 59–63], продукувати групову обстановку під час вивчення курсу [1, с. 113–127] та генерувати відчуття, наче студенти та викладач знаходяться разом у віртуальній аудиторії [4, с. 520–529].

Щоб створити дистанційний курс з ефектом присутності, важливо розглянути чотири види взаємодії між викладачем і студентом: суб'єктна взаємодія (відчуття особистої і психологічної присутності в нашій свідомості), об'єктна взаємодія (психологічне і фізичне відчуття присутності в іншому місці), соці-

альна взаємодія (відчуття співіснування з іншими в онлайн-овому середовищі) і взаємодія з навколишнім середовищем (наявність технічного доступу до мережі Інтернет та дистанційного курсу). Ці види взаємодії впливають на навчання і базуються на змісті курсу і режимах присутності, до яких відносять: реалізм (близька відповідність між реальним і віртуальним світом); імерсія (ілюзорне сприйняття через віртуальну реальність); режим залучення (особиста та інтерактивна взаємодія з іншими). Студенти відчують присутність викладача у тому випадку, коли вони думають, відчують та поведуться взаємозалежно. Як результат, досягається ефект присутності викладача під час проходження студентом дистанційного курсу.

У той час, коли технології продовжують розвиватися, стираючи грані між віртуальністю та реальністю, цінність відчуття присутності не може ігноруватися. В епоху бурхливого технічного прогресу мислення, відчуття та взаємодія тьютора зі студентами є основою створення ефекту присутності викладача під час здобуття вищої освіти за допомогою дистанційної форми навчання.

Література

1. Garrison, D. R. A theory of critical inquiry in online distance education. Handbook of Distance Education / Garrison, D. R., Anderson, T., & Archer, W. – NJ: Lawrence Erlbaum Associates, 2003. – p. 113–127.
2. Lehman, R. Creating a sense of presence in online teaching: How to «be there» for distance learners / Lehman, R., & Conceicao, C. O. – San Francisco: Jossey-Bass, 2010. – p. 7.
3. Palloff, R. Building online learning communities: Effective strategies for the online classroom / Palloff, R., & Pratt, K. – San Francisco, CA: Jossey-Bass Publishers, 2007. – p. 59–63.
4. Presence: Concept, determinants, and measurement. In Human Vision and Electronic Imaging Conference. Proceedings of the International Society for Optical Engineering / [Ijsselstein, W. A., de Ridder, H., Freeman, J., & Avons, S. E.] – NJ: Lawrence Erlbaum Associates, 2000. – p. 520–529.

ВИКОРИСТАННЯ ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ У СТВОРЕННІ КУРСІВ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ДЛЯ ФАХІВЦІВ КРЕДИТНИХ СПІЛОК

А. А. Пожар, к.е.н., доцент; **Ю. С. Радченко**, аспірант
ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Становлення і розвиток ринку небанківських фінансових послуг, який включає страхові компанії, пенсійні фонди, фінансові компанії, кредитні спілки, ломбарди та ін., є неможливим без здійснення якісної спеціальної підготовки провідних фахівців фінансових установ.

Так, виникнення на початку 1990-х років перших кредитних спілок вже через кілька років перейшло у стадію їх бурхливого розвитку. Сотні кредитних кооперативів створювалися переважно початківцями у сфері фінансів або колишніми працівниками банківських установ, при тому ні ті, ні інші не мали чіткої уяви про особливості функціонування кредитних спілок, як неприбуткових фінансових кооперативів. Це, в свою чергу, призводило до чисельних випадків порушення як чинного законодавства, так і кооперативних принципів та засад управління кредитними спілками.

Впровадження державним регулятором (Державною комісією з регулювання ринків фінансових послуг) обов'язкового підвищення кваліфікації керівників та головних бухгалтерів кредитних спілок зумовило значне підвищення рівня їх професійних знань.

Здійснюване кількома вищими навчальними закладами України підвищення кваліфікації, мало при цьому певні недоліки: керівний склад фінансових установ був змушений на цілий тиждень залишати виконання службових обов'язків, навчаючись в кількох містах-центрах кредитно-кооперативної освіти: Києві, Полтаві, Львові, Одесі.

Ефективний спосіб вирішення зазначеної проблеми запропонували фахівці Полтавського університету економіки і торгівлі (на той час – Полтавського університету споживчої кооперації України). Під керівництвом професора В. В. Гончаренка було

розроблено і впроваджено унікальну технологію дистанційного навчання. Принципово новий продукт – «Інтернет-система дистанційного навчання фінансових установ України» не має аналогів в Україні та дозволяє керівництву і співробітникам фінансових установ:

1. самостійно готуватися до складання обов'язкових іспитів за вимогами Нацкомфінпослуг для окремих категорій працівників фінансових установ (керівників та головних бухгалтерів кредитних спілок; працівників фінансових установ, відповідальних за фінансовий моніторинг);

2. підвищувати свою кваліфікацію у вільний час, не залишаючи місце проживання;

3. перевіряти рівень своїх знань та знань працівників при їх атестації чи прийомі на роботу;

4. мати доступ до великої спеціалізованої бібліотеки з проблем кредитної кооперації.

В основі Системи лежить інноваційний принцип «НАВЧАННЯ ЛИШЕ НЕВІДОМОМУ». На відміну від традиційних форм, коли навчання здійснюється на основі затвердженого навчального плану, єдиного для всіх слухачів, дана Система передбачає створення **індивідуального навчального плану** на основі вхідного тестування, що дає змогу сконцентрувати навчання саме на тих питаннях, що є не до кінця зрозумілими для слухача.

Алгоритм побудови навчального процесу за Індивідуальним навчальним планом: «виділення помилки у відповіді на **ТЕСТ при вхідному тестуванні** → **короткий КОМЕНТАР** → **РОЗШИРЕНИЙ КОМЕНТАР** → **ПЕРШОДЖЕРЕЛО**», що дозволяє здійснити повноцінну роботу над помилками, зрозуміти суть вірної відповіді і, за бажанням, ознайомитись з першоджерелами – нормативно-правовими актами, методиками та іншими документами, які використовуються в діяльності кредитних спілок України.

При цьому, навчання відбувається у тому ж режимі (режимі детального розгляду тестових питань), в якому буде складатись кінцевий іспит.

Графік навчання є гнучким, формується слухачем самостійно.

Вихід на іспит відбувається в результаті повного і успішного освоєння матеріалу й проходження вихідного тестування.

Станом на початок листопаду 2012 року, навчання за допомогою Системи пройшли понад 150 осіб. Успішно (з першого разу) іспити Державній екзаменаційній комісії Держфінпослуг / Нацкомфінпослуг склали 98 % слухачів, що свідчить про високий якісний рівень даної технології дистанційної освіти.

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ СУЧАСНИХ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ТА НАЦІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ

***Н. В. Безрукова, к.е.н., доцент; В. А. Свічкарь, ст. викладач;
Ю. С. Бережна, асистент***

ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Кількість тих, хто здобув вищу освіту в системі дистанційної освіти, в 1995 р. становила близько 45 млн осіб, у 2010 р. – понад 110 млн, за прогнозами до 2025 р. становитиме понад 150 млн осіб. Дистанційне навчання (ДН) традиційно визначається як освітній процес, у якому значна частина викладання здійснюється викладачем (або групою викладачів), віддаленим у просторі і / або часі від учня, (або групи учнів). Зараз існує дві форми ДН: кореспондентська і ДН на основі комп'ютерних технологій (телематики).

Гнучке дистанційне навчання на основі телематики – це комплекс освітніх послуг (навчальний матеріал, технології, консультації, перевірка знань, тощо), що надаються студентам за допомогою спеціалізованого телекомунікаційного інформаційно-навчального середовища, в основі яких лежить методологія, що націлена на індивідуальну (незалежну від місця та часу) роботу студента зі спеціальним чином структурованим навчальним матеріалом, з різним ступенем спілкування з віддаленими експертами, викладачами та студентами. З огляду на особливості розвитку телекомунікацій і доступ до світових інформаційних ресурсів, що постійно розширюються, можна сформулювати такі напрямки використання засобів телематики в освіті:

- використання світових інформаційних ресурсів для створення навчальних матеріалів;
- спілкування й обмін досвідом між викладачами в усьому світі;
- залучення зарубіжних викладачів і експертів до участі в розробці і проведенні дистанційних навчальних курсів;
- активне спілкування між студентами у ході навчання і колективні форми дистанційного навчання;
- часткове звільнення викладачів від читання лекцій (інформація розміщується на сервері), звільняється час викладача для індивідуальної, творчої роботи із студентами.

Таким чином, дистанційне навчання на основі комп'ютерних технологій дає можливість:

- розширити аудиторію студентів, з мінімальними витратами (не потрібно друкованих матеріалів і аудиторій, студенти не несуть матеріальних витрат на поїздки);
- постійного контакту між викладачами та студентами;
- залучення зарубіжних викладачів і експертів;
- постійного доступу до навчальних матеріалів, що регулярно оновлюються;
- регулярне тестування знань в асинхронному і, що головне, у синхронному режимах;
- реалізації колективних форм навчання;
- проведення дискусій;
- розробки і виконання спільних проектів.

Використання дистанційних технологій навчання на основі телематики забезпечує навчальним закладам:

- доступ викладачів і студентів до світових інформаційних ресурсів;
- інтеграція в міжнародну систему освіти (навчання зарубіжних студентів, українські студенти можуть дистанційно навчатися в навчальних закладах інших країн);
- розширення професійних контактів викладачів і студентів;
- підвищення якості навчання.

Можна прогнозувати два шляхи трансформації системи традиційного навчання в Україні:

- впровадження курсів на основі комп'ютерних технологій у навчальний процес діючих навчальних закладів;
- виникнення віртуальних навчальних закладів із використанням нових інформаційних технологій (віртуальних університетів, коледжів і гімназій);

Поки в Україні віртуальних навчальних закладів не існує. В основному, навчальні заклади віддають перевагу поступовому впровадженню дистанційних програм в навчальний процес, як програм для отримання іншого фаху на базі вищої освіти.

ВПРОВАДЖЕННЯ ДИСТАНЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ: ПЕРЕВАГА СУТІ НАД ФОРМОЮ

***І. Г. Брітченко**, директор Міжгалузевого інституту підвищення кваліфікації та перепідготовки спеціалістів, завідувач кафедри економіки, бізнесу та менеджменту*

***Т. О. Ольшанцева**, заступник директора Міжгалузевого інституту підвищення кваліфікації та перепідготовки спеціалістів, здобувач кафедри економіки, бізнесу та менеджменту*

ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

На сучасному етапі розвитку ринку освітніх послуг по здобуттю вищої освіти в Україні найбільш інноваційним та актуальним є створення та просування дистанційних освітніх послуг. При цьому ставлення до дистанційних технологій навчання як в суспільстві так і серед освітян є доволі непростим, що полягає з одного боку у певній неповазі та нехтуванні дистанційними технологіями у однієї частини спільноти, а з іншого – переоцінки їх ролі аж до переконання у тому, що саме дистанційні технології є єдиним інструментом, здатним зробити вітчизняну вищу освіту конкурентоспроможною та такою, що відповідає найвимогливішим європейським та світовим стандартам.

Для усвідомлення справжньої ролі та місця дистанційних технологій навчання у подальшому розвитку вищої освіти в Україні треба чітко розуміти, що сучасна світова, європейська та навіть вітчизняна система вищої освіти (незважаючи не деякий скепсис окремих функціонерів) де факто працюють в ринкових

умовах, тобто ВНЗ України підкоряються в першу чергу потужним ринковим економічним законам, і лише потім діючому законодавству та функціонерам. Дистанційні технології навчання дійсно є сучасними, ефективними, високо технологічними, інноваційними, неупередженими, демократичними інструментами і технологіями навчання. Це дійсно так, і логічний ряд зазначених переваг дистанційних технологій навчання над традиційними можна продовжувати ще. Разом з тим напрошується питання: а яка ж все таки головна мета їх впровадження? Безумовно, що впровадження дистанційних технологій навчання переслідує багато цілей, але переважна більшість фахівців, що займаються цим питанням зазначають, що головна мета впровадження дистанційних технологій навчання є підвищення конкурентоспроможності вітчизняних ВНЗ (а відтак і всієї системи) шляхом придання освітнім продуктам університетів більшій доступності до споживачів при одночасному підвищенні об'єктивності в результатах оцінювання навчальної діяльності студентів.

Тобто, практично всі фахівці визнають первинність задоволення потреб споживачів освітніх продуктів ВНЗ, і мова йде не про окремого споживача, а про максимально великий сегмент споживачів, або масового споживача. В умовах ринку освітніх послуг ступінь розвитку вітчизняної вищої освіти більшою мірою залежить від попиту на освітні продукти, ніж від певного інструмента чи технології навчання. В жодному разі не припиняючи роль тих чи інших інструментів дистанційних технологій навчання, все ж таки треба визнати, що головне – наявність попиту і лише потім технології. Саме така послідовність дозволяє ефективно формувати стратегію розвитку вищої освіти. Так наприклад, якщо ВНЗ України розробить та почне просувати на вітчизняному ринку вірцевий з будь-якої точки зору освітній продукт по дистанційному вивченню монгольської мови, то напевно такий проект буде успішним. В той же час вивчення англійської мови буде завжди користуватися попитом незалежно від наявності чи якості дистанційного продукту. Потреби споживачів завжди будуть більшою мірою залежать від інших маркетингових «Р» таких як ціна, просування та інші.

Стосовно сучасного ринку освітніх послуг ВНЗ України, то і

без маркетингових досліджень очевидним є те, що попит на зазначеному ринку пер за все залежить від галузі знань. Очевидним є те, що просування освітніх послуг ВНЗ економічного профілю значно більшою мірою підпорядковано ринковим законам попиту і пропозиції ніж освітні послуги, наприклад, медичних, військових чи релігійних ВНЗ України. При цьому попит на освітні послуги ВНЗ України має дві найважливіші складові: попит на знання, як сутнісна компонента навчального процесу, та попит на документ про вищу освіту (диплом) як формальна складова фіксації певного соціального статусу в суспільстві. Безумовним і загальновідомим є те, що серед споживачів освітніх продуктів, особливо серед масового сегменту ринку на який орієнтовані дистанційні технології навчання завжди і в будь-якому суспільстві є певна кількість осіб, котра первинною метою ставить для себе формальні ознаки, тобто отримання диплому. Для такої категорії споживачів отримання знань є важливим, але другорядним у порівнянні з формальним отриманням диплому. Вітчизняному ринку освітніх послуг (певною мірою це відноситься до освітніх послуг ВНЗ економічного профілю) властива така його сегментація, котра засвідчує хоч і не домінуючий, але достатньо значний розмір ринкового сегменту споживачів орієнтованих не на сутнісні параметри, а на формальні ознаки вищої освіти – отримання диплому. На думку автора така частка може складати до 15–20 % контингенту студентів. Такий факт підтверджується наявністю (незважаючи на суттєве посилення вимог з боку профільного міністерства) на освітньому ринку України значної кількості вищих навчальних закладів, котрі по суті майже не здійснюють навчального процесу. Йдеться про так звані вищі, а частіше філії чи відокремлені структурні підрозділи навчальних закладів, що впроваджуючи свою діяльність в орендованих приміщеннях не відповідаючи елементарним вимогам по кадровому, бібліотечному та іншому забезпечення і фактично підміняють суть навчального процесу формальною видачею дипломів про освіту. Наявність та розмір такого сегменту умовно пропорціональний кількості псевдо вищих навчальних закладів, які сумнівно відповідають акредитаційним вимогам та імітуючи навчальний процес займаються формаль-

ною видачею дипломів про освіту. Зазначені ВНЗ захоплюють значний сегмент ринку навіть в умовах демографічної кризи та наявності фільтрації абітурієнтів через зовнішнє незалежне тестування. Те, що значна частина студентів залишається на навчанні в таких навчальних закладах чітко усвідомлюючи після першої сесії профанацію навчального процесу засвідчує справедливність такого твердження. Певна частка студентів, котрі більшою мірою орієнтовані на отримання диплому ніж на знання є і в доволі солідних університетах. Певною мірою аналогічна ситуація повторюється в аспірантурі при складанні вступних та кандидатських іспитів. Важко уявити, що всі новоспечені кандидати наук володіють іноземною мовою, ще важче повірити, що їх знання іноземних мов відповідає отриманій оцінці. Можна приводити безліч прикладів того, що для значної кількості споживачів освітніх послуг ВНЗ України більшою мірою орієнтовані на формальні результати навчання ніж на реальні знання. Такий стан речей доводить, що суспільство конче потребує нових технологій навчання, котрі здатні суттєво покращити ситуацію шляхом зміщення акцентів в бік переваги суті навчального процесу над його формальною стороною. **Дистанційні технології навчання дійсно покликані вирішити зазначену проблему.**

Разом з тим потреби суспільства в зміщенні акцентів в бік переваги суті над формальною стороною навчання входить в протиріччя з інтересами зазначеного сегменту ринку споживачів. Вирішення зазначеного протиріччя і є краєугольним камінням вітчизняної вищої освіти. Нажаль неможна погодитись з сучасними підходами, або сучасною стратегією органів державної влади України включаючи МОНМС України, котрі зробили акцент в бік удосконалення саме технологічної складової дистанційних технологій навчання, їх регулюванням, формалізацією та нормуванням. Суспільство потребує усвідомлення переходу від «формального» розвитку дистанційних технологій навчання в бік здійснення «сутнісної» стратегії зміни суспільного відношення до них. Вибір форм дистанційних технологій навчання та їх удосконалення доцільно залишити вищим навчальним закладам не «зарегульовуючи» цей процес принаймні на перших кроках його становлення.

Головною функцією державних органів влади, зокрема МОМС України повинне бути активне та наполегливе подальше формування в суспільстві свідомої потреби у первинності знань над формальним отриманням диплому з одночасним суттєвим посиленням боротьби з тими псевдо навчальними закладами де очевидним є перевага формальних ознак над сутністю навчального процесу, створенням відкритої дистанційної системи перевірки справжності дипломів про освіту. Дійсно така задача є дуже важкою за сучасних реалій суспільного життя, котрі характеризуються чисельними повідомленнями у ЗМІ про несправжність дипломів про освіту у вищих державних службовців в Україні, в умовах коли значна частина найвищих держслужбовців в Україні не володіють іноземними мовами, корупційна складова при отриманні найвищих посад має перевагу над інтелектуальними властивостями особистості, а самі закони приймаються у Верховній раді шляхом голосування практично всіх політичних сил чужими картками. МОМС України доцільно більш рішуче ставлення до позбавлення ліцензій до тих псевдо навчальних закладів, котрі не відповідають сучасним акредитаційним вимогам, проводити значну роботу по удосконаленню законодавства про вищу освіту, встановленню таких правил гри на ринку освітніх послуг, котрі закріплюють державне замовлення на підготовку фахівця за найбільш успішними особами замість розподілу та закріплення держзамовлення за ВНЗ. Така стратегія держави здатна підвищити у споживачів освітніх послуг попит на перевагу знань над отриманням диплома, **що в свою чергу значно підвищить попит на дистанційні технології навчання.** Саме така логічна послідовність дійсно вирішити питання по суті і створити потужний поштовх для реального розвитку різноманітних дистанційних технологій навчання та їх подальшого удосконалення в режимі реального часу. В інакшому випадку внаслідок формального підходу до зазначених процесів України ризикують дискредитувати саму ідею дистанційного навчання в суспільстві замість її активного розвитку.

Наступною актуальною тезою при впровадженні дистанційних технологій навчання є їх дистанційне просування. Очевидним є те, що потенційними споживачами дистанційних техно-

логій навчання є молоді особи, котрі мають певні навички та можливості доступу до мережі Інтернет. Для більш ефективного сприйняття дистанційних освітніх продуктів доцільним є їх відповідне просування в мережі Інтернет. Актуальність питання дистанційного просування освітніх послуг ВНЗ України підсилюється і тим, що в сучасних умовах жорсткої конкуренції на ринку освітніх послуг значна частина традиційної реклами (газети, телебачення, поштові розсилки і т. ін.) вже сьогодні поступається рекламі в Інтернеті, а сучасні технології просування в Інтернеті здатні суттєво підсилити ефективність такої реклами. Разом з тим переважна більшість вищих навчальних закладів в Україні (особливо державні) не мають відповідних маркетингових структур і тим більше не використовують сучасні маркетингові технології для просування достатньо конкурентоспроможних власних освітніх продуктів. Особливо актуальним та наочним зазначене становище спостерігається при просуванні освітніх послуг вітчизняних вищих навчальних закладів за кордон. Питання просування освітніх послуг ВНЗ України за кордон повинно бути найголовнішим пріоритетом держави та МОМС України внаслідок величезної ролі інтелектуального експорту як для економіки країни так і для її культури та іміджу. Саме в цьому секторі ринку дистанційні технології навчання і повинні виступати найголовнішим пріоритетом держави і МОМС України. Саме для підвищення конкурентоспроможності вітчизняних навчальних закладів на міжнародному ринку освітніх послуг у сукупності з формуванням доступності освітніх послуг для закордонних українців і повинні бути спрямовані головні зусилля держави і інституцій. Нажаль співпраця МОМС та МЗС України в галузі просування на світові ринки дистанційних технологій навчання ВНЗ України практично не здійснюється. Разом з тим перевага економічних законів над формальними законами певного суспільства незворотно призведе до формальної зміни діючого законодавства. А дистанційні технології навчання як інструмент, що відповідає головному науковому, економічному, юридичному та філософському принципу «переваги суті над формою» безсумнівно має велику та позитивну перспективу.

ВИКОРИСТАННЯ ДИСТАНЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ В ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ З ПОЛІТОЛОГІЇ

Н. І. Гончаренко, к.і.н., доцент

ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Розвиток сучасного суспільства ставить перед системою вищої освіти вимогу підготовки високопрофесійних, ініціативних, творчих спеціалістів, здатних самостійно здобувати нові знання та приймати рішення. Якщо ще на початку XX століття подвоєння кількості знань з різних наук, особливо фундаментальних, відбувалося за 50–100 років, то вже в середині XX ст. цей процес став відбуватися в десятки разів швидше, а в сучасних умовах він займає не більше двох років. За таких умов має якісно змінюється сам підхід до викладання. Прийшов час, коли потрібно не просто передати студенту стандартний набір знань, а навчити його на основі засвоєних базових знань з тієї чи іншої дисципліни самостійно вирішувати спочатку типові, а потім і нетипові ситуативні завдання, поступово підводячи до творчості. Подібне розуміння суті навчального процесу робить особливо актуальним посилення уваги до організації самостійної роботи студентів.

Викладачі університету, в тому числі і кафедри філософії та політології постійно шукають можливості найбільш ефективно організаційно-методично забезпечити самостійну роботу студентів. На сьогоднішній день такі можливості надають, передусім, інформаційні технології, зокрема елементів дистанційного навчання. Як зазначає А. І. Кузьмінський, «дистанційне навчання є технологією, яка передбачає, що в освітньому процесі використовуються кращі традиційні та інноваційні засоби, як і форми навчання, що ґрунтуються на комп'ютерних і телекомунікаційних технологіях» [1].

Дистанційний курс з політології може бути використаний і студентами стаціонару для організації їх самостійної роботи. Розроблений курс можна розглядати як інструмент, за допомогою якого можна забезпечити результативне засвоєння теоре-

тичного матеріалу, так і як засіб формування у студентів умінь і навичок самостійної навчальної роботи.

Стислий виклад основних аспектів кожної теми та її мультимедійний опорний конспект, а також уривки із різних підручників, посібників, монографічних досліджень та оригінальних творів мислителів минулого, що містяться у дистанційному курсі, надають можливість ґрунтовно підготуватись до семінарського заняття чи належним чином опрацювати тему, винесену на самостійне вивчення.

У структурі дистанційного курсу з політології особливе місце належить індивідуальним завданням, виконання яких дозволить студентам переконатись у тому, наскільки навчальним матеріал є засвоєним. Такі завдання різняться своїм рівнем складності. Серед них є вправи-тести, виконуючи які студент має змогу переконатися, чи оволодів він матеріалом тієї чи іншої теми, тобто це завдання репродуктивного рівня. Завдання вищого, або продуктивного та творчого рівня передбачають активне оволодіння матеріалом та вміння його відтворити і застосувати. Таким чином, студент сам обирає собі завдання за своїми можливостями. У результаті для всіх навчання набуває індивідуалізованого характеру, відбувається об'єктивне урахування свого інтелектуального потенціалу, що цілком відповідає такому важливому методичному принципу організації навчального процесу в умовах кредитно-модульної системи, як забезпечення його індивідуалізації та диференціації.

Дистанційний курс розширює також можливості здійснення самоконтролю знань за рахунок проходження тестування після закінчення кожного модуля у тренувальному режимі, коли студент не тільки може дізнатись, яка відповідь є невірною, але й побачити відповідь правильну.

Отже, застосування дистанційних технологій при вивченні політології дозволяє більш ефективно організувати самостійну роботу студентів завдяки збільшенню джерельної бази навчального матеріалу, кращого його унаочнення, можливості працювати у зручний для студента час, обирати власну траєкторію навчання, індивідуалізуючи та диференціюючи цей процес, та здійснювати самоконтроль засвоєння знань.

Література

1. Кузьмінський А. І. Педагогіка вищої школи / А. І. Кузьмінський. – К. : Знання, 2005. – 486 с.

ВИКЛАДАННЯ ФІЛОСОФІЇ В АЛЬТЕРНАТИВНІЙ РЕАЛЬНОСТІ

І. В. Усанов, к.філос.н., доцент

ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Головна характеристика сучасного навчального процесу – це опосередкованість кібернетичними засобами у новій комунікативній реальності. Особливість проявляється в необхідності стандартизації стосунків, не тільки у відношенні до системи соціальних норм, професійних критеріїв, але й у відповідності до технічних вимог, коли своєму співрозмовнику в очі не зазирнеш і не вербальних рис у спілкуванні не помітиш. Тобто, спілкування – без спільності. Як у притчі про двох учнів, що прийшли до вчителя. Один задавав питання та вислуховував відповіді, а другий стояв поруч і просто на нього дивився, а на звернення чому він нічого не спитав, відповів, що й так усе побачив і зрозумів усе для нього необхідне. Людський досвід не формулюється тільки логічними формулами, але передається, можливо, навіть, більшою мірою, виразом усієї людської особистості, з її минулим, майбутнім, внутрішнім, зовнішнім, у кожному жесті, всій цілості її існування. Саме те що ми називаємо духовним образом, заміщається інформаційним образом, що суттєво відрізняється від нього.

Стає зрозумілим питання про те, чому так виходить, що існуючі переваги і хороші якості, конкретно-практичних проявів властиві нашому постсучасному світові, в загальному вимірі своєї дійсності виявляються катастрофічними, чому добрі справи носять негативний характер, чому задуми виявляються маревом, справедливість глупим донкіхотством, розумність злим генієм, любов лицемірним егоїзмом, чому, врешті, освіта стала виробничою сферою системних функціонерів?

Прекрасні можливості дистанційної освіти дозволяють пра-

цювати: у віртуальному просторі, не бути прив'язаним до аудиторного фонду, у віртуальному часі, не витрачаючи його на транспорт, на узгодження розкладу подій. Але разом з тим, зникає освітній час, як модус особливої напруженої спрямованості та зібраної концентрації на проблемі. Зникає і освітній простір бо він всюди віртуально доступний. Втрачається дух освітнього закладу, сповнений наукового ентузіазму, а залишається чиста функціональність. Людина не присвячує себе навчанню, хоча філософські тексти вимагають повільного читання для поступового занурення у атмосферу, входження у складну змістовну структуру і сходження до нової простоти. Філософські тексти і контексти – це смислові світи, що передбачають вживання у їх образно символічний простір. Зникає розмовна мова і усна активність спілкування змінюється конструюванням електронних текстів, вони складаються ножицями як набори пазлів у потрібну картинку. Зникає можливість колективної творчості, поглиблюючи автономію відокремленості та багато інших непомітних у реальній дійсності речей.

Інтернет звільнює від часу і простору, звільнює від тілесності залишаючи чисту актуальність інтерактивного простору, безвідносно до людського досвіду, але узгодженого до формату програмної відповідності. Складається єдиний інформаційний організм, що має свою поведінку і характерний образ існування. Його загальна інформаційна маса вилученої смислової енергії, циркулює вдихаючи та видихаючи гуртовий сенс відособленої життєвості. Системно організована стихійність самих різноманітних проявів складає стійку структуру різних органів існування, що переростає антропологію зберігаючи антропоморфність у нових міфологічних образах. Інформаційна чутливість, інформаційний нюх, смак, зір, слух – виникають в результаті програмного мислення, як особливого налаштування розуму в контексті системного сприйняття. Даний тип орієнтації в ідеологічному полі програмних установок розробив і успішно застосував ще радянський лад, навчивши всіх і кожного функціонувати в режимі виконання програм самих різних рівнів: і програми партії, і програми економічного, соціального, політичного розвитку,

врешті, програми освіти, саморозвитку, планування сім'ї, особистісного і кар'єрного росту. Програмна людина довершується на практичному рівні машинним програмним середовищем, яке вона продукує реалізуючи своє світорозуміння.

Тут знаходимо системні образи чистої функціональності, активовані по їх конкретно рольових іграх через програму виконання завдань, що діє по схемі отримання остаточного диплому-сертифікату. Так, програма «викладач» повинна забезпечити необхідне середовище у якому відбудеться запуск потенційних елементів на енергійне здійснення у необхідному стандарті, а програма «студент» успішно відпрацювавши по контенту, будь-якого змістовного наповнення, отримує системно відформатований досвід існування яким сам себе здійснює розбудовуючи тим самим всю систему. На згадку приходить образ із студзагонівського життя: величезний плакат червоного кольору розміром із п'ятиповерховий будинок у далекому, і нині вже не існуючому місті Іультині, що на кількасот кілометрів північніше від Анадиру, столиці чукотського краю: «Виконуючи свої задачі, ти виконуєш завдання XXVII з'їзду КПРС». Втім, дивиться на все це відмінниця болонської системи на голубому екрані монітору, і нічого не відчуває, і не розуміє, яке це має відношення до якості освітньої діяльності.

ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ СОЦІОЛОГІЇ В ПРОЦЕСІ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

С. Ж. Вerezomська, к.і.н., доцент

ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

У сучасних соціально-економічних умовах жорсткої конкуренції на ринку праці особливе значення мають знання, навички та досвід. Фахівець ХХІ століття повинен не тільки вільно володіти сучасними інформаційними технологіями, але й постійно підвищувати і вдосконалювати свій освітньо-професійний рівень. Тому здобуття вищої освіти та оволодіння новими знаннями значно розширює можливості самореалізації особистості й сприяє її кар'єрному зростанню.

Однією із нових універсальних форм отримання вищої освіти, що базується на використанні широкого спектру традиційних та нових телекомунікаційних технологій у сучасному інформаційному суспільстві є дистанційне навчання.

Як універсальна гуманістична форма навчання дистанційна освіта створює комфортні умови для вільного діалогового обміну з викладачем, системно організованої передачі даних й методичного забезпечення студентам та орієнтується на задоволення їх освітніх потреб.

Проте, при викладанні ряду дисциплін суспільно-гуманітарного циклу, й зокрема соціології, виникає ряд особливих питань та проблем зумовлених специфічністю їх дистанційного викладання.

Опосередковане технологічними засобами зв'язку спілкування з аудиторією, яке іноді призводить, хоч і не до значної, затримки звуку та зображення при читання лекцій послаблює емоційний контакт з слухачами, який при вивченні соціології є достатньо бажаним і цінним.

Проте, необхідно зазначити, що лекції складають хоча й важливу, але лише невелику частину процесу вивчення соціології студентами. Побудова курсу дистанційної форми вивчення соціології в першу чергу орієнтує студентів на творчу обробку отриманої під час лекції інформації, вироблення вміння самостійно знаходити необхідну інформацію на вказаних викладачем ресурсах та застосовувати набуті знання з предмету при виконанні індивідуальних творчих завдань та проходження тестів самоконтролю.

Тому безперечно дистанційне вивчення соціально-гуманітарних предметів в цілому, та соціології зокрема, сприяє покращенню розуміння студентами сутності суспільства як соціальної системи та знаходження власного місця у ньому, підвищує творчий та інтелектуальний потенціал особистості за рахунок уміння взаємодіяти з комп'ютерною технікою, прагнення до знань і вироблення відповідальної самоорганізації навчального процесу.

РЕЛІГІЄЗНАВСТВО В ДИСТАНЦІЙНОМУ ДИСКУРСІ: ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ

М. М. Мовчан, к.філос.н., доцент

ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Грунтовне вивчення релігії – чи не найстарішої з-поміж форм суспільної свідомості – є актуальною потребою в сучасному плюралістичному світі. Нідерландський філософ Бенедикт Спіноза зараховував до основних природних прав людини, поряд з правом на життя та власність, ще й право на свободу совісті та свободу думки. У сучасному глобалізаційному світі інтеграційних процесів, усвідомлення планетарної взаємозалежності всіх суб'єктів суспільної комунікації та з огляду на пошук універсальної етики загальнолюдського спілкування великої ваги набувають повага до людської гідності, її національно-культурних особливостей та релігійних переконань – однієї з найбільш тонких та вразливих сфер духовного життя людини.

Зараз у вишах (і не лише в них) виникло багато проблем пов'язаних з одержанням глибоких і ефективних знань для успішного застосування їх у практичній життєдіяльності та розвитку особистості людини. Ці проблеми безпосередньо виходять на гносеологію (сам процес пізнання), епістемологію (результат пізнання, тобто знання), методологію (способи, методи одержання правильного, справжнього знання). Тому в постсучасному, постмодерному суспільстві з'явилося чимало нових форм навчання, взаємодії зі студентським середовищем.

Серед них виділяється дистанційна освіта. Майже всі навчальні дисципліни зараз мають як традиційну, так і дистанційну форми.

Із сотні визначень поняття «дистанційне навчання» ми наводимо наступне – це технологія, що базується на принципах відкритого навчання, широко використовує комп'ютерні навчальні програми різного призначення та створює за допомогою сучасних телекомунікацій інформаційне освітнє середовище для доставки навчального матеріалу та спілкування. На нашу думку,

в це визначення входять *три найголовніші компоненти* без яких не можливе означене навчання: 1) комп'ютерна система комунікацій (Інтернет), 2) відкрите навчання і 3) комп'ютерне навчання.

Дистанційний курс «Релігієзнавство», який ми розробили в Полтавському університеті економіки і торгівлі (ПУЕТ) дасть можливість студенту уникнути, з одного боку, догматизму і авторитаризму, а з іншого – релятивізму і нігілізму. Врешті-решт вивчення цієї дисципліни буде сприяти встановленню духовного клімату взаєморозуміння, гармонізації міжособистісних відносин між представниками різних релігійних і нерелігійних світоглядів, ствердженню громадської злагоди та соціальної стабільності в суспільстві.

Існує немало проблем які виникають при викладанні даного дистанційного курсу. Ефективність засвоєння предмету безпосередньо залежить як від викладача – тьютора (того, хто веде роботу зі студентами в Інтернет), так і самих студентів, які будуть засвоювати навчальний матеріал. І тьютор, і студент мають бути підготовленими до проведення таких занять (належно володіти інформаційними технологіями та бути психологічно готовими до роботи в навчально-пізнавальному мережевому середовищі). Викладач повинен вирізнятися певним професійним універсалізмом, знати сучасні педагогічні технології. Відритим і сьогодні залишається питання про те, якою має бути структура і композиція навчального матеріалу з «Релігієзнавства» (щоб курс сприймався якомога повніше та якісніше). Із-за недостатньої практики проведення даного дистанційного курсу ще не повністю вирішено питання організації та проведення оцінки знань «дистанційних» студентів. Є низка питань стосовно умов доступу до курсів дистанційного навчання, затримки звуку, зображення тощо.

Таким чином, дистанційна форма навчання з «Релігієзнавства» та інших курсів потребує в подальшому розвитку та удосконалення на змістовому, технічному, комунікативному, психологічному, педагогічному, джерельному тощо рівнях.

ФОРМУВАННЯ КОНТЕНТУ ДЛЯ ДИСТАНЦІЙНОГО КУРСУ ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН: ПРОБЛЕМИ, ЗАВДАННЯ, ЦІЛІ

В. В. Карманенко, асистент

ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Світові глобалізаційні процеси, учасником яких є Україна, призводять до суттєвих соціальних, економічних, політичних та культурних змін. Як наслідок, виникає необхідність реформування, реорганізації чи модернізації багатьох галузей та сфер народного господарства та суспільства в цілому.

Першочергово потребує реформ освітній сектор. Національною програмою «Освіта. Україна XXI сторіччя» передбачено забезпечення розвитку освіти на основі нових прогресивних концепцій, запровадження у навчально-виховний процес новітніх педагогічних технологій та науково-методичних досягнень, створення нової системи інформаційного забезпечення освіти, входження України у трансконтинентальну систему комп'ютерної інформації [1].

Розвиток освітньої системи в Україні повинен призвести до появи нових можливостей для оновлення змісту навчання та методів викладання дисциплін і розповсюдження знань; реалізації системи безперервної освіти, включаючи середню, довузівську, вищу та післядипломну.

Для досягнення зазначених результатів необхідно розвивати дистанційну освіту, запровадження якої в Україні передбачено Національною програмою інформатизації та забезпечити контроль і моніторинг якості навчального матеріалу, що викладається авторами дистанційних курсів.

Дистанційний курс з дисципліни – це технологія створення, передачі і збереження навчального матеріалу, організації і супроводу навчального процесу дистанційного навчання за допомогою телекомунікаційного зв'язку [1]. Наповнення та формування дистанційного курсу має відповідати певним критеріям та вимогам, які подальшому потрібно сформулювати у методичні рекомендації щодо створення дистанційних курсів з дисциплін, що вивчаються у вищій школі.

Дистанційний курс з гуманітарних дисциплін потребує значної роботи з формування контенту. Головними умовами є дотримання наступних вимог:

- Дотримання авторського права при використанні різних інформаційних джерел (друкованих, періодичних, аудіо, відео-матеріалів).

- Забезпечення всебічного та об'єктивного висвітлення суперечливих та дискусійних тем та матеріалів.

- Організація вивчення теми за допомогою різнорівневих та різнопланових завдань з дисципліни.

- Встановлення чіткої та прозорої системи оцінювання навчальних досягнень студентів дистанційної форми навчання.

Наповнення дистанційного курсу – це послідовне забезпечення навчальним, методичним, інформаційним, аналітичним матеріалом для самостійного вивчення гуманітарної дисципліни. Доречним є використання витягів з підручників, першоджерел, інтернет-видань, посилання на аудіо та відео матеріали. Це дозволяє сформулювати достатній об'єм інформаційних ресурсів для якісного самостійного вивчення як окремої теми так і дисципліни в цілому.

Формування комплексу контрольних завдань до кожної з тем дисципліни вимагає врахування специфікації дистанційної освіти. Завдання мають бути сформульовані таким чином, щоб представити всі рівні складності (від найпростішого до складного – творчого) та не зводиться до простого відтворення навчальної інформації. Головною вимогою до навчального контенту та контрольних завдань є сприяння аналітичному мисленню, вдосконаленню навчальних вмінь та навичок.

Дистанційна освіта – це революційний прорив у наданні освітніх послуг, який забезпечить перехід на якісно новий навчальний, методичний, педагогічний рівень. Забезпечення належного та якісного формування контенту дистанційних курсів дозволить сформулювати конкурентоспроможний навчальний продукт, що буде користуватися попитом у споживачів інноваційних освітніх послуг.

Література

1. Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні (затверджено Постановою МОН України В. Г. Кременем 20 грудня 2000 р.)

ОСОБЛИВОСТІ РОЗРОБКИ ДИСТАНЦІЙНОГО КУРСУ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ДЛЯ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІКА»

В. Л. Іщенко, к.філол.н., доцент;

В. М. Артюх, к.філол.н., доцент

ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Значне підвищення інтересу до вивчення іноземних мов, англійської мови, зокрема, в Україні викликане розширенням міжнародних контактів і зростаючою інтеграцією країни у світову спільноту. Крім того, воно зумовлене стрімкою інформатизацією та комп'ютеризацією всіх напрямків діяльності в суспільстві: виробництва, науки, освіти, культури, побуту тощо. У методиці навчання іноземній мові та ряді суміжних наук іде постійний пошук шляхів удосконалення системи навчання. У вітчизняній методичній літературі детальний аналіз та розробку основних теоретичних положень загальної методики навчання іноземній мові студентів немовних спеціальностей протягом основного (базового) ступеня здійснено Й. М. Берманом та О. Б. Тарнопольським.

Доведено, що використання технічних засобів навчання (ТЗН) є одним із шляхів підвищення інтенсифікації процесу навчання за умов їх комплексного застосування (М. В. Ляховицький, І. В. Микало).

Проведений аналіз сучасного стану викладання англійської мови в немовних ВНЗ дає підстави констатувати існування: 1) протиріччя між формою організації навчального процесу у вигляді аудиторних занять та провідною метою, цілями та завданнями навчання англійської мови у немовному ВНЗ; 2) проблеми організації самостійної роботи студентів з іноземної мови та забезпечення їх відповідними навчальними матеріалами;

З) проблеми невідповідності підручників сучасному рівню вимог. Впровадження елементів дистанційного навчання може сприяти вирішенню окреслених проблем.

Технологія розробки дистанційного курсу складається з послідовних етапів підготовки, створення, програмування, перевірки та редагування матеріалів. На етапі підготовки визначається контингент студентів, цілі та зміст навчання, технологія та технічні засоби, які використовуються. Під час створення курсу необхідно спиратися на дидактичні та методичні принципи навчання іноземній мові і принципи організації дистанційного навчання.

Керуючись дидактичними, методичними принципами та технічними засобами навчання, релевантно здійснити відбір серед різних видів навчальних матеріалів і засобів: друкованих матеріалів (текстів і практичних завдань), мультимедійних (комп'ютеризованих аудіо-візуальних) засобів, гіпертексту, засобів «підтримки» (комп'ютерних конференцій, телекомунікаційних проєктів). Після цього слід визначити структуру курсу, впорядкувати систему вправ, визначити форми зворотного зв'язку та контролю. По завершенні етапу укладання курсу необхідно скласти алгоритм курсу і здійснити його програмування. На етапі перевірки необхідно провести випробування курсу. На підставі виявлених під час випробування недоліків необхідно здійснити корегування курсу, його редагування, налагодження ефективності зворотного зв'язку тощо, для забезпечення реалізації методичної концепції через зверненість та ситуативність, які є характерними для реального процесу спілкування.

Дистанційний курс з іноземної (англійської) мови для студентів спеціальності «Міжнародна економіка», як засіб організації англомовної навчальної діяльності студентів має інтерактивний характер (студент взаємодіє з викладачем), включає мультимедійні засоби, є комунікативно спрямованим (партнерами по спілкуванню у студентів виступають викладач, інші студенти, експерти, носії мови), відповідає комбінованому типу програм.

Контроль та оцінка діяльності студента в дистанційному курсі здійснюються як автоматично програмою (завдання з регла-

ментованою відповіддю), так і викладачем. Завдання, які потребують однозначної відповіді, перевіряються програмою. Викладач перевіряє вправи з нерегламентованою або частково регламентованою відповіддю. Підсумкова оцінка студента за роботу в циклі складається статистично з результатів виконання студентами окремих завдань.

Запропонована методика організації навчального процесу із залученням дистанційного курсу з англійської мови дозволяє викладачеві підвищити ефективність і якість навчання, оскільки вона є багатовимірною і уможливлює реалізацію головного завдання навчання іноземній мові – іншомовній мовленнєвій діяльності, сприяє оптимальній організації навчальної діяльності для вирішення лінгво-дидактичних, психологічних та навчально-методичних задач у навчальному процесі.

ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

***В. І. Авраменко, доцент; О. А. Кононенко, викладач
ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»***

На сьогоднішній день традиційна освіта в Україні вже не в змозі задовольнити зростаючі вимоги часу до сучасного розвитку суспільства і тому постає питання модернізації системи освіти. Широкі можливості для адаптації нашої освіти до нових глобалізаційних умов відкриває активне використання комп'ютерної техніки та програмного забезпечення, а також нових форм навчання.

Дистанційне навчання (ДН) як якісно новий вид навчання має свої переваги та покликане забезпечувати підвищення ефективності навчання. Воно дозволяє зробити освіту більш доступною, гнучкою, географічно розширеною, максимально зорієнтованою як на навчання, так і на розвиток особистості студента. ДН також сприяє реалізації одного з основних принципів навчального процесу – індивідуалізації освіти.

Незважаючи на необхідність упровадження цієї форми освіти, поки що не надто поширеної серед вишів України, головними її

суб'єктами залишаються викладач та студент. Психологічний аспект є невід'ємною складовою розвитку ДН, адже від особистісних рис студента має змінюватись і педагогічний підхід викладача.

Класична система освіти дозволяє глибоко проникнути в сутність особистості студента, зрозуміти мотиви його поведінки. Коли ж між студентом та викладачем з'являється бар'єр у вигляді комп'ютера, ця можливість ускладнюється, оскільки в цих умовах достатньо складно обрати оптимально правильний підхід окремо до кожного студента. Кожен студент є унікальною та неповторною індивідуальністю, проте знання цілого ряду типологій особистості дозволить класифікувати студентів за певними психологічними ознаками і вже, враховуючи риси тієї чи іншої групи, значно простіше викладачу обрати відповідну стратегію навчання.

Наступним психолого-педагогічним аспектом є те, що процес дистанційного навчання орієнтує студентів на творчий пошук і обробку інформації, вміння самостійно набувати необхідні знання і застосовувати їх у вирішенні практичних завдань з використанням сучасних технологій. Дистанційне навчання дає можливість широкого доступу до неймовірних за об'ємом інформаційних ресурсів, що є особливо актуальним для сучасної людини, не витрачаючи на це багато часу і коштів.

Завдяки дистанційному навчанню у сучасної людини з'явилася можливість організації процесу освіти в найбільш зручній формі, навіть не виходячи з дому. Це є великою перевагою серед інших форм навчання, тому що не всі бажаючі мати освіту мають таку можливість, і перш за все це стосується людей з різними фізичними вадами.

Дискомфортними характеристиками комп'ютерно-опосередкованого і дистанційного навчання, що потребують певного компенсаторного механізму, є, зокрема:

- емоційна бідність (брак емоційного контакту і підтримки) і деперсоніфікованість спілкування;
- брак засобів невербальної комунікації, яка є одним з головних джерел інформації для людини;

- неврахування психологічних механізмів сприйняття та обробки інформації в разі розробки навчального середовища;
- почуття ізольованості і самотності в ситуації дистанційного навчання, викликане неповноцінністю спілкування, та ін.

Тому для забезпечення успішного навчання студентів, як при розробці, так і при впровадженні освітніх програм, зокрема і ДН, необхідно звернути увагу на:

1) чітку відповідність змісту та структурного матеріалу дисципліни поставленим практичним завданням;

2) спосіб пред'явлення завдань за принципом «від простого до складного»;

3) наявність чіткого та послідовного контролю за виконанням окремих розділів, а потім і програми курсу в цілому (відповідно до розробленого календарного плану).

Використовуючи технічні можливості, також корисно запровадити психологічну діагностику студентів. Вона дасть змогу, по перше, з'ясувати, які саме студенти виявляють бажання навчатися тій чи іншій спеціальності; по друге, враховуючи особливості тієї чи іншої групи студентів, будувати відповідну навчальну програму; по третє, порівнюючи результати вхідної та вихідної діагностики студентів, що пройшли курс, з'ясувати, як з психологічної та педагогічної точки зору змінився студент за період навчання.

Саме використання новітніх прогресивних технологій та створення нової системи інформаційного забезпечення освіти зможе допомогти в успішному виконанні вищезазначеного. Це, в свою чергу, дозволить врахувати індивідуально-психологічні особливості студентів, що, без сумніву, сприятиме їх особистісному розвитку та ефективному навчанню.

Література

1. Бодалев А. А. Общая психодиагностика / А. А. Бодалев, В. В. Столин, В. С. Аванесов. – С.Пб. : Издательство «Речь», 2000. – 440 с.
2. Борсук П. С. Проблеми становлення дистанційної освіти у вищому навчальному закладі / П. С. Борсук, С. І. Дичковський, С. В. Іванов // Образование и виртуальность – 2004. Сборник

- трудов 8-й международной конференции украинской ассоциации дистанционного образования / под общ. ред. В. А. Гребенюка и В. В. Семенца. – Харьков-Ялта : УАДО, 2004. – 376 с.
3. Реан А. А. Психология изучения личности : учебное пособие / А. А. Реан. – С.Пб. : Издательство Михайлова В. А., 1999. – 288 с.

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ПРОГРАМНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ «Skype» ПРИ ВИВЧЕННІ ДІЛОВОЇ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

С. Д. Щербина, к.філол.н., доцент
ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

ПЗ «Skype» розглядається в цьому контексті як засіб індивідуалізації навчального процесу, можливість працювати з невеликими групами студентів і опрацьовувати необхідні навички. На відміну від інших методів дистанційного навчання, скажімо мережових посібників, побудованих по технології «Moodle», використання ПЗ «Skype» найбільш ефективно при роботі з невеликими групами студентів, які працюють у реальному часі під керівництвом викладача.

Не зважаючи на ефект присутності викладача, на нашу думку є недоцільним використання ПЗ «Skype» без ретельного планування заняття, як і без усвідомлення викладачем, які конкретні мовні навички слід відпрацьовувати саме з цим ПЗ. Маючи в розпорядженні інші можливості дистанційного навчання, викладач повинен виокремити ті навички, які найбільш доцільно відпрацьовувати в режимі реального часу, а решту, скажімо, переклад тексту, роботу над вивченням лексики подати з використанням «Moodle» чи ПЗ для підготовки вправ «Hot Potato».

Аналіз навчальної програми з ділової іноземної мови, зокрема англійської, дозволяє виділити певні навички, як вміння вести переговори іноземною мовою як такі, які потребують при їх підготовці або фізичної присутності викладача, або принаймні можливості спілкування з ним в режимі реального часу. Таку можливість і надає ПЗ «Skype» за умови кропіткого планування такого заняття викладачем. Можна виділити декілька етапів такої підготовки:

Підготовка ролевої інформації для переговорів, яка в свою чергу містить мету переговорів, деталі обладнання, фінансові, логістичні і управлінські наслідки досягнення (або не досягнення) кінцевого результату у вигляді контракту, оцифровка таких матеріалів. Сюди входить і підготовка зразка подібних переговорів у вигляді аудіофайлу (бажано в форматі MP3).

Відправка матеріалів, підготованих викладачем, майбутнім «учасникам переговорів», чітко зазначивши, кому зі студентів належить виконувати ту чи іншу роль. Команди, що будуть брати участь у переговорах, повинні також знати, скільки часу загалом відводиться на цей вид роботи і о котрій годині вони повинні прозвітувати про свою присутність в мережі «Skype». Надсилати матеріали можна або електронною поштою, або використовуючи функцію надсилання файлу самої програми «Skype», проте матеріали повинні бути одержані студентом не пізніше ніж за два дні до зустрічі з викладачем в мережі. Завчасне надання матеріалів дасть змогу командам зустрітися в мережі напередодні без участі викладача і більш чітко спланувати переговори.

Сам викладач повинен досконально володіти обома ролями цих переговорів, і в разі відсутності одного з членів переговорних команд самому взяти участь на боці однієї з сторін.

Якщо є можливість, краще, щоб по одній парі учасників переговорів заходились в одному місці, оскільки не завжди є технічна можливість організації т. з. «групових дзвінків», і в учасників переговорів можуть бути різні версії ПЗ «Skype». Про технічний бік переговорів слід також подбати викладачу.

ВИКОРИСТАННЯ СИСТЕМИ MOODLE ДЛЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

А. В. Хван, ст. викладач

ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Проблема доступності освітніх послуг у сучасних умовах є особливо актуальною. Існує й проблема постійного поповнення

знань безпосередньо в процесі навчання і протягом всього життя. Наука розвивається настільки динамічно, що за час навчання сучасного студента кількість знань у світі практично подвоюється. Тому перед сучасним фахівцем стоять нові завдання, основними з яких є: гнучко орієнтуватися в мінливих життєвих ситуаціях, самостійно здобуваючи необхідні знання та використовуючи їх на практиці. Також необхідно самостійно критично мислити, уміти бачити в реальній діяльності проблеми й шукати шляхи їх раціонального рішення, використовуючи сучасні інформаційні технології, грамотно працювати з інформацією, бути комунікабельним, контактним у різноманітних соціальних групах, уміти працювати в колективі. Саме тому таке значення приділяється розвитку технологій і методів, за допомогою яких ВНЗ зможуть запропонувати доступ до вищої освіти якомога більшій кількості студентів. Виходом із ситуації, що склалася, є інформаційні та телекомунікаційні технології.

Для досягнення вище згаданої мети на базі Полтавського університету економіки і торгівлі активно впроваджується використання платформи підтримки е-навчання Moodle в навчальний процес. Платформа підтримки Moodle – це веб-орієнтоване програмне забезпечення. Воно являє собою веб-сайт з необхідними для підтримки навчання функціями. Одна платформа Moodle здатна зберігати та обслуговувати велику кількість категорій та курсів. Технічний потенціал Moodle дає можливість проводити заняття з іноземної мови в дистанційному режимі зберігаючи їх якісний ний рівень. Кожен курс з іноземної мови розбитий на теми відповідно до графіків робочої навчальної програми. Їх кількість можна вказати в налаштуваннях курсу. Кожна тема містить елементи курсу. Кожний елемент курсу належить до певного типу, що визначає поведінку цього елемента. Типи елементів курсу можна розділити на декілька категорій.

Статичні елементи активно використовуються при ознайомленні студента з автентичними текстами, теоретичним матеріалом та практичними завданнями з граматики, вивченні нової лексики, активному користуванні е-словниками та е-перекладачами. Тому що *Веб-сторінка* відображає будь-який текст з зображеннями, таблицями та гіперпосиланнями. *Файл* дозволяє

викладачеві завантажити будь-який файл на сервер та надати студентам можливість завантажити його на свій комп'ютер. Найчастіше використовуються наступні типи файлів: документи Microsoft Word, презентації PowerPoint, зображення (у форматі GIF або JPEG), аудіофайли (mp3) та відео файли. *Гіперпосилання на сайт* – дозволяє зробити посилання з курсу на будь-який сайт в Інтернеті.

Під час вивчення іноземної мови в умовах дистанційного навчання особливе значення мають елементи для спілкування та колективної роботи. Так *Форум* дозволяє проводити обговорення будь-якої теми і досягнення студентів, приєднувати файли до повідомлень. *Чат* забезпечує спілкування студентів між собою (або студентів з викладачем) в реальному часі. *Внутрішня система обміну повідомленнями* дуже схожа на електронну пошту, але діє лише всередині Moodle. *Семінар* дозволяє студентам оцінювати роботу один одного.

Невід'ємною складовою будь-якого навчального процесу є контроль. Платформа підтримки Moodle забезпечує наступними елементами контролю знань студентів: *Тестування* – контроль знань студентів та автоматичне отримання оцінки; *Завдання* – можливість приймати письмові роботи (реферати, контрольні, курсові) від студентів; *Форум* – можливість оцінювати повідомлення інших користувачів (викладачів та студентів).

Необхідно зазначити, що елементи курсу можуть бути розміщені у довільній послідовності. Також їх послідовність можна змінювати у будь-який момент.

Таким чином, використання платформи підтримки е-навчання Moodle в процесі викладання іноземних мов забезпечує надання вищим навчальним закладом високоякісних освітніх послуг.

КОМУНІКАТИВНІ ПІДХОДИ В КОНТЕКСТІ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Н. С. Руденко, ст. викладач

ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

В умовах сучасного інформаційно-технологічного розвитку суспільства дистанційна освіта (e-learning) у різноманітні всіх

форм і видів (інтерактивне радіо навчання, інтерактивне аудіо навчання, онлайн трьохмірні віртуальні світи, поринання у природне оточення, цифрові ігри, вебінарії, мережеве мовлення, тощо) постає як існуюча реальність, що відкриває суттєві перспективи за умови залучення до традиційної навчальної системи.

Електронні носії інформації та Інтернет суттєво вплинули на організаційну структуру навчального процесу, створили принципово нове середовище – комп'ютерну комунікацію – і стали, водночас, найважливішими інструментами пізнавальної діяльності.

Розвиток когнітивно-комунікативного середовища принципово нового типу неминуче вплинув на наші уявлення щодо пізнавального та комунікативного процесів. У даному контексті перед нами постає завдання визначити які саме методи залишаються адекватними для виявлення і вирішення проблем, пов'язаних з використанням комп'ютера та Інтернет як засобів пізнавального, професійного та соціального розвитку.

Проблеми спілкування та навчання пов'язані з необхідністю вирішення таких задач як розвиток мислення, управління пізнавальним і соціальним розвитком через активні методи навчання, в основі яких постає діалог. Сумісна діяльність, що розгортається у діалозі навчального дискурсу може служити як джерелом пізнавального процесу, так і системоорганізуючим елементом. Незважаючи на ствердження прихильників підходу, орієнтованого на студента як суб'єкта навчання, студенти, особливо початкових курсів, які працюють суто індивідуально, не виявляють тенденції (за Б. Хатсоном і Д. Томпсоном) «досліджувати аспекти, що викликають найбільші сумніви», замість цього вони схильні йти методом спроб і помилок, тобто планувати свою роботу по мірі просування вперед замість того, щоб намічати план, а потім його кодувати. У разі «провалу» вони не можуть подолати проблем самостійно і відмовляються від подальших спроб їх вирішення. Отже висновок про необхідність керівництва в будь-якому функціональному середовищі, до якого прийшов Д. Н'юман в результаті проведених експериментів, виглядає суто

переконливо. Комп'ютерне середовище надає динамічні і маніпулятивні символічні системи, які дозволяють вирішувати цікаві абстрактні проблеми, але неможна очікувати, що вони будуть функціонувати самі по собі. Навчання, і дистанційне у тому числі, має бути керованим і вчитель повинен побудувати міст між засобами, навчальною задачею, мисленнєвими навичками і їх функціональною значимістю.

Важливою умовою активізації пізнавальних процесів під час дистанційного навчання є його організація у формі комунікативної інтеракції, що суттєво відрізняється від практики передачі певного об'єму матеріалу і простого засвоєння схем і нормативів. Детермінуючий вплив спілкування на перцептивні, мисленнєві та аттенційні характеристики включених до комунікації індивідів знаходить відображення у зміні динаміки та результатах, зростанні перцептивно-пошукової діяльності, зниження проценту помилок, підвищення якості уточнень і узагальнень, повноти відтворення оригінального тексту, зростання об'єму матеріалу, що пропонується для вивчення, успішності вирішення творчих задач, забезпечення більшої глибини і повноти аналізу і узагальнень. Виникнення проблемних ситуацій як результат відмінностей позицій, поглядів і підходів її учасників веде до активізації взаємодії учасників процесу, поглибленню розуміння і, як правило, веде до знаходження вірного рішення.

Можливості комп'ютера забезпечувати постійний зворотній зв'язок є суттєвим елементом реалізації фундаментального принципу даного підходу – уявлення про пізнавальний розвиток через комунікацію та взаємодію.

Високий рівень залученості дозволяє учасникам процесу максимально використовувати всі переваги сумісної пізнавальної діяльності, адекватно оцінювати і усвідомлювати інформацію, яку отримують від викладача і інших учасників інтерактивної комунікації, перебудовувати стратегії і переходити до більш ефективних форм навчання.

ОСОБЛИВОСТІ РОЗРОБКИ ДИСТАНЦІЙНОГО КУРСУ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

О. І. Кобзар, *д.філол.н., доцент*

ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Незважаючи на усе більшу популярність дистанційного навчання, вивчення іноземних мов за допомогою Інтернету залишається проблематичним. У більшості випадків таке навчання залишається на рівні кореспондентських курсів іноземних мов (на кшталт ЄШКО), на рівні самоосвіти. Причинами цього є відсутність спеціалізованих вузівських програм з вивчення іноземних мов, складність організації регулярного зв'язку з викладачем, ефективного систематичного, зворотного зв'язку, складність реалізації комунікативного аспекту навчання. Саме тому вивчення іноземних мов поза реального навчального процесу та без керівництва досвідченого педагога рідко дають відчутний ефект.

Успішність і якість дистанційного навчання значною мірою залежать від ефективності організації і методичної якості використовуваних матеріалів, а також керівництва, майстерності педагогів, що беруть участь в цьому процесі. Ефективність навчання іноземним мовам на відстані залежить від таких складових:

- ефективна взаємодія викладача і студента; що включає ефективний зворотний зв'язок;
- використання інноваційних педагогічних технологій;
- ефективність розроблених методичних матеріалів і способів їх використання.

Технічно вирішити проблему дистанційного навчання в даний час не складно. Сучасні інформаційні технології надають практично необмежені можливості в розміщенні, зберіганні, обробці та доставці інформації будь-якого обсягу і змісту на будь-які відстані. Тому на перший план у системі дистанційного навчання виходить педагогічна, (змістовна) організація курсу: відбір змісту для засвоєння, структурна організація навчального матеріалу, а також методи навчання.

Специфікою дистанційного навчання є те, що воно ґрунтується на самостійній пізнавальній діяльності студента, що у випадку з іноземними мовами означає самостійне оволодіння різ-

ними видами мовленнєвої діяльності, самостійне формування необхідних навичок і вмінь. Тому необхідна більш гнучка система освіти, яка дозволяє набувати знання там і тоді, де і коли це студенту зручно. У дистанційному навчанні студент має володіти не лише користувацькими навичками роботи з комп'ютером, але і способами роботи з автентичною інформацією, яку він зустрічає в різних ресурсах Інтернет: електронними довідниками і словниками, які можуть використовуватися в даному курсі або існувати автономно на різних серверах. Види самостійної діяльності також повинні бути різноманітними – індивідуальними, парними, груповими (навчання в малих групах), з усією групою курсу (конференції, колективні обговорення). Самостійне придбання знань не повинно носити пасивний характер, навпаки, студент із самого початку має бути залученим в активну пізнавальну діяльність, яка не обмежується оволодінням знаннями, але неодмінно передбачає їх застосування для вирішення різноманітних комунікативних завдань у спільній творчій діяльності в групах. З цією метою в курсах іноземних мов особливо ефективні спільні проекти, в першу чергу міжнародні, з носіями мови, що вивчається.

Будь-яка модель дистанційного навчання повинна передбачати гнучке поєднання самостійної пізнавальної діяльності студентів з різними навчальними матеріалами, спеціально розробленими за даним курсом (довідкові, додаткові матеріали), та оперативного, систематичного взаємодії з провідним викладачем курсу, консультантами-координаторами, а також групову роботу з учасниками даного курсу. Вона має, використовувати все різноманіття проблемних, дослідницьких, пошукових методів в ході роботи над відповідними модулями курсу. Важливо, щоб вона передбачала спільні телекомунікаційні проекти учасників курсу із зарубіжними партнерами (міжнародні проекти), організовуючи обговорення, презентації груп та індивідуальні презентації проміжних і підсумкових результатів в ході електронних телеконференцій, обмін думками, інформацією з учасниками курсу, а також з іншими партнерами, в тому числі і зарубіжними через мережу Інтернет.

Система контролю за засвоєнням знань і способів пізнавальної діяльності, вмінням застосовувати отримані знання в різних проблемних ситуаціях повинна носити систематичний характер, будуватися на основі оперативного зворотного зв'язку (закладеного в навчальному матеріалі, а також в організації оперативного звернення до викладача чи консультанта курсу), та подальшого контролю (наприклад, при тестуванні). Контроль успішності дистанційного навчання повинен бути оперативним (розробка відповідних навчальних матеріалів) і підсумковим з боку ведучого викладача і консультантів-координаторів у вигляді тестів, презентацій, творчих робіт. Останнім часом для таких цілей використовуються спеціальні Web-сторінки, які може організувати для себе кожен студент або навчальна група.

Важливе значення отримують електронні підручники модульного характеру, що мають власну специфіку (професійне спрямування), і тому розробляти їх повинні кваліфіковані викладачі-методисти, які до того ж володіють комп'ютерними телекомунікаційними технологіями.

Наголошуємо, що специфіка дисципліни «Іноземна мова» полягає в необхідності надання кожному студенту достатньої практики у відповідному виді мовленевої діяльності, у формуванні комунікативних навичок. Розробляючи концепцію дистанційного навчання іноземним мовам, необхідно активізувати, з одного боку, дидактичні властивості і функції телекомунікацій, мультимедійних засобів як технологічної основи навчання, а з іншого – концептуальні напрями дидактичної організації такого навчання як елементу загальної системи освіти на сучасному рівні.

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ – ШЛЯХ ДО ПРОФЕСІЙНОГО РОСТУ УПРОДОВЖ ВСЬОГО ЖИТТЯ

В. І. Чернуха, к.пед.н., доцент; **Л. П. Новак**, ст. викладач
ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

«Technology and technology-driven change has virtually nothing to do with igniting a transformation from good to great. Technology

can accelerate a transformation, but technology cannot cause a transformation».

Good to Great, Jim Collins

Ми живемо в епоху знань і технологій. Тому пріоритетною освітньою метою є підготовка студентів до життя у демократичному суспільстві шляхом запровадження методів викладання навчальних дисциплін, які стимулюють незалежність думки, судження та спонукають до відповідальної компетентної діяльності. У зв'язку з цим нам видається цілком доцільним і актуальним впровадження освітніх дистанційних технологій у вивчення англійської мови, розвиток яких сприяє модернізації педагогічного процесу. Завдяки такому глобальному засобу як Інтернет є можливість використовувати відеоролики, фільми, програми телебачення, електронні словники та енциклопедії. Сам комп'ютер дає змогу отримати навчальний матеріал, він є водночас і бібліотекою, і місцем довідкової інформації, і комунікативним центром, що уможливорює реалізацію програми безперервної освіти студентів. Ці технології надають доступ до новітньої інформації про актуальні події світу мовою оригіналу. Наявність цих засобів відкриває дорогу викладачеві до самостійного вибору дидактичних матеріалів, методів та стратегії навчання.

Як свідчить досвід, тенденція навчання розвивається у напрямку змішаного навчання (blended learning), яке об'єднує формальні засоби навчання – роботу в аудиторії з неформальними, наприклад, обговорення актуальних питань за допомогою блогів. Сучасні методи навчання значно підвищують його якість, роблять навчальний процес більш гнучким і стимулюють студентів до подальшої самостійної роботи. Прикладом застосування системи спільної навчальної роботи, що базується на активному використанні інформаційно-комунікативних технологій, можуть бути і дистанційні курси «Introduction to International Business» та «Business Ethics», які студенти вивчали в режимі *online* під керівництвом професора К. Джонсон з Holyoke Community College, Mass., USA.

Відео й аудіо матеріали, телеуроки уможливають занурення студентів в атмосферу англійської мови; розширення їхнього сприйняття комплексності світу та осмислення нестандартних підходів до нового бачення бізнесу. Створення творчого навчального середовища, яке спонукає студентів до руху вперед, до використання англійської мови як інструмента для поглибленого добування знань з обраного фаху, і є пріоритетною задачею викладача. Захопити студентів вивченням англійської мови, зробити процес опанування нею цікавим, захоплюючим та розвиваючим є центральною метою навчання. Так, наприклад, студенти п'ятого курсу спеціальності «Міжнародна економіка», які вивчали ділову іноземну мову за магістерською програмою, працювали з книгою *Good to Great by Jim Collins*. Вони мали доступ до електронного варіанту цієї книги в оригіналі, що є енциклопедією успішного бізнесу, в якій автор запрошує читачів до інтелектуальної подорожі, щоб дізнатися, що перетворює хорошу компанію у велику, але й про те, що сприяє одним людям бути успішними, а іншим ні. Студенти не просто працювали зі змістом книги, але й черпали натхнення з можливості отримати глибоке усвідомлення ідей, котрі ведуть до відповіді на такі питання: чому одні компанії здійснюють прорив, а інші ні, чому після зміни керівництва одні компанії продовжують розвиватися успішно, а інші зазнають поразки, якими рисами повинен володіти лідер 5 рівня.

Цікавим виходом у практику було письмове завдання написати персональний план дій щодо бачення своєї кар'єри з урахуванням *«трьох кіл концепції їжака»*, яка творчо описана у цій книзі. Роздуми над запитаннями у чому студенти вбачають себе кращими в світі, до чого вони мають пристрасне захоплення та на чому базується їхня економічна модель спонукали їх зробити для себе маленьке «відкриття», яке допоможе їм стати трішечки кращими, а це означає, що зусилля не були марними.

Позитивним результатом використання літератури мовою оригіналу є те, що навчальний процес реалізується через здобуття навичок отримання й аналізу інформації, поданої англійською мовою, та опрацювання цієї інформації в комунікативно-інтерактивному форматі. Практичний аспект мовленнєвої діяль-

ності реалізується через створення атмосфери позитивного впливу, якому сприяє використання відео й аудіо матеріалів про автора цієї книги та аудіювання певних її розділів на заняттях з англійської мови.

Отже, дистанційна освіта як форма навчання, що базується на інформаційних технологіях, набуває все більшої популярності серед викладачів та студентів, як найбільш перспективна інтегрована форма отримання освіти.

ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНІЙ МОВИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ

Ю. О. Дзекун, ст. викладач

ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Актуальність дослідження зумовлена насамперед вступом світового співтовариства в епоху інформатизації, інтенсифікацією інформаційних процесів, розвитком засобів зв'язку, які вимагають, щоб освіта була процесом безперервним і тривала протягом усього життя людини. Все це не може не відбитися і на системі підготовки фахівців у вищих навчальних закладах.

Глобальні інтеграційні процеси, що зачіпають всі сфери людської діяльності, ставлять перед теорією і методикою навчання нові відповідальні завдання. На рівні немовного вузу таким завданням є підготовка фахівця, що володіє іноземною мовою як засобом комунікації для вирішення проблем професійного і соціального характеру, а також успішного міжнародного співробітництва. Одним із засобів вирішення цієї задачі може стати дистанційне навчання, яке покликане удосконалювати і розвивати традиційні очні та заочні форми, інтегруючи в собі те краще, що накопичено ними із застосуванням в навчанні можливостей засобів нових інформаційних технологій. Технології дистанційного навчання розвиваються в міру вдосконалення технічних засобів і носіїв інформації. Перехід в третє тисячоліття ознаменований використанням в навчанні мережі Інтернет, що і стало причиною особливої уваги до питань теорії і практики дистанційного навчання.

Нові освітні реалії навчання іноземній мові обумовлені необхідністю використання інформаційних технологій для забезпечення реалізації міжпредметних, міжнаукових, та соціокультурних зв'язків.

Діяльність і розвиток соціальної інформаційної системи в освітніх цілях визначають її внутрішні інформаційні ресурси і відповідне використання з метою навчання іноземній мові, а також потребує оптимізації, відповідної її організації, управління та регулювання.

Важливими механізмами здійснення дистанційного навчання є педагогічна, змістовна організація навчального процесу. Йдеться як про зміст навчального матеріалу, так і про цього структурну організацію та методи навчання.

Серед концептуальних засад, які є основою створення курсу дистанційного навчання іноземній мові, науковці в основному виокремлюють такі:

- особливість процесу дистанційного навчання іноземній мові полягає у самостійній навчальній діяльності студента, оволодінні різними видами мовленнєвої діяльності та можливості опанувати навчальний курс у визначений термін у зручний для нього час;

- дистанційний курс не виключає можливість комунікації з викладачем, а також іншими учасниками навчального процесу, а навпаки, передбачає зворотній зв'язок з можливістю координації відповідних навчальних дій;

- система контролю засвоєння знань і способів навчальної діяльності, вмінням застосовувати отриманні знання у різних проблемних ситуаціях повинна мати системний характер, будуватися на основі навчального матеріалу у вигляді тестів, презентацій, письмових робіт (ділової кореспонденції) тощо з можливістю студента звертатися до інформаційних джерел: словників, довідників, глосаріїв, енциклопедій, наукових публікацій, спеціалізованої літератури за фахом.

В залежності від освітніх технічних можливостей ВНЗ важливе урахування таких особливостей навчання іноземній мові:

- засвоєння іншомовної мовленнєвої діяльності передбачає не тільки письмові види навчальної діяльності, а й усні (тому

доцільне використання аудіоматеріалів, що доповнюють друкований матеріал);

- опанування навчального матеріалу є свідомим і за умови обов'язкового пояснювального матеріалу та додаткового, яким є відповідні термінологічні глосарії, довідники тощо;

- по завершенні курсу студенти повинні засвоїти курс з відповідним формуванням знань навчального матеріалу та опануванням методики самостійної роботи дистанційного навчання.

Таким чином, при розробці навчального дистанційного курсу необхідно з одного боку враховувати дидактичні особливості і функції інформаційних засобів навчання, з іншого – концептуальні положення дидактичної організації дистанційного навчання іноземній мові як елементу загальної системи освіти на сучасному етапі.

ВПРОВАДЖЕННЯ ДИСТАНЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ ПРИ ВИКЛАДАННІ КУРСУ «ФОРМУВАННЯ ЯКОСТІ ТОВАРІВ»

В. О. Назаренко, к.т.н., доцент

ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Впровадження дистанційного навчання в навчальний процес набуває все більшого і більшого поширення. Цьому сприяє швидкий розвиток інформаційних технологій, які є його основою. Дистанційна освіта вже давно зарекомендувала себе як прогресивна педагогічна технологія ХХІ століття, що обумовлено її принципово новим рівнем доступності, гнучкістю та модульністю. Відповідно до закону України «Про вищу освіту» вона набула офіційного статусу самостійної форми навчання нарівні з очною, заочною та екстернатом.

Дистанційна освіта базується на принципах відкритого навчання, широко використовує комп'ютерні навчальні програми різного призначення та сучасні телекомунікації з метою доставки навчального матеріалу та спілкування безпосередньо за місцем перебування студентів, забезпечує можливість спілкування з викладачем і колегами на відстані. На наш погляд така технологія має як переваги, так і недоліки.

До переваг дистанційної освіти можна віднести:

- вільний графік навчання (студенти працюють у зручний для себе час), незалежність від місця перебування як студента, так і викладача; можливість вчитися створюючи для себе комфортну атмосферу, яка сприяє продуктивності навчальної діяльності;
- навчання без відриву від професійної діяльності, самостійне планування свого часу при вивченні дисциплін та самостійне визначення темпу навчання;
- навчання у відповідності з суб'єктивними особливостями і освітніми потребами;
- підвищення можливостей самостійної роботи, інтерактивної взаємодії студента і викладача.

Ця форма дає можливість викладачеві використовувати в процесі навчання сучасні технології; підвищувати якість навчання за рахунок застосування сучасних мультимедійних засобів, електронних видань і т. д.; підвищити контроль над оцінкою знань та навичок у процесі навчання.

Серед недоліків дистанційного навчання можна виділити:

- відсутність особистого спілкування між студентом і викладачем;
- необхідність наявності у студента сильної особистої мотивації;
- необхідність наявності уміння вчитися самостійно, без постійної підтримки і контролю;
- при відсутності очного контакту немає гарантій того, що контрольні завдання виконує саме цей студент.

Впровадження дистанційних технологій при викладанні курсу формування якості товарів в ПУЕТ передбачає його розробку в системі Moodle. Студенти забезпечуються повним комплексом навчально-методичних матеріалів до дисципліни в електронному вигляді, що включає: графік і план навчального процесу, програму дисципліни, лекційний курс, електронний навчальний посібник, методичні рекомендації до виконання самостійної роботи, додаткові матеріали для її ефективного виконання, питання для самоперевірки ступеню засвоєння матеріалу з кожної теми. Крім того, студенти мають доступ до електронної бібліотеки університету, можуть консультиватись з викладачем за допомогою Інтернет.

Контроль за засвоєнням студентами навчального матеріалу будується на оперативному зворотньому зв'язку і автоматичному контролі за допомогою систем тестування.

Система Moodle забезпечується високотехнологічними засобами збору, зберігання та аналізу результатів проходження студентами курсу. Викладач завжди може бачити, коли і скільки часу студент знаходився в системі, які теми переглядав, який ступінь засвоєння матеріалу. Таким чином, вдається збалансувати плюси і мінуси дистанційної освіти.

Перший досвід застосування дистанційних технологій показав необхідність проведення оглядових лекцій і практичних занять під час екзаменаційної сесії та виявив певні недоліки в розробці курсу, які вже враховані при його вдосконаленні.

Як бачимо дистанційна форма навчання оптимальна для тих, чий характер професійної діяльності не дозволяє відвідувати настановчі сесії, хто прагне самостійно розподіляти свій час, планувати своє навчання й відповідально ставиться до своєї освіти. Проте, специфіка викладання курсу «Формування якості товарів», невеликий досвід використання дистанційних технологій як студентами так викладачами університету потребує інтеграції очних і дистанційних форм занять.

Акцент, звичайно, на самостійній діяльності студентів, однак, викладач повинен не тільки не стати стороннім спостерігачем, контролером, але бути активним співробітником в цій спільній діяльності.

ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ КУРСУ «ТОВАРОЗНАВСТВО» ДЛЯ СТУДЕНТІВ НАПРЯМУ ПІДГОТОВКИ «ХАРЧОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА ІНЖЕНЕРІЯ» ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ ДИСТАНЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ

А. П. Кайнаш, к.т.н., доцент; **Н. О. Офіленко**, к.с.-г.н., доцент
ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Вдосконалення процесу навчання у ВНЗ України за рахунок впровадження дистанційного навчання є невід'ємною складовою Болонського процесу та може забезпечити принципово но-

вий рівень доступності освіти й підвищити конкурентоспроможність ВНЗ на ринку освітніх послуг.

Дисципліна «Товарознавство», враховуючи профіль підготовки спеціалістів «Харчові технології та інженерія» складається з двох модулів, які включають вивчення одинадцяти груп різних харчових продуктів. Головна увага приділяється вивченню класифікації, асортименту, факторів, що формують якість харчових продуктів, сфер використання продукції, умов і правил пакування, маркування, зберігання, а також особливостям визначення якості.

Опанувавши даний курс студент повинен вміти класифікувати харчові продукти за різними ознаками; проводити оцінку якості харчових продуктів.

Електронний підручник курсу «Товарознавство» із застосуванням дистанційних технологій навчання містить детальний опис теоретичних питань, практичні та самостійні завдання з поясненням для їх виконання, навчальні тести, контрольні питання для самоперевірки знань студентів, глосарій, рекомендовану літературу.

На наш погляд, існує ряд невирішених питань при впровадженні даного курсу, які розглянемо далі.

Виконання практичних завдань із курсу «Товарознавство» передбачає, зокрема, проведення органолептичної оцінки якості (за допомогою власних органів відчуття) на відповідність вимогам діючих стандартів. Але не можливо оцінити продукт не покуштувавши його. Кожен фахівець зі сфери громадського харчування, повинен знати, за яких умов можна отримати достовірні результати при визначенні таких важливих показників якості, як: смак, аромат, зовнішній вигляд, консистенція тощо, і вже на їх підставі приймати відповідні рішення.

Безумовно, при виконанні віртуальних практичних завдань студент може самостійно придбати відповідний продукт і провести його оцінку якості. Але, студент не має тих, необхідних, теоретичних і практичних знань і навичок, щоб правильно оцінити продукт: розрізнити присмак (пряжений, пригорілий чи пастеризований та ін.), конкретно вказати який запах має про-

дукт каприловий чи кисломолочний, вибрати відповідний посуд для оцінки якості пива, вина й т. д.

Для цього йому необхідна допомога викладача, який допоможе правильно визначити ту чи іншу органолептичну характеристику продукту, при умові, що викладач і студент оцінюватимуть один і той же продукт однієї торгової марки й т. д. Також виявлення якісних відмінностей проводиться на підставі результатів групи дегустаторів, або хоча б п'яти осіб, тому що кожна людина має свої особливості сприйняття смаку, запаху, кольору, консистенції та ін.

Виконання цих необхідних складових можливо, лише, при умові проведення практичних занять в присутності викладача та в спеціально обладнаних навчальних лабораторіях. Адже неможливо якісно підготувати інженера харчових технологій, який знає продукт тільки за підручниками та малюнками й не має практичних навичок в оцінюванні харчових продуктів.

Наступна проблема полягає у створенні «якісного» дистанційного курсу. Як правило, навіть найбільш кваліфіковані викладачі, прекрасно методично підготовлені за своїм предметом, залишаються досить слабкими у питаннях створення і дизайну інформаційних курсів. Створивши такий набір файлів в інформаційній системі і навіть назвавши її «базою знань», насправді маємо лише набір файлів з додатком різних систем керування ними на рівні викладач-студент. Адже, щоб створити дійсно гарно викладений і оформлений навчальний матеріал необхідно витратити багато часу й коштів, оскільки він ні з чим не сумісний.

На нашу думку, завдання підготовки навчального матеріалу, його структуризація й правильне розміщення в інформаційному просторі не можуть бути покладені на одну особу – розробника викладача. Єдиним виходом і можливістю реалізації такої системи є розділення цієї роботи на складові (як у видавництві), де автор готує у будь-якому вигляді і виділяє пріоритетність частин матеріалу, що подається. Художня обробка тексту, технічна коректура, технічна обробка й завантаження у базу (інформаційний простір) і т. п. – виконуються відповідними фахівцями.

Отже, інформаційна система дистанційного навчання лише тоді буде конкурентоздатною з іншими системами, коли забезпечуватиме необхідну якість знань.

ЗАСТОСУВАННЯ ДИСТАНЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ ПРИ ВИКЛАДАННІ ДИСЦИПЛІНИ «ЕКСПЕРТИЗА ПРОДОВОЛЬЧИХ ТОВАРІВ»

Л. О. Назаренко, к.т.н., доцент

ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Процес інтеграції освіти і науки є важливим фактором підвищення ефективності та якості вищої освіти, а також її конкурентоспроможності на європейському та міжнародному ринку освітніх послуг, а це дає розширення можливостей для кращого працевлаштування випускників ВНЗ.

Сучасному студенту потрібна якісна освіта, яка спроможна забезпечити збільшені вимоги до виробника матеріальних та духовних благ. Виконати соціальні потреби суспільства через збільшення асигнувань на освіту, кількості навчальних закладів та інше країна невзможі. Тому поява дистанційної освіти не випадкова. Це закономірний етап розвитку та адаптації освіти до сучасних умов.

Дистанційна освіта – особлива, досконала форма навчання, що поєднує елементи очного, заочного і вечірнього навчання на основі нових інформаційних технологій і систем мультимедія. Сучасні засоби телекомунікацій і електронних видань дозволяють подолати недоліки традиційних форм, зберігаючи при цьому переваги. Для України впровадження дистанційного навчання студентів є надзвичайно актуальним з причини масової перепідготовки і підготовки кадрів.

Незважаючи на позитивні якості дистанційної освіти на даний момент є і недоліки. Перш за все це ускладнена ідентифікація дистанційних студентів, оскільки на сучасному рівні перевірити, хто здає екзамен, дуже складно. Дуже вагомою проблемою є низька пропускну спроможність електронної мережі під час навчальних чи екзаменаційних телеконференцій. Від цього страждають в першу чергу дистанційні студенти невеликих містечок України, яким найбільше підходить дистанційна освіта через географічну віддаленість від наукових осередків.

При дистанційній формі освіти використовуються новітні засоби інформації, студент може працювати позааудиторно про-

тягом всього навчального процесу, а викладачам дає можливість постійно контролювати роботу і набуті знання кожного студента.

Важливим є розробка дистанційного курсу для студентів заочної форми навчання з дисципліни «Експертиза продовольчих товарів».

Експертиза товарів в наш час дуже актуальна, оскільки це захист споживача від неякісних товарів і усіляких підробок особливо у віддалених районах. Це дає можливість дистанційним студентам, використовуючи свої набуті знання і досвід, а більшість з них добувають знання без відриву від виробництва, своєчасно виявити ці недоліки і реагувати на них щоб захистити споживача.

Для підготовки викладацького складу при ПУЕТ були організовані курси з вивчення системи дистанційного навчання MOODLE.

Впровадження дистанційних технологій, зокрема системи MOODLE, дають змогу полегшити вивчення дисципліни. Для вивчення студентами дисципліни «Експертиза продовольчих товарів» розроблений дистанційний курс в системі MOODLE, який включає основні складові: лекційний матеріал, методичні рекомендації до лабораторних занять та самостійної роботи студентів, тестові електронні модулі, глосарій тощо. Кожний бажаючий має змогу отримати необхідну інформацію, поповнювати і розширювати свої знання. Студент може вивчати теоретичний матеріал, здійснювати пошук необхідної інформації.

Викладання дисципліни «Експертиза продовольчих товарів» з використанням системи MOODLE дозволить мати тісний зв'язок із студентами.

Змінюються роль і вимоги до викладача, оскільки основним є творчий пошук інформації вміння самостійно набувати необхідних знань і застосовувати їх при вирішенні практичних завдань із застосуванням сучасних технологій.

Розроблений курс для дистанційного навчання з дисципліни «Експертиза продовольчих товарів» має переваги в тому, що його можна використовувати для студентів денної та заочної форм навчання. Але досягти мети можна шляхом вирішення проблеми технічного забезпечення.

Проблемою застосування дистанційних технологій навчання при викладанні дисципліни «Експертиза продовольчих товарів» є проведення експертної оцінки якості продовольчих товарів. Неможливо здійснити контроль якості визначених зразків продовольчих товарів в інтернет-режимі. Тому саме лабораторні заняття з даної дисципліни необхідно проводити в традиційному режимі, коли студентам можуть бути запропоновані визначені зразки продовольчих товарів, проведена експертиза, оформлені відповідні документи: заява, наряд, акт відбору проб (зразків), протокол випробувань, акт експертизи тощо

Таким чином, застосування дистанційних технологій навчання при викладанні дисципліни «Експертиза продовольчих товарів» буде сприяти підвищенню потенціалу студентів за рахунок використання сучасних інформаційних технологій.

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ЩОДО ВПРОВАДЖЕННЯ ДИСТАНЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ ПРИ ВИКЛАДАННІ ДИСЦИПЛІНИ «ЗАСОБИ КОНТРОЛЮ ЯКОСТІ»

Є. В. Бєлінська, к.т.н., доцент

ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

За останні роки розвиток інформаційних технологій зробив актуальною проблему модернізації системи освіти. Суть такої модернізації найбільше відбилася в концепції дистанційної освіти, яка, завдяки такому глобальному явищу як Інтернет, охоплює широкі шари суспільства та стає найважливішим фактором його розвитку.

Насамперед, дистанційна освіта – це відкрита система навчання, що передбачає активне спілкування між викладачем і студентом за допомогою сучасних технологій та мультимедіа. Така форма навчання дає свободу вибору місця, часу та темпу навчання.

Основою для створення дистанційного курсу є електронні підручники або електронні версії підручників, а також електронні комплекси навчальних матеріалів і інструментів, що дають

змогу ефективно здійснювати викладання і спілкування наставників і студентів. Для успішного проведення занять у віртуальному навчальному середовищі слід дотримуватися кількох принципів і творчо підходити до них, причому не тільки у змістовій царині, а й у технологічній. Визначимо деякі принципи дистанційного навчання, які є далеко не повним переліком усіх тих методичних прийомів, якими має володіти викладач.

Перший принцип дистанційного навчання через Інтернет полягає в тому, що в центрі освітнього процесу стоїть той, хто навчається.

Другий – припускає розроблення навчальних матеріалів спеціально для дистанційного курсу.

Третій – наказує викладачу наперед планувати усі види робіт і вправ, а також час, що відводиться на їх виконання. Як для синхронного, так і асинхронного режиму проведення занять заздалегідь планування дій і нормування часу – запорука успіху.

Четвертий принцип – інтерактивність навчання, виконується щодо навчальних матеріалів, так і процесу навчання. В першому випадку інтерактивність забезпечується комп'ютерними програмами, особливо із застосуванням мультимедіа. В другому – завдяки двостороннім комунікаційним каналам синхронної й асинхронної взаємодії студентів і викладачів.

П'ятий – висока інтенсивність дискусій. Коли на традиційних семінарах викладач ставить питання для обговорення, то рідко трапляється так, що кожний студент виявляє бажання висловитися.

Шостий принцип освітнього процесу у віртуальному навчальному середовищі – це доступність викладача для студентів, що означає наявність у студентів як можливості ставити змістові запитання викладачеві, так і ділитися своїми зауваженнями щодо структури, оформлення й ефективності курсу.

Організація дистанційного навчання передбачає застосовувати концептуальні педагогічні положення, на яких передбачається будувати сучасний курс дистанційного навчання, з дисципліни «Засоби контролю якості» розглянемо їх:

- У процесі навчання головним є самостійна пізнавальна діяльність студента (навчання, а не викладання).

- Важливо, щоб той, хто навчається, зумів самостійно здобувати знання з допомогою різноманітних джерел інформації, і з цією інформацією зміг працювати в зручний для нього час, використовуючи різні способи пізнавальної діяльності.

- Самостійне придбання знань не повинне носити пасивний характер, а навпаки, студент із самого початку має бути залучений до активної пізнавальної діяльності.

- Використання новітніх педагогічних технологій, які адекватні специфіці даної форми навчання, стимулюють розкриття внутрішніх резервів кожного студента й одночасно сприяють формуванню соціальних якостей особи.

- Дистанційне навчання передбачає активну взаємодію як з викладачем — координатором курсу, так і з іншими партнерами.

- Система контролю має носити систематичний характер.

Отже, дистанційне навчання ставить перед викладачами нові вимоги не тільки в змістовій сфері освіти, а й у технологічній. Воно вимагає створення спеціальних навчальних матеріалів, які будуть носити інтерактивний характер та забезпечать участь студентів у коригуванні структури, змісту і ефективності курсу.

Література

1. Овсянников В. И. Заочное й дистанционное образование: близнецы или антиподы / В. И. Овсянников // Открытое образование. – 2002. – № 2. – С. 64–73.
2. Хуторской А. В. Научно-практические предпосылки дистанционной педагогики / А. В. Хуторской // Открытое образование. – 2001. – № 2. – С. 30–35.

ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ ДИСТАНЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ВИКЛАДАННІ ДИСЦИПЛІНИ «СЕНСОРНИЙ АНАЛІЗ»

О. О. Горячова, к.т.н., доцент

ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Одним із важливих напрямків сучасних освітніх технологій є використання дистанційних технологій, які орієнтовані в першу чергу на доступність, зручність та індивідуальність навчального

процесу. Даний напрямок, безумовно має ряд переваг: при реалізації таких технологій відсутня залежність від розкладу занять, навчальних груп та інших складових очної освіти, з'являється можливість самостійно регулювати швидкість на інтенсивність освоєння навчального матеріалу, адже потреби та можливості кожного студента дуже індивідуальні: комусь потрібно більше часу на освоєння теоретичного матеріалу, хтось віддає перевагу виконанню практичних завдань та відповідаючи на контрольні (тестові) питання самостійно вивчати всі аспекти і тонкощі теми. Поряд з традиційними початковими матеріалами дистанційна освіта може запропонувати активне використання електронних версій навчальних курсів, які можуть доповнюватись коментарями викладача, інтерактивними та мультимедійними матеріалами, що суттєво доповнює традиційні підходи та дозволяє зробити навчальну дисципліну більш доступною, наочною та легкою для засвоєння. По закінченні кожної теми студент для засвідчення успішного вивчення відповідає на контрольні (тестові) питання або виконує визначені викладачем практичні завдання.

Але дистанційні технології навчання не завжди можуть бути застосовані для дисциплін, які потребують практичного закріплення отриманих знань, лабораторних занять. Як правило, проблеми використання дистанційної освіти більш виражені для спеціальностей технічного спрямування, для яких переважна частина часу роботи студентів відведена на лабораторно-практичні завдання.

Однією із таких дисциплін, вивчення якої з використанням дистанційних технологій ускладнено, є «Сенсорний аналіз». Даний курс є важливою складовою загальної системи товарознавчих знань і входить до циклу професійно-орієнтованої підготовки бакалаврів за напрямом «Товарознавство і торговельне підприємництво». Дана дисципліна спрямована на підготовку для визначення відповідності товарів встановленим критеріям якості продовольчих товарів на основі функціонування власних органів відчуття, вивчення методик сенсорного аналізу та особливостей їх застосування. Предметом курсу є функціонування органів відчуття та можливостей їх використання при визначенні якості товарів. Дисципліна складається із двох змістовних

модулів, перший із яких повністю присвячений вивченню особливостей функціонування органів відчуття людини. І саме на для даних тем курсу використання дистанційних технологій є малоефективним, оскільки за допомогою будь-яких мультимедійних та інших інтерактивних засобів неможливо ні визначити, ні правильно розпізнати, ні ефективно оцінити запах, смак та інші складові якості продукту. А саме ці показники є основними критеріями якості для продовольчих товарів. Також ускладненим є застосування і закріплення теоретичних знань з тем, які передбачають практичне використання органів відчуття: «Методи сенсорного аналізу» та «Оцінка загальної та часткової якості товарів», оскільки для освоєння даних тем необхідно також безпосередня наявність зразків продукції. Повне і правильне освоєння перелічених складових навчальної дисципліни, набуття навичок використання знань є невід'ємною складовою підготовки висококваліфікованого фахівця.

Перспективність та потенційна ефективність використання дистанційних технологій в освіті не викликає сумніву, але даний підхід має неоднакову ефективність для різних навчальних дисциплін. Повне освоєння навчальної дисципліни «Сенсорний аналіз» лише з використанням дистанційних технологій неможливо, при цьому підвищити ефективність можна з використанням новітніх технологічних можливостей: збагачення інтерактивного конекту курсу, навчання на реальних прикладах із практичної діяльності, використання новітніх технічних засобів навчання та інші.

РОЗРОБЛЕННЯ ТА ВПРОВАДЖЕННЯ ДИСТАНЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ВИКЛАДАННІ КУРСУ «ТОВАРОЗНАВСТВО ПРОДОВОЛЬЧИХ ТОВАРІВ (СПЕЦКУРС)»

***Г. О. Бірта, д.с.-г.н., доцент; Ю. Г. Бургу, к.с.-г.н., доцент**
ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»*

Під дистанційним навчанням розуміється індивідуалізований процес передання і засвоєння знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини, який відбувається за опосеред-

кованої взаємодії віддалених один від одного учасників навчання у спеціалізованому середовищі, яке створене на основі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій.

У процесі дистанційного навчання використовуються дистанційні курси – інформаційні продукти, які є достатніми для навчання за окремими навчальними дисциплінами.

За допомогою мережі Інтернет кожен – студент, викладач – може використати будь-який необхідний освітній ресурс у будь-який час із будь-якого місця. Технології освіти майбутнього, за прогнозами науковців, будуватимуться на основі ділових ігор у мережі та досягнень мультимедіа, а освітні ресурси будуть доступні й відкриті для користувачів. Навчання стане мобільним і буде проходити як індивідуально, так і у групах.

Основними завданнями цілісної програми дистанційних технологій є підготовка викладачів до впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в навчально-виховний процес. В основу навчання за програмою покладено пошуково-дослідницьку та проектну методику, що сприяє активній позиції того, хто навчається, сприяє формуванню здатностей розпізнавати і формувати проблему, ставити мету, планувати та організовувати діяльність для її досягнення; шукати, обробляти та аналізувати інформацію, робити висновки, презентувати результати.

Дистанційне навчання найбільш ефективне для формування навичок роботи, тобто воно має практичну спрямованість. Застосування дистанційної форми при навчанні навичкам нагадує тренінг в очному навчанні. Тренінг здатний у багато разів підвищити ефективність навчального процесу, тому що він спрямований на вироблення практичних навичок.

Це пов'язано із самостійною роботою з матеріалом. Як відомо, на очних лекціях у середньому слухачі засвоюють не більше 20 %, якщо просто слухають, і не більше 40 %, якщо записують. Дистанційні курси дозволяють на 60 % відсотків підвищити ефективність навчання завдяки можливості на практиці відпрацювати отримані знання.

У системі дистанційного навчання, крім викладача й студентів у центрі уваги повинний бути підручник, навчальні посібни-

ки, тобто засоби навчання як основні компоненти даної системи. Звідси необхідність серйозного наукового підходу до розробки спеціальних курсів (підручників) для системи дистанційного навчання.

Основними видами навчальних занять при дистанційному навчанні є самостійне вивчення навчального матеріалу дистанційного курсу з дисципліни «Товарознавство продовольчих товарів (спецкурс)». Самостійне вивчення передбачає використання навчальних матеріалів дистанційних курсів, які студенти одержують через Інтернет або на магнітному носії.

Вимоги щодо самостійного вивчення навчального матеріалу дисципліни «Товарознавство продовольчих товарів (спецкурс)» визначаються навчальною програмою дисципліни, методичними вказівками, інструкціями і завданнями, що містяться у дистанційному курсі.

Лекція – один із видів навчального заняття у дистанційному навчанні, на якому студенти отримують аудіовізуальну інформацію лекційного матеріалу через засоби телекомунікаційного зв'язку як у синхронному режимі, коли студенти можуть отримувати інформацію від лектора і ставити йому запитання у реальному вимірі часу, так і в асинхронному, коли студенти отримують аудіовізуальний запис лекційного матеріалу.

Практичні заняття виконуються дистанційно, результати надсилаються викладачеві електронною поштою.

Успішність дистанційного навчання багато в чому залежить від організації навчального матеріалу.

Таким чином, необхідно зазначити, що перелік можливих напрямів і підходів до подальшого розвитку й удосконалення педагогічних програмних засобів можна істотно розширити й деталізувати у технологічному, методичному або контентному відношенні. Важливою є також проблема ефективного використання засобів інформаційно-комп'ютерних технологій в навчальному процесі, підвищення рівня інформаційної забезпеченості освіти за рахунок створення й використання нових якісних педагогічних програмних засобів та розроблення методик їх використання.

МОТИВАЦІЙНІ МЕХАНІЗМИ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ЗНАЬ СТУДЕНТІВ ПРИ ВИКОРИСТАННІ ДИСТАНЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ

В. О. Животенко, к.е.н., ст. викладач

Ю. В. Карпенко, к.е.н., доцент

ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Постійний розвиток комп'ютерних технологій та посилення конкуренції на ринку освітніх послуг створює умови для розвитку вищих навчальних закладів. Більшість із яких обирають комп'ютерні технології за основу навчального процесу.

Одним із шляхів підвищення ефективності вищої освіти є використання дистанційних методів навчання, що принципово відрізняє їх від традиційної системи навчання.

Поширеною помилкою серед багатьох спеціалістів в області навчання є те, що використання комп'ютерної техніки не дозволяє отримати необхідну базу знань студентами, але дистанційні технології навчання спрямовують студента на самостійне отримання ним необхідних знань. Крім того, вони створюють умови індивідуального підходу до кожного студента.

Ефективність навчання, що базується на сучасних інформаційних технологіях, залежить не тільки від типу використовуваних технологій, а й від якості педагогічної роботи викладача під час застосування цих технологій.

Використання дистанційних методів навчання призводить до розвитку нових педагогічних методів і прийомів, зміни стилю роботи викладача та розв'язання ним нових педагогічних завдань.

Усю сукупність методів і прийомів навчання на базі комп'ютерних та телекомунікаційних технологій можна поділити на чотири групи, а саме:

методи самонавчання – передбачають самостійний пошук студентами необхідних матеріалів;

педагогічні методи (викладач – студент) – передбачають консультації та роз'яснення навчального матеріалу;

викладання (викладач – студенти) – викладання студентам основних тез навчального матеріалу;

навчання на базі студенти – студенти – обмін інформацією та досягнутими результатами навчання.

Кожна із зазначених груп дозволяє у повній мірі отримати студентам необхідні знання. Так, методи самонавчання включають у себе крім вивчення обов'язкових матеріалів і методи творчого пошуку, що дозволяє студентам поглиблювати свої знання у цікавій їм області. Разом з тим, використовувані у дистанційних технологіях навчання відео та аудіо матеріали створюють умови наглядного та звукового отримання інформації, що зазвичай має більший вплив на свідомість студента ніж система заучування матеріалу.

Також слід зазначити, що використання дистанційних технологій навчання вносить суттєві зміни і у викладацьку діяльність педагогічних працівників. Місце і роль викладача у навчальному процесі змінюється із запровадженням дистанційних технологій навчання, така зміна супроводжується наступним:

ускладнюється діяльність при розробці дистанційних курсів навчання;

посилюються вимоги до якості навчальних матеріалів;

підвищується роль студента у навчальному процесі;

стає можливим зворотній зв'язок кожного викладача зі студентом.

Слід розуміти те, що дистанційні технології навчання не витісняють викладача із навчального процесу, а лише збільшують кількість його функцій, що має позитивний вплив на розвиток кожного викладача.

Але, незважаючи на це важливими є не самі інформаційні технології, а ефективність їх впровадження та використання тобто адекватність їх застосування. Тобто викладач має розробити і запропонувати такий курс навчання, який дозволить максимально викласти необхідний студентам матеріал та полегшити його сприйняття, а студент, у свою чергу, постійно поглиблюючи знання – консультуватися із викладачем та виконувати встановлені завдання. Дотримуючись таких правил можна досягти необхідних результатів, оскільки якісна освіта має визначати результат навчання, а не тип використовуваних технологій.

Отже, ми переконані, що висока ефективність дистанційних технологій навчання може бути досягнута лише у тому випадку, коли взаємодія викладача зі студентом буде зводитися до максимальної чіткої передачі навчального матеріалу.

ВПРОВАДЖЕННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ДЛЯ СТУДЕНТІВ ЕКОНОМІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Л. В. Дробиш, к.е.н., доцент

ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Реформування системи вищої освіти в Україні передбачає активізацію процесу переходу до інформаційного суспільства, що зумовлене економічними, політичними та соціальними змінами в суспільстві. Передусім це стосується забезпечення доступу до освітньої і професійної підготовки всіх, хто має необхідні здібності та відповідні знання. Найбільш ефективному розв'язанню зазначених проблем сприяє дистанційне навчання (ДН), яке здійснюється на основі сучасних педагогічних, інформаційних і телекомунікаційних технологій. Дистанційне навчання в системі вищої освіти розглядається як альтернатива заочної та денної форм навчання. За визначенням Т. Волобуєвої, дистанційне навчання трактується як «взаємодія викладача і студента між собою на відстані, що відображає всі властиві навчальному процесу компоненти (цілі, зміст, методи, організаційні форми, засоби навчання) і реалізовані особливими засобами Інтернет-технології або іншими засобами, які передбачають інтерактивність» [1].

Досить актуальним завданням вищої школи нині є пошук інноваційних форм і методів підготовки фахівців економічного профілю. Інноваційні технології навчання в процесі викладання економічних дисциплін мають орієнтуватися на формування компетентності молодих фахівців і забезпечувати їх якісну підготовку з певної освітньої програми. Проте впровадження нових технологій навчання (ДН) при підготовці студентів економічних спеціальностей пов'язано з рядом не вирішених проблем, серед яких слід виокремити такі:

1) недосконала нормативно-правова база організації дистанційного навчання;

3) джерела фінансування ДН та основні витрати;

4) не розробленість навчальних програм, дистанційних курсів;

5) відсутні чіткі механізми оцінювання знань студентів;

6) недостатня підготовленість викладачів ДН;

7) розробка віртуального навчального середовища, яке використовують ВНЗ.

Хоча кожен навчальний заклад самостійно впроваджує нову форму навчання на основі своїх можливостей і потреб ринку, деякі закони, що стосуються ДН, розробляються на державному рівні, а отже, обов'язкові для виконання в усіх освітніх закладах.

У більшості випадків навчальні заклади самостійно розробляють дистанційні курси і програми, однак доцільно практикувати спільну роботу кількох ВНЗ у цьому напрямі на рівні бакалаврату і магістратури.

Організація нової форми навчання (ДН) при підготовці фахівців економічного профілю має дотримуватися певних правил для її проведення, а саме:

весь зв'язок між студентами і викладачами здійснюється лише через комп'ютерні мережі;

студент сам виявляє активність у процесі всього періоду навчання, а викладач лише допомагає йому у досягненні мети;

навчальні матеріали і темп роботи, критерії оцінювання і тестування для ДН повинні бути такі самі, як для денного навчання. Дистанційне навчання за якістю має порівнюватися до денного навчання.

Оцінювання знань студентів, подібно до денного, проводиться в основному у письмовій формі (поточне, творче, підсумкове тестування, у вигляді твору) чи усного тесту, а також екзаменами. Важливо перевіряти компетентність студентів під час виконання певних завдань на основі засвоєних знань. Оцінювання може проводитися викладачами навчального закладу або ці повноваження передаватися провайдеру освітнього закладу. Важливо у дипломі не вказувати форму навчання фахівців, оскільки роботодавці часто негативно ставляться до випускників, які навчалися в університеті дистанційно.

Слід також зазначити, що якість підготовки фахівців економічного профілю за умови ДН буде залежати від підготовленості викладачів ДН. Тому необхідне постійне підвищення їх кваліфікації у спеціальних центрах ДН або шляхом участі у семінарах, конференціях, практичних заняттях і самоосвіті.

Отже, концепція ДН має базуватися на співпраці ВНЗ, розробленні сучасних технологій і методик викладання та підготовки нових кадрів для дистанційного навчання.

Література

1. Волобуєва Т. Б. Самовчитель з організації дистанційної освіти / Т. Б. Волобуєва. – Харків : Основа, 2010. – 256 с.

ПРО ДОСВІД ВПРОВАДЖЕННЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇНАХ

Н. О. Сагалакова, к.е.н., доцент

ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

У сучасних реаліях стрімкого розвитку інформаційних технологій, усе більш привабливими стають нові можливості навчання. Протягом останніх трьох десятиліть дистанційне навчання стало глобальним явищем освітньої й інформаційної культури, яке змінило погляд на освіту в багатьох країнах світу.

Лідерами в області дистанційної електронної освіти є європейські країни, в яких дистанційне навчання бере початок з 70-х років ХХ століття. Можливість навчатися на відстані з використанням сучасних інформаційних технологій в освіті, надається практично всіма європейськими державами. Провідними європейськими країнами в області розвитку й удосконалення електронної освіти є: Німеччина, Іспанія, Італія, Фінляндія, Швеція, Франція, Чехія, Великобританія. Кожна із цих країн має власну історію, культурні традиції й звичаї, які знайшли своє відображення у всіх сферах життєдіяльності суспільства, у тому числі й в освітній сфері.

В європейських країнах дистанційне навчання розвивається в основному відкритими університетами, які фінансуються уря-

дом. Спочатку європейська організація дистанційної освіти, яка з'явилася у Великобританії наприкінці 60-х років, була значною мірою схожа на радянську систему заочної освіти (і частково була з неї скопійована). Різниця полягала у тому, що навчання було максимально наближеним до місця проживання студентів, де вони самостійно займалися з використанням спеціальних посібників, відповідно не виникало потреби у тривалому відриві студентів від основної діяльності. Крім того, найважливіша роль у процесі навчання відводилася тьюторам, які повинні були консультувати студентів у процесі навчання, проводити семінари, недільні школи. Частина курсів надавалася з використанням телебачення й радіо. Останнім часом в європейській дистанційній освіті все більше використовуються сучасні комп'ютерні й комунікаційні технології.

У кожній європейській країні існує значна група навчальних закладів, що реалізують дистанційні освітні програми. Методики такого навчання досить добре відпрацьовані. Викликають інтерес програми навчання із застосуванням нових інформаційних технологій, що включають супутникове телебачення, комп'ютерні мережі, мультимедіа тощо. Показовим є приклад Національного Університету Дистанційної освіти в Іспанії, що відзначив нещодавно 20-у річницю свого існування. Цей університет є одним з найбільших навчальних закладів Іспанії. Він містить у собі 58 навчальних центрів у країні та 9 за кордоном. У Великобританії більше 50 % програм на ступінь магістра в області управління проводиться з використанням методів дистанційного навчання. Лідуючою європейською організацією в цій області є Відкрита школа бізнесу Британського Відкритого Університету.

Поряд із програмами, розрахованими на досить масову аудиторію, одержали широке поширення адресні цикли лекцій і занять, що дозволяють студентам по закінченню курсу, здавши іспити, одержати відповідний диплом або сертифікат. Одним із прикладів реалізації такого напряму дистанційного навчання є телевізійні курси Балтійського Університету. Створений у Швеції, він об'єднує зусилля більш ніж 50 університетів балтійського регіону. Використовуючи системи супутникового телебачен-

ня, студенти й науковці 10 країн мають можливість здійснювати наукові й освітні контакти за тематикою, що представляє спільний інтерес.

За останні тридцять років в європейських системах освіти відбулися істотні структурні зміни, що обумовлені розвитком зростаючого, всебічного впливу науково-технічного прогресу на життєдіяльність суспільства. За даними закордонних експертів до 2015 р. кожен працюючий буде мати потребу у вищій освіті. Навчання такої маси студентів за очною (денною) формою навряд чи витримають бюджети навіть самих успішних країн. Тому неவிпадково, що за останні десятиліття чисельність тих, хто навчаються за нетрадиційними технологіями зростає швидше кількості студентів денних відділень.

На наш погляд, світова тенденція переходу до нетрадиційних форм освіти простежується також у зростанні кількості ВНЗ, що здійснюють підготовку за даними технологіями.

Таким чином, довгострокова мета розвитку дистанційного навчання у світі – надати можливість кожному, хто навчається, у будь-якому місці, пройти курс навчання будь-якого коледжу або університету. Це означає перехід від обмеженої концепції фізичного переміщення студентів із країни в країну до концепції мобільних ідей, знань і навчання з метою розподілу знань за допомогою обміну освітніми ресурсами. Глобальне поширення комунікаційних каналів може забезпечити виконання цього завдання.

НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ДИСТАНЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ

В. О. Сергійчук, асистент

ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Для сучасних умов розвитку людської цивілізації характерний перехід від індустріального до інформаційного суспільства, у якому знання та інформація стають основним виробничим ресурсом. Найважливішою рисою в інформаційному суспільстві стало широке використання інформаційних технологій, що істотним чином змінило стратегію освіти.

Використання нових освітніх технологій відкриває реальні можливості для побудови інноваційної освітньої системи, заснованої на принципах відкритого інформаційного простору. Найбільш перспективною технологією у відкритій системі освіти є технологія дистанційного навчання.

В Україні технології дистанційного навчання перебувають на етапі активного становлення. Про це свідчать концептуальні положення щодо змісту та організації дистанційного навчання ґрунтуючись на: Законах України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 рр.», постанові Верховної Ради України «Про затвердження задач Національної програми інформатизації на 2010–2012 рр.», Указу Президента України «Про заходи щодо розвитку національної складової глобальної інформаційної мережі Інтернет і забезпеченню широкого доступу до цієї мережі в Україні», у яких наголошується на необхідності підвищення підготовки фахівців шляхом упровадження в освітній процес дистанційних технологій навчання, які б відповідали загальним тенденціям розвитку інформаційного суспільства.

Під технологіями дистанційного навчання необхідно розуміти сукупність знань про способи й засоби процесу навчання, яке відбувається на основі інформаційно-комунікативних технологій, при якому можна спостерігати якісну зміну об'єкта.

Технології дистанційного навчання складаються з педагогічних та інформаційних технологій дистанційного навчання. Педагогічні технології дистанційного навчання – це технології опосередкованого активного спілкування викладачів зі студентами з використанням телекомунікаційного зв'язку та методології індивідуальної роботи студентів з структурованим навчальним матеріалом, представленим у електронному вигляді. Інформаційні технології дистанційного навчання – це технології створення, передачі і збереження навчальних матеріалів, організації і супроводу навчального процесу дистанційного навчання за допомогою телекомунікаційного зв'язку.

Характерна модель системи дистанційного навчання передбачає: підготовку конкретного навчального курсу на основі ос-

вітніх потреб певної групи людей; організацію доступу до матеріалів курсу; організацію спілкування учасників навчального процесу; проходження студентами точок контролю і завершення курсу іспитом. Утім, слід підкреслити, що повноцінний проект оп-лайнного дистанційного навчання, повинен складатися: з блоку керування навчанням (інструктивного блоку), інформаційного блоку (системи інформаційного наповнення ресурсу), контрольного блоку (механізму тестування й оцінки), комунікативного блоку (системи інтерактивного викладання) і сервісної системи.

Відповідно, серед особливостей дистанційного навчання у порівнянні з традиційною формою визначають такі: гнучкість та асинхронність, модульність, масовість, рентабельність, інтерактивне спілкування учасників освітнього процесу, наявність засобів комунікації (синхронних або асинхронних), сукупності спеціальних педагогічних технологій, орієнтація на самостійну пізнавальну діяльність студентів, широке застосування освітніх ресурсів Internet, специфічні принципи організації електронного навчального матеріалу й оперативність оновлення методичного забезпечення навчального процесу тощо.

Таким чином, дистанційний навчальний процес має складну структуру і поєднує не тільки вивчення теоретичного матеріалу, а й взаємодію між тими, хто навчається та викладачем, тобто розробки дистанційних курсів з окремих дисциплін лише у вигляді електронного підручника та розміщенні його в мережі Internet недостатньо.

НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ФОРМ КОНТРОЛЮ ЗНАЇЬ СТУДЕНТІВ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Т. П. Спасова, к.е.н., доцент

ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Дистанційне навчання, що нині активно запроваджується у ВНЗ України суттєво розширює освітній простір, дозволяє безпосередньо навчатися широкому колу людей різного віку, отри-

мувати після вузівську (додаткову або іншу освіту), а працевлаштованим студентам – навчатися без відриву від виробництва. Потреба в освіті освітніх послугах із застосуванням дистанційного навчання виникла на межі ХХІ століття і зумовлена, передусім, необхідністю у безперервному поглибленні професійних знань і навичок на відповідних рівнях отриманої раніше основної освіти, прагнення до самостійного оволодіння ними, а також необхідністю реалізації творчого підходу до процесу отримання знань протягом усієї активної діяльності.

З метою організації дистанційного навчання у мережі Internet для економістів викладачами кафедри економіки підприємства ПУЕТ створюються дистанційні курси навчання з основних дисциплін кафедри. Структура дистанційних курсів передбачає викладання за розділами, модулями (секціями), що включають відповідні теми. Ресурсну базу курсу складають використані тексти, графіка, файли, мультимедіа (відео файли), файли у форматі (Microsoft Word, Adobe Reader, Adobe Flash Player). Активними елементами курсу обрані: новини, форум, завдання, тести, анкети.

Засобом доставки навчальних курсів є Internet, а засобом взаємодії між викладачем і студентом асинхронний спосіб з використанням електронної пошти і форумів.

З метою досягнення системності та самодисципліни у навчанні, навичок щодо раціональної організації особистого часу при вивченні дисципліни дистанційно задані терміни початку доступу до курсу, засвоєння тем, виконання завдань поточних модульних робіт, підсумкового модульного контролю. Студентам пропонується (самостійно або у творчих групах) створювати бази даних, схеми та алгоритми, дослідження тощо.

Важливе місце у процесі дистанційного навчання посідає також контроль за знаннями студентів. Для контролю і атестації студентів використовується електронні засоби. При цьому учасникам навчання надається можливість доступу до власних оцінок у відповідному блоці «оцінки». Викладач за підсумками навчання може вибудовувати рейтинг студентів.

Оцінювання знань може здійснюватись оперативним та відтермінованим методом. В першому та випадку оцінюються знан-

ня за темами та модулями дисципліни, а у другому – за картою самостійної роботи студента. Відповідно до неї всі види самостійної роботи студента у дистанційному режимі мають відповідні бали, за сумою яких студент, а з іншого боку викладач оцінює результат навчання.

При складенні карти самостійної роботи для дистанційного навчання студентів зі спеціальних дисциплін кафедри необхідно вносити наступні види робіт: складання електронних конспектів з дисципліни, викладання розрахункових знань, аналітичні (тематичні) огляди літератури, написання рефератів, ЕССЕ, виконання структурно-логічних схем дослідження, виконання індивідуальних завдань підвищеної складності, виконання модульних (підсумкових) робіт, участь у тренінгах, форумах, ділових іграх тощо.

Осучаснення форм, методів, а відповідно й контролю знань студентів дозволить, на нашу думку, краще засвоювати складний навчальний матеріал, розширити навички використання інформаційних та телекомунікаційних технологій, розширити творчу складову процесу навчання.

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТЕКСТУ ЛЕКЦІЙ З ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН ПРИ ВПРОВАДЖЕННІ ДИСТАНЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ

Н. В. Бутенко, к.е.н., доцент

ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Дистанційне навчання передбачає особливий вид пізнавальної діяльності студента при засвоєнні навчального матеріалу, викладеного в тексті. При цьому відсутня пряма безпосередня взаємодія викладача і студента. На процес пізнання викладач впливає опосередковано, через електронний текст лекції. Матеріал лекції діє на студента, викликає певні зміни його психічних процесів (сприйняття, мислення, пам'яті, уяву, емоції і т. д.), а студент реорганізує для себе зміст і форму інформації яка викладена в тексті.

В процесі навчання можливо виділити три варіанти взаємодії студента з текстом: 1) студент лише в думці слідує за послі-

довністю дій, в думках повторює їх не вступаючи у взаємодію; 2) студент включається в дії які розглядаються, доповнює їх, змінює деякі компоненти своїми діями, тобто взаємодіє з змістом тексту; 3) студент не знаходить в тексті опису необхідної діяльності і сам конструює її, користуючись тим матеріалом, який викладений в тексті і доповнюючи його.

На різних етапах навчання, в залежності від поставлених завдань і характеру викладеного матеріалу методично доцільними можуть бути всі вказані варіанти взаємодії. Разом з тим, якщо в текстах лекцій для дистанційного навчання студентів будуть лише об'єкти і процеси, а не методи та способи оперування ними, це не вводитиме студента в сферу організації пошукової діяльності, використання знань.

Щоб правильно організувати розумову діяльність студентів при роботі з текстом викладачеві необхідно враховувати дві категорії знань: 1) знання про об'єкт і процеси; 2) знання про діяльність з використанням цих об'єктів і процесів. Відповідно можливо відмітити два типу викладення навчального матеріалу: 1) опис об'єктів і процесів, які вивчаються; опис діяльності, що здійснюється з цими об'єктами. Такою діяльністю може бути дослідження характеристик об'єкта, його зв'язків, відношень з іншими об'єктами, використання їх практики.

Другий тип викладення дає студенту одночасно знання як про об'єкт так і про діяльність, яка дозволяє отримувати і використовувати ці знання.

Отже в текстах лекцій для дистанційного навчання студентів повинно бути не менше переказування фактичного матеріалу, узагальнення висновки, а і приклади оперування матеріалом, тобто діяльності, яка приводить до цих результатів. Життя диктує необхідність зв'язувати знання і дії і вносити елементи пошуку в процес навчання, тобто студент повинен знати принцип, знати спосіб і вміти діяти. Саме з урахуванням цієї структури, на нашу думку, повинно бути побудоване викладення матеріалу і організована діяльність студентів. Це буде сприяти формуванню у них не лише знань, умінь і навичок, а і активності та самостійності у вирішенні поставлених завдань, творчого налаштування, бажання отримувати нові знання.

НЕОБХІДНІСТЬ СТВОРЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ КОРПОРАТИВНИХ ПОРТАЛІВ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

О. В. Березін, д.е.н., професор

ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

М. Г. Безпарточний, к.е.н., доцент

Полтавський інститут економіки і права

Сучасні інформаційні технології проникають в усі сфери діяльності людини. Не є винятком і сфера освітніх послуг, у першу чергу, дистанційне навчання. Вищі навчальні заклади використовують різноманітні програмні продукти, які дозволяють здійснювати мультимедійне забезпечення та Інтернет супровід навчального процесу.

В умовах зростання конкуренції між вищими навчальними закладами та швидких організаційно-правових змін у сфері дистанційних освітніх послуг виникає необхідність створення та використання високотехнологічних інструментів для ефективного управління навчальним процесом. Одним із таких інструментів є корпоративний портал, що сприяє удосконаленню та підвищенню ефективності дистанційного навчання.

Створення корпоративного порталу у вищому навчальному закладі дозволяє викладачам підтримувати дистанційний навчальний процес, забезпечуючи комунікації зі студентами; отримувати інформацію про розклад занять, резервування аудиторій, списки студентів онлайн, їх успішність; формувати бази даних лекційних матеріалів та відповідного методичного забезпечення за дисциплінами; здійснювати перевірку контрольних тестових завдань, самостійної роботи тощо.

Для студентів за умов дистанційного навчання корпоративний портал забезпечує обмін інформацією із викладачами, отримання даних про розклади занять, їх зміни, онлайн перегляд навчального матеріалу, здійснення розробок та впровадження спільних завдань над проектами та задачами, публікування результатів робіт, створення власних блогів, зберігання файлів, обмін миттєвими повідомленнями тощо.

В умовах дистанційної освіти викладачі та співробітники вищого навчального закладу за допомогою корпоративного порта-

лу мають змогу автоматизувати щоденну роботу та оперативно взаємодіяти із структурними підрозділами, працювати із документами (наказами, інструкціями, положеннями, розпорядженнями), проектами і задачами, отримувати необхідний обсяг інформації щодо структури груп та списків студентів, зберігати бланки і форми документів.

Корпоративний портал містить гнучку систему управління доступом, на основі якої визначаються права кожної групи користувачів на ті чи інші сервіси та інформацію.

У межах корпоративного порталу можна зберігати, структурувати і давати доступ до необхідної інформації: лекційних матеріалів, практичних і лабораторних завдань, електронних підручників, журналів і відомостей, а також оптимізувати деякі організаційні процеси дистанційного навчання.

Завдяки створенню корпоративного порталу викладачі і студенти мають змогу отримувати навчальні інструменти для планування власної діяльності, витрачають мінімум часу на пошук необхідної інформації, при цьому усі дані зберігаються централізовано без ризику втрати. Крім того, є можливість розширювати комунікації і впроваджувати інструменти для підтримування робочих груп учасників дистанційного навчання.

Корпоративний портал містить допоміжну опцію «Електронний журнал і відомість», де викладач має можливість відмічати присутність студентів на заняттях, виставляти оцінки та бали. Така інформація може бути доступна іншим структурним підрозділам, студенту, його батькам. Електронні документи можуть бути роздруковані і завірені підписами та печатками.

Варто зауважити, що створені корпоративні портали мають надійну систему захисту. Доступ до корпоративного порталу може здійснюватися з будь-якого комп'ютеру з мережею Інтернет, а також незалежно від місця розташування користувача, що є характерним для дистанційної освіти.

Перспективами використання корпоративних порталів вищими навчальними закладами за умов подальшого розвитку дистанційної освіти є забезпечення ефективної та продуктивної діяльності співробітників, викладачів і студентів за рахунок на-

дання своєчасної та достовірної інформації, спрощеного доступу до різних джерел даних, використання зручних і відомих користувачам інструментів; формування єдиної бази даних знань, електронного архіву документів; автоматизація навчального процесу та інтеграція структурних підрозділів до єдиного інформаційного простору; можливість модернізації інформаційної системи; легкий доступ користувачів до даних; миттєва публікація даних на ресурсах порталу та повідомлення про це користувачів; запровадження єдиної корпоративної культури; гнучкість та універсальність сучасних інформаційних технологій тощо.

ЗМІСТ КУРСІВ ПІДГОТОВКИ ВИКЛАДАЧІВ ДО ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

В. Ю. Стрельніков, д.пед.н., професор

ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Апробація змісту курсів підвищення кваліфікації викладачів з метою підготовки їх до проектування дистанційного навчання здійснювалася минулого навчального року під час авторських курсів «Сучасні технології навчання» базі дев'яти навчальних закладів – Рівненського кооперативного економіко-правового коледжу (3–8 жовтня 2011 року), Черкаського кооперативного економіко-правового коледжу (10–15 жовтня 2011 року), Донецького гірничо-економічного технікуму з участю викладачів Донецького державного технікуму економіки і хімічних технологій (31 жовтня – 5 листопада 2011 року), Житомирського кооперативного економіко-правового коледжу бізнесу і права, Луцького кооперативного коледжу Львівської комерційної академії з участю викладачів Коледжу технологій та бізнесу Волинського національного університету імені Лесі Українки (13–18 лютого 2012 року), Горлівського медичного коледжу (5–10 червня 2012 року) та Чернівецького кооперативного економіко-правового коледжу (11–22 червня 2012 року).

У системі курсів, де проводилася підготовка викладачів до проектування дистанційного навчання, застосовувався метод моделювання, оскільки він допомагав акцентувати увагу на ос-

новних, спеціально виділених сторонах об'єкта, у тому числі якостях, ознаках, фактах, зв'язках, відносинах процесу підвищення кваліфікації викладачів, а сама модель була простою і наочною, зручною і доступною для аналізу.

Побудова курсів підготовки викладачів до проектування дистанційного навчання базувалася на специфічних особливостях навчання дорослих. По-перше, слухачі курсів не приймали «на віру» твердження організаторів навчання, необхідним був чіткий логічний висновок з кожного твердження або надання слухачеві можливості самому проаналізувати ситуацію проектування дистанційного навчання, керуючись лише процесом мислення, його логікою й етапами аналізу. По-друге, потреба в навчанні у слухачів курсів найчастіше виникала з потребою перебудови власного досвіду діяльності проектування, з яким слухач вже зустрівся, або з прикладами успішності колег. По-третє, перебування на курсах часто продиктоване можливістю для зміни звичного життя, обміну інформацією і педагогічним досвідом.

Зміст технології підготовки викладачів до проектування дистанційного навчання враховував завдання реформування освіти, базувався на досягненнях модульного навчання. Використання модульного підходу у проектуванні змісту навчальної інформації дозволив диференціювати його шляхом групування модулів, що забезпечили розробку курсу в повному, скороченому і поглибленому варіантах залежно від потреб слухачів. Вони одержали можливість самостійно вибирати той варіант, який відповідав початковому рівню їхньої підготовки до проектування дистанційного навчання і забезпечував індивідуальний темп освоєння програми.

Зміст навчання складався з шести взаємозалежних модулів.

Перший модуль, діагностичний, який розпочинав курси, присвячувався знайомству з групою, діагностиці запитів педагогів та проблемі подальшого розвитку колективу навчального закладу. Слухачі знайомилися з вимогами до проектування дистанційного навчання як виду навчальної діяльності педагога, після чого вивчалися можливості впровадження викладених ідей у своєму навчальному закладі за допомогою анкети. Розглядалися можливості психодіагностики як критерію і умови вивчен-

ня ефективності дистанційного навчання. Реалізація даного блоку передбачала врахування індивідуальних особливостей особистості. Особливий інтерес становили знання структури і функцій інтелекту слухача, мотиваційної, ціннісної, емоційної і вольової сфер. У результаті засвоєння тем цього модуля кожен слухач мав опанувати способи самодіагностики і рефлексивні уміння, практичні методи професійно-творчого саморозвитку і навчитися самостійно вибудовувати біфуркаційну індивідуальну траєкторію професійно-творчого проектування дистанційного навчання, що складалася відповідно до його психофізичних можливостей, здібностей, цінностей в умовах інноваційного середовища навчального закладу.

Другий модуль був методологічним, у ньому розглядалися методологічні аспекти проектування дистанційного навчання, особливості проектування мети і змісту навчання. Він орієнтував слухачів на набуття базових теоретичних знань про інноваційні процеси в українській і світовій дидактиці, про сутність проектування дистанційного навчання, компоненти і механізми розвитку індивідуального стилю проектувальної діяльності викладача, європейські та міжнародні стандарти ISO 9000.

Третій модуль присвячувався проектуванню технологій дистанційного навчання, які забезпечували ефективне спілкування – дискусійні, імітаційні, дослідницькі технології, проектне, кооперативне навчання, тощо. Проводився тренінг «НЛП педагогічної ефективності».

У четвертому модулі розглядалися проблеми запровадження КМСОНП у ВНЗ України. Організуючи навчання, ми зважали на те, що процес інтеграції дидактики і практики вищої школи із сучасними системами інтенсивного електронного навчання стає однією з характерних рис сучасної ситуації в системі освіти і, оскільки з'являється новий спектр інструментів і засобів спільної роботи педагогів і студентів, ми вважали необхідним приведення проектувальних дій викладачів у відповідність з вимогами дистанційного навчання – слухачі курсів вчилися створювати електронні підручники, використовувати на заняттях мережу Інтернет, створювати контролюючі програми тощо.

П'ятий модуль присвячений педагогічній майстерності ви-

кладача у проектуванні технологій дистанційного навчання – модульних, інформаційних технологій електронного навчання, дослідницького, ситуаційного, проектного навчання, навчання у співробітництві тощо.

У шостому модулі проходив обмін досвідом запровадження дистанційного навчання та проектування даного процесу у вищій школі. Серед форм навчання предметного аспекту, після ознайомлення з досягненнями науки і практики в конкретній сфері, з інноваційними технологіями навчання застосовувалася модерація – особливий вид консультування і управління діяльністю слухачів у процесі навчання.

Вибір альтернативних програм навчання (модулів) проводився за результатами тесту оцінки рівня початкових знань і анкетування слухачів. Програми курсів коректувалися для кожної групи з урахуванням пропозицій і замовлень керівників, викладачів. Створювалося дидактичне середовище, у якому здійснювалася спільна діяльність і спілкування, розвивалися емоційно-психологічні і ділові відносини, формувалися ціннісні орієнтації. Особлива увага приділялася самостійній роботі слухачів, що забезпечувало розвиток їх творчих можливостей.

Проектування дистанційного навчання – багатостадійний, динамічний, послідовний процес. Як процес, він передбачав ряд етапів, а результатом цього процесу був розроблений проект. Він здійснювався за допомогою механізмів самопізнання, самоорганізації, самоосвіти як прагнення до творчої самореалізації в діяльності проектування. При цьому творчість використовувалася як спосіб інтенсифікації процесу.

ВИКОРИСТАННЯ ДИСТАНЦІЙНИХ НАВЧАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ВИКЛАДАННІ КУРСУ «ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ»

І. М. Петренко, д.і.н., професор

ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Освіта має орієнтуватись на діяльнісні, розвиваючі технології, які формують у студентів уміння вчитися, оперувати і управляти

інформацією, швидко приймати рішення, пристосовуватись до потреб ринку праці. Світовий процес переходу до інформаційного суспільства, а також економічні, політичні і соціальні зміни, що відбуваються в Україні, зумовлюють необхідність прискорення реформування системи освіти.

Людство має нагальну потребу обробки інформації. Необхідність пошуку нових організаційних форм і методик навчання зумовлена тим, що виникла потреба в розробці методики, яка відповідає адаптації до комп'ютерної епохи.

Сучасному суспільству потрібна компетентна особистість, здатна брати активну участь у розвитку економіки, науки, культури. Тому сьогодні в освіті на перший план висувається завдання створення сприятливих умов для виявлення і розвитку здібностей студентів, задоволення їхніх інтересів та потреб, розвитку навчально-пізнавальної активності та творчої самостійності.

Національна культура виступає важливим чинником державотворення та консолідації української нації. Ефективне використання здобутків національної культури сприяє гармонізації суспільного життя та цивілізаційному поступу.

Історія культури посідає одне з чільних місць у системі розвитку суспільства й формування національної свідомості, оскільки економічний та соціальний розвиток неможливий без духовного прогресу, який спирається на культурну самобутність народу. Тому вивчення сутності, ролі та визначальних етапів еволюції української культури стало обов'язковим елементом освіти у вищій школі.

Студенти Полтавського університету економіки України курс «Історія української культури» вивчають протягом одного семестру. Протягом цього періоду вони повинні ознайомитися з основними тенденціями та результатами розвитку української культури від найдавніших часів до сьогодення, визначенні її зв'язку з соціальними, політичними, цивілізаційними, побутовими, мистецькими явищами і процесами. Досягати поставлених цілей студенти можуть через застосування новітніх технологій навчання, зокрема дистанційної форми навчання, яка вже успішно працює в університеті.

Застосування дистанційних технологій при викладанні курсу «Історія української культури» дає можливість студентам засвоїти основний матеріал. У процесі роботи відбувається інтерактивна взаємодія студента і викладача, студентам надається можливість самостійної роботи з освоєння досліджуваного матеріалу, а також у процесі навчання.

Освоюючи курс, студенти розв'язують тести, виконують реферати, пишуть повідомлення, доповіді, дають відповіді на проблемні запитання. Така робота дозволяє бути постійно включеним у робочий процес, привчає студентів до дисципліни, розвиває творчі здібності і нахили. Багато питань є проблемного характеру, що формує в студентів критичне мислення, вміння аргументовано відстоювати власну точку зору.

Важливим у дистанційному курсі є мотивація навчального процесу. Вона може бути різною: внутрішня – коли діяльність сама по собі є значущою для особистості; зовнішня – коли певні зовнішні діяння або вплив (соціальний престиж, заробітна платня та ін.); пізнавальна – продуктивна творча активність особистості у навчанні. За причиною формування можна розрізнити мотивацію досягнення і успіху й мотивацію побоювання неуспіху. Останній випадок вимагає від тьютора уважного дослідження щодо тих студентів, які є неактивними у спілкуванні.

За даними експериментів «сильні» та «слабкі» студенти розрізняються один від одного не за рівнем інтелекту, а за мотивацією навчальної діяльності. Для перших вона є внутрішньою, а для других – в основному, зовнішньою, ситуативною. Цей факт обов'язково треба враховувати при роботі з дистанційним курсом.

Для оцінювання роботи студентів розроблена рейтингова система оцінювання діяльності студентів. Загальна кількість балів визначається викладачем. Контролю та оцінюванню підлягають:

- Результати виконання тестових завдань до модуля (оцінювання автоматичне, проводиться системою);
- Результати самостійної роботи слухача з виконання практичних завдань та аналізу ситуаційних вправ (кейсів) до модуля;
- Знання, діяльність та комунікативні здібності слухача, які

він демонструє при інтерактивних формах дистанційного навчання – робота в парах, малих групах, дискусіях та семінарах;

- Активність навчальної та пізнавальної діяльності слухача протягом усього часу дистанційного навчання (співробітництво у виконанні колективних завдань, в обговоренні питань, доречність та аргументованість висловлювань на семінарських заняттях, у форумі, дискусіях, чат-заняттях та інших формах спілкування).

Отже, для створення системи дистанційного навчання необхідна активна науково-дослідна і практична діяльність, у ході якої були б вирішені питання відбору змісту освіти, створення необхідних методів навчання, розробки технічних і програмних засобів, їх змістового наповнення, підготовки необхідних спеціалістів. Курс «Історія української культури» нині в Полтавському університеті економіки і торгівлі проходить успішну апробацію. Це свідчить про те, що навчальний заклад крокує в ногу з часом та орієнтується на ринок освітніх послуг.

ВИКОРИСТАННЯ ДИСТАНЦІЙНИХ НАВЧАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ІСТОРІЯ УКРАЇНИ»

С. М. Петренко, к.і.н., доцент; **Т. В. Оніпко**, д.і.н., професор
ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Дистанційне навчання в Україні здійснюється на основі сучасних педагогічних, інформаційних і телекомунікаційних технологій. Однак потрібно пам'ятати, що розвиток дистанційної освіти в Україні почався значно пізніше, ніж в країнах Західної Європи і здійснювався в несприятливих умовах. В Україні тривалий час, практично до 2000 р., була відсутня державна стратегія розвитку дистанційної освіти.

У ході побудови інформаційного суспільства особливу важливість має пошук шляхів і технологій, що дозволяють істотно прискорити динамізм і трансформацію використання знань. Тому для подальшого розвитку системи дистанційного навчання, а також забезпечення системності, комплексності і узгодженості

дій в реформуванні освітньої системи, пов'язаних з дистанційним навчанням, необхідна державна підтримка.

Як відзначено в Концепції розвитку дистанційної освіти України: «Головною метою створення систем дистанційного навчання є забезпечення загальнонаціонального доступу до освітніх ресурсів шляхом використання сучасних інформаційних технологій і телекомунікаційних мереж і надання умов для реалізації громадянами своїх прав на освіту».

На нашу думку, створення дистанційного лекційного курсу з будь-якої дисципліни – справа кожного конкретного викладача, який хоче, щоб його курс був цікавим та видовищним, краще сприймався та запам'ятовувався студентами. Перша проблема, яку потрібно, зокрема, вирішити викладачеві історії України, – проблема психолого-педагогічна, тобто проблема подолання інертності власного мислення, сумнівів щодо доцільності досить великої та творчої роботи зі створення мультимедійного курсу та своєї здатності з цією роботою впоратися.

Основною ідеєю методики дистанційного навчання з історії України є створення навчально-інформаційного середовища, що включає комп'ютерні інформаційні джерела, електронні бібліотеки, відео- і аудіотеки, книги і навчальні посібники. При розробці навчальних курсів акцент робиться на самостійну роботу студентів, передбачається велика кількість завдань, розрахованих на самостійне опрацювання, з можливістю отримання щоденних консультацій.

Типова структура методичної розробки теми з дистанційного курсу «Історія України» включає: методичні вказівки студентам до опрацювання теми, презентації, навчальні запитання до теми, контрольний тест до теми. Частина консультацій проводиться через електронне листування, окремі студенти надсилають виконані індивідуальні завдання та результати науково-дослідної роботи через Інтернет.

Нижче наводимо власне бачення лекції з історії України за допомогою дистанційних навчальних технологій. Так, навчальний матеріал у цій лекції має бути поданий лаконічно, тобто стисло і чітко. У дистанційній лекції-презентації не повинно бути нічого зайвого. Щоб викладання навчального матеріалу не пере-

творювалося на скоромовку, кількість слайдів лекції, яка проходить у дистанційному режимі, має бути обмеженою.

При цьому звукові та візуальні ефекти ні в якому разі не повинні виступати на передній план та перекривати для студентів корисну інформацію. Відтак метод дистанційної лекції-презентації дозволяє уникнути багатослівності при викладанні історії України, властивій багатьом підручникам з цієї дисципліни.

Крім того, створюючи дистанційний лекційний курс з історії України, можна використати відеоматеріали, які з'явилися в останні роки. Це, передусім, проект «Країна. Історія українських земель», підготовлений телеканалом «Інтер» до 15 річниці незалежності України, який являє собою цикл науково-пізнавальних фільмів, присвячених історії України, його поглиблений, більш деталізований наступник – проект «Історія України», серія історико-документальних фільмів «Невідома Україна» (108 серій), серії документальних фільмів «Великі українці», «Українські Державники», «Непрощені», створений кіностудією «Тоніс» фільм «Українська Революція. Втрачена держава» та ін.

Розглядаючи пріоритетні напрями розвитку дистанційного навчання, необхідно розуміти, що кожний, працюючи або навчаючись у навчальному закладі, повинен мати доступ до інформаційно-комп'ютерних технологій, технічну і педагогічну підтримку, інформаційні ресурси і сервіси.

Подальше удосконалення дистанційного навчання з історії України пов'язано з наступними чинниками:

1. Мультимедійністю – озвученими відео – і слайд фільмами, підсиленням інтерактивності навчання.

2. Використанням комбінованих методів інформаційно-дистанційних курсів: Інтернет, Інтранет, програм на CD-ROM та інших інформаційних джерел.

3. Створенням більш різноманітних за типами тестів, використанням матеріалів (посилань) з відкритих освітніх ресурсів.

4. Подальшим удосконаленням методичної роботи тьютера.

Загалом дистанційна освіта дозволяє реалізувати два основних принципи сучасної освіти – «освіта для всіх» та «безперервна освіта». Вона носить більш індивідуальний характер навчання, робить процес більш творчим.

ЕФЕКТИВНЕ ВИКОРИСТАННЯ ДИСТАНЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ ПРИ ВИВЧЕННІ ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН

Н. В. Семергей, к.і.н., доцент; О. Л. Семергей, к.і.н., доцент
ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Дистанційні технології навчання можна розглядати як природний етап еволюції традиційної системи освіти від дошки з крейдою до електронної дошки й комп'ютерних навчальних систем, від книжкової бібліотеки до електронної, від звичайної аудиторії до віртуальної аудиторії.

Ефективність дистанційного навчання заснована на тому, що ті, кого навчають, самі відчувають необхідність подальшого навчання, а не піддаються тиску з боку. Вони мають можливість роботи з навчальними матеріалами в такому режимі й обсязі, який підходить безпосередньо їм. Ефект у значній мірі залежить від того, наскільки регулярно займається той, хто навчається. Послідовне виконання контрольних-діагностичних завдань і випускної роботи, а також підтримка у всіх питаннях з боку викладача-координатора забезпечує планомірне засвоєння знань.

Комп'ютерні технології в гуманітарній освіті сприяють розвитку у студентів корисних для їх подальшої діяльності індивідуальних якостей і навичок, таких як сприйняття, уваги, пам'яті, мислення. Використання комп'ютерних технологій у навчанні забезпечує високий рівень пізнавальної активності студентів і ефективність засвоєння матеріалу. Працюючи з комп'ютером в інтерактивному режимі, студент може робити помилки, не відчуваючи негативних емоцій, працювати в прийнятному для нього темпі, перевіряти свої знання на комп'ютері, повертатися до більш складних тем, що дозволяє ліквідувати прогалини у знаннях.

За допомогою цієї системи студент може дистанційно, через Інтернет, ознайомитися з навчальним матеріалом, який подається у вигляді різноманітних інформаційних ресурсів (текст, відео, анімація, презентація, електронний посібник), виконати завдання та відправити результати їх виконання на перевірку до тьютора (викладача), пройти електронне тестування в режимі самоконтролю та контролю. Викладач має змогу самостійно створю-

вати дистанційні електронні курси і проводити навчання на відстані, надсилати повідомлення студентам, розподіляти, збирати та перевіряти завдання, вести електронний журнал обліку оцінок та відвідування, налаштовувати різноманітні ресурси навчального курсу тощо.

Ефективність дистанційного навчання залежить від якості використаних матеріалів і майстерності педагогів та викладачів-тьюторів, що беруть участь в цьому процесі. Тому при розробці дистанційного курсу, педагогічна та змістова організація дистанційного навчання є пріоритетною. Звідси важливість концептуальних педагогічних положень, на яких передбачається будувати сучасний курс дистанційного навчання.

Складові частини електронного навчального курсу повинні містити такі навчально-методичні матеріали:

- робоча програма, де зазначається мета та завдання вивчення курсу, його зміст, у якому відображаються назви тем кожного модуля з анотаціями, кількість годин на вивчення кожного модуля;
- критерії оцінювання містять інформацію щодо системи оцінювання навчальних досягнень студентів із дисципліни, як поточних, так і підсумкових;
- глосарій містить основні терміни навчального курсу та їх означення;
- теоретичний навчальний матеріал містить обов'язкові навчальні ресурси: 1) структуровані електронні матеріали, зміст яких відображає логіку навчання за курсом і надає студенту теоретичні відомості з модуля у повному обсязі; 2) мультимедійні презентації лекцій; 3) додаткові електронні навчальні матеріали: електронні конспекти лекцій, аудіо- і відео матеріали;
- семінарські (практичні) роботи, які забезпечують формування вмінь та навичок, необхідних для засвоєння теми;
- завдання для самостійної роботи, які містять додатковий теоретичний матеріал;
- модульний контроль. Для оцінювання знань, умінь та навичок, набутих під час вивчення кожного модуля курсу, використовуються індивідуальні завдання, тести та опитування за допомогою контрольних запитань. Платформа Moodle дозволяє створювати тестові завдання різних типів.

- підсумкова атестація передбачає наявність матеріалів для підготовки студентів до складання заліків та іспитів (наприклад, контрольні запитання, типові завдання) та підсумковий тест.

Перехід до дистанційного навчання вимагає від викладачів гуманітарних дисциплін корінної перебудови звичної технології викладання та подолання психологічного бар'єру використання персональних комп'ютерів. Першочерговим етапом повинна стати організація перепідготовки за спеціальними програмами в центрах комп'ютерних технологій.

Принципами забезпечення ефективного дистанційного навчання є: заохочення контактів між студентами та викладачем, розвиток співробітництва студентів, використання активних засобів навчання, швидкий зворотній зв'язок, ефективне використання часу, висока мотивація, врахування хисту студентів і шляхів навчання.

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ВИМОГИ ДО ВИКЛАДАЧА КУРСІВ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Л. В. Лебедик, к.пед.н., ст. викладач

ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Систематизація вимог до викладача як проектанта і користувача дистанційних форм навчання є важливою для розробки на її основі конкретної програми курсів і семінарів підвищення кваліфікації викладачів з даної проблеми.

Викладача, безперечно, повинен мати високий рівень психолого-педагогічної і методичної культури, поєднувати глибокий професіоналізм і гнучкість мислення, винахідливість, впевненість у собі, розвинуту інтуїцію, творчу уяву, критичну самооцінку, прагнення (і здатність) до постійного саморозвитку і самовдосконалення.

У цілому, діяльність викладача дистанційного навчання передбачає певне співвідношення й інтеграцію традицій і новаторства, норми і творчості. Виходячи із системного розуміння, нами визначені такі показники підготовки викладача до проектування і використання дистанційного навчання:

1) самостійність, що є початком підготовки викладача до проектування і використання дистанційного навчання, яка містить у собі: а) здатність особистості адекватно оцінювати рівень своїх вмінь проектування, ступінь професійної навченості, професійну мотивацію, рівень задоволення своєю діяльністю; б) здатність раціонально організовувати і планувати свою роботу, саморегуляцію в освітній діяльності, організаційні і комунікативні здібності під час роботи в колективі; в) самостійне і компетентне оволодіння знаннями, уміннями і навичками зі своєї спеціальності, розширення і поглиблення професійно значимих здібностей, постійна готовність до професійного росту;

2) професійно орієнтоване мислення, уміння використовувати прийняті в професійній галузі прийоми вирішення завдань, виробляти тактику і стратегію проектувальних дій, до якого входять: а) раціонально-логічне мислення (здатність до виявлення закономірностей, правил професійної діяльності; цілісне бачення, системний аналіз і прогнозування їх професійної підготовки); б) значеннєва професійна пам'ять (розвинуті мнемонічні здібності, що виконують не тільки функцію збереження значимої інформації, а й функції її активного розумового опрацювання, установа логічних і асоціативних зв'язків); в) вербальні здібності (професійно-семантичне розуміння, вербальне мислення і здатність до словесних аналогій, ерудиція, здатність до діалогу);

3) творче ставлення до проектувальної й раціоналізаторської діяльності, розвинута здатність до інновацій у викладанні, збагачення досвіду професії за рахунок особистої творчості, яке передбачає: а) творчу уяву й інтуїтивне мислення; б) образну професійну пам'ять; в) акторське мистецтво (мовна імпровізація, здатність до емпатії, впливу на особистість через спілкування);

4) ціннісна орієнтація на проектувальну й раціоналізаторську діяльність, установка на самовдосконалення; мотиваційна спрямованість на суб'єкт-суб'єкту взаємодію; прагнення до творчої реалізації;

5) рівень розвитку професійних якостей і здібностей, необхідних для проектування й раціоналізаторського використання дистанційного навчання: готовність до рівноправної особистісної взаємодії в системі «викладач-студент»; високий моральний

рівень; рефлексивна саморегуляція: воля, імпровізація в діях, організаційна гнучкість; розвинута здатність до інновацій у праці; володіння методами аналітико-синтетичної переробки інформації й алгоритмами інформаційного пошуку; інформаційна грамотність; володіння технологіями підготовки й оформлення результатів навчально-методичної, дослідно-експериментальної, науково-дослідної роботи; здатність до освоєння нових програмних продуктів;

б) проектування дистанційного навчання з використанням перспективних інноваційних технологій; знання їхніх можливостей; уміння адаптувати і застосовувати програмні засоби з урахуванням особливостей навчального процесу.

Головною функцією викладача в процесі передачі знань за дистанційного навчання стає загальний коментар та індивідуальні консультації. Крім того, він відповідає на запитання студента, дає методичні рекомендації щодо найбільш ефективного використання електронних підручників, інформаційних, наукових і довідкових матеріалів під час вивчення конкретної навчальної теми.

Таким чином, сучасні завдання модернізації освіти вимагають від викладача, як проектанта дистанційного навчання, компетентних комплексних дій: осмисленого засвоєння знань і пришвидшеного формування практичних навичок, адекватного оперування поняттями дистанційного навчання. Сучасний викладач має підходити до проектування як універсального і самостійного типу діяльності, спрямованого на створення реальних об'єктів із заданими функціональними і споживчими якостями.

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА АДАПТАЦІЯ МОЛОДОГО ВИКЛАДАЧА ДО СЕРЕДОВИЩА ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

С. О. Шара, асистент

ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Молодий педагог, розпочинаючи педагогічну діяльність, потрапляє в нове для нього соціальне і професійне середовище, яке

у тому числі створює й дистанційне навчання, у нові режими розумових і фізичних навантажень, у нову сферу відносин і взаємодій. Викладач-початківець змушений мобілізувати волю, енергію, фізичну силу, стримувати емоції, вести пошук резервів у боротьбі з дискомфортом, стресорами. При цьому відбувається ломка колишніх стереотипів діяльності, формуються нові нахили, переконання, знання, вміння, навички і звички адекватної поведінки. Процеси, які супроводжують адаптацію до дистанційного навчання, зачіпають всі рівні – від фізіологічних реакцій організму до психологічної регуляції діяльності.

Залежно від особливостей характеру молодий викладач може вибрати один з типів адаптації до дистанційного навчання: активний (включення і взаємодію з соціальним середовищем – конструктивна адаптація) або пасивний (повне пристосування до середовища, прийняття цілей та ціннісних орієнтацій нового для нього соціуму без спроб активної взаємодії з іншими об'єктами системи). Головними ресурсами адаптаційного процесу початкового періоду педагогічної діяльності молодого викладача є здібності на психологічному та фізіологічному рівнях пристосувати свій організм до нової для нього професійної діяльності. Для ефективної адаптації викладачів-початківців основним видом їх пізнавальної і формуючої професійної діяльності слід визнати самостійну роботу, самоосвіту, самовиховання, самоаналіз, самоконтроль, тобто особистісне адаптаційне удосконалення.

Рівні професійної адаптації можна визначати за п'ятиступеневою шкалою: негативний (дуже низький), пасивний (низький), середній (задовільний), активно-продуктивний (високий) і творчий (дуже високий). Однак на практиці можна обмежитися триступеневою оцінкою рівнів професійної адаптації: низький, середній і високий. Для успішної професійно-педагогічної адаптації до дистанційного навчання молодий викладач вищої школи повинен вміти працювати самостійно, без наставника, постійної допомоги та контролю ззовні. На досягнення цієї найважливішої педагогічної мети повинні бути спрямовані всі зусилля, весь арсенал і набір засобів, якими володіє (і повинен володіти) молодий викладач, і які є в розпорядженні ВНЗ.

Завершення періоду професійної адаптації до дистанційного навчання у кожного педагога індивідуальне і залежить від безлічі чинників, але в цілому воно пов'язане з поняттям «адаптованість», яка є освоєнням норм професійної діяльності. Досягнення відповідності нормам забезпечує якісну професійну діяльність, оптимальну працездатність і є базою, неодмінною умовою для розвитку творчих здібностей педагога, вдосконалення професійної майстерності, формування індивідуального стилю діяльності.

Адаптацію можна вважати успішною, якщо в ході пристосування молодого фахівця досягнуті позитивні результати в професійній сфері (освоєна в цілому педагогічна діяльність у дистанційному навчанні, здійснюється творчий підхід до методик викладання за дистанційного навчання, професійна майстерність високо оцінюється колегами та студентами). У сфері відносин та взаємодії з колегами відзначається психологічний комфорт, а психофізіологічний стан не призводить до появи нервово-психічних захворювань. Сукупність професійних, соціально-психологічних та фізіологічних показників (стан здоров'я) може використовуватися для комплексної оцінки якості адаптації молодого фахівця до дистанційного навчання.

Показниками оптимальної адаптації є професійні та індивідуально-психологічні чинники. Серед професійних вкажемо на позитивну динаміку успішності, продуктивну взаємодію зі студентами, партнерське співробітництво з колегами, зростання професійної майстерності, ділової, професійної та соціальної активності, задоволеність обраною професією і своєю практичною діяльністю у середовищі дистанційного навчання.

Щодо етапів безперервної професійної підготовки викладача вищої школи до дистанційного навчання, останнім з яких є освоєння цього напрямку професійно-педагогічної діяльності, що дозволяє викладачеві бути надзвичайно мобільним у постійно змінних зовнішніх умовах середовища. Тут основним параметром є його різнобічна професійна ерудиція та функціональна грамотність, а результатом – професійна мобільність, яка є найбільш високим рівнем його адаптації до професійної діяльності, що дозволяє педагогу постійно й послідовно удосконалюватися як особистості і як професіоналу.

ДОСВІД ФОРМУВАННЯ ВИСОКОГО РІВНЯ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЛІДЕРІВ БУХГАЛТЕРСЬКОЇ ПРОФЕСІЇ

С. І. Мельник, к.е.н., доцент

ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Процеси глобалізації світового економічного простору, інформаційних технологій, фінансових ринків, а також активізації стратегічного курсу нашої держави на інтеграцію з європейською економічною спільнотою, подолання негативних наслідків світової кризи та створення сприятливого інвестиційного клімату з метою диверсифікації вітчизняної економіки обумовлюють потребу у формуванні фахівців економічного напрямку, зокрема лідерів бухгалтерської професії, на рівні міжнародних вимог. Особливої актуальності ця проблема набуває в умовах сьогодення, оскільки зміни і тенденції в освітній діяльності європейського континенту співпали у часі з впровадженням у вітчизняну облікову практику стратегії і тактики реформування системи бухгалтерського обліку та аудиту за міжнародними стандартами. Застосування Міжнародних стандартів освіти у сфері фахової підготовки професійних бухгалтерів і аудиторів створює унікальні можливості для формування компетентних, конкурентноспроможних фахівців нового типу, здатних самовдосконалюватися впродовж усього життя, і завдяки цьому мати високий рівень професійних компетенцій та культури поведінки.

Отже, сучасні бухгалтери, аудитори повинні мати не тільки високий рівень професіоналізму, а і вміти здійснювати активну управлінську і підприємницьку діяльність, приймати оптимальні рішення в ситуаціях вибору, налагоджувати ділові контакти з партнерами, вільно адаптуватися в інформаційному просторі, створювати доброзичливий мікроклімат в колективі, бути лідерами, вирізнятися мобільністю, динамізмом, конструктивністю, дотримуватись вимог професійної етики, яка має суттєвий вплив на всі аспекти їх професійної діяльності. Професійна компетентність фахівців з обліку і аудиту передбачає підтримку професійних знань та вмінь на рівні, який би сприяв отриманню клієнтами або роботодавцями якісних професійних послуг, що базу-

ються на сучасних тенденціях практики, законодавства та методиках, а також дотримання стандартів професійної освіти. При цьому з метою подальшого поглиблення ідей професіоналізму і етики в процесі формування професійних компетенцій фахівців з обліку і аудиту, підвищення престижу бухгалтерської професії, а також на виконання вимог МСО 4 «Професійні цінності, етика та ставлення фахівців до майбутньої діяльності» доцільно передбачити у складі рекомендованого переліку професійно-орієнтованих дисциплін освітньо-професійної програми з формування фахівців за напрямом підготовки 6.030509 «Облік і аудит» дисципліну «Етика професійного бухгалтера». Метою викладання цієї дисципліни є отримання студентами теоретичних знань та навичок етики спілкування, етики бізнесу, етики професії, етики окремого професійного бухгалтера.

Узагальнення багаторічного досвіду викладання облікових та фінансових дисциплін дає підстави констатувати, що домінуючою тенденцією формування професійних компетенцій та належного рівня культури фахівців бухгалтерської професії в сучасних умовах є, насамперед, нова філософія освіти, що передбачає нові принципи організації та прозорість навчального процесу, інноваційні технології опанування знань, новий тип партнерських відносин між викладачем і студентом, які є головними фігурантами навчально-виховного процесу у вищій школі. При цьому слід зазначити, що за умов реалізації інноваційної моделі організації навчального процесу функції викладачів, як суб'єктів навчально-виховної діяльності, суттєво змінюються. На зміну викладачу, який був джерелом інформації, ретранслятором навчального матеріалу приходять викладач – організатор спільної зі студентом творчої освітньої, наукової і виховної діяльності, викладач-науковець, який сам продукує нові знання, викладач – особистість у розвитку освіти інноваційного типу.

Найбільш комфортні умови для ефективної співпраці викладачів та студентів у справі формування професійних компетенцій та зовнішньої і внутрішньої культури лідерів бухгалтерської професії; перевтілення студентів з пасивних споживачів інформації у активних учасників дискусій, конкурсів, наукових конференцій, тематичних виступів-презентацій, брейнрингів, діло-

вих ігор, міні-ситуацій, що виникають в умовах реального бізнесу, та інших форм інноваційних освітніх технологій; прищеплення їм бажання до постійної розумової діяльності, вмінь самостійно здобувати знання, постійно їх поповнювати, оновлювати, використовуючи креативні методи пошуку істини, створюються при впровадженні інтерактивних освітніх технологій.

Таким чином, використання новітніх освітніх технологій в процесі формування високого рівня компетентності лідерів бухгалтерської професії та їх професійної етики сприятиме всебічному розкриттю їх творчого потенціалу, а також становленню їх як конкурентноспроможних фахівців на ринку праці.

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ І ТЕХНОЛОГІЇ В ОБЛІКУ І АУДИТУ» ДЛЯ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ОБЛІК І АУДИТ»

М. О. Любимов, к.е.н., доцент

ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Сьогодні інформаційні технології є найбільш динамічною галуззю економіки в Україні і в світі, тому проблема підготовки висококваліфікованих кадрів в галузі автоматизованих інформаційних систем є надзвичайно актуальною.

Особливостями освіти в галузі інформаційних технологій є наступні:

- така освіта здійснюється в умовах безперервного і швидкого підвищення вимог до кваліфікації фахівців;
- така освіта здійснюється в умовах інформаційної глобалізації;
- така освіта здійснюється в умовах високої швидкості оновлення технологій, що перетворює її в освіту протягом професійної діяльності кожного фахівця.

В зв'язку з інтенсивним розвитком інформаційних технологій можемо спостерігати відчутний розрив між академічною освітою і реальними вимогами компаній, які вимушені відразу направляти випускників вітчизняних вищих навчальних закладів

на перепідготовку та підвищення кваліфікації. Представники бізнесу відзначають, що на ринку праці, серед випускників ВНЗ, вкрай низька частка молодих спеціалістів на достатньому для роботи рівні обізнаних в галузі інформаційних технологій.

У результаті перед навчальними закладами постає завдання відповідності очікуванням та вимогам ситуації і абітурієнтів.

При формуванні у майбутніх фахівців з бухгалтерського обліку, аналізу і аудиту системи знань і вмінь в галузі інформаційних технологій необхідно раціонально використовувати всі засоби і методи для формування глибоких теоретичних знань, практичних навичок і вмінь. Це завдання повинне вирішуватися поетапно протягом всього періоду навчання у вищому навчальному закладі, а не лише при вивченні навчальної дисципліни «Інформаційні системи і технології в обліку».

Знання про можливості застосування сучасних інформаційних технологій в бухгалтерському обліку і про види програмного забезпечення повинні починати формуватися з вивченням дисциплін циклу професійної і практичної підготовки. Це може забезпечуватися шляхом виконання окремих практичних завдань на практичних заняттях або під час проходження навчальних практик з використанням спеціалізованих програмних продуктах.

Одним з напрямів розвитку такого виду робіт є створення навчально-тренінгових комплексів типу «Віртуальне підприємство». Перевагами таких комплексів є постійно оновлювана інформаційна база і можливість використання різних програмних платформ, що дає можливість вирішення індивідуальних і групових завдань з різних навчальних дисциплін.

Безпосередньо при вивченні дисципліни «Інформаційні системи і технології в обліку» у студентів повинна формуватися система теоретичних знань у галузі побудови і функціонування інформаційних систем і комп'ютерних технологій та можливостей їх використання в обліку і практичних навичок роботи з конкретними програмними продуктами при вирішенні облікових задач. Після цього, в процесі вивчення навчальних дисциплін циклу професійної підготовки, доцільно ознайомлювати

студентів з вузькоспеціалізованими програмними продуктами, призначеними для вирішення окремих задач з обліку, аналізу, аудиту і контролю.

Надзвичайно важливим напрямом роботи вищих навчальних закладів повинна стати активізація співпраці з підприємствами-розробниками програмного забезпечення, що дозволить максимально наблизити рівень освіти в галузі інформаційних технологій до вимог сьогодення.

ЧИННИКИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ НАВЧАННЯ ПРИ ДИСТАНЦІЙНОМУ ВИВЧЕННІ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ

О. В. Карпенко, к.е.н., професор

ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Реалії господарювання вимагають від фахівців у сфері обліку, аудиту, фінансів актуалізованих знань з методик, які дозволяють створювати релевантну інформацію при постійному дефіциті часу. Актуальність проблеми посилюється синхронно зі зростанням вимог роботодавців до змісту інформації, яку використовують для обґрунтування управлінських рішень.

Важливість проведеного нами дослідження зумовлена наявністю певних чинників, що впливають на мотивацію навчальної діяльності протягом життя. Ми їх згрупували так:

- зростання вимог внутрішніх користувачів інформації, які реалізують місію та стратегію підприємства в умовах невизначеності та ризику, що потребує наявності компетенцій з розрахунків втрачених можливостей;
- збільшення інформаційних потоків, зміна організаційних, методичних, технічних умов для створення інформаційних ресурсів на підприємствах, що потребує постійного оновлення знань та формування нових умінь;
- конкурентна боротьба на ринку праці в умовах перевиробництва бухгалтерів та скорочення кількості активно функціонуючих суб'єктів господарювання, що посилює внутрішню мотивацію студентів (слухачів);

- наявність передумов для запровадження дистанційних технологій навчання у ВНЗ інноваційного типу, яким визнано ПУЕТ і підтверджено золотими й срібними медалями Міністерства освіти, молоді та спорту та Національної академії педагогічних наук України.

При проектуванні процесу навчання управлінському обліку викладачеві-тьютору необхідно:

- враховувати категорію користувачів освітньої послуги, оскільки у розрізі тих же 11 тем, передбачених ГСВО матеріал можна конкретизувати по-різному, виходячи з умов навчання та раніше набутих ними знань, вмінь та навичок;

- знати мотивацію тих, хто навчається, що впливає на рівень глибини розкриття методик управлінського обліку, зміст ситуаційних завдань для відпрацювання практичних навичок, необхідність розкриття зв'язку з особливостями певної галузі господарювання (торгівля, виробництво, будівництво, банківська діяльність тощо), масштабами діяльності;

- брати до уваги напрями професійної підготовки студентів, що особливо важливо для методики викладання питань, пов'язаних з практичним застосуванням методик управлінського обліку, підходами до його організації;

- по-різному наповнювати зміст лекцій для майбутніх бухгалтерів, менеджерів, фінансистів, магістрів з бізнес-адміністрування та практикуючих фахівців; формувати компетенції відповідно до обраного студентами фаху;

- вільно володіти джерелами інформації, включаючи ресурси зарубіжних видань, базу даних інтернет [4–6], бути обізнаним у проблемах розвитку управлінського обліку як науки та як практичної діяльності;

- володіти методикою організації навчання в умовах застосування дистанційних технологій, ораторським мистецтвом для підготовки відео-лекцій та їх читання у режимі он-лайн.

Крім цих чинників, що забезпечать якість навчання в дистанційному режимі, на етапі його запровадження є наявність у викладача напрацьованих методичних матеріалів, опублікованих наукових праць [1–2] та доступ студентів до них через елек-

тронні фонди бібліотеки. Створені презентації лекцій повинні постійно актуалізуватися, виходячи із нових вимог, які висуває до учасників навчання ринок праці.

Література

1. Карпенко О. В. Управлінський облік [текст] : навч. посіб. / О. В. Карпенко, Д. В. Карпенко. – К. : Центр учбової літератури, 2012. – 296 с.
2. Карпенко О. В. Управлінський облік: організація, методологія, методика викладання : монографія. – Полтава : РВВ ПУСКУ, 2005. – 341 с.
3. Методичні рекомендації до створення курсу дистанційного навчання через інтернет / В. Канава // сайт «Бизнес-образование в России» [електронний ресурс]. – Режим доступа : <http://www.curator.ru>
4. Сайт СІРА : CIPA.org.ua
5. Сайт інституту фінансових бухгалтерів (аналітиків) Великобританії : <http://www.ifa.org.uk>
6. Сайт Американського інституту сертифікованих присяжних бухгалтерів : <http://www.aicpa.org/index.htm>

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ПРИ ВИВЧЕННІ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНИХ ДИСЦИПЛІН

***Т. В. Гладких**, доцент; **В. О. Подольська**, доцент;*

***О. В. Яріш**, к.е.н., доцент*

ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

В Україні, як і в інших розвинутих країнах світу, вища освіта визнана однією з пріоритетних галузей розвитку суспільства. Основна вимога часу – підняти роль вищої освіти як важливого чинника довгострокового впливу на економіку, поступального руху суспільства.

Обліково-аналітична освіта є важливою складовою підготовки сучасних управлінців, у чому переконує не тільки вітчизняний, а й зарубіжний досвід. Як творча особистість, фахівець з обліку і аудиту повинен володіти здатністю економічного ми-

слення, глибоко осмислювати рішення, аргументовано відстоювати свою точку зору з врахуванням етичних вимог, володіти навичками наукової, організаторської та виховної роботи, бути ерудованим в галузі світової та вітчизняної економіки і культури. З огляду на цей процес підготовки управлінських кадрів, які володіють необхідними теоретичними знаннями і професійними практичними навичками з обліково-аналітичних дисциплін повинен постійно якісно вдосконалюватися.

Приоритетними напрямками модернізації підготовки сучасних фахівців з обліку і аудиту, на наш погляд, є не тільки постійне удосконалення роботи зі студентами в аудиторії; використання бази даних електронної бібліотеки; застосування інноваційних технологій, серед яких найперспективнішою є кредитно-модульна система, але і застосування дистанційного навчання, яке відповідно до вимог часу забезпечує реалізацію принципів безперервної, гнучкої, самостійної, відкритої освіти.

Інтенсивний розвиток дистанційного навчання, як свідчить досвід розвинених країн Заходу, дозволить: максимально наблизити навчання до місця проживання студента; не відривати студентів, особливо заочної форми навчання, від основної роботи; надає можливість навчатися самостійно за допомогою використання електронних навчальних посібників; здійснювати викладання з використанням сучасних інформаційних технологій (комп'ютерних і комунікаційних); пропонувати освітні послуги на експорт, що могло б бути суттєвим додатком до вітчизняного бюджету; подолати геронтологічну нерівність та надати можливість незалежно від віку підвищувати свій інтелектуальний рівень, так як літній людині важко психологічно адаптуватися серед студентської молоді.

До основних проблем впровадження системи дистанційної освіти в Україні є:

- існування застарілого лінійного педагогічного мислення окремих викладців, на основі уявлень про навчання як механічну трансляцію знань, умінь та навичок;
- недостатність застосування принципів самоорганізації та децентралізації. Найбільш важливою, на наш погляд, умовою

самоорганізації системи дистанційної освіти і еволюції її у систему відкритої освіти є інтенсивна внутрішня кооперація вітчизняних навчальних закладів та їх інтеграція у світовий освітній простір;

- технологічна відсталість окремих навчальних закладів в інформаційно-телекомунікаційній сфері, відсутність узгоджених стандартів щодо елементів дистанційного навчання, невідповідність викладацького персоналу до спілкування між собою у єдиному форматі під час надання кооперативних освітніх послуг за дистанційною формою;

- відсутність достатнього досвіду, кваліфікації та відповідної методичної підготовки фахівців щодо організації дистанційної форми освіти;

- недостатня кількість вітчизняної літератури з психолого-педагогічних і дидактичних аспектів дистанційного навчання, яка досліджує проблеми самостійної пізнавальної діяльності студента-дистанційника, способи її активізації, методи розвитку його мотиваційної сфери, нової ролі викладача в дистанційному навчанні, засобів контролю та інше;

- недостатність проведення ґрунтовних педагогічних, психологічних, соціологічних, філософських досліджень у сфері взаємодії людини та комп'ютера, людини та Інтернету, застосування інформаційно-телекомунікаційних технологій в освіті, самостійного навчання на відстані, тощо.

- розробка якісних навчальних матеріалів, які входять в систему дистанційного навчання. Дослідження та досвід впровадження дистанційних технологій навчання показали, що вся сукупність методичних заходів і дій, а також специфіка викладання обліково-аналітичних дисциплін повинні бути відображені в електронному навчально-методичному засобі, який доцільно розмістити в бібліотеці, навчально-методичному кабінеті, з відкритим доступом як для студентів, так і викладачів та співробітників університету. При цьому підготовлений методичний матеріал є ефективним інструментом для забезпечення якості підготовки фахівців, активізації та підвищення ефективності самостійної роботи студентів, інтенсифікації та індивідуалізації навчання.

Підсумовуючи зазначимо, що вирішення проаналізованих проблем системи дистанційної освіти, сприятимуть підвищенню рівня освітніх послуг і забезпеченню ринка праці висококваліфікованим конкурентоспроможними фахівцями з обліку і аудиту.

ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ ПРИ ВИКЛАДАННІ ДИСЦИПЛІНИ «ОБЛІКОВА ПОЛІТИКА ПІДПРИЄМСТВА»

В. А. Кулик, к.е.н., доцент; Є. І. Івченко, к.т.н., доцент
ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

На сучасному етапі розвитку ринкових відносин в Україні головним завданням вищої школи є підготовка кваліфікованих спеціалістів з високим рівнем фахових знань, вмінь та навичок, які вміють швидко адаптуватися у мінливому середовищі, бути здатними до розв'язання проблем та прийняття управлінських рішень.

Досягнення поставлених завдань забезпечується у випадку, коли викладачем вміло поєднуються пасивні (лекційні матеріали, аналіз контрольних робіт) та активні (консультації, робота з віртуальними підприємствами) методи, що дозволяють формалізувати отримані знання та зробити їх доступними для всіх учасників навчального процесу.

Інтенсифікація навчального процесу повинна забезпечувати максимальну участь студента у ньому, що досягається шляхом застосування великої кількості інтерактивних підходів, зокрема:

- інтерактивні лекції;
- практичні заняття та семінари, що проводяться за принципом «круглого столу»;
- ділові та рольові ігри;
- індивідуальні та групові коротко- та довготермінові навчальні проекти за дисципліною;
- проведення майстер-класів практичними працівниками;
- робота із практичним матеріалом.

Одним із методів інтерактивного навчання з дисципліни «Облікова політика підприємства», що використовується для студентів облікових спеціальностей ПУЕТ є підготовка Критичної

оцінки розпорядчого документу з облікової політики підприємства.

Даний вид роботи виконується студентом самостійно на підставі Розпорядчого документу про облікову політику реального підприємства, бажано того, на якому студент проходив практику, на матеріалах якого виконував курсові роботи, працює над дипломною роботою. Завдання подається на перевірку викладачеві у вигляді Доповідної записки. Основні положення, отримані у результаті виконання завдання, оформлюються у скороченому вигляді та захищаються перед колегами усно.

Доповідна записка до Критичної оцінки розпорядчого документу з облікової політики підприємства має наступну структуру: титульний аркуш, зміст, вступ, розділ 1. «Позитивні сторони Розпорядчого документу з облікової політики підприємства», розділ 2. «Негативні сторони Розпорядчого документу з облікової політики підприємства», розділ 3. «Напрями удосконалення Розпорядчого документу з облікової політики підприємства», список використаних джерел, додатки.

Додатками до Доповідної записки є: Розпорядчий документ про облікову політику підприємства; таблиця «Позитивні та негативні сторони Розпорядчого документу з облікової політики підприємства»; Розпорядчий документ про облікову політику підприємства (проект) – розпорядчий документ про облікову політику підприємства, який було удосконалено студентом на підставі проведеного дослідження; додатки до Розпорядчого документу про облікову політику підприємства розроблені студентом (графік документообороту, робочий план рахунків і т. д.).

Виконання даного завдання дозволяє досягти наступних результатів:

- систематизація та закріплення теоретичних знань студентів, отриманих при вивченні дисципліни «Облікова політика підприємства»;
- робота із нормативно-правовими актами, з метою визначення відповідності змісту діючого на підприємстві Розпорядчого документу про облікову політику чинному законодавству;
- отримання навичок розробки та складання Розпорядчого

документу про облікову політику підприємства, що входить у професійні обов'язки головного бухгалтера;

- забезпечення міжпредметних зв'язків із дисциплінами «Бухгалтерський облік», «Фінансовий облік», «Фінансовий аналіз», «Організація обліку» та ін.;

- використання зазначених матеріалів при написанні дипломної роботи, зокрема, у частині впровадження результатів дослідження у практичну діяльність підприємства.

Крім того, студент отримує ще одну нагоду продемонструвати свої ораторські здібності та вміння захищати результати, отримані у результаті дослідження під час дискусії.

Таким чином, використання інтерактивних методів навчання при викладанні облікових дисциплін забезпечує можливість отримання якісної професійної підготовки та сприяє розвитку творчого та інтелектуального потенціалу особистості.

ДІЯЛЬНІСНІ ЕЛЕМЕНТИ ДИСТАНЦІЙНИХ КУРСІВ (НА ПРИКЛАДІ ДИСЦИПЛІНИ «МАКРОЕКОНОМІКА»)

С. С. Ніколенко, д.е.н., професор;

В. О. Шаповалов, к.е.н., асистент

ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Сучасний період розвитку суспільства, оновлення всіх сфер його соціального і духовного життя потребує якісно нового рівня освіти, який відповідав би міжнародним стандартам. Проблема проблеми забезпечення якості вищої освіти на європейському рівні, стає все більш актуальною.

В умовах глобалізації активного розвитку інформаційного суспільства, вища школа широко впроваджує у навчальний процес нові інформаційні технології. Мова йде не лише про стаціонарне навчання, але й про дистанційні форми та про адаптацію навчальних програм до нових форм навчання.

Зростання ролі самостійної роботи студентів при оволодінні навчального матеріалу вимагає від сучасної освіти інтеграції з технологіями дистанційного навчання, оскільки вони забезпечують доставку навчального контенту у будь-який час та у будь-яке місце за вимогами студентів.

Навчання з використанням інтернет-технологій являє собою логічне продовження досвіду класичної освіти, але на більш якісному та високому рівні, завдяки широким можливостям здійснення комунікації викладача і студентів та студентів між собою.

Сучасний етап інформатизації освітнього процесу об'єднує три взаємопов'язані складові: програмно-технічний аспект (комп'ютерні технічні засоби та програмне забезпечення), навчально-методичний аспект (комп'ютерно-орієнтовані програмно-педагогічні засоби) та суб'єктно-об'єктний аспект (спеціалісти, які розробляють програмно-педагогічні засоби, викладачі і студенти, які використовують програмно-педагогічні засоби).

Для сучасної освіти дуже важливим елементом є ефективне планування кожним студентом своєї навчальної діяльності, чітка постановка завдань та надання всебічної допомоги з його виконання. Студенти повинні розуміти призначення запропонованих курсів. Від змісту матеріалу, що визначає структуру й рівень їхніх пізнавальних інтересів (загальних або спеціальних), значною мірою залежить ефективність навчального процесу студентів.

На сьогодні є актуальним питання теоретичної і практичної підготовки студента з економічних спеціальностей. Сучасні ринкові умови потребують розвитку в економіста аналітичних знань, умінь і навичок, які можна застосовувати у конкретній галузі економіки. Передумовами підготовки спеціаліста в економічній галузі є його ґрунтовна підготовка з такої фундаментальної дисципліни як макроекономіка.

Стрижнем дистанційного курсу з дисципліни «Макроекономіка» є структурована за темами програма навчання. В загальному випадку вона включає в себе:

- лекції;
- методичні рекомендації до семінарських занять;
- тестові завдання для самоперевірки та підсумкового контролю знань;
- презентації;
- задачі для самостійної роботи.

Потрібно відмітити, що при розробці дистанційного курсу було використано найважливіші діяльнісні елементи навчальної оболонки Moodle: «Урок», «Форум», «Тест», «Глосарій».

Під час формування ресурсів курсу виникло питання, яким чином організувати подання лекційного матеріалу, щоб студент міг з легкістю ним оволодіти. Для цього, на відміну від інших курсів, було використано інтерактивний елемент оболонки Moodle «Урок». Цей елемент передбачає активну участь студентів в процесі вивчення нового матеріалу. Цьому сприяє особлива структура лекції та наповнення її різними інтерактивними завданнями.

За допомогою елементу «Урок» можна реалізувати процес програмованого навчання. Навчальний матеріал подається частинами, яка закінчується контрольним питанням. І, в залежності від відповідей, направляти процес навчання за тим чи іншим напрямом вивчення матеріалу.

Проте, потрібно відмітити, що планування елементу «Урок» вимагає значно більше часу, ніж для будь-якого іншого елементу курсу. Автор курсу повинен детально продумати схему вивчення матеріалу, виділити послідовність розділів у кожній лекції, передбачити дії у випадку невірних відповідей. Крім того автор повинен володіти мінімальними знаннями, щоб підтримувати та оновлювати дистанційний курс.

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

М. О. Джаман, *д.е.н., професор*

ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Звичайно, різні методи навчання мають право на існування, адже кожен з них по-різному має свою цінність в плані передачі і набуття знань, і кожен метод можна по-різному застосовувати в залежності від умов навчання. Однак, робити один із методів найвигіднішим буде просто некоректно, тим паче проживаючи в Україні, де в радіусі 100–120 км від місця свого проживання можна навчатися у ВНЗ по будь-якій спеціальності і безпосе-

редньо спілкуватися з викладачем-педагогом наживо. У Г.-Г. Гадамера з цього приводу є стаття « Неспособность к разговору», в якій філософ заставляє задуматися про те, чому мистецтво розмови зникає в наш час, про те, що в наш час ми спостерігаємо поступову монологізацію людської поведінки. Як наше спілкування втрачає індивідуальність і характер, емоції і стиль, перетворюється на набір шаблонних фраз і слів-символів. У першу чергу ми це спостерігаємо на прикладі дистанційних форм комунікації – телекомунікації. Можливо таке спілкування на форумах (наукових конференціях) оправдане, але в процесі навчання, в процесі передачі знань від викладача до студента, на нашу думку, питання досить дискусійне. І чи варто його застосовувати в наших умовах проживання.

В сучасній системі освіти ми часто спостерігаємо явище, коли феномен живого спілкування, безпосередньої розмови відходить на задній план. Замість процесу оволодіння знаннями перетворюється на просту «передачу» інформації від викладача до студента. Передавальний характер знань в такому разі стає по своїй суті монологічним. А монологічність відкидає, по суті, заперечує самостійність, творчий характер пізнання тих, що навчаються. *По-перше*, повідомляти знання у готовому виді значно простіше, ніж розвивати мислення у тих, що навчаються. *По-друге*, навчити мислити самостійно просто неможливо. *По-третьє*, заготовлена і відібрана інформація не зачіпає зусилля того, хто навчається до формування у нього своєї системи знань, не сприяє розвитку особистості того, хто навчається. А як тоді бути щодо висловлення А. П. Чехова?

Інакше кажучи, вертикальні канали передачі інформації преважують над горизонтальним спілкуванням, що складають сутність процесу соціалізації людини. Отже, спілкування у навчальному закладі, як і в суспільстві, стає все більш репродуктивним, однорідним, а значить, дистанційним. А це значить, що монологічність і репродуктивність дистанційної освіти диктують уже завчасно подібність, однаковість відповідей тих, що навчаються. Вони позбавлені можливості порівняти свої власні освітянські продукти, відповіді. Тобто монологічність спілкування створює

передумови для втрати досить важливої операції-мислення і самої основи діалога – порівняння.

Таким чином, можна зробити висновок, що дистанційне навчання передбачає можливість навчати однаково всіх за зразком підготовленої заздалегідь відповіді. Це в свою чергу означає, що із процесу навчання зникає особистісна мотивація того, хто навчається та його направленість на спілкування.

Література

1. Гадамер Г.-Г. Неспособность к разговору / Гадамер Г. Г. Актуальность прекрасного. – М., 1991. – 182 с.
2. Каган М. С. Общение как ценность и как творчество / М. С. Каган, А. М. Эткинд // Вопросы психологии. 1988. – № 4. – С. 89–102.
3. Король А. Д. Общение и проблемы дистанционного образования / А. Д. Король // Вопросы философии. – 2011. – № 6. – С. 173–175.
4. Хуторской А. В. Дидактическая эвристика: Теория и технология креативного обучения / А. В. Хуторский. – М., 2003. – 94 с.

ПАТЕРНАЛИЗМ И ПУТИ ЕГО ПРЕОДОЛЕНИЯ В ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ИНСТИТУТАХ

В. В. Похилюк, к.э.н., доцент

ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

О. Н. Шишова, к.э.н.

С.Петербургский государственный университет сервиса и экономики

Институт образования, как в России, так и в Украине испытывает значительные изменения: другой стала внешняя среда его существования, реформированию поддаются и внутриорганизационные структуры. В такие моменты элементы данной социальной структуры приходят в движение, меняется их соотносительная значимость, постороннему наблюдателю становятся более заметными, более доступными определяющие черты конкретно исторической формы института.

Институт образования привлекает внимание многих социоло-

гов, для его изучения используются разные методы и методики. На наш взгляд, неверно считать, что образование в современном постсоветском обществе не является динамической структурой, ведь социальные общности и их взаимодействие определяют специфическое «лицо» образования, возможности его функционирования как социального института. С какими бы результатами не была связана деятельность образовательных подсистем – позитивными или негативными, за ними в любом случае стоят студенты их родители, их семьи и педагоги. На низовом уровне взаимоотношения, всегда представлены в системе повседневных практик, которые составляют и конструируют институт. Действие социального института оказывается за его пределами, поэтому стоит также принять во внимание анализ жизненных ситуаций выпускников вузов, для того, чтобы уточнить полученные выводы.

Вуз в современном обществе является не только образовательным, но и воспитательным учреждением. В процессе учебы в вузе предлагают освоить какие-то идеалы, вовлекают в определенные культурные ценности общества в целом или доминирующих в нем социальных групп и формируют лояльность по отношению к данному государству; другими словами весь процесс учебы направлен на их социализацию.

Для выполнения этих своих функций современная высшая школа нередко обращается к образцам, заимствованным из патриархального семейного уклада. Среди них: требования к студенту о безоговорочной послушности и соответствия установленным профессором образцам, которые обеспокоены о благе студентов; подчинение студентов преподавателям; исключительное право педагога на истину. Трудно среди больших современных социальных институтов, за исключением школы, найти более патерналистский институт, чем вуз.

Интересным является тот факт, что патернализм появляется и распространяется как раз в процессе становления современного типа университетского образования. Если обратиться к истории формирования вузовского образования в СССР, то стоит отметить, что первичная самостоятельная учеба в университете или

академии и становление личности не были связаны. Желая учиться взрослый мог присоединяться к группе студентов, которые учились без отрыва от производства, для него первостепенное значение имели знания, а не возраст студентов. Высшая школа не претендовала на управление всеми сторонами жизни студента, ее повседневная жизнь оставалась вне сферы контроля. Перелом происходит в конце XX и начале XXI веков, когда дистанция между преподавателями и студентами начала увеличиваться, когда первые становятся действительными руководителями студенческих коллективов и получают право на самоопределение. Молодежь все больше отдаляется от взрослого поведения. Это удостоверяет то, что профессорско-преподавательский состав недостаточно интегрирован в современные процессы развития экономической деятельности и стремится отвечать традиционалистским представлениям о моделях социального поведения. Все это не может не влиять на выполнение ими своих профессиональных обязанностей.

Преодолеть патернализм в образовательных институтах сегодня позволяет система дистанционного обучения. Так в структуре С.Петербургского государственного университета сервиса и экономики сегодня работает одиннадцать филиалов, все они расположены близко и в удобных местах постоянного проживания студентов. В связи со значительным удорожанием гостиничного комплекса и арендованного жилья, нежелания частных структур командировать студентов-заочников на длительные сроки обучения (сессии), набор студентов на заочные факультеты университета значительно снизился. В университете вынуждены были искать новые формы работы со студентами, которые желают обучаться без отрыва от производства.

Первое и главное для повышения качества образования в университете было принято решение о переходе на дистанционную форму обучения, когда лекторы, сегодня это только профессора и доценты читают сквозные лекции. Для всех студентов главного образовательного учреждения (университета), в том числе и для филиалов лекция, в разрезе специальностей, читается одновременно. Для этого в университете сначала синхронизи-

ровали проведения сессий и график учебного процесса. На этом университет с экономической точки зрения сэкономил. Но для повышения качества подготовки специалистов и организации проведения лекционного занятия привлекли ассистентов, которые работают на лекции вместе со студентами, а потом проводят с ними и практические занятия. Ассистент, прослушав лекцию, не дублирует ее, а углубляет знания студентов, получая при этом практический опыт. Ведь многие студенты имеют необходимый практический опыт. Выгода, как и экономия от такой организации двойная.

Однако прежде чем перейти на дистанционную форму обучения, в университете изучили материальные возможности студентов. В результате мы пришли к выводу, что только 37,3 % студентов имеют в личном пользовании компьютер, еще меньше подключены к сети интернет. Для устранения этой прорехи университет заключил соглашение с библиотеками, школами, училищами на местах, на право использования интернета. Здесь тоже мы получили двойной эффект, с одной стороны был обеспечен практически всем студентам доступ к интернету, с другой, мы непосредственно связаны с учебными заведениями, которые направляют нам своих выпускников. Спустя три года работы в системе дистанционного обучения, университет самое главное потерял скептиков, неверивших в успех.

ЗРОСТАННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА

В. В. Похилюк, к.е.н., доцент; **С. Дегтярьова**, аспірант
ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Освіта один з наймогутніших чинників економічного (і не тільки економічного) розвитку суспільства, у тому числі і в період трансформації суспільства.

Як галузь народного господарства, освіта вимагає значних витрат, а результати освіти точно непередбачувані. Невизначеність результатів і тривалість їх реалізації значно підвищує ризик, пов'язаний з вкладеннями в сферу освіти. А приватний ка-

пітал, як відомо, уникає підвищеного ризику, і держава змушена брати на себе тягар цього ризику.

Велика частина послуг освіти споживається колективно, будучи в якійсь мірі «суспільними товарами». Останні мають дві важливі характеристики: вони повинні бути представлені групі людей і ними користуються навіть ті, хто відмовляється платити за них. З іншого боку, принцип «виключення» є найхарактернішою межею приватних ринкових купівель. Неможливість застосування принципу «виключення» вимагає, щоб «суспільні товари» фінансувалися державою. Освіта в умовах ринкової економіки є «напівсуспільним товаром», оскільки принцип «невиключення» по відношенню до неї діє не абсолютно. Проте, сам факт, що в значній мірі послуги освіти споживаються колективно, служить чинником державної участі в освіті.

Отже держава повинна забезпечити повну підготовку кваліфікованих кадрів у вищій школі, але це не значить, що всі студенти мають навчатися за державним замовленням. Навіть США визнавши Україну державою з ринковою економікою, скасував відносно України поправку Джексона-Веніка відносно міграції випускників вузів. А це значить, що держава готує кваліфікованих кадрів для всіх країн світу, і при цьому за рахунок держави.

На наш погляд в умовах трансформації суспільства держава має забезпечити підготовку фахівців, надаючи студентам кредити, за європейською депозитною ставкою. Тобто є двоєдиний процес – або сплачуєш за навчання сам, або береш кредит і стаєш кваліфікованим фахівцем, якого готові використати за високу плату (заробітну плату), як в Україні, так і за її межами. Такий підхід, на наш погляд, сприятиме зростанню потягу до знань та якості вищої освіти. Підготовка ж фахівців у вищій школі за рахунок держави, є непомірним навантаженням на її бюджет, нераціональне використання робочої сили вищої кваліфікації та зростання соціального розшарування в суспільстві. Адже за рахунок держави навчаються в переважній більшості студенти з багатих сімей.

Ще однією, наш погляд, важливою проблемою у зростанні якості освіти є використання вимог Болонського процесу. Адже

структура та вимоги до вищої освіти мають трансформуватися разом із суспільним виробництвом. За стандартами європейських вишів, бакалаврська освіта здобувається протягом трьох років, за рахунок скорочення непрофільних предметів (університетська освіта, державна мова, культурологія і т. д.), в той же час навчання в магістратурі повинно тривати два роки. Перша практика магістра повинна протікати на виробництві за фахом, а друга, на п'ятому курсі (не менше одного семестру) у вузах, його філіях, підрозділах. Саме в такий спосіб раціонально поєднувати практику магістра із застосуванням дистанційної освіти.

Розширення прийому і контингенту вищих учбових закладів (зокрема за рахунок платного навчання в державних вузах і розвитку комерційного сектора вищої освіти) значною мірою вирішило проблему задоволення соціального попиту з боку населення на вищу освіту. В умовах низької мобільності населення, важливо, що така можливість надається у багатьох випадках на місцях мешкання абітурієнтів і студентів. З цією метою організовуються нові філії, консультпункти, центри дистанційного навчання. В даний час опрацьовуються подальші способи комерціалізації вищої освіти, які, проте, слідус реалізувати із забезпеченням державних гарантій її отримання.

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

Н. Б. Зюкова, к.е.н., доцент; Л. М. Кириченко, асистент
ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

На сьогоднішній день суспільство в якому інформація набуває ролі соціально-значущого ресурсу, потребує висококваліфікованих фахівців, які б володіли інформаційними технологіями та ефективно їх використовували у своїй професійній діяльності.

Наука сьогодення приділяє належну увагу проблемі впровадження інформаційних технологій у навчальний процес. Науковими дослідженнями, пов'язаними з використанням сучасних інформаційних технологій в освіті, займаються такі вчені, як Р. Гуревич, А. Єршов, Ю. Машбиць, О. Майборода, В. Монахов,

О. Спіаковський, П. Стефаненко, О. Філатов та ін. Ці науковці акцентували увагу на підвищенні ефективності організації навчального процесу під час використання комп'ютерних технологій у навчанні.

Наука розвивається настільки динамічно, що за час навчання сучасного студента кількість знань у світі практично подвоюється, а навчальні програми, хоча й оновлюються кожні два-три роки, однаково приречені на відставання. Тому перед сучасним фахівцем стоять нові завдання, основними з яких є:

- ✓ гнучко орієнтуватися в мінливих ситуаціях сучасного суспільства, самостійно здобуваючи необхідні знання та використовуючи їх на практиці

- ✓ самостійно критично мислити, уміти бачити в реальній діяльності проблеми й шукати шляхи їх раціонального вирішення, використовуючи сучасні інформаційні технології;

- ✓ грамотно працювати з інформацією;

- ✓ бути комунікабельним, контактним у різноманітних соціальних групах, уміти працювати в колективі;

- ✓ самостійно працювати над розвитком своєї моральності, інтелекту, культурного рівня.

Забезпечити виконання цих вимог тільки за допомогою стаціонарної форми навчання не в змозі економіки найрозвиненіших країн. Враховуючи, що число студентів у країнах світу постійно збільшується, а доля дорослого населення в цій категорії – зростає, багато університетів висловили припущення, що вже через 10 років бажаючих вчитися буде більше, чим місць у Вузах.

Ось чому таке велике значення приділяється розвитку технологій і методів, при допомозі яких Вузи зможуть запропонувати доступ до вищої освіти якомога більшій кількості «нетрадиційних» студентів. Виходом із ситуації, що склалася, є інформаційні й телекомунікаційні технології, результатом яких є дистанційна освіта.

Дистанційні курси характеризують:

- гнучкість – можливість викладення матеріалу курсу з урахуванням підготовки, здібностей студентів. Це досягається створенням альтернативних сайтів для одержання більш детальної або додаткової інформації з незрозумілих тем, а також низки питань – підказок тощо;

- актуальність – можливість упровадження новітніх педагогічних, психологічних, методичних розробок;
- зручність – можливість навчання у зручний час, у певному місці, здобуття освіти без відриву від основної роботи, відсутність обмежень у часі для засвоєння матеріалу;
- модульність – розбиття матеріалу на окремі функціонально завершені теми, які вивчаються у міру засвоєння і відповідають здібностям окремого студента або групи загалом;
- економічна ефективність – метод навчання дешевший, ніж традиційні, завдяки ефективному використанню навчальних приміщень, полегшеному коригуванню електронних навчальних матеріалів та мультидоступу до них;
- можливість одночасного використання великого обсягу навчальної інформації будь-якою кількістю студентів;
- інтерактивність – активне спілкування між студентами групи і викладачем, що значно посилює мотивацію до навчання, поліпшує засвоєння матеріалу;
- більші можливості контролю якості навчання, які передбачають проведення дискусій, чатів, використання самоконтролю, відсутність психологічних бар'єрів;
- відсутність географічних кордонів для здобуття освіти. Різні курси можна вивчати в різних навчальних закладах світу.

Вважається, що дистанційне навчання не тільки повинно прийти на допомогу традиційному навчанні, але і в значній мірі змінити уявлення про нього. Однак потрібно пам'ятати, що дистанційне навчання – це новий і ефективний інструмент, а не альтернатива класичному навчанню.

ПОЗИТИВНІ ТА НЕГАТИВНІ АСПЕКТИ ВПРОВАДЖЕННЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

***І. М. Ковальчук, к.е.н., доцент; Т. О. Бодня, асистент
ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»***

Дистанційна форма навчання стала справжньою новацією ХХІ сторіччя. Сучасні інформаційні технології дозволяють перейти на новий рівень існуючої системи освіти від традиційних

до новітніх інформаційно-телекомунікаційних технологій навчання і віртуального освітнього простору. Дистанційні технології навчання дають можливість забезпечити студентів завданнями для самостійного виконання, електронними навчальними ресурсами для самостійного опрацювання, реалізувати індивідуальний підхід до кожного студента.

Дистанційне навчання – це форма навчання, яка впроваджується з метою формування самостійної діяльності студентів безпосередньо за місцем їхнього проживання (перебування) на основі використання сучасних педагогічних технологій, досягнень психології та дидактики, а також можливостей інформаційно-телекомунікаційних технологій.

Дистанційне навчання має як позитивні так і негативні риси.

Позитиви дистанційного навчання:

- закладає передумови інформатизації кожної особистості, а значить і всього суспільства;
- стимулює заглиблення у віртуальний інформаційний простір, багатий фактами, що дозволяє оволодіти навичками проблемно-аналітичних досліджень, формування понять, узагальнень, систематизації, класифікації, виявлення сутності різних порядків;
- створює мотиви для самостійної роботи студентів, спонукає їх до самостійного пошуку, підвищує ефективність процесу навчання;
- передбачає використання власного досвіду студентами. Змінюється взаємодія з викладачем. На зміну активності викладача приходить активність та ініціатива студентів;
- забезпечує достатньо оперативний зворотній зв'язок викладача зі студентами за допомогою глобальної мережі INTERNET;
- ця модель навчання з застосуванням інформаційних технологій орієнтована саме на пізнавальну мотивацію студентів, тобто на прагнення до пізнання, а не очікування диплома.

Негативи дистанційного навчання:

- актуальним залишається твердження про те, що ніякий комп'ютер не здатен замінити живе слово висококваліфікованого та ерудованого лектора. Комп'ютер повинен не витіснити, а

доповнювати викладача. Комп'ютер був і залишається необхідним, але недосконалим знаряддям праці. Він не може передати такі інструменти виразності як настрої, почуття, інтонація, жести.

- існують проблеми у забезпеченні рівних можливостей у доступі до інформаційних технологій. Внаслідок системної кризи розвитку виник істотний розрив між різними групами населення у рівні оволодіння комп'ютерними технологіями, у інформаційній культурі, у здатності орієнтуватися у сучасному кіберпросторі та володіти навичками навігації у віртуальному середовищі;

- викладач і студент сьогодні знаходяться у рівному становищі, тому що повинні постійно оволодівати новими комп'ютерними технологіями, одержувати потрібну інформацію, виробляти потрібні навички та уміння для успішного вирішення завдань у своїй області, але для досягнення відмінних результатів потрібен такий цінний ресурс як час;

- виникає проблема співвідношення інформаційного потоку, який може надати комп'ютер, особливо в умовах вільного доступу до глобальних інформаційних мереж та обсягу відомостей, які дійсно здатен засвоїти студент;

- комп'ютерне тестування в основному забезпечує об'єктивність оцінки, але не враховує індивідуальних особливостей студентів. Якість тестових завдань, їх коректність та підбір не завжди дають можливість дати адекватну оцінку рівня знань.

Отже, дистанційне навчання – сучасна, адаптивна форма організації навчального процесу, яка має свої особливості, позитивні та негативні аспекти. Сьогодні ця технологія зайняла своє особисте місце у навчальному процесі.

Література

1. Основні засади розвитку вищої освіти України в контексті Болонського процесу (документи і матеріали) / за ред. В. Г. Кременя. Авт. Степко М. Ф., Болюбаш Я. Я., Шинкарук В. Д., Грубінко В. В., Бабин І. І. – Київ – Тернопіль : Вид-во ТДПУ (<http://www.tspu.edu.ua>).
2. Порадник з дистанційного навчання для викладача-тьютора. – Харків : ХІБС УБС НБУ.

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ ІЗДО

Л. М. Страшко, к.арх., доцент

ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Т. М. Тищенко, к.п.н., доцент

Полтавський національний педагогічний університет

ім. В. Г. Короленка

Розробка методики планування, організації і контролю самостійної роботи – одна із найбільш складних і важливих задач, які вирішуються в ході проведення педагогічного експерименту по впровадженню дистанційних технологій в Полтавському університеті економіки і торгівлі. Починаючи з 2012 р. у навчальному процесі студентів 1-го курсу Інституту заочно-дистанційної освіти (ІЗДО) реалізується експериментальна **модель організації керованої і контрольованої самостійної роботи**. Відмінними рисами цієї моделі є: вибір студентом індивідуальної траєкторії навчання; доступ студентів до ресурсів електронної бібліотеки університету; можливість користуватися електронним читальним залом локального центру дистанційного навчання; постійний зв'язок студента з викладачем; моніторинг самостійної роботи студента з боку адміністратора.

Слід відзначити, що виконання основних функцій моніторингу у дистанційному навчанні: контроль за перебігом навчальної діяльності студентів на всіх етапах роботи з курсом (вхідний, проміжний, підсумковий контроль); відстеження внутрігрупової динаміки; педагогічна оцінка роботи студента з курсом в цілому, – дозволяє вибирати оптимальні форми і методи навчання, сприяє збереженню високого рівня мотивації студентів протягом усього семестру. Зважаючи на це, при розробці сайту дистанційного навчання ПУЕТ була врахована необхідність висвітлення інформації про активність навчальної діяльності студентів під час самостійного вивчення дистанційних курсів. Доступ до цієї інформації мають як викладачі (тьютори) і адміністратори сайту, так і інспектори Головного центру дистанційного навчання та методисти локальних центрів дистанційного навчання.

Регулярний контроль навчальної роботи студента з дистанційним курсом, який надає можливість скласти детальний звіт про його діяльність протягом семестру, навчального року і всього періоду навчання в університеті, вирішує питання стосовно «прозорості» навчання. Звіт про самостійну роботу кожного студента можливо отримати за будь-який період з кожної навчальної дисципліни. Те ж стосується і виконання підсумкових модульних робіт, які проводяться на базі навчальних матеріалів дистанційних курсів, оскільки результати, отримані студентами, також фіксуються у звітах. Отримані звіти сайту дистанційного навчання і інформація про вивчення кожним студентом дистанційних курсів накопичуються впродовж семестру, після чого копіюються і архівуються. Термін зберігання архіву електронних даних про навчальну діяльність кожного студента обмежений терміном його навчання в університеті.

Контрольованою є і робота викладачів (тьюторів) з супроводу процесу вивчення студентами дистанційних курсів. На сайті дистанційного навчання автоматично формуються звіти про кількість і регулярність відвідувань сайту викладачем, хід перевірки виконаних студентами завдань дистанційного курсу (кількість перевірених і неперевірених завдань). Ця інформація відслідковується адміністратором сайту і може бути використана як для контролю виконання педагогічного навантаження викладача, так і для своєчасного реагування у випадку невиконання викладачем покладених на нього обов'язків.

Все викладене вище переконливо підтверджує широкі можливості і переваги дистанційних технологій навчання. В той час, коли результати контролю знань студентів у денній та, особливо, заочній формі навчання значною мірою мають «приблизний», або «випадковий» характер, оскільки викладач оцінює знання шляхом перевірки лише невеликого їх обсягу, при застосуванні дистанційних технологій викладач має змогу контролювати всі етапи вивчення курсу, обираючи різні форми спілкування зі студентами, направляючи навчальну діяльність з урахуванням їх індивідуальних інтересів і здібностей.

Повне інформаційне забезпечення студентів, самостійна робота з дистанційними курсами і спілкування з викладачами

впродовж міжсесійного періоду дозволяє створити на базі традиційного заочного навчання нову форму фахової підготовки, в якій дистанційні технології займають визначальне місце. Підтвердженням цієї думки є численні звернення викладачів університету про відкриття доступу до дистанційних курсів студентам заочної і денної форм навчання, а також використання у навчальному процесі Wiki-сайтів і блогів для оперативного оновлення навчальної інформації, особистого чи публічного спілкування викладачів зі студентами.

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДОЛОГІЧНИХ І МЕТОДИЧНИХ ПІДХОДІВ ВПРОВАДЖЕННЯ ДИСТАНЦІЙНИХ КУРСІВ З ІНЖЕНЕРНИХ ДИСЦИПЛІН

В. Г. Луговська, к.т.н., доцент; А. О. Різуненко, к.т.н., доцент
ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Сучасне інформаційне суспільство вимагає від освіти під час підготовки конкурентоздатних фахівців не лише нових знань і умінь, але й перебудови стратегічної діяльності, тому що:

- обсяг знань, що породжується у світовому співтоваристві, подвоюється кожні два-три роки;
- щодня у світі публікується 7 000 наукових і технічних статей;
- обсяг інформації, що пересилається через штучні супутники Землі протягом двох тижнів, достатній для заповнення 19 млн томів.

Інформаційне суспільство розглядається як суспільство економіки знань та глобальної компетентності. Підтвердженням цього є створення в Україні Державного комітету інформатизації. Застосування сучасних інформаційних технологій у навчальному процесі вищого навчального закладу потребує змін у методиці викладання всіх дисциплін. Це пов'язано з тим, що викладач перестає бути для студента єдиним джерелом знань, значну кількість інформації знаходять у мережі Інтернет.

Для ефективного використання дистанційних технологій у ВНЗ потрібний системний підхід, який дозволить вирішити завдання із технічним, програмним, навчально-методичним, кадро-

вим, нормативно-правовим забезпеченням, управління процесом дистанційного навчання та розвитком дистанційних технологій. Необхідно визначитися, за яких умов, за використання яких методів та засобів дистанційні технології будуть ефективними.

На наш погляд, для ефективного використання розроблених дистанційних курсів з «Інженерної графіки» та «Електротехніки» в першу чергу необхідно:

- доопрацювати та внести корективи в існуючий курс;
- створити методологічне підґрунтя для ефективного зворотного зв'язку;
- вдосконалити форми контролю;
- розробити та затвердити норми часу на роботу викладача-тьютора та лектора.

ВИКОРИСТАННЯ ДИСТАНЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ ПРИ ВИВЧЕННІ ДИСЦИПЛІНИ «РЕСУРСОЗБЕРІГАЮЧІ ТЕХНОЛОГІЇ ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧУВАННЯ»

Н. В. Олійник, к.т.н., доцент

ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Сьогоднішнім студентам-технологам випала особлива участь опановувати професійні знання в епоху інформаційної революції. Формування професійних навичок майбутніх фахівців у галузі ресторанного господарства забезпечують викладачі спеціальних дисциплін, які працюють над розвитком творчого спеціаліста, який повинен буде вирішувати виробничі завдання на достатньому науково-технічному рівні. Тому цілком закономірним стає активне використання нових інформаційних технологій при викладанні дисципліни «Ресурсозберігаючі технології підприємств харчування».

Стрімке входження цих технологій в життя нашої країни і вищої школи, зокрема поширення Інтернету та поява власних інформаційних мереж, стали поштовхом до розвитку в наших вищих навчальних закладах такої технології навчання, як дистанційна.

Різні автори по-різному визначають поняття дистанційного навчання (ДН), але всі вони спільні у тому, що у визначення ДН входять такі три компоненти: відкрите навчання, комп'ютерне навчання, комп'ютерна система комунікацій (Інтернет) (1).

Дистанційне навчання – це технологія, що ґрунтується на принципах відкритого навчання, широко використовує комп'ютерні навчальні програми різного призначення та створює за допомогою сучасних телекомунікацій інформаційне освітнє середовище для доставки навчального матеріалу та спілкування.

Цій технології притаманна особлива навчально-пізнавальна мотивація, що створюється мережею Інтернет. Дистанційна технологія навчання, що має високу ступінь мобільності, охоплення по предметних областях знань, контингенту слухачів є однією з найбільш ефективних і перспективних систем підготовки фахівців.

Основу освітнього процесу при ДН складає цілеспрямована і контрольована інтенсивна самостійна робота слухача, котрий може навчатися в зручному для себе місці, за індивідуальним розкладом, маючи при собі комплект спеціальних засобів навчання і погоджену можливість контакту з викладачем.

У системі освіти ДН відповідає принципу гуманістичності відповідно до якого ніхто не повинен бути позбавлений можливості навчатися через географічну ізолюваність, соціальну незахищеність і неможливість відвідувати освітні установи в силу фізичних недоліків чи зайнятості виробничими й особистими справами. Будучи наслідком об'єктивного процесу інформатизації суспільства й освіти і, вбираючи в себе кращі риси інших форм, ДН увійшло в ХХІ століття як найбільш перспективна, синтетична, гуманістична, інтегральна технологія одержання освіти.

ДН притаманні певні характерні риси, що відрізняють його від традиційних форм навчання:

гнучкість – можливість займатися в зручний для себе час, у зручному місці і темпі, нерегламентований відрізок часу для освоєння дисципліни; **модульність** – можливість з набору незалежних навчальних курсів-модулів формувати навчальний план,

що відповідає індивідуальним чи груповим потребам; **паралельність** – навчання без відриву від виробництва; **охоплення** – одночасне звертання до багатьох джерел навчальної інформації (електронним бібліотекам, банкам даних, базам знань і т. д.) великої кількості слухачів, спілкування через мережі зв'язку один з одним і з викладачами; **економічність** – ефективне використання навчальних площ, технічних засобів, концентроване й уніфіковане представлення навчальної інформації і мультидоступ до неї знижує витрати на підготовку фахівців; **технологічність** – використання в освітньому процесі новітніх досягнень інформаційних і телекомунікаційних технологій, що сприяють просуванню людини у світовий інформаційний простір; **соціальна рівноправність** – рівні можливості одержання освіти незалежно від місця проживання, стану здоров'я, елітарності і матеріальній забезпеченості слухачів; **інтернаціональність** – експорт і імпорт світових досягнень на ринку освітніх послуг; **нова роль викладача** – ДН розширює й оновлює роль викладача, що повинен координувати пізнавальний процес, постійно удосконалювати його курси, підвищувати творчу активність і кваліфікацію відповідно до нововведень і інновацій.

Необхідно зауважити, що хоча суто теоретичних наробок відносно застосування ДН в педагогічній літературі не так вже й мало, але прикладного характеру розробок не дуже багато і тим паче їх практичного застосування. Отже, ми запропонували застосування ДН при викладанні спеціальної дисципліни «Ресурсозберігаючі технології підприємств харчування». Робочу програму з розробленого дистанційного курсу можна знайти на сайті ПУЕТ. Спочатку треба «зайти» на потрібний сайт (головне меню), обрати дисципліну та натиснути клавішу «Робоча програма», з'явиться відповідне діалогове вікно. У цьому вікні представлені такі підсистеми: пояснювальна записка (де представлено зміст, мету та завдання даної робочої програми), навчально-тематичний план (загальна кількість годин та їх диференціація на лекції, практичні заняття, індивідуальну та самостійну роботу), зміст дисципліни за темами, індивідуальна робота, самостійна робота, матеріально-технічне забезпечення курсу.

Щоб система ДН зайняла гідне місце в системі освіти України, потрібно, перш за все, створити глобальну комп'ютерну мережу освіти і науки, оскільки саме комп'ютер містить навчальний матеріал, є водночас і бібліотекою, і центром довідкової інформації, і комунікативним центром, що робить його одним із учасників реалізації програми неперервної освіти.

У даний час в нашій країні існує інфраструктура, необхідна для практичної реалізації ДН у вищих навчальних закладах – висококваліфікований викладацький склад, необхідні технічні і програмні засоби, комп'ютери і оргтехніка (як у викладачів, так і у слухачів). Впровадження ДН дозволило б задовольнити потребу в кваліфікованих фахівцях на величезній території країни.

Комп'ютерні мережі являють собою новий етап у розвитку зовнішніх засобів інтелектуальної діяльності, пізнання та спілкування. Застосування комп'ютерних мереж веде до значних структурних і функціональних змін в діяльності студента. Сучасні інформаційні технології, що застосовуються в ДН, дозволяють йому бути найперспективнішою технологією одержання освіти в ХХІ столітті.

Література

1. Кухаренко В. П. та ін. Дистанційне навчання: умови застосування: Дистанційний курс : навч. посіб. / В. П. Кухаренко, О. В. Рибалко, Н. О. Сиротенко. – Харків : НТУ «ХПИ», «Торсинг», 2002.

ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ДИСТАНЦІЙНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ-ТЕХНОЛОГІВ

А. Б. Бородай, к.вет.н., доцент

ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Популярність дистанційної освіти у потенційних абітурієнтів зростає з кожним роком, оскільки сучасні темпи технологічного й інформаційного розвитку суспільства ставлять людей перед необхідністю регулярно підвищувати свій рівень знань і кваліфікацію, не відриваючись від основної професійної діяльності.

Головними перевагами дистанційної форми навчання є: доступність для більшості верств населення, відсутність необхідності відвідувати лекції і семінари, наявність комплексного програмного забезпечення, використання провідних освітніх технологій, індивідуальний процес навчання, гнучкий графік консультацій. Таким чином, дистанційна форма навчання може забезпечити принципово новий рівень доступності освіти та підвищити конкурентоспроможність вищого навчального закладу на ринку освітніх послуг.

Незважаючи на значний перелік позитивних характеристик дистанційної освіти, як і в будь-якій іншій формі навчання, особливо при підготовці інженерів-технологів, в ній можна виділити кілька недоліків:

- складність ознайомлення з приладами та устаткуванням, отримання навичок роботи з ними та з методикою проведення експериментальних досліджень;
- ускладнена ідентифікація дистанційних студентів, оскільки перевірити, хто ж саме проходить тестування чи складає екзамен досить складно;
- недостатній безпосередній контакт між викладачем та дистанційним студентом.

Ми вже наголошували, що при дистанційному викладанні дисциплін біологічного напрямку для технологів виникають також проблеми методичного характеру: наприклад, при проведенні лабораторних робіт необхідно продемонструвати, як їх потрібно виконувати та побачити результат, оцінити якість досліджуваного продукту.

При дистанційному навчанні лабораторні роботи можуть проводитись у формі одного з таких варіантів:

- очно у спеціально обладнаних навчальних лабораторіях;
- дистанційно з використанням відповідних моделювальних програм, віртуальних лабораторій;
- за змішаною формою (частина – за першим, а частина – за другим варіантом).

Обрання варіанта організації проведення лабораторних робіт залежить від напряму підготовки, рівня матеріально-технічної

оснащеності лабораторій вузу, можливостей створення і використання віртуальних лабораторій.

Найкращий вихід – це створення віртуальних лабораторних робіт (ВЛР) і тренажерів. Для реалізації такого підходу сьогодні в світі широко використовуються віртуальні моделювальні середовища-конструктори Model Vision Studium, LabViEW, Internet Space Builder, Internet Scene Assembler.

Проте, робота на віртуальному обладнанні не може повноцінно замінити справжній експеримент, на віртуальній лабораторній роботі може здійснюватись тільки підготовка: вивчення конструкції установки (наприклад, будови мікроскопа), опрацювання методів. Потім робота повинна виконуватися у навчальній лабораторії.

Найкращим варіантом на сьогоднішній день є так звана змішана форма навчання. Змішане навчання складається із трьох етапів: дистанційне вивчення теоретичного матеріалу, освоєння практичних аспектів у формі денних занять та здача іспиту.

Таким чином, при впровадженні та використанні дистанційних методів навчання, насамперед необхідно зосередити увагу на ефективній взаємодії викладача та студента, ефективності розроблених методичних матеріалів, віртуальних лабораторних робіт та тренажерів, ефективності зворотного зв'язку.

ВИКОРИСТАННЯ ДИСТАНЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ ПРИ ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ У ГАЛУЗІ РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА

І. В. Чоні, к.т.н., доцент; Г. М. Мазур, асистент

Н. В. Дібрівська, к.т.н., доцент

ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Інформатизація сучасного життя істотно впливає на освіту та вимагає її розвиток за рахунок впровадження різних новацій. В умовах стрімкого розвитку суспільства змінюються вимоги до професійної підготовки майбутніх фахівців. Збільшується потреба у підготовці компетентних фахівців, які здатні до саморозвитку та швидкої перекваліфікації. Значні можливості для цього

надає впровадження сучасних мережевих технологій у процесі професійного навчання.

Професійна компетентність передбачає спільну діяльність викладача та студентів у процесі навчання на здобуття спеціальності, які направлені на формування професійних здібностей, що допомагають вирішити виробничі проблеми та завдання, які виникають у реальних виробничих ситуаціях, спираючись на наявні знання, уміння, навички, особисті якості, життєвий досвід.

Серед найсучасніших освітніх технологій, що з'явилися наприкінці двадцятого століття і набули помітного поширення на початку нового тисячоліття у розвинутих країнах світу, є дистанційні технології навчання, які призначені для підтримки та забезпечення дистанційної освіти.

Дистанційний курс є основним елементом дистанційного навчання. По структурі дистанційний курс представляє електронний варіант навчально-методичного комплексу дисципліни (НМКД), який відповідає вимогам галузевих стандартів щодо змісту, обсягу та рівня освітньої та професійної підготовки фахівців у галузі ресторанного господарства. На перший план виходить розробка навчально-методичного посібника за кредитно-модульною системою організації навчання (НМП за КМСОН), який і є основою для дистанційного навчання, так як у своєму складі містить майже всі складові НМКД.

При розробці дистанційного курсу викладач-тьютер бере за основу робочу навчальну програму дисципліни.

Розробляючи НМП за КМСОН, фахівець розкриває теоретичний зміст кожної теми за всіма питаннями, що входять до неї відповідно програми навчання. Основний зміст кожної теми має бути викладений коротко й доступно, починаючи з теоретичної частини, визначень, прикладів, таблиць, схем, діаграм, малюнків із подальшим переходом до рекомендацій викладача щодо засвоєння матеріалу дисципліни, висновків по темі.

Крім того, доцільно також подавати додатковий матеріал, який може включати: термінологічний словник ключових понять (категорій) із визначенням їх сутності; нормативні документи або фрагменти з них, які необхідні в процесі вивчення

теми; довідкова інформація (таблиці, формули, діаграми, ілюстрації до теоретичних викладок).

Практичні завдання та завдання для самостійної роботи мають на меті поглиблення практичної підготовки студента, закріплення навичок у застосуванні теоретичних знань, а також перевірку рівня теоретичної та практичної підготовки.

Індивідуальні завдання (ІЗ) сприяють поглибленню теоретичної та практичної підготовки студента з дисципліни. У методичних рекомендаціях студентам доводяться вимоги щодо структури та змісту ІЗ, вимоги щодо оформлення, система оцінювання, терміни представлення викладачу-тьютору та інша інформація.

Електронні посібники повинні обов'язково містити елементи самоконтролю, які дозволяють відразу ж визначити ступінь засвоєння навчального матеріалу, виявити «слабкі місця» в знаннях і відразу перейти до вивчення погано засвоєного матеріалу.

Зворотній зв'язок: студент-викладач – це необхідний компонент навчального процесу, який дозволяє виявити рівень знань студента та контролювати якість дистанційної форми навчання.

Контроль якості знань, умінь і навичок слухачів у дистанційному навчанні складаються із безперервного самоконтролю, а також оцінюваних поточного контролю та підсумкового контролю.

Отже, впровадження дистанційних технологій освіти – це вимоги часу, нові умови життя, нові засоби взаємодії і нарешті – новий стиль мислення при підготовці фахівців у галузі ресторанного господарства.

ОСОБЛИВОСТІ ДИСТАНЦІЙНОГО ВИВЧЕННЯ БІОЛОГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

Н. П. Коваленко, к.с.-г.н., доцент

ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Соціально-економічні зміни, що відбуваються в нашому суспільстві, обумовили необхідність докорінного оновлення системи освіти, що певною мірою сприяло поширенню дистанційної форми навчання.

Адаптація системи дистанційної освіти для очно-заочного навчання за конкретною спеціальністю (наприклад, технологіч-

ною, біологічною чи навіть медичною) містить у собі елементи галузевої новизни і вигідна, оскільки приваблює абітурієнтів і спонукає їх до самостійної роботи. Крім того, дистанційна освіта створює умови для повноцінного включення в освітній процес і успішної соціалізації молоді з обмеженими можливостями здоров'я, а саме інвалідів, що потребують навчання вдома, та інших категорій населення, що знаходяться у скрутній життєвій ситуації. Важливо створити таке адаптивне освітнє середовище, яке дозволить надавати якісну освіту зазначеній категорії населення, що потребує навчання вдома, у тому числі через забезпечення доступу до освітніх Інтернет-ресурсів.

Перевагами дистанційної освіти є технологічність, доступність, відкритість та гнучкість графіка навчання: студенти можуть навчатися не у суворо визначені дні і години, а в будь-якому зручному для себе режимі, без відриву від роботи. Така система освіти змушує студента навчатися самостійно і отримувати навички самоосвіти.

Для забезпечення якісної дистанційної форми навчання для студентів створюють WEB-сторінки, де розміщують програму з дисципліни, теми лекцій, лабораторних занять, індивідуальних завдань, перелік питань для іспиту, тестові завдання для перевірки знань. Питання, що виникають, студенти можуть поставити, відправивши їх електронною поштою викладачеві, що створює можливість поглибленої консультативної допомоги.

Кращому дистанційному засвоєнню матеріалу біологічних дисциплін сприяють електронні посібники, які крім інформації, передбаченої навчальною програмою, містять значну кількість додаткового матеріалу. Як правило, увесь навчальний матеріал посібників представлений у наочній формі і забезпечений комплексом мультимедійних можливостей: повноекранні озвучені відеофрагменти з демонстрацією експериментів і процесів, що вивчаються, анімовані карти, високоякісні фотографії, графіки і діаграми, інтерактивні тривимірні моделі і анімаційні ролики, що дають можливість спостерігати процеси і розглядати об'єкти, недоступні для безпосереднього спостереження.

Доцільним є створення коротких презентацій з окремих тем. Перегляд мультимедійних презентацій після засвоєння теоре-

тичного матеріалу сприяє кращому запам'ятовуванню, візуалізації об'єктів вивчення.

Сучасні комп'ютерні технології дають можливість зберігати величезні об'єми навчальної інформації, а засоби мультимедіа – досягти прекрасної якості зображення і звуку. Прикладом такого типу інформації є дані мікроскопічних зображень, секційний матеріал, рентгенівські, ендоскопічні, УЗД знімки, техніка проведення хірургічної операції, діагностичних досліджень.

Для покращення засвоєння курсу мікробіології викладачами кафедри технології та організації ресторанного господарства ПУЕТ та кафедри мікробіології, вірусології та імунології ВДНЗ «УМСА» створено фільмотеку власного виробництва та виробництва ВВС, в якій відображені сучасні методи мікробіологічних та вірусологічних досліджень, наукові досягнення в галузі специфічної профілактики та лікування інфекційних хвороб, відеозаписи виконання алгоритму практичних навичок. За умов використання наочного матеріалу лекції набувають більш практичного, а не тільки теоретичного значення.

Враховуючи особливості біологічних дисциплін у дистанційному курсі необхідно використовувати електронні енциклопедії, словники і визначники, інтерактивні комп'ютерні лабораторії.

Тематика лабораторних робіт завжди доповнює зміст лекційних матеріалів і спрямована на набуття практичних навичок з контролю мікробіологічних показників якості харчових продуктів та непродовольчих товарів.

Впровадження дистанційної освіти стимулює використання інформаційних та інтерактивних відкритих освітніх ресурсів не тільки в лекційному матеріалі, а й при підготовці до лабораторних робіт. Наприклад, матеріал лабораторної роботи з мікробіології на тему: «Техніка мікроскопування. Приготування препаратів мікроорганізмів» буде краще сприйматися студентом, якщо він самостійно ознайомиться з освітніми ресурсами, які стосуються будови мікроскопу, історії створення цих оптичних приладів. Цікавим буде знайомство з різними видами мікроскопів, починаючи з перших і закінчуючи сучасними. Динамічні презентації допоможуть краще зрозуміти будову і принцип роботи таких приладів.

Однак, специфіка предмету «Мікробіологія» передбачає збереження лабораторних робіт як аудиторної форми навчання. Проводити їх доцільно під час сесії.

У період навчання у Сумському державному університеті на дистанційних курсах Програми підвищення кваліфікації за рахунок електронних засобів і дистанційних технологій навчання для науково-педагогічних і педагогічних працівників мене зацікавила можливість створення відеоматеріалів, записаних в аудиторії під час лекції чи семінару. Крім того, необхідно попрацювати над створенням віртуальних моделей, стимуляторів і тренажерів (наприклад, з теми «Анатомія бактерій, грибів, дріжджів»), що дають змогу із застосуванням різних технологій змодельовати реальні і уявні об'єкти, відтворити процеси, що відбуваються в них, дати можливість студенту впливати на хід цих процесів.

Отже, працюючи в умовах нової системи освіти, зорієнтованої на злиття зі світовим освітнім простором, викладач повинен оволодіти не лише певним набором методів і прийомів організації навчального процесу, а й знати сучасні педагогічні інноваційні технології та впроваджувати їх у практику.

ВПЛИВ ДИСТАНЦІНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ НА ЯКІСТЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Т. Ю. Суткович, к.т.н., доцент

ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

В умовах процесу глобалізації та інтернаціоналізації проблема забезпечення конкурентоспроможної освіти виходить на перший план.

За останні роки розвиток інформаційних технологій зробив актуальною проблему модернізації системи освіти. Вона можлива завдяки такому глобальному явищу як Інтернет, що охоплює широкі шари суспільства та стає найважливішим фактором його розвитку. Особливого значення така модернізація системи освіти набуває в Україні.

Сучасна освіта вимагає безупинно розширювати своє сприйняття комплексності світу та формування інформаційного су-

спільства. Саме цю мету й ставить перед собою дистанційна освіта.

Чим же відрізняється дистанційна освіта від інших видів отримання знань і професії? Насамперед, дистанційна освіта - це відкрита система навчання, що передбачає активне спілкування між викладачем і студентом за допомогою сучасних технологій та мультимедіа. Така форма навчання дає свободу вибору місця, часу та темпу навчання.

Система дистанційної освіти має ряд переваг і значно розширює коло потенційних студентів. Одержати освіту дистанційно має можливість молодь, яка не може поєднувати навчання з роботою або проживає у віддаленій від обласних центрів місцевості; військовослужбовці; домогосподарки; керівники; бізнесмени або студенти, що бажають паралельно одержати освіту. Дистанційна форма навчання підходить майже всім, тому що дає можливість гармонійно поєднувати навчання та повсякденне життя.

Варто відзначити, що дистанційна освіта – доступна можливість одержати освіту за кордоном з мінімальними фінансовими витратами при великому виборі спеціальностей, оскільки більшість ВНЗ Європи та США ввели таку зручну для студентів форму освіти набагато раніше, ніж Україна.

Дистанційно нині можна отримати практично будь-які знання, починаючи від короткотермінових курсів і завершуючи вищою освітою, проте така форма навчання підходить далеко не всім і не у всіх випадках.

Без навчання протягом усього життя у сучасному світі не обійтись, але час спеціалістів розписаний по хвиликах. Дистанційна освіта допомагає вирішити цю проблему з часом. Крім того, дистанційна освіта коштує дешевше, і для деякого є оптимальним способом її отримання.

Також суттєво важливим є і те, що дистанційна освіта вирішує проблему підвищення кваліфікації тих, хто проживає і працює у регіонах і для кого переїзд до іншого міста пов'язаний з багатьма проблемами.

На мою думку, дистанційну освіту доцільно отримувати лише на основі базової, яка отримана стаціонарною очною фор-

мою навчання. До дистанційної освіти зручно звертатися при отриманні другої вищої освіти, проходженні додаткових курсів підвищення кваліфікації.

Дистанційна освіта зручна тим, що дозволяє:

- навчатися у відповідності до свого темпу, особистісних особливостей та освітніх потреб;
- не обмежувати себе у виборі навчального закладу та освітніх можливостей, попри своє місцеперебування;
- використовувати під час процесу навчання сучасні технології, тобто, паралельно засвоювати навички, які згодом знадобляться під час роботи;
- самостійно планувати час та розклад занять, а також перелік предметів, що вивчаються;
- навчатися у найбільш приємній та сприяючій продуктивності обстановці, створюючи для себе сприятливу атмосферу.

Система дистанційного навчання розрахована в основному на людей достатньо свідомих, які не потребують постійного контролю з боку викладача. Тому важливу роль при дистанційному навчанні відіграє мотивація слухачів, їх здатність до самоорганізації. Останнім часом особливу роль починають відігравати ще й розвинені навички використання інформаційних технологій.

Отже, дистанційна освіта є інноваційною технологією отримання освітніх послуг.

ВИКОРИСТАННЯ ДИСТАНЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ВИВЧЕННІ ДИСЦИПЛІНИ «ТЕХНОЛОГІЯ ГАЛУЗІ»

О. І. Положишникова, доцент

ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Однією з найактуальніших проблем системи вищої освіти в умовах сьогодення є підвищення якості підготовки спеціалістів та наближення їх професійної підготовки до міжнародних вимог. При навчанні на заочній формі навчання аудиторний цикл складає 10–12 % від загальних аудиторних годин. Тобто такий обсяг годин не дозволяє належно опанувати матеріал з кожної дисципліни і призводить до неможливості забезпечення належної яко-

сті інженерної підготовки студентів. З метою усунення цих недоліків в останній час приділяють увагу застосуванню дистанційних методів навчання, які суттєво доповнюють заочну форму навчання. Основу навчального процесу при дистанційному навчанні складає контролюєма, інтенсивна та цілеспрямована самостійна робота студентів, які навчається у зручному місці за індивідуальним розкладом.

Однією з дисциплін, що формує фахівця з напряму підготовки «Харчові технології та інженерія» є дисципліна «Технологія галузі». Передбачається розробити дистанційний курс з цієї дисципліни, який буде містити теоретичний матеріал для самостійного вивчення дисципліни, навчально-методичні поради щодо виконання індивідуальних завдань, тестові завдання для самоконтролю та поточного контролю знань.

Організувати роботу передбачається, розбивши матеріал на змістовні модулі. Кожний модуль містить мету та завдання, теоретичний матеріал, питання для самоконтролю та вправи для індивідуальної роботи за темами. Чередування теоретичного матеріалу при вивченні дисципліни з виконанням індивідуальних завдань з кожної теми стимулює пізнавальну діяльність, активізує інтерес до дисципліни, що вивчається, сприяє закріпленню знань.

Дистанційний курс буде викладатися у наступній послідовності. Спочатку будуть проведені установчі заняття, на яких викладач ознайомить студентів заочної форми навчання з об'ємом матеріалу, що потрібно йому вивчити. Інформацію представлено у вигляді модулів у логічній послідовності вивчення дисципліни. Проведення цих занять необхідно тому, що студенту стає зрозумілим, яке місце займає предмет чи тема, як вона пов'язана з іншими темами, яка є ключовою та базисною. При вивченні дисципліни студенти можуть самостійно повернутися до тем, які вони пройшли, це сприяє швидкому відновленню матеріалів у пам'яті.

Передбачається викладання установчих лекцій з використанням презентацій. Використання презентацій дозволяє наочно продемонструвати правильні прийоми роботи, послідовність ви-

конання операцій з покроковою демонстрацією матеріалу. Студенти можуть глибше вникнути у динаміку процесу, у особливості виконання кожної операції, набувають початкові наочні навички.

Дистанційне навчання дозволяє вирішити проблеми індивідуалізації навчання. Студент має можливість знайти найбільш зручний варіант для вивчення предмету: вибрати індивідуальний темп та послідовність вивчення, самостійно регулювати інтенсивність та тривалість занять, створюючи індивідуальний графік навчання. Це дозволяє отримати більш високих результатів у навчанні.

При розробці дистанційних навчальних курсів увага приділялася використанню різних видів наочності: окрім засобів виділення інформації, містить пояснюючі фільми для інтенсифікації навчання за рахунок підвищення ступеню візуалізації лабораторного матеріалу.

Атестація рівня освіти кожного студента за модулями проводиться на основі тестів проміжного контролю. Час на один тест від 30 до 45 хв (у залежності від кількості питань). Тестові завдання оцінюються у балах. По закінченню виконання теста студент отримує інформацію про кількість набраних балів. Невисокі бали, отримані при тестуванні та проглядання помилок орієнтують студента на поглиблення знань та повторне тестування. Можливість повторного тестування дозволяє закріпити отримані знання. Такий підхід до організації тестування студентів (у режимі самоперевірки–тренінгу) допомагає розвинути у студентів самоконтроль, щоб знати рівень своєї підготовки до екзамену чи заліку.

При вивченні цієї дисципліни потрібна консультація викладача. Кожний дистанційний курс закріплюється за викладачем, задача якого – курірувати навчання, консультувати зі складних тем та питань, перевіряти роботи та тести, допомагати готуватися до іспитів.

Інформаційний контакт студента та викладача передбачається по електронній пошті. Необхідно замітити, що при вивченні цієї дисципліни буде сформований перелік відповідей на питан-

ня, що найбільш частіше виникають у студентів і спростить роботу викладача.

Здача заліку та іспиту передбачає очне спілкування з викладачем.

Програма дозволяє контролювати процес навчання: час та тривалість роботи студентів з матеріалом, оперативно відповідати на питання та пропозиції студентів у режимі інтерактивного діалогу.

Застосування дистанційних технологій дозволяє активізувати роботу студентів, підвищити ефективність вивчення дисциплін, поєднувати індивідуальні інтереси студентів з загальними завданнями при опануванні цієї дисципліни.

Навчальний матеріал передбачається змінювати та корегувати, з часом необхідно буде проводити його удосконалення, поповнювати новими навчальними об'єктами, покращувати навігацію з курсу.

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ДИСТАНЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ВИВЧЕННІ ФАХОВИХ ДИСЦИПЛІН

А. Л. Рогова, к.е.н., доцент;

Л. О. Положишникова, к.т.н., доцент

ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Відповідно до Положення про дистанційне навчання під дистанційним навчанням розуміється індивідуалізований процес передання і засвоєння знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини, який відбувається за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників навчання у спеціалізованому середовищі, яке створене на основі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій: супутникове телебачення, радіо, комп'ютерний зв'язок тощо.

Методологія дистанційного навчання потребує спеціальної технології – сукупності методів, форм та засобів взаємодії з суб'єктом освітньої діяльності підчас самостійного та водночас контрольованого засвоєння ним масиву знань. Навчальна техно-

логія базується на основі зазначеного змісту та повинна співвідноситись з вимогами його подання. Усі фахівці, що забезпечують дистанційне навчання, повинні бути атестованими і мати відповідні документи, які підтверджують їхній кваліфікаційний рівень з дистанційного навчання.

Весь матеріал по курсам представляється у вигляді модулів – окремих дидактичних одиниць, що включають теми курсу, тести, глосарій і посилання на літературні джерела, а також питання для самоконтролю. На вивчення кожного модуля відповідно до навчального плану виділяється визначена кількість часу. Робота студента з модулем завершується виконанням підсумкового тесту, за результатами якого студент набирає певну кількість балів.

Основною складовою дистанційного курсу є його дидактичне та методичне забезпечення, тобто підготовка навчального матеріалу для самостійного вивчення студентами. Як правило, цей матеріал подається у вигляді лекції, яка являє собою коротке викладення змісту навчальних посібників. Лекція може супроводжуватися візуальною інформацією у системі PowerPoint. Наприклад, дисципліна «Організація ресторанного господарства», потребує візуального матеріалу у вигляді фотографій правил обслуговування офіціантами, техніки подачі страв тощо. При підготовці лекції необхідно звертати увагу на основний матеріал і форму його подачі. Зміст треба робити доступним і зрозумілим. речення повинні бути стислими. Довгі «закручені» речення важки для сприйняття.

Закріплення теоретичного матеріалу здійснюється шляхом виконання завдань. Завдання, які студенти можуть виконувати при опануванні спеціальних дисциплін, включають підготовку рефератів, складання термінологічних словників, розроблення схем, меню моделювання процесів тощо. Дисципліна «Організація ресторанного господарства» включає проведення ділових ігор. Студентам пропонується виконання цих ігор у віртуальному режимі, за що вони можуть отримати додаткові бали, або провести їх потім очно, у період екзаменаційної сесії.

Лабораторні або практичні заняття з фахових дисциплін мають на меті набуття студентами практичних навичок, наприклад, з

сервісного обслуговування споживачів у закладах ресторанного господарства, технології приготування кулінарної продукції і борошняних кондитерських виробів, визначення органолептичних показників якості готових страв тощо. Тобто професійно-практична підготовка повинна здійснюватися очно у вигляді навчання у спеціально обладнаних навчальних лабораторіях.

Для контролювання знань студентів, спостереження за процесом засвоєння матеріалу використовуються набори тестів, які входять до складу кожної теми курсу як форма самоперевірки, та контрольні – після вивчення певного модулю (їх можна здавати тільки один раз).

З окремих спеціальних дисциплін навчальним планом передбачені курсові або індивідуальні розрахункові графічні роботи, які у технічних курсах містять виконання креслень. Дистанційне виконання графічних матеріалів потребує наявності певних комп'ютерних програм – AutoCad, ArhiCad та інших та навичок користування ними. Таким чином, проекти (роботи) оформлюються студентами на паперовому носії і, надсилаються до навчального закладу поштою або подаються особисто, де розглядаються у встановленому порядку. Це стосується також дипломних проектів. Але консультування з керівниками проектів може здійснюватися через електронну пошту, за телефоном або очно.

Таким чином, дистанційне навчання з фахових дисциплін технічного напрямку повинно мати обов'язково очну складову, тобто проведення практичних і лабораторних занять в аудиторіях навчального закладу та захист курсових робіт і проектів комісії.

ДОСВІД СТВОРЕННЯ ДИСТАНЦІЙНИХ КУРСІВ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З «ЕКОНОМІЧНОЇ КІБЕРНЕТИКИ»

Є. М. Ємець, к.ф.-м.н., доцент; Г. В. Карнаухова, ст. викладач
ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Згідно мети Національної стратегії розвитку освіти на наступне десятиріччя: підвищення доступності якісної, конкурен-

тоспроможної освіти для громадян України відповідно до вимог інноваційного сталого розвитку суспільства, економіки, кожного громадянина та забезпечення особистісного розвитку людини згідно з її індивідуальними задатками, здібностями, потребами на основі навчання упродовж життя, одним з напрямів розвитку освіти є забезпечення системного підвищення якості освіти на інноваційній основі, створення сучасної матеріально-технічної бази для системи освіти, забезпечення умов для розвитку індустрії сучасних засобів навчання (навчально-методичних, електронних, технічних, інформаційно-комунікаційних).

Створення системи дистанційного навчання, у тому числі для осіб з обмеженими можливостями, є однією з пріоритетних напрямків розвитку сучасної освіти [1].

Використання дистанційних електронних курсів в процесі викладання дисциплін кафедри забезпечують інтерактивну взаємодію студентів і викладачів в процесі навчання, надання студентам інтенсифікації самостійної роботи з освоєння досліджуваного матеріалу.

Сучасний ринок праці вимагає від випускника не лише глибоких теоретичних знань, а й здатності самостійно їх застосовувати в нестандартних, постійно змінюваних життєвих ситуаціях, переходу від суспільства знань до суспільства життєво компетентних громадян.

На сьогоднішній день, коли 30 відсотків студентів денної форми навчання працюють, використання дистанційних курсів за дисциплінами кафедри економічної кібернетики надає можливість цим студентам опановувати курси за власним графіком навчання, без втрати якості набутих знань.

Використання дистанційних курсів для працюючих студентів забезпечить для них виконання однієї з головних вимог сучасних роботодавців – «якісна вища професійна освіта + мінімальний досвід роботи за спеціальністю».

Викладачами кафедри підготовлено близько 20 дистанційних курсів за дисциплінами кафедри з використанням яких підвищується якість підготовки фахівців з економічної кібернетики, їх конкурентоспроможність на сучасному ринку праці.

Література

1. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.mon.gov.ua/images/files/news/12/05/4455.pdf>
2. Центр дистанційного навчання ПУЕТ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://el.puet.edu.ua/>
3. Дистанційна освіта. – Овіта. UA [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://osvita.ua/legislation/Dist_osv/
4. Освітній портал™ – освіта в Україні, освіта за кордоном [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.osvita.org.ua/>
5. Биков В. Ю. Технологія створення дистанційного курсу : навч. посіб. / Биков В. Ю., Кухаренко В. М. [та ін.]. – К. : Міленіум, 2008. – 324 с.

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИКОРИСТАННЯ ДИСТАНЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ ПРИ ВИКЛАДАННІ ДИСЦИПЛІНИ «ІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ В ЕКОНОМІЦІ»

К. Ю. Вергал, *к.е.н., доцент*

ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Важливими умовами переорієнтації цілей навчального процесу з формування особистості на стратегію саморозвитку особистості є відкритість освіти та доступність необхідного освітньо-інформаційного забезпечення, які пов'язане у наш час з наявністю в вузі дистанційних технологій навчання та використання новітніх методик навчання у педагогічній діяльності.

Визначаючи технологію навчання як «інтегративну модель навчально-виховного процесу з чітко визначеними цілям і діагностикою поточних і кінцевих результатів, розподілом навчально-виховного процесу на окремі компоненти» [1, с. 906–907], зазначимо, що особливістю дистанційних технологій навчання є сприяння розвитку самостійності і самодисциплінованості студента, чітке і неухильне виконання певних навчальних дій в умовах оперативного зворотного зв'язку, яке досягається індивідуалізацією навчання, вибором темпу навчання, контролем за

якістю знань. До переваг саме дистанційної форми організації навчання слід віднести і інтерактивну взаємодію студентів та викладача, і можливості постійного моніторингу як інтенсивності роботи студента викладачем, так і результатів власної роботи студентом, і зменшення залежності навчальної дисципліни від обсягу годин завдяки поєднанню аудиторного і віртуального навчального простору.

Щодо використання дистанційних технологій навчання при викладанні дисципліни «Інформаційні системи в економіці» для студентів на пряму підготовки «Економічна кібернетика», то їх актуальність обумовлена значним теоретичним обсягом дисципліни (50 лекційних годин, 62 практичних години), що потребує періодичного контролю отриманих знань, та актуалізації отриманих знань з інших дисциплін, з яким «Інформаційні системи в економіці» пов'язані міждисциплінарними зв'язками, у вигляді вхідного контролю знань.

Платформа moodle якнайкраще забезпечує окреслені проблеми, оскільки дозволяє, по-перше, обирати форму проведення опитування, комбінувати текстові завдання з математичними формулами та графічними об'єктами, що є досить важливим для контролю знань з тем, пов'язаних з методологіями IDEF, UML, DFD та їх графічним представленням. По-друге, дистанційні технології навчання дозволяють враховувати специфіку дисципліни щодо форми подання результатів практичних робіт, які виконуються в електронному вигляді та захищаються у вигляді звіту, який, окрім опису ходу виконання, містить скріншоти результатів роботи, моделі предметної області, результати роботи з базами даних, математичні розрахунки.

О. В. Співаковський зазначає, що використання сучасних інформаційних технологій в освіті сприяє: розкриттю, збереженню і розвитку індивідуальних здібностей учнів, притаманного кожній людині унікального поєднання особистісних якостей; формуванню пізнавальних інтересів, прагнення до самовдосконалення та самореалізації. Таким чином, використання дистанційних технологій при викладанні дисципліни «Інформаційні системи в економіці», та, зокрема, платформи moodle, яка воло-

діє необхідними функціональними та ресурсними можливостями для підвищення ефективності викладання дисципліни, дозволяє активізувати навчальний процес, розвиваючи не тільки навички самостійної роботи, але і практичні навички роботи з новими інформаційними технологіями у майбутніх фахівців-кібернетиків.

Література

1. Енциклопедія освіти / [Акад. пед. наук України; головний ред. Василь Григорович Кремінь]. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИКОРИСТАННЯ ДИСТАНЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ ПРИ ВИКЛАДАННІ ДИСЦИПЛІНИ «ЕКОНОМІЧНА КІБЕРНЕТИКА»

О. К. Кузьменко, к.е.н., доцент

ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Однією із проблем сьогодення вищих навчальних закладів (ВНЗ) є адаптації навчального процесу до сучасних вимог. Важливу роль при цьому відіграє інформатизація суспільства, широкий доступ до всесвітньої мережі Інтернет, «комп'ютеризація» способу життя населення. Тобто, інформаційно-технологічні революції ХХ–ХХІ століття зумовили формування та розвиток нових підходів до професійної підготовки майбутніх фахівців всіх напрямів та галузей господарювання. Одним із цих підходів є дистанційне навчання, становлення якого відбулося за рахунок впровадження у ВНЗ кредитно-модульної системи. Ця система передбачає фактичне скорочення аудиторних занять і перенесення частки матеріалу на самостійне опрацювання.

Дистанційне навчання – це нова організація навчального процесу, що базується на принципах самостійного навчання студента. Цей вид навчання містить у собі використання дистанційних технологій, що застосовуються для подання лекційного матеріалу та практичних робіт. Тобто, студенти, що віддалені від викладача в просторі або в часі, водночас мають можливість в

будь-яку хвилину підтримувати діалог за допомогою засобів телекомунікацій.

Питанням організації навчального процесу за дистанційною формою навчання у ВНЗ присвячені наукові праці вітчизняних дослідників: В. Ю. Бикова, Ю. М. Богачкова, І. Е. Булах, В. М. Кухаренка, Н. В. Морзе, М. В. Савченка, Н. Г. Сиротенко, П. В. Стефаненка, Б. І. Шуневича та дослідження провідних російських та білоруських вчених в галузі організації дистанційного навчання таких, як С. М. Кузьміної, С. Л. Лобачова, В. Л. Наумова, Н. В. Нікулічевої, Є. С. Полат, О. В. Соловова, В. П. Тихомирова, О. В. Тихомирової, А. В. Хуторського, В. Д. Шадрікова, Ф. Г. Ялалова [1–4].

Аналіз наукової літератури та дисертаційних досліджень з питань організації дистанційного навчання показує, що здебільшого увага дослідників прикута до навчального процесу вищих навчальних закладів «технічної спрямованості». Тому проблеми організації дистанційного навчання для дисципліни «Економічна кібернетика» студентів напряму підготовки «Економічна кібернетика» є достатньо актуальними та важливими.

Метою дослідження є формування методичних підходів до використання дистанційних технологій при викладанні дисципліни «Економічна кібернетика».

Спеціальність «Економічна кібернетика» готує фахівців із поглибленими знаннями сучасних інформаційних технологій, математичних методів моделювання та аналізу, ґрунтовних економічних знань. Випускники спеціальності «Економічна кібернетика» можуть здійснювати діяльність з: аналізу і прогнозування фінансово-економічних ситуацій; управління економічними об'єктами в ринкових умовах; проектування, розробки, супроводження і використання сучасних комп'ютерних систем управління виробництвом, капіталом та ринком.

Згідно з освітньо-кваліфікаційною характеристикою (ОКХ) [5], фахівці з економічної кібернетики на своїх посадах можуть виконувати такі завдання: збирати, систематизувати й аналізувати інформацію про систему керування будь-яким господарським об'єктом; аналізувати виробничо-господарську діяльність, інформаційні зв'язки між адміністративними, виробничими та

іншими процесами з метою встановлення критеріїв і обмежень під час управління цими процесами; аналізувати функціонування чинної інформаційної системи і визначати можливості її модернізації; досліджувати й аналізувати інформаційні потреби та проблеми користувачів; досліджувати й аналізувати інформаційні потоки на об'єкті; аналізувати алгоритми розв'язування економічних задач; аналізувати результати тестування технічних і програмних засобів передавання, оброблення та збереження інформації з подальшим їх використанням для поліпшення роботи інформаційної системи; складати й аналізувати економіко-математичні моделі об'єктів і систем управління; аналізувати та моделювати економічний ризик.

Тому для підготовки фахівців з «Економічної кібернетики» по дисципліні «Економічна кібернетика» запропоновано вивчення таких модулів та тем:

Модуль 1. Математичні засади економічної кібернетики: 1. Елементи теорії множин та математичної логіки. 2. Елементи теорії функцій. 3. Графи.

Модуль 2. Теоретичні основи економічної кібернетики: 1. Загальна характеристика кібернетики як науки. 2. Основи моделювання складних систем.

Модуль 3. Аналіз і синтез економічних систем: 1. Основи теорії систем. 2. Управління в економічних системах. 3. Інформаційний ресурс управління соціально-економічними системами. 4. Аналіз соціально-економічних систем. 5. Моделювання властивостей соціально-економічних систем. 6. Методологія й методи синтезу моделей економічних систем, структур управління. 7. CASE-технології у моделюванні бізнес-процесів. 8. Оптимізація процесів управління соціально-економічними системами.

З вищенаведених тем розроблені практичні завдання, що створюють необхідні навички для майбутньої професійної діяльності. Кожна практична робота містить теоретичні відомості, приклади застосування та завдання для практичного виконання. Тому, це, з одного боку, є основним засобом формування практичних умінь, з іншого – формою систематичного поточного контролю за успішністю та якістю навчального процесу.

При цьому, перевагами дистанційних технологій у процесі навчання є той факт, що навчання проходить за схемою «24×7». Тобто, той, хто навчається, може сам обирати час і місце навчання; індивідуальний підхід до кожного студента, а викладач виступає більше у ролі помічника, наставника, радника; висока якість за визначеної тривалості навчання. Також для забезпечення рівневої диференціації завдання пропонуються три рівні складності: 1) простий рівень – завдання репродуктивного типу. Під час розв'язування таких завдань студенти мають засвоїти та продемонструвати основні прийоми роботи з об'єктами системи та системою, правила застосування функцій системи та продемонструвати набуті знання для розв'язування завдань за зразком; 2) середній рівень – завдання реконструктивного типу – укладено так, щоб студент міг самостійно застосовувати набуті знання в стандартних ситуаціях, використовувати інструментарій системи для розв'язування задач, загальна методика і послідовність розв'язування яких йому знайомі, але умови задач переформульовані; 3) високий рівень – завдання евристичного типу, виконання яких дозволяє перевірити здатність студента самостійно орієнтуватися в нових для нього ситуаціях, уміння складати план дій і виконувати його, пропонувати новий, невідомий йому раніше інструментарій для розв'язування задач.

Завдання студенти експортують із сервера дистанційного курсу, а виконані – надсилаються назад на сервер. Викладач перевіряє й оцінює надіслані завдання, після чого виставляє набрану кількість балів у електронному журналі системи дистанційного навчання. Незрозумілі питання студент та викладач може розв'язувати безпосередньо при електронній переписці або у блогах.

Таким чином, вивчення курсу «Економічна кібернетика» студентами напряму підготовки «Економічна кібернетика» за допомогою дистанційних технологій сприятиме підвищенню ефективності та оптимальності процесів викладання і навчання, збільшить роль творчого самостійного пізнавального навчання, яке спрямоване на дію кінцевого результату, де студенти відіграють активну роль у конструкції свої знань, вмінь та навичок.

Література

1. Андреев А. А. Дистанционное обучение: сущность, технология, организация / Андреев А. А., Солдаткин В. И. – М. : Издательство МЭСИ, 1999. – 196 с.
2. Дистанционное обучение / [Полат Е. С., Моисеев М. В., Петров А. Е., Бухаркина М. Ю., Аксенов Ю. В.] / За ред. Е. С. Полат. – М. : ВЛАДОС. – 1998. – 192 с.
3. Технологія розробки дистанційного курсу / [Биков В. Ю., Кухаренко В. М., Сиротенко Н. Г., Рибалко О. В., Богачков Ю. М.] / За ред. В. Ю. Бикова та В. М. Кухаренка. – К. : Міленіум. – 2008. – 324 с.
4. Шуневич Б. І. Тенденції розвитку дистанційного навчання у зарубіжній вищій школі [Електронний ресурс] // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2008. – Вип. 3(7). – Режим доступу до журн. : <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/ITZN/em7/emg.html>.
5. Освітньо-кваліфікаційні характеристики бакалавра, спеціаліста і магістра спеціальності «Економічна кібернетика» напрям 0501 – «Економіка і підприємництво» / Кол. авт. під заг. керівн. А. Ф. Павленка. – К. : КНЕУ імені Вадима Гетьмана, 2004. – 55 с.

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ВИКЛАДАННІ ДИСЦИПЛІНИ «УСТАТКУВАННЯ ЗАКЛАДІВ ГОТЕЛЬНО- РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА»

М. І. Никитенко, к.т.н., доцент

ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Розвиток інноваційних процесів в освіті на сучасному етапі є закономірністю, що зумовлюється: інтенсивним розвитком інформаційних технологій; гуманістично зорієнтованим характером взаємодії учасників навчально-виховного процесу; необхідністю підвищення рівня активності та відповідальності педагога за власну професійну діяльність, спрямовану на формування творчої особистості вихованця, готовності до сприйняття та активної діяльності у нових соціально-економічних умовах.

Питання впровадження інноваційних технологій в навчальний процес в наш час є досить актуальним, воно активно ви-

вчається вченими, педагогами, розглядається під час проведення конференцій. Це означає, що ця тема потребує подальшого вивчення і вдосконалення. Отже, тема дослідження сьогодні є досить актуальною.

Метою дослідження є вивчення особливостей застосування інноваційних технологій у викладанні дисципліни «Устаткування закладів готельно-ресторанного господарства», їх взаємодію з традиційними формами та методами викладання.

Серед останніх інноваційних тенденцій необхідно відмітити педагогічні технології на основі особистішої орієнтації педагогічного процесу, які повинні переважати у сучасній освіті. Найважливішою складовою навчального процесу стає особистісно орієнтована взаємодія викладача і студента. Навчально-виховний процес базується на спілкуванні викладача зі студентами. Але головним фактором, який належить до педагогічних умов спілкування є глибоке знання дисципліни викладачем. Викладач – це центральна фігура навчально-виховного процесу у вищому закладі освіти. Він самостійно ставить освітні цілі, обирає засоби своєї діяльності, розвиває у студентів інтерес не тільки до майбутньої професії, а й до науки взагалі. Саме вільне володіння дисципліною викладачем може спонукати у студентів інтерес до знань, повагу до викладача та його вимог.

Застосування інновацій викладанні дисципліни «Устаткування закладів готельно-ресторанного господарства» є необхідним педагогічним методом, адже сучасний стрімкий прогрес в галузі техніки, устаткування і обладнання потребує від викладача постійного моніторингу за станом ринку обладнання, за появою новинок в устаткуванні готелів чи ресторанів. Саме тут і починається використання комп'ютерних технологій, мережі Інтернет, тощо.

Сучасний навчальний процес модернізується також технічними, зокрема комп'ютерними і програмними інноваціями. Ось чому аудіовізуальний метод, призначений спочатку для популяризації знань і залучення до навчання широкої аудиторії, дедалі більше застосовується при викладанні у вищих навчальних закладах. Широке впровадження технічних засобів навчання у професійну підготовку фахівців, використання можливостей Ін-

тернет, робота з електронними базами даних, застосування теле-, відео-, аудіо-, фото- та інших матеріалів у навчальному процесі підсилює пізнавальну активність студентів, що дозволяє досягти максимальної економії часу для засвоєння навчального матеріалу у значних обсягах, стимуляції творчості, уяви, навичок узагальнення та конкретизації наукових фактів. Кращому засвоєнню навчального матеріалу сприяє розташування перед очима слухачів плану заняття, формулювання мети, прізвищ вчених, цитат, запитань для дискусії, фрагментів документів тощо. Це сприятиме кращій орієнтації слухачів у матеріалі та його засвоєнню. Наочні засоби можуть супроводжувати будь-який публічний виступ. Усе ширше застосовуються технічні засоби також під час наукових заходів та презентацій.

Ефективність методу визначається мінімальними витратами навчального часу та економією зусиль студентів і викладачів. За умови презентації матеріалів навчальних дисциплін у вигляді навчальних фільмів, CD), мультимедійних пакетів до кожної теми курсу, здійснення контролю знань за допомогою комп'ютерної техніки процес навчання значно виграє як у кількісних, так і якісних показниках. Аудіовізуальний метод має величезні потенційні можливості для застосування у викладанні всіх дисциплін. Але й від викладача він потребує володіння комп'ютерними знаннями і технологіями, системного та творчого бачення предмета.

Для реалізації продуктивного викладання дисципліни «устаткування закладів готельно-ресторанного господарства» використовуються різноманітні сучасні прогресивні форми проведення навчальних занять: лекційні заняття проводяться з демонстрацією презентацій, відео матеріалів, на практичних та семінарських заняттях обговорюються і аналізуються виробничі ситуації, розглядається алгоритм їх вирішення, наглядно вивчається наявне устаткування. Велика увага приділяється індивідуальним заняттям, консультаціям, самостійній роботі студентів та їх методичному забезпеченню. З цією метою розроблено пакет індивідуальних контрольних завдань, тестів з дисципліни для поточного і підсумкового контролю знань студентів, конспект лекцій, методичні вказівки по виконанню практичних занять, кур-

сового проекту з вказаної дисципліни. Навчально-методичний комплекс з дисципліни постійно удосконалюється.

Формування умінь і професійних навичок студентів найкраще відбувається у процесі створення суспільно-корисної продукції, що є суттю діяльнісного методу навчання. Якщо традиційно навчання відбувається шляхом засвоєння інформації, формування знань і подальшого здобуття умінь, то діяльнісний метод передбачає набуття у процесі навчання конкретних умінь, що мають суспільно-корисну вартість, наприклад використовуватись при створенні електронного підручника, навчальної презентації.

Таким чином, результатом проведених досліджень є аргументація застосування інноваційних педагогічних технологій в процесі викладання дисципліни «Устаткування закладів готельно-ресторанного господарства». Результатом чого повинно стати формування готовності майбутніх фахівців до самостійної творчої активності, вміння за власною ініціативою знаходити відповіді на питання, застосовувати логічні знання й вміння, критично мислити та критично оцінювати власну діяльність.

ЯКІСТЬ ОСВІТИ ТА ДИСТАНЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ В ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІН КОМЕРЦІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ

***П. Ю. Балабан, к.е.н., професор; М. П. Балабан, к.е.н., доцент;
В. О. Кравченко, к.е.н., доцент; В. А. Стамболін, к.е.н., доцент
ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»***

На кожному історичному етапі розвитку суспільства актуалізуються три основні моделі підготовки фахівців у вищій школі, які відрізняються цілями і технологіями навчання:

- модель, що забезпечує загальний розвиток спеціалістів;
- загальнопрофесійна модель;
- професійно-спеціалізована модель.

Вони відрізняються метою та технологіями освіти.

Перехід суспільства від індустріального етапу розвитку до інформаційного вимагає відповідних трансформаційних змін у

вищій освіті, використання сучасних моделей і інструментів підготовки фахівців для народногосподарського комплексу України, підвищення якості спеціалістів, що неможливо без підвищення якості освітньої діяльності.

У Законі України «Про вищу освіту» якість вищої освіти визначається як сукупність якостей особи з вищою освітою, які відображають її професійну компетентність, ціннісну орієнтацію, соціальну спрямованість і обумовлюють можливість задоволення як особистих духовних і матеріальних потреб, так і потреб суспільства.

Основна проблема підвищення якості освіти полягає в тому, як адекватно задовольнити затребувану соціальну вимогу на якість освіти з боку роботодавців та забезпечити високу якість підготовки фахівців, яка дозволяла б їм не тільки успішно застосовувати здобуті в університетах знання, але і вміти самостійно вирішувати завдання, які виникають у процесі роботи. У відповідності до цих вимог і повинна проводитися підготовка випускників вузів.

При цьому потрібно виходити з того, що місія освіти полягає не тільки в тому, щоб безперервно передавати подальшим поколінням досвід попередніх поколінь, але головним чином в тому, щоб формувати здатність у молодого покоління вчитися все життя самостійно, творити новий досвід.

Загальновідомо, що цінність фахівця з вищою освітою визначається не тими періодами, коли він діє по певних рецептах і стереотипах, які надала йому вища школа, а по тих, хай не таких частих випадках, коли доводиться вирішувати виникаючі проблемні ситуації, що вимагають глибокого розуміння суті поставлених завдань та вміння знаходити нетрадиційні шляхи і способи їх вирішення.

В таких умовах орієнтація вищої школи на попит на ринку праці не повинен домінувати над навчальним процесом, визначаючи в кінцевому варіанті якість освіти і орієнтуючи її лише на функціональну модель підготовки випускників вузів. Більш прийнятним видається підготовка фахівців на базі фундаментальної вищої освіти (на основі базової вищої освіти) за відповідними замовленнями роботодавців.

При цьому вуз повинен формувати такий духовно-інтелектуальний базис (насамперед через гуманізацію і фундаментальність освіти), який дозволяв би готувати не просто фахівців, а професіоналів з широким науковим кругозором, системним поглядом на основні тенденції розвитку суспільства, що вимагає використання у навчальному процесі нових технологій навчання. Однією із перспективних технологій, які дозволяють підвищувати свою кваліфікацію протягом усього життя, є дистанційна освіта, яка широко використовується провідними вишами країн з розвинутою ринковою економікою.

Включившись у процес впровадження дистанційної освіти в ПУЕТ, кафедра комерційної діяльності та підприємництва розпочала роботу з підготовки тьютерів за основними дисциплінами, що визначають фахову підготовку випускників. Практично закінчено розробку та виклад в мережі «Moodle» основних дисциплін комерційного спрямування: «Комерційна діяльність на ринку товарів та послуг», «Організація торгівлі», «Основи бізнесу», «Технологія торгових процесів». За планом роботи кафедри на 2012–2013 навчальний рік заплановано розробку дистанційних курсів з дисциплін «Бізнес-план», «Бізнес планування в готельно-ресторанному господарстві», «Основи підприємництва», «Підприємництво і бізнес культура», «Торговельне підприємництво».

Практика проведення занять за дистанційними технологіями на заочному факультеті засвідчує досить жвавий інтерес студентів до нової форми навчання, виявляє окремі труднощі у виконанні завдань з дисциплін, що, на нашу думку, визначається новизною технології, недостатнім володінням комп'ютерними технологіями студентами та необхідністю більш ретельного вивчення кожної дисципліни. Разом з тим, впровадження дистанційної освіти дозволить підвищити комп'ютерну грамотність студентів-заочників, поглибити знання з фахових дисциплін, що буде сприяти підвищенню якості освіти та рівня практичної підготовки випускників університету.

ВПРОВАДЖЕННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ НА КАФЕДРІ ТОВАРОЗНАВСТВА НЕПРОДОВОЛЬЧИХ ТОВАРІВ

А. О. Семенов, к.ф.-м.н., доцент

ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

На сьогоднішній день в основі соціально-економічного розвитку інформаційного суспільства лежить не матеріальне виробництво, а виробництво інформації та знань. Для будь-якої країни ступінь її економічного і технологічного розвитку, добробуту суспільства прямо пропорційно залежать від середнього рівня знань, умінь, навичок і кваліфікацій її населення [2]. Як правило люди з високою кваліфікацією краще пристосовані до можливих змін профілю роботи, менше вразливі у випадках її втрати, спроможні оновлювати і підвищувати рівень своїх знань, навиків та вмінь.

Сучасному суспільству потрібна масова якісна освіта, яка спроможна забезпечити вимоги до споживача та виробника матеріальних і духовних благ. Виконати соціальне замовлення суспільства через збільшення асигнувань на освіту та збільшення кількості навчальних закладів не в змозі навіть заможні країни. Тому поява дистанційної освіти (ДО) не випадкова, це законодавчий етап розвитку та адаптації освіти до сучасних умов.

Згідно з деякими дослідженнями, в Україні близько 30 % навчальних закладів заявили про те, що вже мають або планують організувати навчання в режимі ДО. Слід відзначити, що ДО – доступна можливість одержати освіту за кордоном з мінімальними фінансовими витратами при великому виборі спеціальностей.

Полтавський університет економіки і торгівлі один із перших навчальних закладів впроваджує технології дистанційної освіти в Україні. Студентам і абітурієнтам пропонується програма навчання, на даному етапу тільки по окремих курсах, але в майбутньому планується впровадження дистанційних курсів і по спеціальностях.

Кафедра непродовольчих товарів в 2012 році розробила перші дистанційні курси по наступним дисциплінах: Технічне регу-

лювання (Основи стандартизації, метрології та управління якістю), Дослідна робота. На думку викладачів кафедри, як показала практика та досвід впровадження курсів, можна відзначити наступні переваги дистанційного навчання: доступність всім верствам населення; відсутність необхідності відвідувати лекції і семінари; демократичний зв'язок «викладач – студент»; комплексне програмне забезпечення; індивідуальний процес навчання; гнучкі консультації.

Незважаючи на досить об'ємний перелік позитивних якостей дистанційної освіти, як і в будь-якій іншій формі навчання, в ній можна виділити кілька недоліків:

- Перш за все це ускладнена ідентифікація дистанційних студентів, оскільки на сучасному етапі розвитку технологій перевірити, хто ж саме відповідає на запитання до теми, чи виконує модульні контрольні роботи і т. д. досить складно. Це основний недолік і найбільш суттєвий. Однак, ВНЗ, які надають можливість навчання на дистанційних курсах, знайшли вихід з ситуації в обов'язковій присутності студента на екзаменах у вищому навчальному закладі.

- Досить вагомою проблемою є низька пропускна спроможність електронної мережі під час проведення навчальних занять, а також не завжди якісний зв'язок із-за технічних можливостей засобів зв'язку.

- Недостатній безпосередній контакт між персональним викладачем (тьютором) та студентом через відсутність в достатній кількості персональних комп'ютерів, а також надзвичайну професійну завантаженість викладачів і незрозумілу оплату праці, що також є актуальним.

- Бажаючих отримати дистанційну освіту у нас в державі багато, а досвідчених викладачів, знайомих з новітніми технологіями дистанційного спілкування, обмаль.

Щоб система дистанційного навчання зайняла гідне місце в системі освіти України, потрібний певний час, а також переодовсім, створити глобальну комп'ютерну мережу освіти й науки для отримання необхідного матеріалу, користування бібліотекою і центром довідкової інформації.

Питання «бути чи не бути» дистанційній освіті вже не є актуальним. У всьому світі дистанційна освіта існує, займає своє соціально-значуще місце в освітній сфері. Кількість тих, хто здобув вищу освіту в системі дистанційної освіти, в 2000 р. становила близько 60 млн чоловік, за прогнозами у 2015 р. становитиме 120 млн чоловік [1].

Література

1. Гуржій А. М. Інформаційні технології в освіті / Проблеми освіти : наук. метод. зб. – К. : ІЗМН, 1998. – Вип. II. – С. 5–11.
2. Триндаде А. Р. Информационные и коммуникационные технологии и развитие человеческих ресурсов / А. Р. Триндаде // Дистанционное образование. – 2000. – № 2. – С. 5–9.

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ НАВЧАЛЬНИХ МАТЕРІАЛІВ З ДИСЦИПЛІНИ «ТОВАРОЗНАВСТВО НЕПРОДОВОЛЬЧИХ ТОВАРІВ» ДЛЯ ВПРОВАДЖЕННЯ ЇХ В ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ

Л. В. Берлінова, науковий співробітник НТЦ
ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Вивчення дисципліни товарознавство непродовольчих товарів (ТНТ) передбачене у відповідності з програмою напрямку підготовки «Товарознавство і торгівельне підприємництво». Дана дисципліна розкриває основні властивості непродовольчих товарів, їх призначення, умови використання, транспортування та зберігання. Знання отримані студентами на заняттях з ТНТ дозволяють розпізнавати асортимент продукції та товарів, визначати якість продукції та основні дефекти, оцінювати доцільність та ефективність їх використання [1]. Звичайно головною умовою при вивченні дисципліни залишається наочність матеріалу, що вивчається, тобто наявність зразків для розпізнавання матеріалу з якого виготовлений товар, способу виробництва, дефектів та інших показників.

Останнім часом все більше людей вибирають дистанційне навчання. Сьогодні Інтернет міцно увійшов у наше життя. Сучасна освіта немислимо без комп'ютерів і Інтернету. Більшість сучасних школярів і студентів активно використовують комп'ю-

тер та Інтернет в своєму житті і освіті. Використання Інтернет технологій і дистанційного навчання відкриває нові можливості для безперервного навчання і перенавчання фахівців, отримання другої освіти, робить навчання більш доступним.

При розробці дистанційного курсу з дисципліни товарознавство непродовольчих товарів стикаємося з недостатньою інтерактивністю раніше розроблених курсів. В даний час змістовну основу курсів складають лекції у вигляді текстових матеріалів і найпростіших графічних об'єктів, блоки контролю знань у вигляді тестових завдань.

Для отримання якісних знань з дисципліни ТНТ одного лиш теоретичного матеріалу не достатньо. Тому виникає необхідність вдосконалення курсів дистанційного навчання за допомогою мультимедійності – озвучення відео та слайдфільмів, анімація, графіка. Використання потокового аудіо та відео. Великий обсяг навчального матеріалу з дисципліни товарознавства непродовольчих товарів завдяки мультимедіа легше засвоїться.

Подальший розвиток систем дистанційного навчання передбачає забезпечення максимальної інтерактивності. Насправді не секрет, що навчання тільки тоді стає повноцінним, коли досягається імітація реального спілкування з викладачем, – ось до цього і слід прагнути. Необхідно використовувати поєднання різних типів електронних комунікацій, що дозволяє компенсувати недолік особистого контакту за рахунок віртуального спілкування.

Література

1. Зрезарцев М. П. Товарознавство непродовольчих товарів : навч. посіб. / М. П. Зрезарцев, В. М. Зрезарцев, В. П. Параніч. – К. : Центр учб. л-ри, 2009. – 328 с.

ПРИНЦИПИ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

С. Б. Єгоричева, д.е.н., доцент

ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Стрімкі зміни у різних сферах життєдіяльності людей потребують мобільного збагачення їх знань тими, що вимагаються

економічною та соціальною реальністю у даний момент часу. Швидка зміна професійних компетенцій та навичок спонукає фахівців також прискорено оволодівати новими вміннями. Саме дистанційне навчання (ДН) надає таку можливість. Крім того, характерною рисою сучасної людини стає міждисциплінарне мислення, й ДН більшою мірою, ніж традиційні форми освіти, підтримує цю тенденцію.

Навчання у вищій школі повинно базуватися на принципах, під якими розуміються положення, що відображають залежність між цілями підготовки фахівців з вищою освітою та закономірностями, що спрямовують практику навчання у ВНЗ. Узагальнення існуючих точок зору з цього питання дозволило виділити такі основні положення:

- орієнтованість вищої освіти на розвиток особистості майбутнього фахівця;
- відповідність змісту освіти сучасним та прогнозованим тенденціям розвитку науки й виробництва;
- оптимальне поєднання групових та індивідуальних форм організації навчального процесу;
- раціональне застосування сучасних методів та засобів навчання на різних етапах підготовки фахівців;
- відповідність підготовки фахівців професійним вимогам, забезпечення їх конкурентоспроможності.

Ці загальні принципи можуть повністю відноситися і до організації дистанційного навчання, але його специфіка вимагає їх доповнення та деталізації.

Насамперед, слід звернути увагу на принцип наявності стартових знань та умов, існування якого викликано сучасною формою ДН на основі інформаційно-комп'ютерних технологій. Майбутній студент повинен мати не лише відповідне апаратно-технічні забезпечення, доступ до Інтернету, а й певні навички роботи у мережі, використання різноманітних її можливостей.

Варто зазначити принцип інтерактивності, на якій базується організація контактів викладача й студента. Крім того, досвід свідчить, що у процесі ДН інтенсивність обміну інформацією між самими студентами навіть вища, ніж між ними та виклада-

чами. Тому при створенні засобів комунікації на комп'ютерній платформі системи дистанційного навчання необхідно передбачати можливість багатостороннього спілкування, навіть коли тьютор не бере у ньому участі.

Суттєвим є принцип індивідуалізації, який у поєднанні з інтерактивністю дозволяє на основі вхідного та поточного контролю складати й коригувати індивідуальну освітню траєкторію студентів, заповнювати нестачу початкових знань та вмінь або ж, навпаки, послідовно розширювати рамки програми для кращих, найбільш освічених та зацікавлених студентів.

Принцип ідентифікації полягає у необхідності забезпечення контролю за самостійністю роботи студентів, оскільки при ДН виникає значно більше можливостей для фальсифікації навчання, ніж при звичайній формі освіти. Тому підсумковий контроль знань має здійснюватися або при особистому спілкуванні, або з використанням засобів відеозв'язку.

В умовах організації дистанційної освіти іноді висловлюється думка про недоцільність регламентації навчального процесу, яка може нівелювати деякі позитивні риси ДН. Але досвід доводить необхідність достатньо жорсткого планування навчальної діяльності і контролю за дотриманням графіків освоєння матеріалу, особливо на молодших курсах, що відображає такий принцип ДН, як регламентування.

Слід приділяти увагу й дотриманню такого принципу дистанційного навчання, як педагогічна доцільність застосування різних його засобів, насамперед, нових інформаційних технологій. Вони надають багато можливостей, проте мають поєднуватися з використанням друкованих навчальних матеріалів, підготовкою студентами аналітичних доповідей, есе тощо.

Принцип гнучкості проявляється у лояльності ДН до відстаней, що відділяють студента від університету, та часового графіку реалізації навчального процесу у період між визначеними «контрольними точками». У подальшому його зміст може розширитися за рахунок можливості одночасного користування навчальними послугами різних ВНЗ з подальшим перезарахуванням отриманих кредитів, доповнення своїх освітніх програм.

Нарешті, певним чином узагальнюючим принципом дистанційного навчання стає принцип гуманізації. Він полягає у створенні максимально сприятливих умов для освоєння обраної професії, розвитку творчої індивідуальності для всіх студентів, у тому числі, людей з обмеженими можливостями, працівників, яким не надаються належні соціальні гарантії та ін.

МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ДИСТАНЦІЙНОГО ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «БЮДЖЕТНА СИСТЕМА»

Г. М. Ярова, ст. викладач

ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Під дистанційним навчанням розуміється індивідуалізований процес передання і засвоєння знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини, який відбувається за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників навчання у спеціалізованому середовищі, яке створене на основі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій [1].

Дисципліна «Бюджетна система» присвячена вивченню системи фінансових відносин з приводу створення та використання фондів грошових коштів різних рівнів бюджетної системи, основним джерелом наповнення яких є податкові надходження громадян, а напрямками використання – фінансування функцій державної влади та органів місцевого самоврядування.

Дистанційне викладання дисципліни «Бюджетна система» пропонується у вигляді курсу, який поділено на модулі, кожен з яких містить: теоретичний матеріал, практичні заняття, проблемні завдання, що, з одного боку, дають студенту змогу в достатній мірі оволодіти уміннями й навичками, передбаченими навчальною програмою, з іншого – можливість викладачеві оцінити здобуті студентом знання, тести для перевірки знань, посилення та літературні та інтернет-джерела [2].

До основних відомостей про дисципліну «Бюджетна система» належить наступна інформація.

Навчальна дисципліна «Бюджетна система» входить до нормативного комплексу підготовки бакалаврів за напрямками

6.030508 «Фінанси і кредит» та 6.030508і, програми професійного спрямування «Фінанси».

Теоретичною базою для вивчення курсу «Бюджетна система» є дисципліни: політична економія, мікро- і макроекономіка, історія економіки та економічної думки, фінанси. В свою чергу дисципліна «Бюджетна система» є основою для подальшого вивчення бюджетного менеджменту, місцевих фінансів, казначейської системи виконання бюджету та ін.

Метою навчальної дисципліни «Бюджетна система» є формування знань з організації та функціонування бюджетної системи й проведення бюджетної політики.

Визначена мета досягається через вирішення наступних завдань щодо вивчення: теоретичних засад формування й використання бюджету держави, бюджетного устрою й принципів побудови бюджетної системи, державного кредиту та управління державним боргом; методів і джерел формування доходів бюджету; системи бюджетних видатків та їх впливу на реалізацію функцій держави.

Зміст дисципліни складається з 2 модулів, 11 тем, тестових завдань за кожною темою курсу, практичних завдань. В окремому файлі додається глосарій у вигляді таблиці з двох колонок, в першій подається термін, а в другій – його тлумачення.

Схематично послідовність вивчення дисципліни можна зобразити у наступному вигляді (рис. 1).

Теоретична частина курсу містить лекційний матеріал, питання для самоперевірки й тести для самоконтролю. Студент, що навчається дистанційно, отримує інформацію з усіх тем дисципліни та посилання на електронні ресурси. Всі лекції мають вигляд логічно завершених частин матеріалу. Студент має можливість, в разі потреби, вивчати зміст попередніх лекцій.

За виконання кожного завдання студенту нараховується певна кількість балів. Необхідною умовою допуску до підсумкового модульного контролю з дисципліни є виконання студентом завдань, як мінімум на 50 % за кожний модуль [2].

Сучасні інформаційні технології відкривають нові перспективи для підвищення ефективності освітнього процесу.

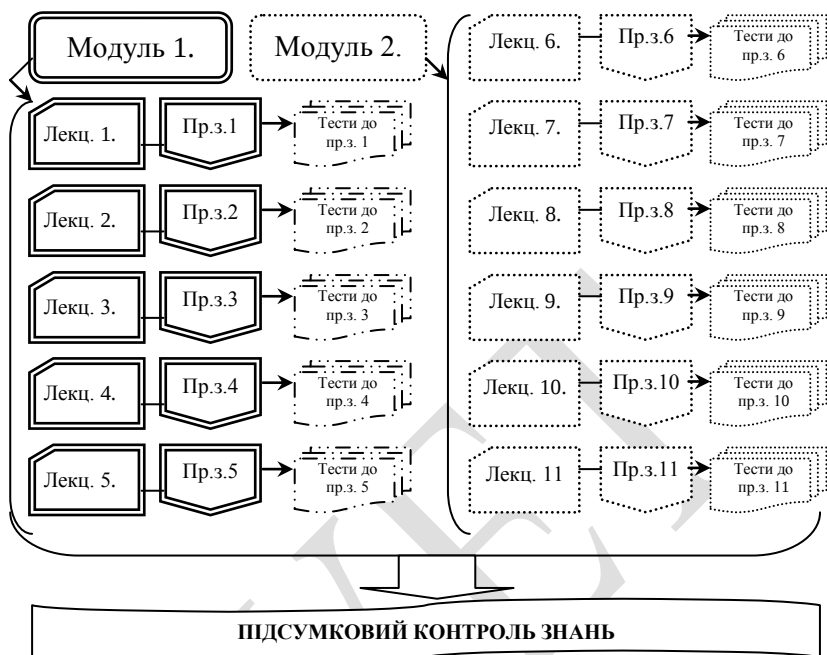

Рис. 1. Послідовність вивчення курсу «Бюджетна система»

Аналіз впровадження дистанційного навчання показує, що до реального контингенту потенційних студентів можна віднести тих, хто часто перебуває у відрядженнях, військовослужбовців, територіально віддалених слухачів, жінок, що перебувають у декретній відпустці, людей з фізичними вадами, тих, хто поєднує навчання й роботу, співробітників, що підвищують свою кваліфікацію тощо [3].

Форма подання матеріалу в процесі дистанційного навчання повинна стимулювати інтерес студентів до пізнання сутності економічних та фінансових категорій, особливостей та специфіки функціонування галузі, вивченню якої приділяється увага, при цьому особливий наголос повинен стосуватися безумовно самоосвіти студентів за умови постійного координування процесу навчання безпосередньо провідним викладачем.

Література

1. Положення про дистанційне навчання [Електронний ресурс] : Наказ Міністерства освіти і науки України від 21 січ. 2004 р. № 40. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/> – Назва з екрана.
2. Дистанційне навчання: методичні рекомендації щодо оформлення навчальних матеріалів дистанційного курсу / Артеменко В. М., Страшко Л. М., Юдін О. М., Ольховська О. В. – Полтава : ПУЕТ, 2012. – 29 с.
3. Дистанційне навчання – від теорії до практики, актуальний мережевий семінар [Електронний ресурс]: інформаційні статті щодо ДО – Режим доступу : <http://www.osvita.org.ua/distance/articles/15/> – Назва з екрана.

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ДИСТАНЦІЙНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ В УКРАЇНІ

І. В. Фисун, к.е.н., доцент

ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Сучасні реалії розвитку ринку праці як на національному, так і на міжнародному рівнях вимагають від фахівців не тільки знань та практичних навиків, а й досконалого володіння інформаційними технологіями. Щоб досягти кар'єрного зростання сучасна людина повинна безперервно поглиблювати свої знання та виробляти здатність до самоорганізації, що є можливим за умови швидкого отримання необхідної інформації й вирішується в багатьох країнах світу засобом запровадження у вищих навчальних закладах дистанційної форми навчання.

Дистанційне навчання – це сукупність технологій, що забезпечують доставку тим, хто навчається, основного обсягу досліджуваного матеріалу; інтерактивна взаємодія студентів і викладачів в процесі навчання, надання студентам можливості самостійної роботи з освоєння досліджуваного матеріалу [1].

В економічно розвинених країнах світу дистанційна форма навчання є популярною та довела свою навчальну ефективність. В цих країнах вона має назву «освіти протягом усього життя»,

оскільки переважна більшість тих, хто навчається дистанційно є людьми з досвідом роботи. Але необхідність розширення сфери діяльності, потреба швидко і якісно засвоїти нові знання і набутти навички роботи є для них мотивацією для такого навчання [2].

Запровадження дистанційної освіти в Україні розпочалося значно пізніше ніж в розвинених країнах світу. На теперішній час в нашій країні розроблено правові основи і стандарти дистанційної освіти, локальні центри, курси з дистанційного навчання, реалізовано пілотні проекти впровадження дистанційної освіти. Відбувається запровадження дистанційної освіти як форми навчання, рівноцінної з очною, заочною та екстернатом, впровадження системи ліцензування, атестації та акредитації закладів дистанційної освіти [3]. Ці заходи сприятимуть інтеграції системи освіти України у світову систему. Проте, запровадження дистанційної форми навчання в Україні має низку переваг та недоліків.

До переваг дистанційної форми навчання доцільно віднести можливість орієнтації студентів на творчий пошук інформації, вміння самостійно набувати знання для вирішення практичних завдань з використанням сучасних технологій. Викладачі, в свою чергу, отримують можливість запровадження нових методичних підходів при викладенні дисциплін з використанням великого обсягу інформації. За такої форми навчання здобуття освіти відбувається без обмежень у часі для засвоєння матеріалу, у зручний для студента час та не потребує його відриву від основної роботи. Застосування такої форми навчання забезпечує можливість придбання студентами знань, практично необхідних для їх роботи, що розширює можливості їх самореалізації. Важливим є те, що завдяки застосуванню дистанційної форми навчання отримання освіти стає можливим для людей з фізичними вадами, котрі не можуть відвідувати навчальні заклади, що дає їм змогу почувати себе повноцінними членами суспільства.

Проте, запровадження такої форми навчання в Україні на теперішній час має низку недоліків. В першу чергу, це стосується низького рівня забезпечення комп'ютерами більшості населення країни через його низьку купівельну спроможність. Навіть у ве-

ликих містах значна частина населення не забезпечена технічно для можливості дистанційного навчання, не кажучи про маленькі містечка і села. А отже, така форма навчання не може бути доступною для всіх громадян і матиме вибірковий характер. Для забезпечення якості такого навчання викладач і студент повинні використовувати комп'ютери, обладнані відеокамерами, інакше, виникає висока ймовірність неможливості виявлення автора виконаних завдань. На сьогодні до кінця не визначеною є система оплати роботи викладача, адже, підготовка якісного дистанційного курсу займає набагато більше часу ніж підготовка традиційного курсу з тієї чи іншої навчальної дисципліни. Крім того, дистанційне індивідуальне спілкування з кожним студентом потребує більших затрат інтелекту, уваги, фізичних сил викладача, ніж традиційна система освіти. Але поступово ці проблеми можуть знайти вирішення.

Таким чином, запровадження дистанційної форми навчання в Україні має низку переваг і недоліків, що є нормальним для будь-якого нововведення. Але незаперечним є факт, що така форма здобуття освіти є необхідною для певних категорій громадян.

Література

1. Вікіпедія: [вільна енциклопедія] [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.uk.wikipedia.org>.
2. Проблеми впровадження дистанційної освіти в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.dbuara.dp.ua>.
3. Історія становлення дистанційної освіти в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.osvita.org.ua>.

ПРОБЛЕМИ АДАПТАЦІЇ ВИКЛАДАЦЬКОГО СКЛАДУ ДО ВПРОВАДЖЕННЯ ДИСТАНЦІЙНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

Н. В. Михайлова, к.е.н., доцент; **С. Т. Скибенко**, к.е.н., доцент
ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Одним з актуальних напрямків розбудови сучасної вищої освіти є впровадження технологій дистанційного навчання у навчальний процес. Актуальність проблеми дистанційного навчан-

ня полягає в тому, що результати суспільного процесу, раніше зосереджені в сфері технологій, сьогодні концентруються в інформаційній сфері. Виходячи з того, що професійні знання старіють дуже швидко, необхідно їх постійно вдосконалювати.

В законі України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки» визначається необхідність створення систем дистанційного навчання та їх ефективне впровадження на всіх освітніх рівнях усіх форм навчання [1].

Дистанційна форма навчання дає можливість створення систем масового безперервного самонавчання, загального обміну інформацією. Саме ця система може найбільш адекватно і гнучко реагувати на потреби суспільства щодо підготовки високопрофесійних фахівців.

На шляху впровадження технологій дистанційного навчання в вищі навчальні заклади України постає ряд проблем. Однією з них є проблема адаптації викладацького складу до впровадження дистанційної форми навчання.

Впровадження системи дистанційного навчання у вищому навчальному закладі неможливе без чіткої структуризації усіх компонентів, об'єднаних загальною цільовою функцією – забезпечення життєдіяльності даної системи, а саме: кадрового забезпечення, технічного забезпечення, програмного забезпечення, методичного забезпечення, організаційного забезпечення [4].

Кадрове забезпечення системи дистанційного навчання – це викладацький склад, що залучається до проведення занять за дистанційною формою навчання і до розробки та поповнення бази навчальних матеріалів в даній освітній установі. Будь-яке обговорення проблем якості дистанційної освіти неминуче стосується підготовки професорсько-викладацького складу навчального закладу до здійснення дистанційного навчання.

Незважаючи на значне поширення дистанційного навчання у вищих навчальних закладах, викладачі здебільшого ставляться до нього насторожено й неохоче беруть у ньому участь. Це не завжди означає, що викладачі не цінують дистанційне навчання. Їхнє негативне ставлення стосується лише його застосування

саме в їхньому курсі. Така ситуація зумовлена переважно відсутністю в них спеціальної підготовки.

При застосуванні дистанційних методів в навчальному процесі різко змінюється роль викладача в порівнянні зі звичайною академічною роллю перш за все тому, що не працює механізм впливу на студента з точки зору виховання. Апелювати такі заяви можна з посиланням на самодисципліну, самоосвіту, та значно ширші можливості дистанційних форм [3].

З метою вирішення проблеми адаптації викладацького складу до впровадження дистанційної форми навчання доцільно забезпечити комплексну підготовку викладачів за п'ятьма функціональними напрямками: організаційним, навчально-методичним, інформаційно-комунікаційним, нормативно-правовим та психолого-педагогічним.

Організаційна підготовка передбачає організаційний аспект діяльності як викладача, так і вищого навчального закладу у сфері застосування дистанційних технологій навчання. Результативною діяльністю вищого навчального закладу є створення умов для тісної взаємодії викладачів однієї дисципліни в межах навчального закладу, а також обмін досвідом в рамках співпраці в межах країни або ж близького зарубіжжя в єдиному інформаційному освітньому просторі [2].

Навчально-методична підготовка спрямована на формування понятійного апарату у слухачів щодо розробки і впровадження курсу дистанційного навчання; вмінь і навиків використання організаційних форм, методів і засобів дистанційного навчання.

Інформаційно-комунікаційна підготовка передбачає формування насамперед навичок використання засобів мережі Інтернет: тематичних форумів, дискусійних чатів, трансформації відомостей в електронний формат, автоматизовану систему тестування.

Нормативно-правова підготовка ґрунтується на базі нормативних документів дистанційного навчання, визначає поведінку викладача в дистанційному навчальному процесі, забезпечує збереження прав автора, окреслює обов'язки тьютора в галузі дистанційного навчання, забезпечує матеріальне стимулювання викладачів до діяльності в галузі дистанційного навчання.

Психолого-педагогічна підготовка сприяє вдосконаленню вмінь викладача вищої школи адаптуватися до використання системи дистанційного навчання. Зокрема, мова йде про дидактичні, конструктивні, комунікативні, організаційні, психотехнічні вміння.

Вищеперелічені складові підготовки викладацького складу є специфічними, оскільки зумовлюються як відмінністю дистанційного навчання від традиційних форм навчання, так і особливістю пріоритетів освітньої діяльності навчального закладу.

Література

1. Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки [Електронний ресурс]: Закон України від 09.01.2007 № 537-16. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
2. Койчева Т. І. Підготовка майбутніх учителів гуманітарних спеціальностей як тьюторів для системи дистанційної освіти : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Койчева Тетяна Іванівна. – О., 2004. – 308 с.
3. Шабанов А. Г. О подготовке педагогов к работе в системе дистанционного обучения / А. Г. Шабанов // Инновации в образовании. – 2004. – №4. – С. 69–78.
4. Ясулайтіс В. А. Дистанційне навчання: методичні рекомендації / В. А. Ясулайтіс. – К. : МАУП, 2005. – 72 с.

ЗАСТОСУВАННЯ МОТИВАЦІЙНИХ ВАЖЕЛІВ У ДИСТАНЦІЙНОМУ НАВЧАННІ

Г. М. Сидоренко-Мельник, к.е.н., доцент

ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Дистанційне навчання – це технологія, що базується на принципах відкритого навчання, широко використовує комп'ютерні навчальні програми різного призначення та сучасні телекомунікації для доставки навчального матеріалу та спілкування. Для цієї технології характерна сильна пізнавальна мотивація, що створюється мережею Інтернет, та висока якість підготовки фа-

хівця. Це і робить дистанційне навчання технологією навчання XXI століття.

Фахівець XXI століття – це людина, яка вільно володіє сучасними інформаційними технологіями, постійно підвищує і вдосконалює свій професійний рівень. В умовах жорсткої конкуренції на ринку праці особливе значення мають знання, навички та досвід. Придбання нових знань і навичок, практично корисних і застосовуваних у роботі в епоху інформаційного суспільства значно розширює можливості самореалізації і сприяє кар'єрному росту.

Проведення дистанційного навчання є складним процесом, що вимагає серйозної уваги від фахівців, що займаються його організацією. Загалом дистанційне навчання характеризується високим професіоналізмом, прагненням до співробітництва, самоствердженням і високим рівнем комунікації з колегами. Йому властиве значне посилення соціально значущих мотивів: ділового, пізнавального співробітництва, самореалізації та розвитку, афіліації, самоствердження й комунікативності.

Вкрай важливим є застосування мотиваційних важелів у дистанційній освіті, дія яких спрямована на високий кінцевий результат та є індикатором якості освітніх послуг в запропонованому форматі. Студентові формально не треба дотримуватися якихось освітніх цenzів. Кожний може навчатися стільки, скільки йому індивідуально потрібно для засвоєння навчального предмета й отримання необхідних заліків за обраними курсами. Студенти, що навчаються дистанційно не відвідують регулярних занять, а працюють у вигідний для себе час, у зручному місці й темпі, що дає перевагу тим, хто не може або не хоче змінювати свій звичайний спосіб життя. Дистанційна освіта приходить на допомогу тим, хто не має можливості отримати високоякісні освітні послуги в традиційній системі освіти через обмежену пропускну спроможність цієї системи; існує необхідність поєднання навчання з роботою; подолання проблеми географічної віддаленості від навчальних центрів та дії інших аналогічних чинників.

Відносно низькою є вартість навчання, що забезпечується за рахунок концентрації та уніфікації змісту, орієнтації технологій

дистанційного навчання на велику кількість студентів, а також більш ефективного використання наявних навчальних площ і технічних засобів.

Особливе місце займає мотивація, заснована на збільшенні інтересу до навчання, що виникає в процесі навчання. Дистанційне навчання пред'являє високі вимоги до слухача, так як в основному навчання слухач проходить самостійно. Дистанційні курси повинні бути добре структурованими, цікавими, раціонально спланованими. Дуже великим є діапазон технологій, що використовуються. Усі вони включають три компоненти: програмні засоби, навчальні матеріали й бесіди в реальному масштабі часу.

Перевагою дистанційного навчання є швидкий зворотній зв'язок. Асинхронна, як правило, взаємодія студентів та викладача припускає обмін повідомленнями шляхом їхнього взаємного посилання на адреси кореспондентів. Це дає змогу аналізувати інформацію, що надходить, і відповідати на неї у будь-який час. Засобами асинхронної взаємодії є електронна голосова пошта або ж електронні комп'ютерні мережі. Таким чином, успішний розподіл часу забезпечує ефективне навчання та ефективне викладання.

Нові технології істотно підвищують мотивацію навчання. Дистанційне навчання інтегрує весь наявний арсенал засобів навчання й надає їм якісно нового рівня. Інформаційними ресурсами дистанційного навчання є бази даних і знань, комп'ютерні, у тому числі мультимедійні, навчальні та контролювальні системи, відео- й аудіозаписи, електронні бібліотеки поряд з традиційними підручниками та методичними посібниками. При використанні Інтернету, не лише опановується інформація, а й активізуються пізнавальні вміння студента аналізувати, узагальнювати й оцінювати.

Підсумовуючи вищевикладене, слід зазначити, що система дистанційної освіти зможе дати необхідний соціальний та економічний ефект за умови, якщо створювані та впроваджувані інформаційні технології стануть не чужорідним елементом у традиційній системі вищої освіти, а природно інтегруватимуться в нього.

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

О. В. Яріш, к.е.н., доцент

ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Виступаючи одним із найважливіших напрямків державної політики України якісна освіта є необхідною умовою забезпечення сталого демократичного розвитку сучасного суспільства. За останнє десятиріччя увага державних органів до системи вищої освіти значно зросла. Відбувається модернізація освітньої галузі, розробка стратегії її трансформації.

Суттєвим кроком в напрямку підвищення якості і конкурентоспроможності освіти в Україні, її інтеграції в європейський і світовий освітній простір стало ухвалення Кабінетом Міністрів 10 вересня 2012 року Національної стратегії розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки, якою визначено стратегічні аспекти діяльності вищої школи впродовж наступних 10 років [1].

Пріоритетом розвитку освітньої галузі Національною стратегією визначено впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, що забезпечують удосконалення навчально-виховного процесу. При цьому, значна увага зосереджена на розвитку дистанційної та безперервної освіти.

Поняття «дистанційна освіта» сьогодні сприймається неоднозначно. З одного боку, це можливість отримати освіту не лише безпосередньо у навчальному закладі, а й за межами його аудиторій. Виступаючи універсальною формою навчання дистанційна освіта базується на використанні широкого спектра традиційних і нових інформаційних та телекомунікаційних технологій, а також технічних засобів, які створюють для студента/слухача умови вільного вибору освітніх дисциплін та діалогового обміну з викладачем. При цьому, процес навчання не залежить від розташування його учасників у просторі і часі [2]. Тобто, головною рисою дистанційних освітніх технологій є чітка орієнтація на активну самостійну роботу, усвідомлене, самостійне регулювання студентом обсягу, темпу, часу і якості засвоєння матеріалу.

З іншого боку, варто зауважити, що тривалий час вітчизняна вища школа традиційно не приділяла особливої уваги організа-

ції самостійної роботи студентів, що яскраво продемонстрував перехід вищих навчальних закладів України до використання кредитно-модульної системи організації навчального процесу [3]. Враховуючи означене, а також відсутність при дистанційній формі навчання очного спілкування викладача і студента та контролю за систематичністю навчальної діяльності це може призвести до порушення певною категорією студентів графіку навчального процесу і в результаті виникнення академічної заборгованості. Не варто забувати і про необхідність оснащення студента технічними засобами та можливість постійного доступу до джерел інформації в мережах Інтернет [4].

Не вирішеною залишається і проблема захисту прав на інтелектуальну власність викладача – розробника дистанційного курсу, адже він викладається на WEB-порталі, що перетворює його на загальнодоступний не лише для студентів, але й інших користувачів.

Та незважаючи на зазначені негативні фактори та враховуючи зарубіжний досвід розвитку дистанційної освіти потенціал дистанційних технологій оцінюється високо: від цілісної підготовки бакалаврів і магістрів до викладання окремих курсів. Адже впровадження дистанційного навчання у ВНЗ сьогодні виступає не різновидом або вдосконалим варіантом заочної форми навчання, а новою, самостійною, прогресивною формою надання освітніх послуг. Його характерними особливостями у порівнянні із традиційними напрямками (заочною і денною формами навчання) є:

- наявність електронної навчальної бази;
- функціонування платформи дистанційного навчання;
- чітка орієнтація на свідому самостійну роботу студента;
- незалежність від місця, часу і особи викладача чи студента.

Література

1. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки: ухвалена Кабінетом Міністрів України 10.09.2012 р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.mon.gov.ua
2. Самойленко О. Дистанційна освіта: основні поняття та термінологічний генезис. – [Електронний ресурс] / О. Самойленко. –

Режим доступу : www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Npd/2012_2/1_samoysl.pdf

3. Поцулко О. А. Дистанційна освіта в Україні [Електронний ресурс] / О. А. Поцулко. – Режим доступу : www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Nsod/2009_1/Potsulko.pdf
4. Петрущенко Т. В. Особливості дистанційної освіти [Електронний ресурс] / Т. В. Самойленко. – Режим доступу : www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/vsunu/...8.../Petrushchenko.pdf

МЕТОДИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗРОБКИ ДИСТАНЦІЙНИХ МАТЕМАТИЧНИХ КУРСІВ ДЛЯ ЕКОНОМІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

***А. І. Шурдук, к.ф.-м.н., доцент; С. А. Стеценко, ст. викладач
ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»***

Процес інформатизації сучасного суспільства істотно впливає на освіту та вимагає її розвитку за рахунок впровадження різних інновацій. В умовах стрімкого розвитку суспільства змінюються вимоги до професійної підготовки майбутніх фахівців. Зростає потреба у підготовці компетентних фахівців, здатних до саморозвитку та швидкої перекваліфікації. Значні можливості для цього надає впровадження сучасних мережевих технологій та компетентнісного підходу в процес професійного навчання. Формування професійної компетентності передбачає спільну діяльність викладача та студентів у процесі професійного навчання. Мережеві технології базуються на поєднанні дистанційних та інформаційних технологій, реалізованому на базі комп'ютерних мереж та мережі Інтернет. Сучасне дистанційне навчання ґрунтується на використанні наступних елементів: середовища передачі інформації (пошта, телебачення, радіо, інформаційні комунікаційні мережі) і методів, які залежать від технічних можливостей середовища обміну інформацією.

Використання дистанційних курсів на базі платформи Moodle дозволяє студентам постійно перебувати в процесі навчання, при цьому спрощується процес спілкування з викладачем. На перше місце виходять наступні елементи навчання, які за зви-

чайних умов є проблемними і витратними в процесі навчання: доступ до інформаційних ресурсів з курсу; система оцінювання; спілкування з викладачем; планування навчання. Використовуючи платформу дистанційного навчання викладач має фактично необмежені можливості інформаційного наповнення курсу. Студент при цьому отримує необхідний для засвоєння обсяг інформації.

Дистанційне навчання за своїми характеристиками значно відрізняється від звичайного. Підготовка до використання дистанційних навчальних курсів повинна починатися з аналізу цілей навчання, можливостей нових технологій передачі інформації, вимог до технологій дистанційного навчання конкретним дисциплінам.

Методики розробки матеріалів для дистанційних курсів мають свої особливості залежно від предметної галузі. Особливо це стосується таких видів навчальних занять як самостійне вивчення навчального матеріалу, практичне заняття, а також контрольні заходи. Порівняно з дисциплінами гуманітарного та економічного напрямку, розробка дистанційних курсів з природничо-математичних дисциплін значно складніша, потребує більш високих характеристик комп'ютерної техніки, програмного забезпечення та вищої кваліфікації розробників.

Ефективність дистанційного навчання залежить від якості використаних матеріалів (навчальних курсів, методичних розробок) та майстерності викладачів, що беруть участь у цьому процесі. Тому при розробці дистанційного курсу, педагогічна та змістова організація дистанційного навчання є пріоритетною.

Наповнення складових частин дистанційних курсів з дисциплін природничо-математичного напрямку, у порівнянні з дисциплінами гуманітарного напрямку, має ряд особливостей:

1. Теоретичний матеріал для самостійного вивчення містить текст, велику кількість складних формул, таблиць, блок-схем, графіків і діаграм.

2. Практичне заняття містить алгоритми розрахунків, приклади розв'язування задач, довідковий матеріал, комп'ютерні моделі, емулятори, віртуальні стенди.

3. При проміжному контролі завдання, крім тексту, передбачають наявність формул, схем, діаграм, графіків.

В умовах інформаційного етапу розвитку світової цивілізації, освіта та наука стають основними продуктивними силами, що визначають життєздатність та конкурентоспроможність держави. Дистанційна освіта розширює та оновлює роль викладача, робить його консультантом, який повинен координувати навчальний процес, постійно удосконалювати курси, які викладає, підвищувати творчу активність і кваліфікацію відповідно до нововведень та інновацій. Але, разом з тим, система дистанційної освіти має бути чимось більшим, ніж середовище для передачі навчальних матеріалів групі користувачів з можливістю спілкування і подальшим контролем.

Література

1. Болюбаш Н. М. Теоретичні засади формування професійної компетентності майбутніх економістів / Н. М. Болюбаш // Наукові праці: Науково-методичний журнал. – Вип. 99. Т. 112. Педагогіка. – Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2009. – С. 88–95.

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ДИСТАНЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ВИВЧЕННІ КУРСУ «ВИЩА МАТЕМАТИКА» У ВНЗ

О. П. Кошова, к.пед.н., доцент; **Л. М. Мироненко**, асистент
ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Однією із важливих форм організації навчального процесу у контексті формування професійної компетентності майбутніх фахівців у ВНЗ є, на нашу думку, дистанційні технології навчання. Останнє зумовлено тим, що методологічною основою дистанційного навчання є впровадження сучасних інформаційних технологій, які раціонально поєднують інформативні та активні методи навчання, надають доступ до мереж високоякісних баз даних, розширюють можливості студентів до сприйняття складної інформації, активізують їх самостійну когнітивну діяльність

тощо. При цьому вважається, що це є одним із реальних шляхів втілення ідей Болонської декларації щодо створення єдиного освітнього простору, в рамках якого студентам надавалася б можливість побудови індивідуальної освітньої траєкторії в опануванні системою базових фундаментальних знань, умінь і навичок як основи для формування професійної компетентності майбутнього фахівця [1, с. 46].

Розглядаючи можливості інформаційно-комунікаційних та дистанційних технологій навчання у вищому навчальному закладі, слід зазначити, що із розвитком інформаційних технологій та Internet викладач перестає бути для студента єдиним джерелом інформації. В цьому контексті, як зазначає Л. Нічуговська [1], постає необхідність в опануванні відповідними технологіями, що адаптують ідеї індивідуалізованого підходу до невеликих за чисельністю груп студентів, на основі сполучення диференційованих завдань з гнучкою організацією навчально-пізнавальної діяльності на основі урахування провідних принципів професійного навчання.

Реалізація цих принципів у процесі навчання математичним дисциплінам студентів заочно-дистанційних факультетів ВНЗ передбачає використання засобів ІТКТ до формування середовища дистанційного навчання та інтерактивної взаємодії всіх учасників навчального процесу. Останнє потребує розробки та впровадження відповідного інформаційно-методичного супроводу, складовими якого є як інформаційно-комунікаційні так і традиційні засоби навчання.

Необхідною складовою інформаційно-методичного супроводу навчального процесу студентів як денної так і заочної форм навчання повинні стати комп'ютерно-тренінгові системи з математичних дисциплін. Вони особливо ефективні для самостійного вивчення окремих підрозділів програми, поглибленого вивчення певних тем курсу, для виконання домашніх контрольних робіт, консультацій, само тестування тощо, тому що в цьому випадку надається можливість раціональної (з мінімальними затратами сил, енергії, часу та ін.), дидактично обґрунтованої послідовності навчання необхідному матеріалу.

Не останню роль у процесі формування професійної компетентності студентів за дистанційною формою навчання відіграють сайти навчальних курсів та електронні підручники, розміщені у глобальній мережі. Зважаючи на власний досвід розробки декількох дистанційних курсів з математичних та фізичних дисциплін, ми вважаємо, що складовими сайту навчального курсу мають бути:

- короткі відомості про лектора із посиланням на приватний сайт лектора;
- розклад занять, індивідуальних консультацій, форми і вигоди поточного контролю та підсумкового контролю;
- програма курсу, тексти лекцій (якщо це можливо відеолекцій), різноманітні тренінги;
- теми і завдання для самостійної роботи, рекомендована література, теми проектів, посилання на різноманітні відкриті навчальні освітні ресурси та ін.

Зважаючи на все вище викладене, слід зазначити, що за високого рівня інформаційної підтримки навчального процесу зникають організаційні межі між різними формами навчання (очна, заочна, вечірня, дистанційна та ін.). Якщо студенту доступний вичерпний матеріал із курсу, включно із матеріалами для кожного заняття, розробленими і розміщеними на сайті курсу тестами для поточного вимірювання навчальних досягнень, якщо лектор доступний студентові через форум, чат, ICQ, то поступово нівелюється різниця між різними формами навчання – студент може плідно працювати над курсом у зручний для нього час, у зручному для нього місці, у зручному для нього темпі і фізична присутність в аудиторії не є необхідністю.

Література

1. Нічуговська Л. І. Проблеми дистанційного навчання «математики для економістів» студентів заочних факультетів ВНЗ / Л. І. Нічуговська // Дидактика математики: проблеми і дослідження : міжнародний збірник наукових робіт. – Донецьк : Фірма ТЕАН. – 2008. – Вип. 30. – С. 45–49.

ДИСТАНЦІЙНА ОСВІТА ТА ЇЇ ЯКІСТЬ

Н. В. Карпенко, д.е.н., доцент; **М. М. Іваннікова**, ст. викладач
ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Дистанційна освіта за своєю сутністю і змістом є відкритою формою навчання, яка поєднує у собі соціально-культурний, економічний й кадровий аспекти регулювання рівня конкурентоспроможності підготовленого фахівця.

Якість дистанційної освіти складається із сукупності споживчих властивостей освітньої послуги, яка забезпечує можливість задовольнити комплекс потреб для всебічного розвитку особистості студента.

Сукупність показників якості дистанційної освіти визначається нами за наступними компонентами:

- кваліфікація викладача;
- контингент студентів;
- методи й технології навчання;
- якість розроблених методичних рекомендацій;
- синергійний ефект суб'єктів навчання.

В умовах дистанційної освіти основне завдання викладача полягає в управлінні самостійною роботою студентів, що передбачає виконання ними наступних функцій: цілеполягання, діагностичної, мотиваційної, конструювання навчального процесу, інформаційно-навчальної, організаційної, комунікабельної, рефлексивної, контролюючої тощо.

За цих умов викладач повинен володіти наступними навичками:

- професійними знаннями з відповідної дисципліни;
- вміннями використовувати у процесі навчання сучасні інформаційні технології;
- підготовлювати й проводити презентації;
- знати й вміти застосовувати інтерактивні навчально-методичні матеріали;
- володіти технікою індивідуальних консультацій за використанням Інтернет-технологій;
- доповнювати стандартизовані матеріали з дисципліни власними практичними прикладами;
- підтримувати мотивацію студентів.

Компонента, що поєднує методи й технології навчання, передбачає застосування окрім традиційних, інноваційних освітніх технологій до яких пропонується віднести такі:

- проведення віртуальних семінарів;
- електронне спілкування зі студентами в межах програм індивідуальних занять, віртуальних ділових ігор;
- колективна робота в мережі за використанням телемостів, телеконференцій тощо.

Отже, дистанційна освіта формує значні можливості для спільного використання навчальних й інформаційних технологій, водночас створюючи відповідні проблеми. Зміст цих проблем полягає у невмілому володінні інформаційними технологіями, відсутності творчого підходу викладача до викладання дисципліни, відсутності налагодженої системи організації навчального процесу.

Саме тому, з точки зору оцінювання й контролю якості дистанційної освіти доцільно орієнтуватись на дві моделі управління:

- 1) модель безпосереднього контролю отриманих студентами знань за використанням тестових чи екзаменаційних методик;
- 2) модель управління якістю дистанційної освіти, що ґрунтується на міжнародних стандартах якості ISO 9000 та дозволяє контролювати не тільки рівень знань студентів, а й якість процесів навчання, їх організацію, використані інформаційні й методологічні технології.

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ЗА РАХУНОК ВПРОВАДЖЕННЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

І. П. Чайка, к.е.н., доцент

ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Сьогодні тільки лінивий не говорить про те, що освіта в Україні не співпрацює з бізнесом, не знає його потреб і проблем, про те, що вищі навчальні заклади (ВНЗ) не так готують майбутніх спеціалістів та т. ін. Не вбачаючи в цьому вини тільки за-

кладів освіти, яку часто саме їм закидають, визнаємо доцільність налагодження такої співпраці. Система вищої освіти повинна бути адекватною потребам економіки країни, тобто ВНЗ повинні функціонувати ефективно – приносити позитивний ефект собі як організації, своїм співробітникам, студентам, роботодавцям майбутніх випускників, суспільству в цілому. Теоретико-методологічні основи ефективності функціонування ВНЗ, класифікація ефективності їх функціонування та види ефектів вже розглядалися і опубліковані [1, 2, 3].

Працівникам ВНЗ, починаючи роботу над таким цікавим і складним завданням сучасності – впровадження дистанційних форм навчання, необхідно з самого початку замислитись – як зробити цей напрям роботи максимально ефективним не тільки для безпосередніх учасників процесу навчання, а й для всіх інших, на кому відобразяться отримані в результаті ефекти, як наблизити освіту до бізнесу, допомогти вирішити питання адекватності освіти потребам економіки. З самого початку необхідно, як кажуть класики менеджменту, не просто правильно робити роботу, а робити правильну роботу.

Тому, впроваджуючи систему дистанційного навчання, доцільним буде співпраця з підприємцями у розробці практичних тренажерів. Звичайно ж, така робота потребує копіткої праці з налагодження стосунків з представниками бізнесу. Але аналіз сучасного стану справ у малому та середньому бізнесі показує, що виконання такого завдання є абсолютно реальним і вигідним обом сторонам.

Стислий перелік проблем сучасного бізнесу (особливо малого):

- велика кількість підприємств займається видами бізнесу, в яких не має освітньої підготовки, тому часто вони діють методом «проб і помилок»;
- нестача коштів на замовлення у спеціалізованих організацій досліджень та аналізів тенденцій ринку;
- неможливість проведення таких досліджень власними силами за браком часу і спеціалістів відповідної кваліфікації;
- нерозуміння необхідності у таких дослідженнях і вивченні передового досвіду сучасності і, як результат, – виживання бізнесу на ринку, а не його розвиток.

Безкоштовно і не відбираючи у підприємців дорогоцінний час допомоги у вирішенні цих проблем при бажанні могли б ВНЗ у рамках роботи студентських наукових гуртків, написання курсових і дипломних робіт під замовлення на теми, які дійсно цікавлять бізнес, і розглядом яких у підприємців не має можливості займатися самостійно. Натомість ВНЗ отримує реальну співпрацю з підприємцями, навчає своїх студентів на фактичному матеріалі, отримує дані для створення тренажерів дистанційного навчання, відкриває можливості для працевлаштування своїх випускників, пропагує дистанційне навчання на платній основі серед підприємців та інше, збільшуючи таким чином позитивні ефекти від свого функціонування.

Література

1. Чайка І. П. Теоретико-методологічні основи ефективності функціонування вищого навчального закладу / І. П. Чайка // Науковий вісник Ужгородського університету: Серія «Економіка». – 2011. – Випуск 32. – С. 27–30.
2. Чайка І. П. Методичні підходи до розрахунку ефективності функціонування вищого навчального закладу / І. П. Чайка // Науковий вісник Полтавського університету споживчої кооперації України: Серія «Економічні науки». – 2011. – № 2 (47). – С. 151–156.
3. Чайка І. П. Роль ефективності функціонування вищих навчальних закладів у соціально-економічному розвитку людства / І. П. Чайка, І. Г. Брітченко // Інноваційна політика та законодавство в Європейському Союзі та Україні: формування, досвід, напрямки наближення: матеріали XXIV Київського міжнародного симпозіуму з наукознавства та науково-технологічного прогнозування (Київ, 2–3 червня 2011 р.). – К., 2011. – С. 267–269.

КРИТЕРІЇ ЯКОСТІ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ

Н. І. Яловега, к.е.н., доцент; О. С. Криворучко, асистент
ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Розглядаючи дане питання, насамперед, потрібно зазначити, що якість університетських курсів дистанційної освіти, які на-

даються в електронному вигляді, має бути не нижчою за якість традиційного навчання. Для цього, насамперед, необхідно ретельно підібрати викладачів для роботи на онлайн-ових курсах і забезпечити їм потрібну підготовку і технічну підтримку. Студенти, які навчаються он-лайн, також потребують академічної і технічної підтримки. Не останню увагу слід приділити розробці середовища навчання, контролю стану технологічної бази, з можливістю їх вдосконалення.

Зважаючи на те, що на сьогодні споглядається збільшення кількості університетів, які спеціалізуються на наданні послуг з дистанційної освіти, зростає значущість питання якості даної категорії. Оцінюючи роботу навчальної системи в цілому, слід визначати якість підготовки споживачів освітніх послуг, власне процес навчання і результати навчання. Вивчаючи відповідну наукову літературу [1], нами зроблено спробу розробити критерії якості підготовки дистанційного навчання, не висвітлюючи питань, пов'язаних з оцінюванням ефективності процесу онлайн-ного навчання в цілому. Отже, критеріями якості дистанційної освіти слід вважати наступні складові:

- кваліфікований викладацький склад;
- педагогічна майстерність;
- розробка та функціонування постійних програм підготовки і підтримки викладачів, що працюють он-лайн;
- оптимізація використання технічних можливостей університету;
- розробка відповідних інструкцій з розробки відповідних дисциплін;
- розробка єдиної моделі навчального плану;
- організація студентських служб щодо підтримки отримувачів даних освітніх послуг;
- залучення зовнішніх ресурсів для створення високоякісних дистанційних продуктів (технічні консультанти, програмісти, графічні студії дизайнерські агенції тощо).

Підсумовуючи, слід зазначити, що обговорюючи питання якості дистанційного навчання на основі Інтернет, знову і знову треба повертатися до потреб студентів і пошуку ефективних способів забезпечення навчального процесу. Очне навчання іс-

нувало впродовж багатьох століть, тому досить складно при розробці методів електронного навчання відійти від педагогічних рішень, нав'язаних очним навчанням. Однак нові способи викладу матеріалу і спілкування зі студентами в ситуації, коли час і простір не є непереборними перешкодами, показують, що технологія відкриває перед людьми нові способи набуття та обробки знань.

Література

1. Хассон В. Дж. Дистанційна освіта: плюси та мінуси / В. Дж. Хассон // Вища школа. – 2004. – № 1. – С. 92–99.

ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ДИСТАНЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «МАРКЕТИНГ»

В. М. Бондаренко, к.е.н., ст. викладач

ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Актуальною проблемою професійної підготовки фахівців є впровадження та активне застосування дистанційних технологій в навчальному процесі. Підготовка курсів дистанційного навчання для ВНЗ сприятиме підвищенню якості та забезпеченню додаткових можливостей реалізації освітнього процесу. Дистанційні технології навчання можна розглядати як природний етап еволюції традиційної системи освіти від дошки з крейдою до електронної дошки й комп'ютерних навчальних систем, від книжкової бібліотеки до електронної, від звичайної аудиторії до віртуальної. Дистанційне навчання служить підвищенню ефективності освіти завдяки створенню нового інформаційного освітнього простору, заснованого на сучасних інформаційних технологіях [1].

В умовах розвитку ринкових відносин в економіці України однією з головних складових виживання та розвитку вітчизняних підприємств є неухильне підвищення ефективності всіх сфер їх діяльності, у тому числі й маркетингової, а це потребує наявності висококваліфікованих фахівців відповідного профілю для роботи на підприємствах, в організаціях і установах різних

форм власності виробничої та невиробничої сфери, органах державного та місцевого управління, освітніх та наукових закладах.

В наш час якість підготовки майбутніх спеціалістів все більш обумовлена вміннями й навичками застосовувати інформаційно-комунікаційні технології для отримання необхідних знань та їх вдосконалення впродовж життя. Однією з нових і перспективних форм є використання дистанційних технологій навчання [2].

Аналіз кадрової ситуації у державі свідчить про те, що ринок відчуває нагальну потребу в фахівцях спеціальності «Маркетинг». На сьогодні на підприємствах в сфері маркетингу працюють здебільшого робітники, які не мають відповідного теоретичного підґрунтя для впровадження та проведення відповідної маркетингової політики, не в змозі ефективно використовувати існуючий маркетинговий інструментарій та здійснювати контроль над маркетинговою діяльністю на підприємстві. Компетенція фахівця з маркетингу визначається високим потенціалом його фундаментальної освіти і ґрунтовною підготовкою для планово-економічної, організаційно-управлінської, аналітичної та дослідницької діяльності в галузі економіки на виробництві, у сфері послуг, в управлінні та науково-дослідних установах.

ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі» забезпечує підготовку фахівців з маркетингу за денною та заочною формами навчання. Але, оскільки ринок держави в цілому відчуває нагальну потребу у зазначеного характеру фахівцях, то доцільним є розширення форм підготовки маркетологів. Саме тому обґрунтованим є введення дистанційної форми підготовки фахівців з маркетингу, оскільки це надасть можливість багатьом особам з будь-якої точки, які виявляють бажання, одержати гідну освіту за зазначеним фахом. Основу освітнього процесу при дистанційному навчанні становить цілеспрямована та контрольована інтенсивна самостійна робота студента, котрий може здобувати знання в зручному для себе місці, у зручний для себе час [3, 4].

Саме дистанційна форма навчання розширює можливості студента, і навчального закладу в забезпеченні процесу навчання в умовах територіальної віддаленості. Отже, впровадження

дистанційних технологій в навчальному процесі надає потенціально можливість підвищити якість навчання за рахунок керованої, системної, регулярної самостійної роботи студентів; додатково зацікавити майбутніх студентів зручністю організації навчального процесу.

Література

1. Білоус О. А. Впровадження дистанційних технологій в навчальний процес / О. А. Білоус, Т. В. Завальна, Н. М. Захарченко // Теорія та методика електронного навчання : збірник наукових праць. – Кривий Ріг : Видавничий відділ НМетАУ, 2010. – С. 10–12.
2. Веле Штилвелд. Дистанційне навчання – від теорії до практики, актуальний мережевий семінар [Електронний ресурс] / Веле Штилвелд. – Режим доступу : <http://www.osvita.org.ua/distance/articles/15/>.
3. Дистанційне навчання [Електронний ресурс] / Хмельницький національний університет. Факультет дистанційного навчання. – Режим доступу : <http://dn.tup.km.ua/dn/page.aspx?r=r32&lng=1>
4. Колісник Л. О. Психологічний аспект розвитку дистанційного навчання / Л. О. Колісник // Актуальні проблеми психології. Психологічна теорія і технологія навчання / за ред. С. Д. Максименка, М. Л. Смульсон. – К. : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2009. – Т. 8, вип. 6. – С. 121–128.

ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДІВ ПРИ ДИСТАНЦІЙНОМУ НАВЧАННІ

А. М. Захаренко-Селезньова, ст. викладач

ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Сучасне дистанційна освіта являє собою досить розгалужену систему передачі знань на відстані за допомогою різних засобів і технологій, результатом якої є отримання студентами необхідної інформації для успішного використання її в практичній діяльності. Багато ВНЗ та курси дистанційного навчання видають дипломи своїм слухачам, на підставі яких вони можуть знайти роботу за фахом або вступити в інший навчальний заклад за профілем.

Педагогічний фактор у системі дистанційного навчання визначається набором *методів і принципів*, що застосовуються в ході навчального процесу та які можна класифікувати наступним чином:

1. Методи навчання через взаємодію студента з освітніми ресурсами при мінімальній участі викладача та інших студентів (самонавчання). Для розвитку цих методів притаманний мультимедійний підхід.

2. Методи індивідуалізованого викладання й навчання, для яких притаманні взаємовідносини студента з викладачем або студента з іншим студентом (навчання «один до одного»). Ці методи реалізуються в дистанційному навчанні в основному через такі технології, як голосова пошта, електронна пошта або технології веб 2.0 (соціальні сервіси Інтернет).

3. Методи, що ґрунтуються на презентації навчального матеріалу викладачем і коли ті, хто навчається відіграють активну роль у комунікації (навчання «один до одного»). Ці методи, притаманні традиційній освітній системі, отримують новий розвиток на базі сучасних інформаційних технологій. Так, лекції, записані на CD або DVD носії можуть доповнюватись так званими «Е-лекціями» (електронними лекціями). Е-лекція може представляти собою набір статей, а також навчальний матеріал, який готує студентів до дискусії. На базі технологій електронної дошки оголошень та веб 2.0 розвивається також метод проведення навчальних електронних симпозіумів, в яких можуть брати участь авторитетні вчені.

4. Методи, для яких притаманна активна взаємодія між усіма учасниками навчального процесу (навчання «багато до багатьох»). Інтерактивна взаємодія між студентами, а не тільки між студентом і викладачем, є важливим джерелом отримання знань. Розвиток цих методів пов'язаний з проведенням навчальних колективних дискусій і комп'ютерних конференцій, які дозволяють усім учасникам дискусії обмінюватись письмовими повідомленнями як у синхронному, так і в асинхронному режимі, що само по собі має велику дидактичну цінність. Комп'ютерно-опосередковані комунікації дозволяють активно викорис-

товувати такі методи навчання, як дебати, моделювання, ролеві ігри, дискусійні групи, мозкові атаки, форуми тощо.

Хоча дистанційному навчанню притаманні класичні дидактичні ознаки, але присутні і специфічні характеристики. Однією із таких характеристик є те, що дистанційне навчання побудоване в основному на принципах *інформатизації* освіти і широкому застосуванні *телекомунікаційних* технологій. Сучасні принципи дистанційного навчання за В. Биковим та Н. Клокар:

1. *інтерактивність* – передбачає діалог викладача з користувачем;

2. *адаптивність* – забезпечує індивідуальний темп проходження навчання, передбачає самостійний вибір реєстрації слухачем, сам курс, де й коли зручно навчатися, а також терміни консультацій і складання іспитів, періодичне відновлення навчальної діяльності;

3. *гуманістичність* – полягає в спрямованості навчання та освітнього процесу в цілому до людини; у створенні максимально сприятливих умов для оволодіння змістом навчання; засвоєнні обраної професії для розвитку і прояви творчої індивідуальності, високих громадянських, моральних, інтелектуальних якостей, що забезпечували б йому соціальну захищеність, безпечне та комфортне існування;

4. *пріоритетність педагогічного підходу під час проектування освітнього процесу* – передбачає проектування дистанційного навчання з розробки теоретичних концепцій, створення дидактичних моделей тих явищ, що планується реалізувати; досвід комп'ютеризації дозволяє стверджувати, що коли пріоритетною є педагогічна сторона, система виходить більш ефективною;

5. *педагогічна доцільність застосування нових інформаційних технологій* – вимагає педагогічної оцінки ефективності кожного кроку проектування та створення дистанційного навчання; тому на перший план необхідно ставити не впровадження техніки, а відповідне змістове наповнення навчальних курсів і освітніх послуг;

6. *вибір змісту освіти* – відповідність змісту дистанційної освіти нормативним вимогам Державного освітнього стандарту і вимогам ринку;

7. *забезпечення захисту інформації, що циркулює в дистанційному навчанні* – передбачення організаційних і технічних засобів безпечного та конфіденційного зберігання, передавання і використання потрібних відомостей, забезпечення їх безпеки під час зберігання, передавання й використання;

8. *стартовий рівень освіти* – вимагає певного набору знань, умінь, навичок;

9. *відповідність технологій до навчання* – адекватність технологій навчання моделям дистанційного навчання;

10. *гнучкість і мобільність* – створення інформаційних мереж, баз і банків знань та даних для дистанційного навчання, що дозволять коригувати або доповнювати освітню програму; водночас вимагається збереження інформаційної інваріантної освіти, що забезпечує можливість переходу на навчання по споріднених або інших напрямках;

11. *неантагоністичності дистанційного навчання існуючим формам освіти* – проєктоване дистанційне навчання зможе дати необхідний соціальний та економічний ефект за умови, якщо створювані та впроваджувані інформаційні технології стануть не чужорідним елементом у традиційній системі освіти, а будуть природно інтегровані в неї;

12. *економічність* – передбачає раціональне використання фінансових та матеріальних ресурсів, точний розрахунок ефективності підвищення кваліфікації за даною формою навчання.

Дотримання саме цих методів і принципів, а також адаптування їх для освіти під час впровадження дистанційного навчання в ВНЗ сприятиме розвитку та поліпшенню ефективності навчання студентів, та певною мірою визначить зміст, форми організації та методи дистанційного навчання.

Високу ефективність дистанційного навчання забезпечує активна педагогічна діяльність в інформаційному середовищі та цілеспрямований характер навчання. Це впливає на сприйняття навчального матеріалу та його значимість, а через них – на мотивацію, активність й актуалізацію самостійної роботи студентів.

В зв'язку з тим, що дистанційне навчання – це відкрита система навчання, що передбачає активне спілкування між ви-

кладачем і студентом за допомогою сучасних технік та технологій, саме така форма навчання дає свободу вибору місця, часу та темпу навчання. Неспростовні дослідження західних педагогів довели, що дистанційне навчання забезпечує високу якість навчання.

Причина зростання популярності дистанційного навчання та активна державна підтримка цієї форми освіти зрозумілі. Методика надання освітніх послуг дистанційно в цілому є *інновацією*, тому що має випереджувальний характер, забезпечує здійснення освітньої діяльності за технологіями дистанційного навчання, апробує та впроваджує новітні методики організації навчального процесу за дистанційною формою та технології дистанційного навчання в освітній процес.

Вища освіта сучасності повинна орієнтуватися на формування освіченості особистості, яка буде працювати у майбутньому інформаційному суспільстві в умовах багатовекторності технологічного розвитку, глобалізації та конкуренції ринку товарів та послуг, збереження навколишнього середовища, а також соціальної відповідальності та швидкої зміни, що очікується у майбутньому.

Література

1. Биков В. Ю. Дистанційне навчання в країнах Європи та США і перспективи для України // Інформаційне забезпечення навчально-виховного процесу: інноваційні засоби технології: монографія / [В. Ю. Биков, О. О. Гриценчук, Ю. О. Жук та ін.] / Академія педагогічних наук України, Інститут засобів навчання. – К.: Атіка, 2005. – С. 77–140.
2. Клокар Н. Методологічні основи запровадження дистанційного навчання в системі підвищення кваліфікації / Н. Клокар // Шлях освіти. – 2007. – № 4 (46). – С. 38–41.
3. Ковальська К. Р. Дистанційне навчання як перспективна форма розвитку предметно-орієнтованих професійних компетентностей учителів. [HTTP://WWW.NBUV.GOV.UA/E-JOURNALS/](http://www.nbu.gov.ua/e-journals/)
4. <http://testportal.org.ua/> сайт експерименту з дистанційного навчання (керівник к.т.н. Богачков Ю. М.)
5. <http://www.ime.edu-ua.net/nauk.html> Відділ дослідження і проектування навчального середовища ІТЗН АПН України

ДИСТАНЦІЙНА ОСВІТА: ВПРОВАДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ В СИСТЕМІ ВИЩОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

О. В. Чернявська, д.е.н., професор;

І. А. Сененко, к.е.н., доцент; **О. А. Горбунова**, асистент

ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

В умовах сучасних тенденцій інформаційних технологій та відповідно до нових вимог вітчизняного ринку праці дистанційне навчання є невід'ємним інструментом модернізації системи вищої освіти. На початку 70-х рр. в Європі розпочався інтенсивний розвиток системи дистанційного навчання, поступово набувши перспективної форми заочного навчання з використанням сучасних технічних засобів зв'язку та передачі інформації. Лідерами в цій області того періоду стали: Іспанський національний Університет дистанційної освіти (UNED), Відкрита школа бізнесу Британського університету.

Деякі американські інженерні коледжі починаючи з 60-х років почали використовувати телебачення для надання учбових курсів працівникам найближчих корпорацій. У 1984 р. ці програми призвели до утворення Національного Технологічного Університету (NTU). До 1991 р. NTU перетворився на консорціум з 40 університетських інженерних шкіл зі штаб-квартирою в Форт-Коллінз штат Колорадо. На початку 90-х років понад 1 100 студентів вивчали дистанційним методом програми NTU на інженерну ступінь за активної участі комерційних корпорацій-працедавців.

На сьогодні дистанційна форма навчання є невід'ємною складовою конкурентоспроможності навчального закладу і його студентів. Оскільки використовуючи дану форму отримання освіти вищий навчальний заклад має змогу залучити і надати освітні послуги всім бажаючим з усього світу. Студенти, що навчаються дистанційно, мають змогу різносторонньо розвивати свою особистість, самореалізовуватися за рахунок вільного вибору організації свого часу, місця і темпу навчання, розвинути уміння до експериментально-дослідницької діяльності. Разом з тим, та-

кий метод навчання може виявитися не ефективним для студентів з низьким рівнем організації самостійної та індивідуальної роботи, надмірною захопленістю Інтернетом, зокрема, соціальними мережами, чатами. За даними досліджень Інтернет-залежними на сьогодні є близько 10–20 % західних користувачів і близько 10 % російських та українських, з яких 70 % займають студенти [1, с. 159].

Тенденція інформатизації економіки вимагає швидкої адаптації і компетентності економістів, адже справжній фахівець впродовж усього життя повинен вміти отримувати, аналізувати і використовувати інформацію у професійній діяльності. Якісна освіта – це синтез найрізноманітніших форм отримання знань і сучасних технологій, оптимальне поєднання яких може визначити для себе сам студент [2].

Характерними ознаками дистанційного навчання є: 1) модульний принцип – кожен окремий курс створює цілісне уявлення про певну наочну область; 2) мінімальні витрати на освітні послуги; 3) гнучкий графік роботи як для викладача, так і для студента; 4) спеціалізований контроль якості; 5) виконує координаційно-пізнавальну функцію навчального процесу.

Дистанційна освіта розвивається не тільки в рамках національних систем освіти, але і комерційними компаніями з переважною орієнтацією на підготовку в області бізнесу. Слід відмітити, що дистанційні програми в області бізнесу становлять четверту частину всіх програм вищої освіти. Електронні програми перепідготовки становлять сьогодні один з найбільших сегментів вищої освіти. Приватні корпоративні освітні мережі створені такими компаніями, як IBM, EuroPay, General Motors, JCPenney, Ford, Walmart, Federal Express. Барато з цих систем значно випереджають системи дистанційної освіти, створені в університетах, як по складності, так і за кількістю.

Особливе значення в новій освітній системі мають матеріали для самонавчання, що доставляються з комп'ютерних мереж. Так, в інтерактивних базах даних систематизуються масиви даних, які можуть бути доступні через опосередковані комп'юте-

ром комунікації. Все зростаюче число таких баз даних зараз доступно через комп'ютерні мережі. Надання доступу до зовнішніх баз даних з цілями самонавчання є найбільш простим і часто застосовуваним, але не єдиним способом їх використання в навчальному процесі. На їх основі розробляються локальні бази даних, орієнтовані на їх використання як студентами, так і викладачами. Все частіше в якості джерел інформації при самонавчанні використовуються інтерактивні журнали, які являють собою періодичні видання, що розповсюджуються серед передплатників через комп'ютерні мережі. Студенти часто підписуються на інтерактивні журнали з метою використання їх як невід'ємної частини курсу або як доповнення до роботи.

Застосування у дистанційному навчанні інформаційних технологій (ІТ) сприяє підвищенню ефективності лабораторних та практичних занять з природничих дисциплін приблизно на 30 %, об'єктивність контролю знань учнів – на 20–25 %, прискорює накопичення активного словникового запасу з іноземних мов у 2–3 рази [3]. Тому розвиток дистанційної форми навчання надає можливість більш ефективніше, продуктивніше і вигідніше майбутнім спеціалістам використовувати свій час і потенціал.

Література

1. Гамалій В. Ф. Підготовка сучасного економіста за дистанційною формою навчання: переваги та недоліки [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Bi/2011_6/158-160.pdf. – Заголовок з екрана.
2. Машкіна І. В. Запрошення до дискусії [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/vapstv/2009_5/St_1.pdf. – Заголовок з екрана.
3. Акуленко К. Ю. Підготовка майбутніх економістів з використанням засобів інформаційних технологій [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/natural/Kitonv/2010_3/s1.pdf. – Заголовок з екрана.

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

М. Б. Чижевська, к.е.н., доцент

ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Дистанційне навчання займає особливе місце в системі освіти. Переважна частина дистанційних курсів призначена, перш за все, для студентів, що отримують освіту за заочною формою навчання. Реалії життя свідчать, що відволікання практичних працівників під час настановчих та екзаменаційних сесій викликає певні проблеми між ними та керівництвом, не дивлячись на постійне підвищення не тільки професійного, але й загального культурного рівня працівника. Тому традиційна система навчання потребує певних інновацій. Не випадково дистанційне навчання за останні роки стає все більше затребуваним, оскільки дозволяє за певних умов отримувати дійсно якісну освіту без суттєвих часових і матеріальних витрат. Крім того, не можна забувати і про соціальну сторону дистанційного навчання, особливо щодо людей з обмеженими можливостями та інвалідів. Іноді для них – це чи не єдиний шлях отримання освіти.

В наш час у світі накопичений великий досвід реалізації систем дистанційного навчання. Зокрема, у США в системі дистанційного навчання задіяно близько 1 млн чоловік. Наприклад, Національний Технологічний Університет, який представляє консорціум з 40 інженерних шкіл, ще на початку 90-х років забезпечив підготовку більш ніж 1 100 студентів за допомогою дистанційних методів на ступінь магістра. Для навчання широко застосовується телебачення. В рамках системи публічного телемовлення PBS-TV навчаються більше мільйона студентів. Програми дистанційного навчання дорослих включають курси з науки, бізнесу, управління тощо [1].

Більше 20 років функціонує Національний Університет дистанційного навчання (UNED) у Іспанії. Він включає 58 навчальних центрів всередині країни і 9 за кордоном. Створений у 1988 р. з метою організації заочної вищої освіти для дорослих, він є одним з підрозділів міністерства освіти і підпорядкований

безпосередньо державному секретарю з вищої освіти. В його структурі існує система підвищення кваліфікації, зокрема, для викладачів середніх шкіл [2].

У Німеччині відкритий університет в м. Хагені (заснований у 1976 р.) дозволяє отримувати освіту і підвищувати кваліфікацію. Університет видає дипломи і присуджує наукові ступені. Інститут дистанційного навчання у м. Тюбінген розробляє програми для навчання з використанням радіо та телебачення. У підготовці 2500 курсів приймає участь 5 тис. викладачів [1].

Дистанційне навчання розвивається і в інших регіонах світу. В якості прикладу мегауніверситетів, що розвивають дистанційне навчання, можна привести – Китайський телеуніверситет, Національний відкритий університет ім. Індіри Ганді (Індія), Університет Пайнам Ноор (Іран), Корейський національний відкритий університет, Університет Південної Африки, Відкритий Університет Сукотай Тампаріат (Тайланд).

Підкреслимо, що дистанційне навчання розвивається не тільки у рамках національних систем навчання, але й окремими комерційними компаніями з орієнтацією на підготовку у сфері бізнесу, котра складає майже чверть всіх програм вищої освіти. Корпоративні освітні мережі створюються такими компаніями як «IBM», «General Motors», «Ford» та іншими [3]. Більшість таких освітніх програм набагато випереджують системи, що запроваджені в університетах, як за складністю, так і за кількістю.

Сьогодні провідні компанії переглядають статус освітніх підрозділів в своїх структурах. Керівництво підприємств все більше розглядає інвестиції в дистанційне навчання на рівні з інвестиціями у науково-дослідні розробки. Великі підприємства часто мають підрозділи, філії в усьому світі і повинні навчати персонал в різних країнах. Крім того, навчання має проходити швидкими темпами, щоб не стримувати процес впровадження і реалізації нових товарів на ринку. Послуги з навчання персоналу мають надаватися одночасно з появою нових розробок. Це призводить до необхідності децентралізації навчання, яке здійснює підприємство, що дозволяє уникнути переміщення персоналу до центру навчання і тим самим отримати вигравш у часі, економію витрат на транспорт і відволіканні персоналу від роботи.

Отже, застосування дистанційного навчання – це шанс для забезпечення швидкого впровадження на ринок нових товарів та послуг в умовах постійної модернізації виробництва та змін в інституціональному середовищі.

Література

1. Дистанционное обучение. – Режим доступа : <http://e-college.ru/elearning/main-dl/history.htm>
2. Дистанционное обучение. – Режим доступа : <http://www.eduspain.com/ru/postuplenie>
3. Левицкий Б. Е. Программные средства и технологии корпоративных сервисов региональной сети образовательных учреждений / Б. Левицкий // Информатизация образования и науки. – 2009. – № 4. – С. 27–37.

ДИСТАНЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ В ТРАДИЦІЙНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

О. М. Момот, к.е.н., доцент;

Д. С. Пісоцька, здобувач, асистент

ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

«Скажи мені і я забуду. Покажи мені і я запам'ятаю.

Дай мені діяти самостійно, і я навчу».

Китайська мудрість

Особливості сучасного етапу розвитку суспільства підкреслюють важливість і необхідність вдосконалення різних сфер життєдіяльності, включаючи сферу освіти. Освіта є дієвим чинником стабілізації суспільства, гармонізації його інтересів, найважливішим інструментом формування нового менталітету суспільства, глибинних змін свідомості людей, всіх сфер суспільного життя. Питання про те, що таке якість освіти, до теперішнього часу залишається дискусійним. Проблема якості інтелектуальних ресурсів і, насамперед, якості підготовки фахівців з вищою освітою, здатних вирішувати найскладніші проблеми у всіх сферах суспільства, є першочерговою національною проблемою кожної держави. У сучасному світі, майже постійно, від-

бувається реформування вищої освіти, метою якої є підвищення якості освітніх послуг. Саме вища освіта сприяє проведенню модернізації технологічних і соціальних основ, самостійності та незалежності держави, дозволяючи цілеспрямовано і ефективно вирішувати проблеми національного та глобального рівня.

Сьогодні сучасне суспільство впроваджує наукові досягнення в освіту, тим самим, намагаючись зробити цей процес зручним і доступним для багатьох людей. Дистанційна освіта стає все більш актуальною як серед молоді, яка бажає здобути додаткову освіту, не відриваючись від навчання, так і серед людей старшого віку, які хочуть підвищити свою кваліфікацію без відриву від свого місця роботи. Також необхідно розуміти, що дистанційне навчання являє собою не електронний варіант очного або заочного навчання, адаптуючи традиційні форми занять і паперові засоби навчання в телекомунікаційні. Дистанційне навчання покликане вирішувати специфічні завдання, що відносяться до розвитку творчої складової освіти та ускладнені для досягнення в звичайному навчанні.

Нові електронні технології, такі як інтерактивні диски CD-ROM, електронні дошки оголошень, мультимедійний гіпертекст, доступні через глобальну мережу Інтернет можуть не тільки забезпечити активне залучення учнів у навчальний процес, але й дозволяють управляти цим процесом на відміну від більшості традиційних навчальних технологій.

Ефективність і успіх дистанційного навчання залежить від організації та методичної якості використовуваних матеріалів, а також того, наскільки враховані особливості подання інформації, рівня підготовки педагогів, що беруть участь в цьому процесі, і наскільки вони розуміють особливості надання та сприйняття інформації в рамках сучасних віртуальних комунікацій.

Всі ці тенденції розвитку дистанційних технологій навчання, повинні сприяти зростанню якості освіти відповідно до сучасних вимог розвитку суспільства. Перехід на нові методи і технології в освітній діяльності в сучасних умовах можливий лише на основі інновацій та використання інноваційних технологій. Інформатизація освіти спрямована на реалізацію задуму підвищення якісного змісту освіти, на проведення досліджень і розро-

бок, їх впровадження, передбачає заміну традиційних інформаційних технологій на більш ефективні у всіх видах діяльності у національній системі освіти країни. На жаль, в даний час відчувається брак кваліфікованих фахівців для розробки якісних курсів для дистанційного навчання, що володіють креативним мисленням, відчуттям смаку і вміють педагогічно правильно будувати навчальний процес.

Багато авторів не рекомендують отримувати дистанційну базову освіту через певні недоліки даної технології навчання, проте радять пройти повну програму по очній формі навчання. А до дистанційного навчання зручно звернутися при отриманні другої вищої освіти, проходженні додаткових курсів підвищення кваліфікації. У той час, введення в навчальний процес приватних технологій дистанційного навчання є надзвичайно важливим. Дійсно, їх використання допомагає вирішити безліч таких проблем як оперативне використання новітніх знань; підвищення інформаційної забезпеченості навчального процесу; вільний доступ до спілкування з видатними вченими, діячами і фахівцями сучасності в різних галузях науки та ін.

На наш погляд, система дистанційної освіти – це актуальний, перспективний і високоефективний інструмент в руках досвідченого викладача. Але даний метод навчання доцільніше використовувати як додатковий, особливо для напрямків підготовки, що вимагають розвитку практичних навичок.

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ – ШЛЯХ ДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

А. М. Бурбак, доцент; **Л. Б. Олійник**, доцент;

О. М. Васюк, ст. викладач

ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

В. Ю. Крикунова, доцент

Полтавська державна аграрна академія

Вища освіта практично всього світу переживає період значної модернізації, перегляду основних стереотипів, що були сформульовані у практиці роботи вищої школи на протязі останніх десятиліть.

Основним поштовхом до глибоких системних змін в освітній діяльності є розуміння необхідності суттєвих зрушень в сторону формування нових інформаційно-комунікаційних технологій з викладенням нових принципів функціонування освітянської системи. Інерційність, заикленість систем вищої освіти стають серйозною перешкодою на шляху формування особистості суспільства, конкурентоспроможної держави.

За останній період часу зростає конкуренція між закладами вищої освіти.

Тому необхідність підвищення якості вищої освіти є основним показником, який дозволить забезпечити надання освітніх послуг у сучасному світлі вимог до майбутніх фахівців вищої кваліфікації. Становлення та розвиток сучасних переробних технологій повинне супроводжуватися випереджувальними змінами в освітній та професійній підготовці.

Протягом останніх десятиріч вища школа працює в умовах необмеженого доступу до інформації, що дає можливість використання інформаційно-комунікаційних технологій, радикально змінити інформаційне середовище вищого навчального закладу і перетворити, в першу чергу, студентів на активних учасників навчального процесу. Розвиток інформаційно-комунікаційних технологій у системі освіти передбачає створення концепції дистанційного навчання та освітніх технологій відповідного технологічного профілю переробних галузей України.

Матеріали для дистанційної освіти підбираються та створюються як організована педагогічна система, яка розробляється для досягнення потенційних педагогічних результатів і враховує досягнення не тільки педагогічної науки а й психології, теорії управління, практичного досвіду викладача та студентів.

Для створення комп'ютерного навчального курсу з дисципліни «Технологія галузі» на кафедрі «Технології та організації харчових виробництв» використовуються програмні середовища, які розміщуються на різних серверах-технічних, інформаційних, організаційних. Центральною ланкою є електронні видання на дисках, комп'ютерні системи у звичайному та мультимедійному варіантах, навчально-інформаційні матеріали на відео носіях, здійснюється формування лабораторно-дистанційного практику-

му, бази даних формуються з дистанційним доступом. Платформою для навчального середовища є програма Moodle. Ведучі викладачі кафедри мають відповідну кваліфікацію, знання. Навчально-методичні комплекси включають електронні підручники, тестові електронні модулі для підсумкового та рейтингового контролю і самоперевірки студентів, читаються відео лекції. В навчально-методичний блок обов'язково входить методична частина (робоча програма), теоретична частина (лекційний матеріал), практична частина (методичні рекомендації до виконання практичних завдань), тести для самоперевірки студентів, блоку додаткових матеріалів (додаткова література, корисні посилання і т. д.)

Основним завданням викладача є супровід навчального процесу на основі підготовлених навчальних матеріалів. Передбачається здійснювати контроль знань студентів та успішності за допомогою тьютора, спілкування студентів та викладача – шляхом використання електронної пошти, чатів. Передбачається використання для рейтингового та поточного контролю знань комп'ютерного тестування.

Програмована система дистанційного навчання буде конкурентоспроможною коли порівняно з іншими методами, забезпечить надійну якість освітніх послуг та необхідну якість знань. Тому для досягнення поставленої мети додатково передбачається використання тематичного контролю, підсумкового контролю, які студент повинен скласти після вивчення відповідних тем або модулів, результати яких передбачається фіксувати в індивідуальному плані студента.

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ ДИСТАНЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ ПРИ ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ ІНЖЕНЕРНО-ТЕХНІЧНОГО СПРЯМУВАННЯ

Н. В. Будник, ст. викладач

ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Світовий прогрес переходу від індустріального до інформаційного суспільства вимагає суттєвих змін у реформуванні ос-

віти, яка на основі нових прогресивних концепцій, технологій та науково-методичних досягнень повинна створювати умови для реалізації прав на освіту кожній людині.

У цьому процесі все більшу роль відіграє система дистанційного навчання, оскільки вона дозволяє створювати найзручніші умови для засвоєння матеріалу протягом певного періоду часу, замінити викладача на помічника, наставника – і найголовніше обирати викладача за власним бажанням. Крім того у студента є можливість виконувати завдання у зручний для нього час. Однак аналіз впровадження дистанційного навчання показує, що дана система підходить не для всіх категорій студентів. Система підготовки в українських школах не зорієнтована на формування самостійності в учнів, а іноді дана система людині просто не підходить. До реального контингенту потенційних студентів цієї форми навчання можна віднести тих, хто часто перебуває у відрядженнях, територіально віддалених слухачів, жінок, що перебувають у декретній відпустці, людей з фізичними вадами, співробітників, які підвищують свою кваліфікацію без відриву від виробництва.

Дистанційна освіта – це справжня новація нашого століття. Віртуальний курс лекцій дозволяє скоротити або розтягти час навчання за своїм розсудом. Серед плюсів такого навчання є можливість займатися в будь-якому місці де є комп'ютер, матеріал суворо дозований по тижням і збігається з усіма вимогами, які висуваються до студентів будь – якого вузу. Процес виконання завдань залишається поза кадром. Теоретично їх може виконати хтось інший. Головна складність – змусити себе вчитися, ще одна проблема – відсутність особистого спілкування з викладачем.

Для одних дистанційна система – єдиний доступний спосіб отримати вищу освіту, іншим досить складно замінити традиційне навчання на дистанційне, оскільки сприймають університет не лише як місце навчання, але й можливість особистого спілкування зі студентами і викладачами.

Потенціал дистанційних технологій оцінюється високо. Однак до можливої заміни традиційних технологій дистанційними поки що ставляться обережно. Студенти, що навчаються дистанційно, більш адаптовані до зовнішніх умов, вони самостійні і

комунікабельні, не бояться приймати важливі рішення, тобто більш зорієнтовані у сучасному світі. Але існують і негативні сторони дистанційного навчання: відсутність очного спілкування з викладачем, а виходить немає індивідуального підходу у навчанні й вихованні; студенти не завжди самодисципліновані, свідомі і самостійні, як необхідно при дистанційному навчанні; для постійного доступу до джерел інформації потрібна гарна технічна оснащеність, нестача практичних знань і відсутність постійного контролю. Слід зазначити також про відсутність вимог до змісту дистанційних курсів і учбово-методичного забезпечення, захисту авторських прав розробників навчальних матеріалів, сертифікації інститутів дистанційної освіти. І, крім того не по всіх спеціальностях можна проводити підготовку фахівців за допомогою дистанційного навчання. Якщо говорити про підготовку фахівців інженерно-технічного спрямування, стає зрозумілим, що суто дистанційне навчання для них однозначно не підходить. Адже при підготовці інженерів-технологів значна частина часу відводиться на лабораторні та практичні заняття, виробничу практику, де студенти маючи теоретичний запас знань, оволодівають практичними навичками. Навчити студентів технологів правильно вирішити ту чи іншу проблему виробничого характеру, оволодіти тонкощами дегустаційного аналізу, зорієнтувати до правильного вибору технологічного обладнання та технологічних режимів дистанційно досить складно, навіть маючи адаптоване віртуальне підприємство.

Як свідчить закордонна практика, підготовка студентів інженерного фаху повинна здійснюватися в напрямку змішаного навчання. Під змішаним навчанням (blended learning) розуміють навчання, яке складається з трьох етапів: дистанційного вивчення теоретичного матеріалу, з використанням електронної пошти, Інтернет – конференцій, освоєння практичних аспектів у формі денних лабораторних занять, останній етап складання іспиту чи захист випускової роботи у зручній для студента формі (дистанційній чи аудиторній).

Таким чином, змішана модель навчання успадковує переваги дистанційного навчання і виключає його недоліки при підготовці студентів інженерного фаху.

ІНТЕРАКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

А. Ф. Шевченко, д.е.н., професор

ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

О. М. Шевченко, к.е.н., доцент

*Полтавський національний технічний університет
імені Ю. Кондратюка*

У сучасних умовах якість підготовки майбутніх фахівців все більш обумовлена вміннями й навичками застосування інформаційно-комунікаційних технологій для отримання необхідних знань та їх вдосконалення впродовж життя. У зв'язку з цим, пріоритетним напрямком модернізації вищої освіти України в останні роки стає розвиток освітнього інформаційного простору, впровадження інтерактивних технологій дистанційного навчання і об'єднання їх на організаційному, методичному та технологічному рівнях.

Поняття технології дистанційного навчання в наукових виданнях розглядається як інформаційні технології створення, передачі та збереження навчальних матеріалів, організації і супроводу навчального процесу дистанційного навчання за допомогою телекомунікаційного зв'язку. Інтерактивні технології дистанційного навчання, як відомо, ґрунтуються на особисто орієнтованій моделі викладання.

У даний час основними дистанційними інтерактивними технологіями є: кейс (портфельна) технологія, інтернет-технологія, телевізійно-супутникова технологія. Кейс технологія – це технологія, що діє на основі наборів (кейсів) навчально-методичних комплексів, інших навчально-методичних матеріалів як на паперовому, так і електронному носіях і розсилка їх студентам для самостійного навчання. Взаємодія між учасниками навчального процесу в цьому випадку відбувається за допомогою традиційної пошти, факсу, телефону.

Інтернет-технологія використовується для забезпечення студентів навчально-методичним матеріалом, а також для інтерак-

тивної взаємодії між викладачем і студентами. Мережеві технології діють на основі комп'ютерних мереж, тобто сукупності комп'ютерів, з'єднаних за допомогою каналів зв'язку в єдину систему. Їх поділяють на три основних класи: локальні, регіональні й глобальні. Дана технологія має ряд істотних переваг перед іншими, оскільки вона дозволяє проходити дистанційне навчання за індивідуальним розкладом, маючи постійний контакт з викладачем і іншими студентами.

Телевізійно-супутникова технологія заснована на використанні телевізійних лекцій, конференцій і передбачає трансляцію їх одночасно у декількох аудиторіях.

Усі представлені типи технологій застосовуються у вищих навчальних закладів переважно частково. Як свідчать практика й ряд досліджень, тенденція навчання чітко розвивається в напрямку змішаного навчання. Змішане навчання використовує найрізноманітніші методи, як традиційні, так і інтерактивні: лекційні, семінарські, комп'ютерні презентації, комп'ютерне навчання й навчання через Інтернет.

Практичний перехід до впровадження дистанційних технологій є достатньо складним, він пов'язаний, перш за все, з технічними і фінансовими можливостями вузу. Складний тому, що потребує вирішення ряду питань, серед яких: низька пропускна здатність телекомунікаційних мереж; висока вартість обладнання та програмного забезпечення; дуже високі вимоги до «віртуального» викладача, який крім звичайних знань має володіти знаннями з дидактичних властивостей та умінням користуватися засобами інформаційних і комунікаційних технологій; недосконалість нормативно-правової бази з використання і охорони інтелектуальної власності; відсутність єдиного інформаційного середовища вищих навчальних закладів України.

Таким чином, впровадження сучасних інтерактивних дистанційних технологій в системі вищої освіти України є незворотнім процесом, це вимоги часу, нові умови життя, нові засоби взаємодії викладача і студента, який потребує системного підходу та розробки механізмів його активізації та регулювання.

ОСОБЛИВОСТІ ПЕДАГОГІЧНОГО ПРОЕКТУВАННЯ ФАХОВИХ ДИСТАНЦІЙНИХ КУРСІВ

М. І. Дрогомирецька, к.е.н., доцент

ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Інтеграція України до європейського і світового освітнього простору зумовлює необхідність активного впровадження інноваційних форм і технологій навчання у вищій школі з метою підвищення рівня професійної підготовки майбутніх фахівців. Однією із таких технологій є дистанційне навчання – індивідуалізований процес передавання та засвоєння знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини, який відбувається за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників навчання у спеціалізованому середовищі, створеному на основі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій.

На наш погляд, комплексний підхід до педагогічного проектування фахових дистанційних курсів на базі програмної платформи Moodle, яка використовується у більшості вищих навчальних закладів України, має включати низку компонентів (рис. 1).

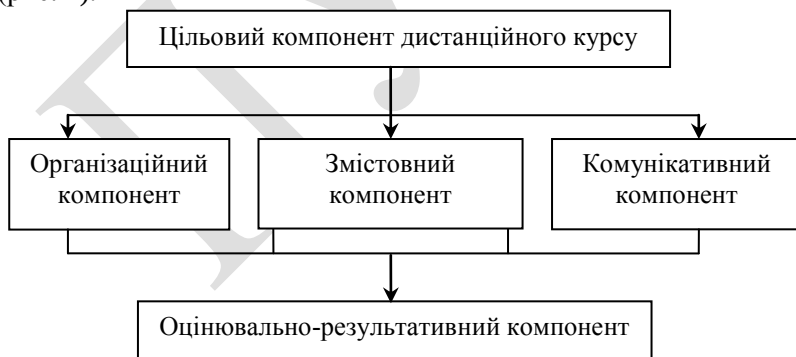

Рис. 1. Основні компоненти комплексного підходу до розробки дистанційних курсів в системі Moodle

Так, наприклад, цільовий компонент, що являє собою постановку викладачем і прийняття студентами цілей і завдань ви-

вчення певного курсу, має дати загальне уявлення про його роль у професійній підготовці майбутніх фахівців. Яким би не був дистанційний курс, його доцільно створювати в тематичному форматі, що, на відміну від календарного, дозволяє студентам вивчати новий навчальний матеріал у довільному порядку та у зручний для них час, оскільки кожна тема курсу є цілісною та логічно завершеною.

Завдяки наявності організаційного компонента у дистанційному курсі всі його учасники можуть дізнатися про особливості організації навчального процесу (методи і форми навчальної діяльності студентів, методи і форми роботи викладача тощо).

На етапі педагогічного проектування дистанційних курсів та подальшого їх використання винятково важливого значення набуває змістовний компонент. Мається на увазі, що навчальний матеріал, який пропонується студентам у дистанційному курсі, повинен бути зрозумілим і чітко структурованим відповідно до навчального плану. При цьому слід дотримуватися так званого принципу «саморозвитку проектованої системи», сутність якого полягає у тому, що всі навчальні матеріали викладач має своєчасно оновлювати з урахуванням тих змін, які відбуваються у сучасному суспільстві.

Комунікативний компонент також відіграє важливу роль у системі дистанційного навчання. Відтак, використовуючи систему обміну повідомленнями в інформаційному середовищі Moodle, кожен студент може одержати індивідуальну консультацію з курсу від викладача. Безумовно, така співпраця має бути спрямована на формування професійної компетентності у студента, тобто його здатності вирішувати ті чи інші проблеми й завдання, які виникають у реальних ситуаціях професійної діяльності, з огляду на власні знання, уміння, навички, особистісні якості та життєвий досвід. Поряд з цим, можливість публікації власних думок, гіпотез, спостережень у тематичних форумах, створених викладачем на базі платформи Moodle, суттєво підвищує мотивацію студентів до оволодіння професійною мовою для спілкування в мережі Internet з іншими учасниками даного курсу.

Останній, не менш важливий компонент дистанційного курсу, оцінювально-результативний, поєднує як оцінку викладача, так і самооцінку студентами результатів навчання, встановлення рівня їх відповідності поставленим цілям, виявлення можливих причин такої невідповідності, а також постановку завдань подальшої навчальної діяльності.

Таким чином, проектуючи будь-який фаховий дистанційний курс, слід враховувати, що всі його компоненти мають бути логічно пов'язаними між собою. У такому випадку створений дистанційний курс буде дійсно корисним і для самостійного вивчення навчального матеріалу всіма зацікавленими особами, і для підтримки лекційного курсу з метою поглибленого його вивчення студентами.

ОСОБЛИВОСТІ ДИСТАНЦІЙНОГО ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ЕКОНОМІКА ПРАЦІ ТА СОЦІАЛЬНО-ТРУДОВІ ВІДНОСИНИ»

***В. В. Бенях, асистент; Н. М. Гвоздик, к.е.н., доцент
ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»***

У наш час Інтернет-технологій багато аспектів нашого життя переноситься в мережу, прискорюючи тим самим темпи розвитку інформаційного суспільства і долаючи географічні бар'єри. Не стає виключенням і освіта. Зараз вже не обов'язково знаходитись поруч з викладачем. Достатньо великий час існує заочна форма навчання студентів. Але її можливості дуже обмежені. Інтернет дає змогу розширити їх, зробити заочне навчання справді повноцінним та всеохоплюючим.

При вивченні дисципліни Економіка праці та соціально-трудо-ві відносини особливістю є використання наступних моделей організації навчального процесу:

1) пасивна модель – студенти виступають об'єктами навчання, який виступає у ролі пасивного слухача. Отже, під час читання лекцій з дисципліни Економіка праці та соціально-трудо-ві відносини за пасивною моделлю можна подати великий за обсягом матеріал за короткий час, але студенти пасивні, не спіл-

куються ні між собою, ні з викладачем, не виконують ніяких завдань, важко зрозуміти якість засвоєння поданого матеріалу та невисокий відсоток засвоєння знань студентами.

2) активна модель – викладач і студент перебувають у постійному взаємозв'язку. Використання даної моделі навчання при вивченні дисципліни Економіка праці та соціально-трудові відносини показує, що велика кількість студентів, які одночасно можуть сприймати інформацію де викладач може проконтролювати надані знання, але студенти спілкуються тільки з викладачем, така модель використовується тільки для опитування, студент перебуває в постійній напрузі – «спитає – не спитає» та може бути незадоволений тим, що його не запитали, не вислухали його думку.

3) інтерактивна модель – відображає постійне спілкування викладача з студентами, студентів з студентами. Таким чином, дана модель показує, що розширюються пізнавальні можливості студента (здобування, аналіз, застосування інформації з різних джерел), у студентів високий рівень засвоєння знань та партнерство між викладачем і студентами в колективі, але на вивчення певної інформації потрібен значний час та необхідність іншого підходу в оцінюванні знань тощо.

В поєднанні з навчальним процесом при вивченні дисципліни Економіка праці та соціально-трудові відносини плануємо використовувати інтерактивність в дистанційному навчанні.

На відміну від курсів, заснованих на текстових матеріалах, курси дистанційного навчання вимагають інтенсивного інтерактивного спілкування, по тій простій причині, що, як правило, люди не здатні тривалий час просто дивитися на екран монітора.

При створенні інтерактивного дизайну необхідно задіювати як існуючі моделі інтерактивного навчання, так і інноваційні. При використанні ігрових прийомів ми звернули увагу на загальну ігрову логіку для різних ігор.

Можливо використовувати цю модель в тих випадках, коли потрібно, щоб ті, що навчаються зосередили увагу на яких або фактах або інформації. У даній моделі факти представлені у вигляді Flash Cards у формі питань або рекомендацій, а ті, що нав-

чаються повинні вибрати карту, кликнувши мишкою для того, щоб дізнатися докладнішу інформацію.

Таким чином, застосування сучасних інформаційних технологій у навчальному процесі вищого навчального закладу потребує змін у методиці викладання всіх дисциплін. Орієнтація на формування репродуктивних навичок, таких як запам'ятовування та відтворення, за традиційного навчання замінюється на розвиток умінь співставлення, синтезу, аналізу, оцінювання виявлення зв'язків, планування, групової взаємодії з використанням інформаційно-комунікаційних технологій.

Інформаційні технології розвиваються дуже динамічно, так само динамічно має розвиватися і методика їх використання в навчальному процесі. Необхідно визначитися, за яких умов, за використання яких методів та засобів інформаційно-комунікаційні та дистанційні технології будуть ефективними.

ВПРОВАДЖЕННЯ ДИСТАНЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ: ПЕРЕДОВИЙ ДОСВІД

Л. В. Рудич, асистент

ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Одним з головних державних пріоритетів розвитку України визначено побудову відкритого для всіх та орієнтованого на інтереси людей інформаційного суспільства, що відповідно забезпечується компетентними фахівцями. Зокрема якість підготовки майбутніх спеціалістів все більш обумовлена вміннями й навичками застосовувати інформаційно-комунікаційні технології для отримання необхідних знань та їх вдосконалення впродовж життя. Однією з нових і перспективних форм є використання дистанційних технологій навчання. Особливо цікавим є світовий досвід впровадження дистанційних технологій навчання.

Як показують дослідження, США, Канада вважаються одними з світових лідерів в області дистанційної освіти. Значна кількість університетів, коледжів і навчальних центрів США і Канади успішно реалізують дистанційне навчання через Інтернет. Цьому сприяє та обставина, що всі вузи США і Канади і 85 %

національних шкіл мають доступ до Інтернету (за даними 1999 р.). Високий рівень комп'ютеризації населення (близько 50 % сімей мають домашні комп'ютери, підключені до Інтернету), розвинені системи зв'язку і телекомунікацій створюють надійний фундамент для дистанційної освіти. Всі ці чинники прискорили розвиток в США і Канаді дистанційних технологій навчання. Сьогодні в цих країнах існують сотні тисяч дистанційних програм, їх пропонують, як міністерства освіти штатів і провінцій, так і окремі університети, коледжі і компанії (для підвищення кваліфікації своїх співробітників). Один тільки Independent Learning Centre (ILC) в провінції Онтаріо (Канада) організовує до 50 тисяч різних курсів щорічно. За даними Світового Банку тільки в США функціонує понад 3 тисячі навчальних закладів, які спеціалізуються на професійному навчанні в діалоговому режимі. В 33 штатах США були створені віртуальні університети, 85 % всіх місцевих коледжів пропонують дистанційні курси в режимі он-лайн.

Піонером в області використання дистанційної форми навчання в Європі став Відкритий університет Великобританії, який заснований в 1969 році, – навчальний заклад нового типу, світовий лідер в області дистанційної освіти. В 1996 році на семи його факультетах навчалося близько 215 тисяч чоловік. Навчання за програмами Відкритого університету Великобританії ведеться в 21 країні. Також у Великобританії розповсюдженням дистанційної освіти займається Інститут освіти Лондонського університету, який забезпечує високі стандарти навчання. Є також додипломні і пост-дипломні курси.

Свої особливості має дистанційна освіта в Німеччині. Вона починалася з централізованої дистанційної підготовки фахівців вищої освіти, що планувалася заздалегідь. Приєднання східних земель дало можливість розширити ринок дистанційних послуг. Яскравим прикладом навчального закладу, що здійснює дистанційну підготовку фахівців, є Заочний університет міста Хаген (земля Північний Рейн-Вестфалія). Університет надає освітні послуги більше ніж 50 000 студентам на рік. Однак зауважимо, що диплом про вищу освіту одержують не більше 20 % від кон-

тингенту тих, хто навчається, в результаті великого відсіву студентів, котрі не витримують високих вимог.

Урядами більшості Європейських країн були прийняті документи, які направлені на підтримку впровадження ІКТ в навчальні заклади країн з метою підготовки індивідуумів для життя в інформаційному суспільстві. Це сприяло розробці нових концепцій і підходів в області вивчення і використання ІКТ в різних сферах діяльності для всіх громадян. Можна виділити три головні напрями використання і впровадження ІКТ в країнах Європи: навчання викладачів з використання ІКТ, розвиток і розповсюдження освітніх інформаційних ресурсів, розвиток технологічної інфраструктури.

Результатом стало створення великої кількості центрів ДН в навчальних закладах і створення організації, що підтримує і сприяє впровадженню і розповсюдженню ДН в Європі (European Distance Education Net).

Література

1. Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні. – К. : КПП, 2000. – 12 с.
2. Олійник В. Дистанційна освіта за кордоном та в Україні / В. Олійник // Імідж сучасного педагога. – 2001. – № 1(12). – С. 22.
3. Шейко В. Дистанційна освіта в США / В. Шейко // Новий колегіум. – 2000 – № 5. – С. 31–35.

ОСОБЛИВОСТІ ТА ПЕРЕВАГИ ВПРОВАДЖЕННЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ УКРАЇНИ

О. М. Бабенко, аспірант

ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Дистанційне навчання давно набуло широкого впровадження у вищих навчальних закладах України. Актуальності воно набуває ще і тому, що це сукупність освітніх послуг, які надаються населенню для отримання вищої освіти за допомогою засобів інформаційних та інтернет-технологій, комп'ютерних програм.

В першу чергу даний вид навчання покликаний вирішувати специфічні завдання, які стосуються розвитку творчої складової освіти.

Основними особливостями впровадження дистанційного навчання є те, що джерелами знань є інформаційні ресурси, які існують в телекомунікаційному середовищі, наприклад, автоматизовані інформаційні системи (АІС), бази даних, комп'ютерні програми, навчально-методична література в електронному вигляді, доступ до якої може отримати будь-який студент та викладач.

Ще однією, не менш важливою, особливістю дистанційного навчання є той фактор, що в його основі лежить самостійне вивчення великої частини навчальних дисциплін. Студент отримує можливість здобути навички самостійного опрацювання навчального матеріалу у зручний для нього час.

Дистанційне навчання сприяє реалізації головних засад освітньої політики демократичних держав – спрямованість навчання й виховання на індивідуальний розвиток особистості, задоволення й формування її інтелектуальних потреб та інтересів відповідно до інтересів суспільства.

Виділимо головні переваги дистанційного навчання:

- відсутність жорсткої необхідності відвідувати лекції і семінари;
- демократичний зв'язок «викладач – студент»;
- комплексне програмне забезпечення;
- провідні освітні технології;
- індивідуальний процес навчання;
- гнучкі консультації.

Перспективу і вдосконалення системи дистанційного навчання на Україні складає впровадження в процес комп'ютерної і аудіо-візуальної техніки. В даний час проблему дистанційної освіти розробляють практично всі ВНЗ України.

Впроваджуючи дистанційну систему навчання у Вишах нашої держави зменшується рутинна робота викладача та постійне «напруження» студентів. Адже, завдання викладача – керувати навчанням, оцінювати і контролювати знання, пояснювати складний матеріал предмету.

Головною перевагою дистанційного навчання є індивідуальність самого навчання, яку визначає студент. Саме він вибирає не тільки ритм, темп і час навчання, але й розстановку вивчення предметів. Він сам вирішує, коли звертатися до викладача за консультацією. А метою навчання стає придбання професійних навиків, нових знань, ступеня кваліфікації, спеціальності.

Дистанційна освіта розвивається дуже швидко, і для України є перспективною формою вищої освіти.

Адже, дистанційне навчання – це не лише: розміщення завдань студентам в електронному вигляді, система тестування знань, навчання шляхом електронного листування, робота з навчальними аудіо- та відео матеріалами. На самперед – це надання можливості студентам отримати, не лише, високі знання та якісну освіту, а і стати висококваліфікованим, конкурентоспроможним фахівцем на ринку праці України сьогодні.

ЗАХОДИ ЩОДО ВПРОВАДЖЕННЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИМ МОВАМ У НЕМОВНЬОМУ ВНЗ

Т. І. Ковальчук, к.філол.н., доцент;

Р. І. Дмитренко, к.філол.н., доцент

ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

На сучасному етапі розвитку суспільства, пов'язаному із сприйняттям та обробкою великих обсягів інформації, випускник ВНЗ повинен володіти відповідними навичками застосування новітніх інформаційних технологій (НІТ), до яких відноситься і дистанційне навчання як найбільш ефективна та доступна форма сучасної освіти.

Слід зазначити, що незважаючи на різноманітність підходів, методика навчання іноземній мові з використанням засобів НІТ, зокрема дистанційного навчання (ДН), поки що не знайшла комплексного розгляду у загальній системі навчання і заслуговує на подальше вивчення та розвиток.

На думку вчених, що займаються ДН, ефективність такого навчання залежить від таких складових:

- ефективності взаємодії викладача та того, що навчається;
- використаних при цьому педагогічних технологій;

- ефективності розроблених методичних матеріалів і способів їх використання;

- ефективності зворотнього зв'язку, адже успішність та якість ДН в значній мірі залежить від організації та методичної якості навчальних матеріалів, а також керівництва, майстерності педагогів, що беруть участь у цьому процесі.

Відзначаючи позитивні моменти застосування НІТ у загальній системі навчання, серед головних причин, що не дозволяють ефективно використовувати ДН іноземним мовам у немовному ВНЗ вчені називають такі:

- відсутність досить повного та узагальненого опису самої системи ДН;

- відсутність механізму інтеграції сучасних педагогічних технологій у навчальний процес та розроблення відповідних методик;

- недостатня забезпеченість ДН спеціально розробленими навчальними матеріалами та відсутність чіткої методики їх складання;

- відсутність чіткої системи зворотнього зв'язку між студентом та викладачем і відповідної системи контролю у ДН та ін.

Тому, щоб забезпечити ефективне впровадження ДН іноземним мовам у навчальний процес ми плануємо наступне:

- розглянути саму сутність ДН, його дидактичні можливості щодо навчання іноземній мові у немовному ВНЗ, розробити концепцію ДН, беручи до уваги, з одного боку, дидактичні властивості і функції телекомунакаційних та мультимедійних засобів в якості технологічної основи навчання, а з іншого, – концептуальні напрямки дидактичної організації ДН як складової загальної системи навчання з урахуванням специфіки навчання іноземній мові у немовному ВНЗ;

- здійснити аналіз сучасного стану та вивчити досвід ДН іноземній мові у вітчизняній та зарубіжній практиці;

- дослідити методичну систему ДН у різних видах мовленнєвої діяльності та розробити технологію ДН іноземному спілкуванню у немовному ВНЗ;

- визначити вимоги до навчальних матеріалів, що викорис-

товуються у ДН та здійснити відбір і організацію мовного матеріалу у відповідності до цілей та задач курсу;

- розробити систему контролю, що забезпечувала б ефективний та оперативний зворотній зв'язок і дозволяла б коректувати, контролювати і оцінювати діяльність тих, що навчаються;

- експериментально перевірити ефективність розробленої методики ДН іноземній мові у немовному ВНЗ.

ВИВЧЕННЯ НІМЕЦЬКОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ ПРИ ВПРОВАДЖЕННІ ДИСТАНЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ

Л. Б. Воловик, ст. викладач

ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Впровадження та використання дистанційних технологій в професійній освіті при вивченні іноземних мов зумовлено потребами практики, насамперед, розширенням контактів між країнами в світі, розширенням співпраці, що вимагає досконалого володіння іноземними мовами, а також можливостями отримання міжнародної освіти та презентації власних досягнень у світовому просторі. Стратегія покращення якості навчально-методичного забезпечення освітнього процесу полягає в тому, щоб організувати й практично реалізувати комплексний підхід, спрямований на системне розв'язання питань введення, розвитку та використання дистанційних технологій навчання.

Високий рівень інтернаціоналізації економічних комунікацій, застосування дистанційних технологій спонукає мовознавців до вивчення сучасної німецької економічної терміносистеми, специфіка якої зумовлена як екстралінгвальними, так і інтралінгвальними чинниками. Інтенсивний розвиток економічних зв'язків між країнами та тенденція до глобалізації суспільства привели до активізації субмови економіки. Спостерігається інтенсивне поповнення лексичного складу мови термінами, що відображають економічні поняття, реалії та процеси. Актуальними вбачаються питання виявлення шляхів поповнення німецько-

мовної економічної терміносистеми, яка обслуговує комплекс економічних наук: основ економічної теорії (*betragen* – складати суму, *vertragen* – укладати угоду, *ertragen* – приносити дохід, *beschlagen* – конфісковувати), ресторанного та туристичного бізнесу (*verzehren* – витратити продукти харчування, *versuchen* – пробувати їжу, *bedienen* – обслуговувати), маркетингу та реклами (*verpacken* – упаковувати, *verkaufen* – продавати, *verrechnen* – продавати за безцінок), фінансів і бухгалтерського обліку (*belasten* – дебетувати, *berechnen* – обчислювати, *bezahlen* – оплачувати), управління людськими ресурсами та виробництвом (*versetzen* – переводити на нове місце роботи, *entsetzen* – усувати з посади).

Дослідження ресурсів мови допомагає в розкритті теоретичних питань загальних закономірностей розвитку терміносистеми й вирішує практичні проблеми впорядкування, уніфікації і стандартизації галузевої лексики, сприяє оптимізації наукових комунікацій, забезпечує поліпшення мовної підготовки спеціалістів у сфері економіки. Впровадження дистанційних технологій навчання посідає важливе місце при вивченні німецької економічної термінології. Гнучкість та динамічну інтеракцію забезпечують такі інноваційні навчальні технології: *інтернет-опитування* – заняття завершуються такими формами роботи, які дозволяють відразу ж виявити рівень опанування навчальним матеріалом; *дошки повідомлень* – на щотижневих заняттях практикується обмін повідомленнями між студентами і викладачами на дошці повідомлень; *інтернет-практика* – студенти проводять дослідження, використовуючи різноманітні Інтернет-ресурси і роблять записи для подальшого обговорення; студенти беруть участь в інтерактивних дискусіях з однокласниками та викладачами. Такі дискусії дозволяють створити взаємозбагачувальний обмін навчальним досвідом і успіхами. Дистанційна освіта формує глобальний принципово новий освітній простір. Створене систематизоване джерело якісної освітньої інформації, що міститься у Web-середовищі, на CD-ROM та DVD носіях, в електронних книгах та віртуальних бібліотеках постійно понов-

люється. Доступність освіти, комфортність навчання, можливість задоволення пізнавальних інтересів та потреб особистості на всіх етапах її розвитку створюють реальні передумови неперервності освіти. Дистанційна освіта активізує процес навчання, надаючи йому творчий характер. Формуються уміння активного пошуку знань, їх аналізу, синтезу, систематизації, підвищується комп'ютерна грамотність тих, які навчаються. Можливість розміщення персональних напрацювань у Web-середовищі з подальшим обміном думок стосовно проблеми створює стійку мотиваційну основу творчого розвитку особистості. Активне використання глобальної інформаційної мережі Інтернет в процесі дистанційної освіти, регулярний обмін освітніми продуктами між різними країнами з одного боку підвищить рівень та якість вітчизняної освіти, привівши її до світових стандартів, а з другого боку – забезпечить входження України в світовий освітній простір як рівноправного партнера.

ОСОБЛИВОСТІ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ ІНОЗЕМНІЙ МОВИ

Н. С. Сухачова, ст. викладач

ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Інтеграція у світовий культурний, освітній і економічний простір вимагає якісної підготовки фахівців, здібних до успішної професійної діяльності в рамках світової спільноти. У зв'язку з цим перед вищими навчальними закладами ставиться завдання забезпечити майбутніх фахівців не лише високим рівнем знань та вмінь за фахом, але й володінням іноземною мовою, насамперед англійською як мовою міжнародного спілкування.

Без знання іноземної мови у сучасному світі не обійтись, але час спеціалістів розписаний по хвиликах. Дистанційна форма освіти, яка в останні роки набула широкого розповсюдження, допомагає вирішити цю проблему. Успішність та якість дистанційної освіти у великій мірі залежить від ефективності організації та якості необхідних методичних матеріалів, а також майстерності педагогів, задіяних у даному процесі навчання.

Будь-яка модель дистанційного навчання повинна передбачати поєднання самостійної пізнавальної діяльності студентів та оперативної, систематичної взаємодії з викладачем курсу, а також з іншими учасниками даного курсу в процесі роботи над модулями курсу. Контроль успішності дистанційного навчання має бути оперативним при розробці відповідних учбових матеріалів та підсумковим у вигляді тестів, презентацій, творчих робіт. Велике значення для ефективності дистанційного навчання має розробка електронних посібників модульного характеру, тому розробляти їх повинні викладачі-методисти, які володіють комп'ютерними телекомунікаційними технологіями.

Специфіка дистанційного навчання іноземній мові полягає у її діяльнісній основі, що передбачає необхідність надання кожному студенту достатньої практики у такій формі навчання як мовленнєва діяльність. Отже, в основі дистанційного навчання іноземній мові мають бути вправи на розвиток усного мовлення, тому у ході розробки дистанційних курсів з вивчення саме іноземної мови потрібно включати звукову основу (відеозаписи, CD-ROM).

Основні концептуальні положення навчання іноземній мові можуть бути сформульованими наступним чином:

1) діяльність кожного студента, що навчається дистанційно, необхідно організовувати під керівництвом досвідченого педагога, тобто на основі інтерактивності;

2) навчальний процес має бути побудований таким чином, щоб викладач мав можливість систематично протягом курсу слідкувати, корегувати, контролювати та оцінювати діяльність студента;

3) самостійна діяльність студента потребує ефективного зворотного зв'язку, тобто студент протягом курсу має постійно підтримувати зв'язок не лише з викладачем, але й з партнерами по курсу;

4) види самостійної роботи мають бути різноманітними: індивідуальними, парними, груповими (навчання в малих групах чи у великих групах – конференції, семінари).

ОСОБЛИВОСТІ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ АНГЛОМОВНОГО ЧИТАННЯ ФАХОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Т. Г. Король, ст. викладач

ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Невід’ємним складником професійної підготовки майбутніх фахівців є англомовна компетенція в читанні як здатність спеціаліста самостійно працювати з автентичною фаховою літературою англійською мовою з метою отримання необхідної інформації для успішної реалізації як академічної, так і професійної діяльності.

Саме тому читанню належить виняткове місце в дистанційному навчанні студентів немовних спеціальностей англійської мови. Адже, з одного боку, формування й вдосконалення відповідних читацьких навичок й умінь є однією із провідних цілей викладання дисципліни «Іноземна мова» у немовному ВНЗ. З іншого боку – саме англомовне читання виступає основним засобом навчання інших видів мовленнєвої діяльності та отримання вказівок і коментарів щодо організації студентом самостійної роботи над опануванням дисципліни в цілому.

Застосування дистанційних технологій дозволяє забезпечити одразу декілька важливих аспектів навчання майбутніх спеціалістів англомовного читання фахової літератури, а саме: його керованість, обов’язкова контрольованість, індивідуалізованість, інтерактивність та інтегративність.

Керованість дистанційного навчання англомовного читання фахової літератури реалізується за рахунок чіткої послідовної організації навчального матеріалу у вигляді окремих глосаріїв для засвоєння, описі граматичних структур та явищ, що підлягають розумінню у процесі читання, власне текстів для читання, комунікативно спрямованих вправ для кожного з етапів роботи над текстом та пам’яток-інструкцій щодо формування в студентів необхідних стратегій читання.

Модель дистанційного навчання передбачає обов’язкову наявність зворотного зв’язку. В умовах мережевого дистанційного навчання англомовного читання вважаємо за доцільне створення й використання розгалуженого банку різнорівневих за складніс-

тю комунікативно спрямованих тестових завдань. Це дозволяє забезпечити економічність та об'єктивність реалізації функції контролю, відстежувати перебіг навчання, кількісно та якісно інтерпретувати його результати, аналізувати та зберігати їх.

Індивідуалізованість дистанційного навчання читання англomовної фахової літератури дозволяє адаптувати темпи навчання до індивідуального рівня підготовки кожного окремого студента, створює умови для вибору ним власної траєкторії навчання, зокрема шляхом варіювання рівня складності пропонованих до виконання вправ.

Інтерактивність таких технологій навчання не викликає жодних сумнівів. Можливість створення гіперпосилань у комп'ютерному середовищі дозволяє залучати системи коментарів, підказок, виносок, вбудовувати як внутрішні, так і зовнішні словники, граматичні довідники та інші альтернативні джерела інформації. Варто також підкреслити можливість створення контекстуально-залежних вправ, пред'явлення та розгортання яких передбачають врахування попередньо отриманих реакцій-відповідей студента.

Друкований текст у такому середовищі ефективно доповнюється різноманітними графічними, аудіо та відео засобами подачі інформації. Тоді ж як виконання запропонованих вправ передбачає інтегративне застосування студентами необхідних лексичних і граматичних навичок читання, вмінь в різних видах мовленнєвої діяльності, залучення необхідних предметних / експертних та фонових знань. У широкому розумінні інтегративність дистанційного навчання англomовного читання фахової літератури вбачаємо у створенні взаємозв'язків в межах не лише курсу навчання іноземної мови, а й низки фахових дисциплін.

ГЛОБАЛІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ: ВИКЛИКИ І МОЖЛИВОСТІ

***В. І. Перебийніс, д.е.н., професор; Ю. В. Перебийніс, викладач
ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»***

На підставі Лісабонської стратегії (2000 р.) Рада ЄС визначила завдання: забезпечити вищу конкурентоспроможність і дина-

мічність економік, що ґрунтується на знаннях, здатна до постійного прогресу, більшої зайнятості населення, соціального згуртування.

Стратегія ЄС-2020 передбачає, що знання, які ведуть до інноваційного розвитку, є найбільшою цінністю ЄС. Виходячи з концепції «навчання впродовж всього життя», за мету європейської системи освіти для дорослих Стратегією ЄС-2020 визначено збільшити до 40 % частку дорослого населення у віці 30–34 роки з вищою освітою та до 15 % – дорослих людей, які беруть участь у різних програмах безперервного навчання.

Особливе місце серед зарубіжних ВНЗ, що дають диплом МВА (український аналог – «Магістр з бізнес-адміністрування») займають школи бізнесу, адже їхні прибутки та фондового ринку нерозривно пов'язані. Збільшується кількість шкіл бізнесу в Азії, особливо в Китаї, оскільки попит на них залежить від величини ВВП.

Втім, поки європейські школи бізнесу наслідують своїх американських колег у науково-дослідницькій роботі та задоволенні потреб студентів, американські школи збільшують відрив від європейських колег у методиці освіти, приділяючи більше уваги колективній роботі та міжнародним проектам.

Серед представників різних бізнес-шкіл точиться дискусія про методичні підходи до бізнес-освіти, зокрема, щодо змісту програм для випускників. За даними «Financial Times» в Європі на магістерській програмі МВА можуть навчатися лише ті, хто має декілька років трудового стажу. Передові школи США набирають на курс МВА студентів із двома-трьома роками трудового стажу чи й взагалі без нього. Багатьох студентів МВА дворічна програма приваблює тим, що може бути механізмом перекваліфікації, забезпечуючи добру управлінську підготовку.

Очікується, що наступні роки змінять управлінську освіту. Так, директор Всесвітньої школи бізнесу, Манчестер (Великобританія), Н. Беністер вважає, що робочий простір, житловий простір і навчальний простір будуть взаємопов'язані, будуть створені персоналізовані аудиторії, а традиційна методика залишиться в минулому.

Розглядаючи проблеми вищої освіти, частина керівників бізнес-шкіл вважають, що проблема полягає у викладачах, а не в студентах. Приміром, А. Мейер із Кембриджа говорить, що робота із поколінням Facebook вимагає іншого типу освіти: «Вони навчаються у світі Інтернету. Ми, викладачі, родом із епохи дефіциту інформації, де рішення приймаються на основі обмежених даних. Наші студенти звикли до інформаційних перевантажень» [Мисль. – 2006. – № 3 (26)].

Вищій освіті України притаманні не тільки зазначені проблеми. Так, за даними сайту Osvita.ua, урядовці вважають, що навчальні плани в освітніх закладах не відповідають запитам економіки. Як результат – 40 % випускників ВНЗ працюють не за фахом.

Окрім того, тривалий час держава недостатньо займалася плануванням держзамовлення. Зокрема, Рахункова палата України, розглянувши звіт про результати аналізу формування і виконання у 2010–2011 рр. державного замовлення на підготовку фахівців у вузах України, дійшла висновків, що система функціонування держзамовлення у ВНЗ є неефективною.

Ще однією важливою проблемою є невідповідність між отриманим освітньо-кваліфікаційним рівнем та фактичним рівнем кваліфікації, якого вимагає виконувана робота (займана посада). Так, у країнах ЄС серед зайнятого населення віком 25–34 років чверть осіб із вищою освітою зайняті на посадах (роботах), для яких вища освіта не потрібна.

За даними обстеження економічної активності населення у 2011 р. в Україні 6,6 млн зайнятих (майже третина загальної кількості населення) мали надлишкову кваліфікацію, у тому числі 3,5 млн. осіб із вищою освітою працювали на посадах клерків або в робітничих професіях, а 3,1 млн осіб із повною середньою освітою працювали у найпростіших професіях [Дзеркало тижня, 30 листопада 2012 р.].

Загострення конкуренції на ринку праці та необхідність забезпечення конкурентних позицій на ньому приваблює молодь до навчання за кордоном. За даними комітету статистики ЮНЕСКО, після закордонного навчання до України щороку по-

вертається 27–29 тис. осіб (90 % випускників). Втім, в Україні визнаються дипломи далеко не усіх країн Європи – лише Білорусі, Болгарії, Естонії, Молдови, Польщі, Росії, Румунії, Угорщини та Франції [Урядовий кур'єр, 20 липня 2012 р.].

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ДИСТАНЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ ПРИ ВИКЛАДАННІ ДИСЦИПЛІН УПРАВЛІНСЬКОГО ЦИКЛУ

В. А. Власенко, к.е.н., доцент

ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Перехід національної освітньої системи до стандартів Болонського процесу призвів до необхідності розробки, апробації та імплементації сучасних технологій навчання, спрямованих на підготовку майбутніх фахівців у сфері менеджменту, здатних приймати оперативні управлінські рішення, адаптувати системи управління підприємств до мінливих умов зовнішнього середовища. Серед перспективних освітніх систем в умовах формування інформаційного суспільства найбільш активне розповсюдження останнім часом отримали дистанційні технології навчання.

Актуальність розробок у даному напрямі полягає у прагненні поєднати процес отримання нових знань із новітніми інформаційними технологіями глобального простору, спрямувати безпосередній обмін інформацією і даними між носіями знань та одержувачами корисної інформації. В умовах втілення трансформаційних змін у системі вищої освіти України дистанційні технології навчання виступають важливою формою освітнього процесу та професійно-особистісного розвитку студентів, створюють підвалини для розвитку інформаційної економіки.

Необхідно відзначити основні переваги від впровадження дистанційних технологій навчання для студентів:

- 1) можливість швидкого доступу до масиву знань та корисної інформації;
- 2) застосування у процесі навчання дистанційних курсів із використанням ресурсів глобальної мережі Інтернет та локальної мережі університетів;

3) відпадає необхідність безпосереднього вербального спілкування між викладачем і студентами в аудиторіях, основним посередником виступає інформаційна мережа.

Для вищого навчального закладу впровадження дистанційних технологій навчання створює наступні переваги:

- 1) значна економія постійних та перемінних витрат на утримання персоналу, засобів і предметів праці;
- 2) можливість подальшої інтеграції у світовий освітній простір;
- 3) підвищення власного престижу в результаті розповсюдження інформації та передового досвіду через глобальну мережу;
- 4) можливість оптимізації структури і системи управління;
- 5) залучення до процесу навчання провідних вчених світу.

При підготовці сучасних фахівців в галузі менеджменту роль дистанційного навчання значно підвищується, оскільки управління майбутнього повинні володіти певним базисом знань у різних сферах суспільного життя, вміти використовувати можливості новітніх інформаційних технологій у своїй практичній діяльності для оперативного прийняття управлінських рішень, своєчасно реагувати на запити зовнішнього середовища.

Важливою формою організації навчального процесу у вищих навчальних закладах виступає впровадження дистанційних курсів з основних нормативних і вибіркових дисциплін професійного спрямування та практичної підготовки. Розміщення цих курсів у глобальній мережі та локальних мережах університетів сприятиме прискоренню навчального процесу, підвищуватиме якісний рівень підготовки викладачів, формуватиме у студентів навички творчого пошуку корисної інформації, розвиватиме їх інтелектуальні здібності, дозволить уникати комунікаційних бар'єрів. Зрештою, це призведе до підвищення іміджу та загального рейтингу вищого навчального закладу та викладачів, які втілюють дистанційні технології навчання на практиці.

Разом з тим, технологію дистанційного навчання не слід розглядати як єдиний шлях подальшого розвитку системи вищої освіти. Традиційні методи навчання (лекції, семінарські, практичні та лабораторні заняття, практики тощо) повинні доповнюватися розробленими дистанційними курсами і слугувати засо-

бом узагальнення та візуалізації бази знань, яка може через інформаційні канали без жодних обмежень доводитися від викладачів до студентів з обов'язковою наявністю прямого зворотного зв'язку.

Вважаємо за необхідне наголосити на тому, що в умовах подальшого розвитку системи вищої освіти основна увага має приділятися підвищенню якості освітнього процесу. Високий рівень якості виступає основним індикатором престижності вищого навчального закладу на ринку освітніх послуг, забезпечення необхідного контингенту студентів, стабільності складу трудового колективу. Тому забезпечити належний рівень якості освітнього процесу та сформувати ключові конкурентні переваги зможуть лише ті навчальні заклади, які у перспективі застосовуватимуть поряд із традиційними методами дистанційні засоби навчання, що потребує проведення окремих наукових досліджень.

Таким чином, подальше застосування технологій дистанційного навчання виступає важливим етапом підготовки фахівців в галузі управління, формування основних засад нового інформаційного суспільства, здатного реагувати на виклики сьогодення і втілювати трансформаційні зміни у різних секторах національної економіки.

ДИСТАНЦІЙНА ОСВІТА – ОСВІТА ДЛЯ ВСІХ

О. М. Таран-Лала, к.е.н., доцент

ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Останнім часом все більше людей прагнуть отримати вищу освіту. Але темп життя з кожним роком все прискорюється, і вчитися у вищі – відвідувати лекції і семінари, проводити години в учбових лабораторіях і бібліотеках, можуть далеко не усі. Очна освіта сьогодні коштує дорого, навчання у ВНЗ віднімає досить багато часу і сил, проте це не означає, що необхідно відмовлятися від освіти, підвищення професійної кваліфікації і саморозвитку.

Потреби людей, прагнучих вчитися, але з певних причин не мають такої можливості (відсутність часу, територіальна відда-

леність від ВНЗ), здатна задовольнити дистанційна освіта. Ця форма навчання дозволяє забути про час, розклад і брак коштів. За допомогою комп'ютера і доступу до Інтернету кожен може отримати гідну освіту, незалежно від місця проживання і рівня зайнятості.

В останні роки уряди багатьох країн оголосили розвиток дистанційної освіти пріоритетним напрямом і регулярно виділяють на його розвиток значну частину бюджету. У США зараз більше 300 університетів пропонують дистанційне навчання. За даними опитувань, що регулярно проводяться в США, 57 % американських викладачів вважають, що результати дистанційної освіти не поступаються і, навіть, перевершують результати традиційної. 33,3 % опитаних розраховують, що найближчими роками результати дистанта навіть перевершать результати класичного навчання. У Китаї, за даними дослідників, 6 мільйонів чоловік щорічно здобувають освіту за допомогою дистанційних технологій. У Великобританії центри дистанційної освіти існують на базі усіх університетів країни. На думку британців, дистанційна освіта – це дуже зручно: можна вчитися чому завгодно, із зручним графіком, без відриву від роботи і улюбленого дивана, і при цьому за дуже невеликі гроші отримати справжній університетський диплом.

Так що ж таке дистанційна освіта? Багато хто вважає, що дистанційна освіта – це оновлена форма класичного заочного навчання. Ця в корені помилкова думка. На відміну від поточного заочного навчання, коли усі студенти навчаються за однією і тією ж програмою, дистанційна освіта – індивідуальна.

Основна ідея дистанційного навчання – зробити освіту доступніше (завдяки «дистанційці» можливість здобувати вищу освіту мають жителі віддалених регіонів, військові, люди з ослабленим здоров'ям, інваліди). Дистанційне навчання припускає наявність особистого учбового плану і регулярне спілкування з викладачем, який курирує навчання, консультує студента, перевіряє контрольні роботи, а також допомагає в підготовці до іспитів. Від звичних очної і заочної форм навчання дистанційне навчання відрізняється можливістю самостійного вибору темпу роботи і послідовності вивчення предметів.

Дистанційна освіта ідеально підходить, якщо:

- цінується свій час, і в силу різних причин немає можливості щодня відвідувати лекції і заняття;
- є бажання отримати вищу освіту, але немає можливості переїхати в місто, де знаходиться навчальний заклад;
- є звичка економити і немає готовності оплачувати дороге очне навчання;
- по своєму складу студент – сова, і він звик активно мислити і діяти у вечірній або нічний час (дистанційне навчання можливе у будь-який час дня і ночі);
- проявляється некомфортне відчуття себе у великій аудиторії і засвоєння матеріалу наодинці відбувається набагато швидше;
- є необхідність у виборі спілкування (у кожного студента завжди є вибір: спілкуватися з викладачем особисто, по телефону або за допомогою Інтернету).

Підводячи підсумки, необхідно відмітити, що завдяки дистанційній освіті, з'явилася можливість повноцінно навчатися на декількох курсах одночасно, а також за допомогою дистанційних технологій можна не лише навчатися в коледжі, здобувати вищу освіту, але також підвищувати свою кваліфікацію на різних курсах і тренінгах.

Таким чином, в основі системи дистанційної освіти лежить потреба фахівців у безперервному і швидкому отриманні нових знань, без яких неможливі діловий успіх і кар'єрне зростання в технологічно розвиненому суспільстві, а тому затримки з впровадженням і поширенням системи дистанційного навчання недопустимі.

ЗМІСТ

ПЛЕНАРНЕ ЗАСІДАННЯ

<i>Нестуля О. О., Артеменко В. М.</i> Дистанційне навчання: досвід впровадження педагогічного експерименту в Полтавському університеті економіки і торгівлі.....	3
<i>Рогоза Н. Е., Ивченко Е. И., Божко В. И.</i> Развитие ИТ-инфраструктуры системы электронного обучения университета на основе сервисного подхода	17
<i>Карпенко С. В., Михарева В. А.</i> Дистанционное образование: оценка внедрения в вузах республики Беларусь	22
<i>Маргарете Барие</i> Использование новых медийных средств в преподавании языков	25
<i>Самедов О. А.</i> Дистанционное обучение в системе высшего образования Азербайджана: проблемы внедрения и перспективы развития	27
<i>Бугубаева Р. О., Глазунова С. Б.</i> Проблемы обеспечения качества дистанционного образования.....	31

КРУГЛИЙ СТІЛ

«Дистанційне навчання: нормативні засади та економіко-правові аспекти; особливості педагогічної логістики; програмні платформи дистанційного навчання; телекомунікаційне забезпечення та безпека інформації; віртуальні тренажери та лабораторні роботи; локальні центри у системі дистанційного навчання...»

<i>Коросташов О. М.</i> Правове регулювання дистанційного навчання в Україні.....	34
<i>Терела Г. В.</i> Особливості викладання дистанційного курсу «Фінансове право».....	36
<i>Кульчій О. О.</i> Особливості викладання навчальної	

дисципліни «Господарське право» в системі дистанційного навчання Moodle	39
Боберська К. Г. Особливості викладання дистанційного курсу «Підприємницьке право»	41
Макарова М. В. Створення дистанційного курсу з гуманітарних дисциплін.....	43
Білоусько Т. М., Литвиненко Ю. О. Застосування сучасних інтернет-технологій при впровадженні дистанційної форми навчання	46
Наливайко Н. Я. Нормативно-правові проблеми впровадження дистанційної форми навчання.....	48
Наливайко Н. Я., Денисенко Н. Г. Організаційні проблеми проведення дистанційних навчальних занять.....	53
Герман Н. В., Карпенко Н. М., Огуй Н. І. Дистанційна освіта та академічна мобільність студентів	57
Литовченко І. В., Логвин М. М., Шуканов П. В. Методика та психолого-педагогічні підходи у викладанні дисциплін з туризму	59
Гончаренко В. В., Клименко В. І. Дистанційні технології навчання як запорука успіху у підготовці майбутнього фахівця.....	62
Шкурупій О. В., Дейнека Т. А., Білоброва Т. О. Особливості організації науково-дослідної роботи студентів за дистанційними технологіями навчання.....	64
Горячов О. В., Франко Л. С., Михайлова Ю. В. Формування лідерських якостей в процесі навчання студентів старших курсів	66
Артеменко І. А., Артеменко А. В. Створення ефекту присутності викладача під час роботи з дистанційними курсами навчання	68
Пожар А. А., Радченко Ю. С. Використання тестових завдань у створенні курсів дистанційного навчання для фахівців кредитних спілок.....	71
Безрукова Н. В., Свічкарь В. А., Бережна Ю. С.	

Дистанційне навчання сучасних освітніх технологій: міжнародний досвід та національні особливості.....	73
Брітченко І. Г., Ольшанцева Т. О. Впровадження дистанційних технологій: перевага суті над формою	75
Гончаренко Н. І. Використання дистанційних технологій навчання в організації самостійної роботи студентів з політології	81
Усанов І. В. Викладання філософії в альтернативній реальності	83
Верезомська С. Ж. Проблеми викладання соціології в процесі дистанційного навчання	85
Мовчан М. М. Релігієзнавство в дистанційному дискурсі: проблеми і перспективи	87
Карманенко В. В. Формування контенту для дистанційного курсу гуманітарних дисциплін: проблеми, завдання, цілі.....	89
Іщенко В. Л., Артюх В. М. Особливості розробки дистанційного курсу з іноземної мови для студентів спеціальності «Міжнародна економіка»	91
Авраменко В. І., Кононенко О. А. Психологічні аспекти дистанційного навчання.....	93
Щербина С. Д. Особливості використання програмного забезпечення «Skype» при вивченні ділової іноземної мови	96
Хван А. В. Використання системи Moodle для дистанційного навчання на заняттях з іноземної мови	97
Руденко Н. С. Комунікативні підходи в контексті дистанційного навчання.....	99
Кобзар О. І. Особливості розробки дистанційного курсу з іноземної мови.....	102
Чернуха В. І., Новак Л. П. Дистанційне навчання – шлях до професійного росту упродовж всього життя	104
Дзекун Ю. О. Особливості навчання іноземній мові в умовах дистанційної освіти	107
Назаренко В. О. Впровадження дистанційних технологій	

навчання при викладанні курсу «Формування якості товарів»	109
Кайнаш А. П., Офіленко Н. О. Проблеми викладання курсу «Товарознавство» для студентів напряму підготовки «Харчові технології та інженерія» із застосуванням дистанційних технологій навчання.....	111
Назаренко Л. О. Застосування дистанційних технологій навчання при викладанні дисципліни «Експертиза продовольчих товарів».....	114
Белінська Є. В. Методичні підходи щодо впровадження дистанційних технологій навчання при викладанні дисципліни «Засоби контролю якості».....	116
Горячова О. О. Проблеми використання дистанційних технологій при викладанні дисципліни «Сенсорний аналіз»	118
Бірта Г. О., Бургу Ю. Г. Розроблення та впровадження дистанційних технологій при викладанні курсу «Товарознавство продовольчих товарів (спецкурс)».....	120
Животенко В. О., Карпенко Ю. В. Мотиваційні механізми підвищення рівня знань студентів при використанні дистанційних технологій навчання.....	123
Дробиш Л. В. Впровадження технологій дистанційного навчання для студентів економічних спеціальностей.....	125
Сагалакова Н. О. Про досвід впровадження дистанційного навчання в європейських країнах.....	127
Сергійчук В. О. Напрями вдосконалення дистанційних технологій навчання.....	129
Спасова Т. П. Напрями вдосконалення форм контролю знань студентів в умовах дистанційного навчання	131
Бутенко Н. В. Особливості формування тексту лекцій з економічних дисциплін при впровадженні дистанційних технологій навчання.....	133
Березін О. В., Безпарточний М. Г. Необхідність створення та перспективи використання корпоративних порталів в умовах дистанційного навчання	135
Стрельников В. Ю. Зміст курсів підготовки викладачів	

до дистанційного навчання.....	137
Петренко І. М. Використання дистанційних навчальних технологій у викладанні курсу «Історія української культури»	140
Петренко С. М., Онішко Т. В. Використання дистанційних навчальних технологій у процесі викладання дисципліни «Історія України»	143
Семергей Н. В., Семергей О. Л. Ефективне використання дистанційних технологій навчання при вивченні гуманітарних дисциплін.....	
Лебедик Л. В. Психолого-педагогічні вимоги до викладача курсів дистанційного навчання	148
Шара С. О. Психолого-педагогічна адаптація молодого викладача до середовища дистанційного навчання	150
Мельник С. І. Досвід формування високого рівня компетентності лідерів бухгалтерської професії.....	153
Любимов М. О. Особливості викладання дисципліни «Інформаційні системи і технології в обліку і аудиті» для студентів спеціальності «Облік і аудит»	155
Карпенко О. В. Чинники забезпечення якості навчання при дистанційному вивченні управлінського обліку	157
Гладких Т. В., Подольська В. О., Яріш О. В. Деякі проблеми запровадження дистанційного навчання при вивченні обліково-аналітичних дисциплін	159
Кулик В. А., Івченко Є.І. Інтерактивні методи навчання при викладанні дисципліни «Облікова політика підприємства»	162
Ніколенко С. С., Шаповалов В. О. Діяльнісні елементи дистанційних курсів (на прикладі дисципліни «Макроекономіка»)	164
Джаман М. О. Деякі проблеми дистанційного навчання у вищій школі	166
Похилюк В. В., Шишова О. Н. Патернализм и пути его преодоления в образовательных институтах	168
Похилюк В. В., Дегтярьова С. Зростання якості освіти	

в умовах трансформації суспільства.....	171
Зюкова Н. Б., Кириченко Л. М. Сучасні тенденції розвитку дистанційного навчання у вищому навчальному закладі.....	173
Ковальчук І. М., Бодня Т. О. Позитивні та негативні аспекти впровадження дистанційного навчання	175
Страшко Л. М., Тищенко Т. М. Особливості організації самостійної роботи студентів ІЗДО	178
Дуговська В. Г., Різуненко А. О. Удосконалення методологічних і методичних підходів впровадження дистанційних курсів з інженерних дисциплін	180
Олійник Н. В. Використання дистанційних технологій навчання при вивченні дисципліни «Ресурсозберігаючі технології підприємств харчування»	181
Бородай А. Б. Особливості впровадження та використання дистанційних методів навчання для підготовки студентів- технологів.....	184
Чоні І. В., Мазур Г. М., Дібрівська Н. В. Використання дистанційних технологій навчання при підготовці фахівців у галузі ресторанного господарства.....	186
Коваленко Н. П. Особливості дистанційного вивчення біологічних дисциплін	188
Суткович Т. Ю. Вплив дистанційних технологій навчання на якість вищої освіти	191
Положишникова О. І. Використання дистанційних технологій при вивченні дисципліни «Технологія галузі»	193
Рогова А. Л., Положишникова Л. О. Особливості використання дистанційних технологій при вивченні фахових дисциплін	196
Ємець Є. М., Карнаухова Г. В. Досвід створення дистанційних курсів для підготовки фахівців з «Економічної кібернетики»	198
Вергал К. Ю. Методичні підходи до використання	

дистанційних технологій навчання при викладанні дисципліни «Інформаційні системи в економіці»	200
Кузьменко О. К. Методичні підходи до використання дистанційних технологій навчання при викладанні дисципліни «Економічна кібернетика»	202
Никитенко М. І. Використання інформаційних технологій при викладанні дисципліни «Устаткування закладів готельно-ресторанного господарства»	206
Балабан П. Ю., Балабан М. П. Якість освіти та дистанційні технології навчання в процесі викладання дисциплін комерційного спрямування	209
Семенов А. О. Впровадження технологій дистанційного навчання на кафедрі товарознавства непродовольчих товарів	212
Берлінова Л. В. Особливості підготовки навчальних матеріалів з дисципліни «Товарознавство непродовольчих товарів» для впровадження їх в дистанційне навчання	214
Єгоричева С. Б. Принципи дистанційного навчання	215
Ярова Г. М. Методичні засади дистанційного викладання дисципліни «Бюджетна система»	218
Фисун І. В. Переваги та недоліки запровадження дистанційної форми навчання в Україні	221
Михайлова Н. В., Скибенко С. Т. Проблеми адаптації викладацького складу до впровадження дистанційної форми навчання	223
Сидоренко-Мельник Г. М. Застосування мотиваційних важелів у дистанційному навчанні	226
Яріш О. В. Переваги та недоліки дистанційної освіти в Україні	229
Шурдук А. І., Стеценко С. А. Методичні особливості розробки дистанційних математичних курсів для економічних спеціальностей	231
Кошова О. П., Мироненко Л. М. Особливості застосування	

дистанційних технологій при вивченні курсу «Вища математика» у вищому навчальному закладі.....	233
Карпенко Н. В., Іваннікова М. М. Дистанційна освіта та її якість	236
Чайка І. П. Підвищення ефективності функціонування вищих навчальних закладів за рахунок впровадження дистанційного навчання.....	237
Яловега Н. І. Критерії якості дистанційної освіти	239
Бондаренко В. М. Особливості впровадження дистанційних технологій у навчальному процесі студентів спеціальності «Маркетинг»	241
Захаренко-Селезньова А. М. Впровадження інноваційних методів при дистанційному навчанні	243
Чернявська О. В., Сененко І. А., Горбунова О. А. Дистанційна освіта: впровадження і перспективи розвитку в системі вищої економічної освіти в Україні	248
Чижевська М. Б. Дистанційне навчання: проблеми та перспективи розвитку	251
Момот О. М., Пісоцька Д. С. Дистанційні технології навчання в традиційному освітньому процесі.....	253
Бурбак А. М., Олійник Л. Б., Васюк О. М., Крикунова В. Ю., Інноваційні технології – шлях до забезпечення якості вищої освіти	255
Будник Н. В. Проблеми та перспективи впровадження дистанційних технологій навчання при підготовці фахівців інженерно-технічного спрямування	257
Шевченко А. Ф., Шевченко О. М. Інтерактивні технології дистанційного навчання.....	260
Дрогомирецька М. І. Особливості педагогічного проектування фахових дистанційних курсів	262
Бенях В. В., Гвоздик Н. М. Особливості дистанційного вивчення дисципліни «Економіка праці та соціально-трудові відносини»	264
Рудич Л. В. Впровадження дистанційних технологій	

навчання: передовий досвід	266
Бабенко О. В. Особливості та переваги впровадження дистанційного навчання у вищих навчальних закладах України	268
Ковальчук Т. І., Дмитренко Р. І. Заходи щодо впровадження дистанційного навчання іноземним мовам у немовному ВНЗ.....	270
Воловик Л. Б. Вивчення німецької економічної термінології при впровадженні дистанційних технологій навчання	272
Сухачова Н. С. Особливості дистанційного навчання студентів іноземній мові	274
Король Т. Г. Особливості дистанційного навчання англомовного читання фахової літератури	276
Перебийніс В. І., Перебийніс Ю. В. Глобалізація освітнього простору: виклики і можливості	277
Власенко В. А. Особливості використання дистанційних технологій навчання при викладанні дисциплін управлінського циклу.....	280
Таран-Лала О. М. Дистанційна освіта – освіта для всіх	282

ЧАСТИНА 2

КРУГЛИЙ СТІЛ

«Дистанційне навчання: нормативні засади та економіко-правові аспекти; особливості педагогічної логістики; програмні платформи дистанційного навчання; телекомунікаційне забезпечення та безпека інформації; віртуальні тренажери та лабораторні роботи; локальні центри у системі дистанційного навчання...»

Юдічева О. П., Кузнецова Н. О., Котова З. Я. Дистанційні технології навчання під час викладання дисципліни «Безпечність товарів»: особливості впровадження і застосування	3
Калашник О. В., Поліщук Л. В., Кириченко О. В. Особливості	

забезпечення віртуальних лабораторних робіт з курсу «Матеріалознавство та основи технологій виробництва товарів».....	5
Дмитренко В. І., Подпала В. В., Гнітій Н. В. Методичні засади організації викладання курсу хімічних дисциплін з використанням дистанційних технологій	8
Іващенко О. Д., Нікозять Ю. Б. Сучасні моделі організації навчального процесу при вивченні хімічних дисциплін	10
Кудрик М. А., Стебліна К. П. Застосування дистанційних технологій при вивченні хімічних дисциплін.....	15
Шешеня С. К., Цимбал В. М. Застосування дистанційних технологій при вивченні біохімії	19
Соболь Г. О. Проблеми якості методичного забезпечення в умовах дистанційної освіти	21
Тараненко О. О. Напрями підвищення ефективності використання дистанційних технологій навчання	24
Іванюта В. Ф. Забезпечення ефективного використання дистанційних технологій навчання у вищому навчальному закладі.....	25
Олексенко Л. В. Дистанційне навчання: принципи, переваги і проблеми	28
Цвєткова Л. О., Калініченко О. В. Особливості і межі використання дистанційних технологій у викладанні статистичних дисциплін	30
Моторний Ю. В. Мотиваційні аспекти дистанційного навчання	33
Євїч Ю. Ю., Брітченко І. Г. Методика просування дистанційної освіти в мережі Інтернет.....	35
Остряніна С. В. Впровадження дистанційних технологій навчання – ключовий аспект якості вищої освіти	38
Лисенко М. О. Досвід здобуття знань в споживчій кооперації України	41
Снитко Л. Т., Снитко А. П., Захарченко Н. Г. Дистанционное	

обучение как форма получения дополнительного образования	44
Абакумов Р. Г. Внедрение дистанционных технологий обучения в Белгородском университете кооперации, экономики и права.....	46
Мороз С. Е. Роль викладача у системі дистанційного навчання	48
Коваль Л. М., Делик І. С. Особливості запровадження дистанційного навчання студентів у вищих навчальних закладах	50
Мудра – Рудик Я. А. Актуалізація дистанційного навчання в системі глобальної інформатизації суспільства	53
Дзяна О. С. Проблеми оцінювання знань студентів у процесі дистанційного навчання: українські тенденції та європейська практика.....	55
Ожог С. В., Колос Н. В. Применение дистанционных технологий в образовании	58
Агаева А. Н. Характерные особенности дистанционного обучения как радикально новой формы представления информации	60
Мишунина О. И. Особенности и необходимость применения методов дистанционного обучения наряду с традиционными образовательными методами.....	62
Гребеник Л. Г. Совершенствование технологии преподавания дисциплин с использованием современных информационных продуктов	65
Немыкин Д. Н. Компетентностный подход к практико-ориентированному образованию	67
Осадчая С. М. Дистанционное обучение: сущность, формы, преимущества.....	70
Ледовская И. И. Проблемы профессионального развития преподавателя как актуальная задача системы дистанционного обучения	72
Яковлева Л. Р. Организация системы дистанционного	

обучения в вузе	74
Аліман М. В., Гончаренко В. В., Корягін О. В., Пантелеймоненко А. О., Пожар А. А., Тимошенко І. В. Формування електронного інформаційного ресурсу з кооперативних дисциплін для дистанційного навчання студентів та працівників кредитних спілок	76
Івченко Є. І., Войтенко Д. О. Напрями реалізації технології «хмарних» освітніх сервісів при впровадженні електронного навчання	78
Новицька Н. А. Сучасні методичні підходи для самостійної роботи студентів, які займаються фітнесом.....	81
Васецький І. А. Особливості самостійного тренування баскетболістів	83
Кобобел А. Є. Методологічні та методичні підходи щодо самостійних занять з фізичного виховання за методом пілатесу зі студентами ПУЕТ	87
Гора О. Є. Методичні підходи щодо самостійних занять студентів, які займаються атлетизмом	89
Сипало О. В. Методичні підходи щодо самостійних занять студенток, які займаються у тренажерній залі	91
Ахтирська Н. М., Кузьменко Т. О. Особливості самостійних занять студентів з послабленим здоров'ям	94
Симоненко Н. О. Досвід впровадження самостійної оздоровчої роботи студентів з ослабленим здоров'ям.....	97
Черчик О. М. Трансформація системи освіти України на основі впровадження сучасних технологій навчання	99
Талалаєв В. О., Кропивка Ю. Г. Інтерактивний метод алгоритмічного відтворення дій в системі дистанційного навчання менеджерів.....	101
Іванов Ю. В. Дистанційна освіта як прогресивний метод навчання у вищому навчальному закладі.....	103
Антропова Л. Н., Миронова Н. А. Способи організації дистанционного обучения	105
Зайцев А. В., Шовкопляс О. А. К вопросам обеспечения	

и регламентации учебного процесса по дистанционной форме обучения	107
Гладка А. Д., Антропова Л. М., Васильева О. О., Датьков В. П. Застосування комп'ютерної програми для визначення настановної потужності освітлювальних приладів в приміщеннях підприємств харчування.....	110
Кузиков Б. О. Использование LIBRE OFFICE в дистанционном обучении	112
Зюкова М. М. Дистанційна освіта: сутність, переваги та перспективи впровадження	114
Овсяннікова С. М. Методичні підходи щодо створення дистанційного курсу з дисципліни «Інформаційні системи та мережі».....	
Адамчук О. П. Роль дистанційної освіти в системі навчання персоналу	120
Остапченко О. Б., Пищида Л. В., Ємець С. О. Модель студента як базовий компонент навчальних систем в дистанційному навчанні	123
Мартосенко М. Г., Лисенко Н. В., Ногаль В. Л. Програмне забезпечення дистанційного курсу з навчальної дисципліни «Митні платежі»	126
Старченко С. І. Дистанційне навчання у повній своїй красі.....	128
Губа Л. М., Басова Ю. О. Досвід впровадження дистанційних курсів під час підготовки товарознавців	131
Жуков Е. В. Модель определения потребности организаций индустрии гостеприимства в дистанционном обучении персонала.....	133
Костишина Т. А. Методологічні та методичні підходи щодо впровадження дистанційних технологій навчання в процесі вивчення дисципліни «Управління персоналом».....	136

Іванова В. В., Іванова О. М. Дистанційні технології як фактор стимулювання самостійної роботи студентів	138
Зінченко О. М., Обревко Н. Г. Проблеми та шляхи підвищення ефективності самостійної роботи студентів економічного профілю при впровадженні дистанційних технологій навчання	140
Глущенко О. І. Проблеми та шляхи підвищення ефективності індивідуальної роботи студентів економічного спрямування за умови дистанційного спрямування	142
Шелудько В. М. Значення самостійної роботи студента в навчальному процесі	145
Маніна Л. І., Балинський В. С. Психологічні аспекти та методика НЛП під час викладання дисципліни «Безпека життєдіяльності» (ОП та ЦО) за дистанційними технологіями	147
Бичков Я. М. Методологічний супровід дистанційного вивчення дисципліни «Системи технологій»	149
Оберемок В. М., Молчанова Н. Ю. Методологічний супровід дистанційного вивчення дисципліни «Технологічне обладнання галузі»	151
Спориш О. А., Іржавська Л. В. Психолого-педагогічні аспекти проведення занять із застосуванням дистанційного навчання	
Брацун А. О. Організація індивідуальної роботи зі студентами	154
Тягунова Н. М., Спориш О. А. Викладач і студенти як чинники ефективної організації навчального процесу за дистанційними технологіями	
Вовк Л. І., Ванжа Н. В. Спрямування дистанційного навчання на розвиток творчого мислення студентів	159
Куцевол О. С., Колінько О. О. Психологія дистанційного	

обучения	161
Левченко Л. В., Вовченко О. С., Шиндер О. В. Роль тьютора в системі дистанційного навчання	164
Гончарова Є. Є. Особливості організації взаємодії студента і викладача в умовах дистанційного навчання	166
Тодорова І. С., Стеценко В. В. Психолого-педагогічні умови якісного дистанційного навчання студентів.....	169
Чорна О. Ю. Технології та методи навчання української мови	171
Нестуля С. І. Емоційний інтелект лідера: позитиви і недоліки використання дистанційних технологій навчання.....	174
Максюта В. В. Використання програмного забезпечення управління продуктивністю праці в умовах дистанційного навчання	176
Бичков М. Ф. Методологічний супровід дистанційного вивчення дисципліни «Охорона праці в галузі».....	178
Зубов А. Д., Сенченко О. В., Зубов А. А., Сенченко Ю. Р. Інтерактивний тренінг в обучении распознаванию диагностических изображений.....	180
Гайворонська З. М. Про використання дистанційних технологій в освіті студентів денної форми навчання	182
Миронов Д. А. Про досвід впровадження дистанційних курсів в навчальний процес	185
Лісіца В. В., Михайленко О. М. Проблеми навчально- методичного забезпечення дистанційних курсів.....	186
Церклевич В. С. Соціально-психологічні особливості реалізації практики тьюторства у роботі зі студентами з обмеженими функціональними можливостями	189
Луценко Ю. Н. Особенности управления качеством электронного обучения на основе европейских стандартов	192
Йоланта-Домек-Тобольська Информационно-коммуника- тивные технологии в академическом образовании в Польше	194
Ханкишиева К. Р. Использование ИКТ при обучении	

руському мові як іноземному 197

**МАЙСТЕР-КЛАС «РОЗРОБКА СКЛАДОВИХ
ДИСТАНЦІЙНИХ КУРСІВ БЕЗ ЗАЛУЧЕННЯ
ПРОФЕСІЙНИХ ПРОГРАМІСТІВ»**

Чілікіна Т. В. Методичні підходи щодо створення дистанційного курсу з дисципліни «Офісні комп'ютерні технології».....	201
Романова Н. Г. Методологічні та методичні підходи щодо створення дистанційного курсу з дисципліни «Випадкові процеси»	202
Тур О. В., Ємець Ол-ра О. Методичні підходи створення тестових завдань для дистанційного курсу «Практика з інформатики»	203
Варв'янський С. М. Особливості викладання філософії за дистанційними технологіями навчання.....	205
Любимов О. Г., Порхунув О. І., Володько О. В. Використання програмних оболонок для дистанційного навчання з технічних дисциплін	
Пащенко Б. С., Ємець.Є. М. Використання дистанційного програмного забезпечення у навчальному процесі.....	212
Роскладка О. В. Кластерний аналіз результатів оцінювання дистанційного навчання за кредитно-модульною системою.....	213
Роскладка А. А. Актуальні проблеми формування систем моніторингу якості дистанційного навчання.....	216
Смирнова В. Г., Васюк О. М. Досвід виконання самостійної роботи студентів з дисципліни «Безпека життєдіяльності» із застосуванням дистанційних технологій.....	218
Юдін О. М. Розробка електронних засобів навчання без залучення професійних програмістів	220

Юрко І. В. Використання відео-кейсів у викладанні підприємницьких дисциплін.....	223
Івасенко О. А. Модель тьютора у системі дистанційного навчання.....	226
Ольшанська О. П. Розробка електронного посібника з дисципліни «Соціальне страхування».....	229
Соколова А. М., Юрко Т. С. Форми та методи контролю знань студентів у системі дистанційного навчання	232
Головня А. С., Довбиш С. М. Електронні посібники як сучасна технологія в освіті	235
Талалаєв В. О. Дистанційне навчання: від програмних оболонок до віртуальних навчальних середовищ	237
Назаренко Е. А., Момот Ю. В., Дивоняк Ю. І. Віртуальні лабораторії: так чи ні.....	239
Копанцева Л. М. Методичні засади організації проведення самостійної роботи з використанням дистанційних технологій.....	241
Хурса М. М., Місюкевич В. І. Вебінар як один з основних елементів системи дистанційного навчання	243
Горобець Л. В., Мельников О. М. Реалізація принципів оцінювання у системі дистанційного навчання MOODLE.....	245
Гришкова Н. С. Использование активных методов в дистанционном обучении	248
Чичерин Ю. А. Интегрирование проектного метода в систему дистанционного обучения.....	250
Гартмут Квель Підготовка спільного проекту «Використання платформи Moodle у викладанні німецької мови».....	253
Краус Н. М., Краус К. М. Мультимедійний електронний підручник як одна з новітніх інформаційно-освітніх технологій.....	255
Лугівська О. П., Лугівська Л. А. Використання інтернет-блогів у дистанційному навчанні.....	257

Тюлькова Е. Г. Особенности разработки электронного учебно-методического комплекса по дисциплине «Микробиология» для подготовки товароведов-экспертов260

**МАЙСТЕР-КЛАС «ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ
БІЗНЕС-СИМУЛЯЦІЇ ViAL+
У ПІДГОТОВЦІ СПЕЦІАЛІСТІВ ЕКОНОМІЧНОГО
СПРЯМУВАННЯ»**

Банищikov П. Г., Паздрий В. Я., Грищенко А. В.
Перспективы использования бизнес-симуляции ViAL+ в подготовке специалистов экономической направленности263

Новрузов Р. М. Психологические аспекты дистанционного обучения266

Наукове видання

ЯКІСТЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ: МЕТОДОЛОГІЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ЩОДО ВПРОВАДЖЕННЯ ДИСТАНЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ

**Матеріали XXXVIII міжнародної
науково-методичної конференції
(м. Полтава, 23–24 січня 2013 року)**

Частина 1

Головний редактор **М. П. Гречук**
Комп'ютерна верстка **Г. А. Бжікян**

*Формат 60×84/16. Ум. друк. арк. 17,6.
Тираж 86 прим. Зам. № 032/297.*

Видавець і виготовлювач
Вищий навчальний заклад Укоопспілки
«Полтавський університет економіки і торгівлі»,
кімн. 115, вул. Коваля, 3, м. Полтава, 36014; ☎ (0532) 50-24-81

*Свідоцтво про внесення до Державного реєстру видавців, виготівників
і розповсюджувачів видавничої продукції ДК № 3827 від 08.07.2010 р.*